Kemény csörték Strasbourgban

„CSIHI-PUHI" Szokatlanul élesen bírálta egymást a magyar miniszterelnök és az Európai Bizottság elnöke az EP-ben. A magyar uniós elnökség programjára senki sem volt kíváncsi.

HALMAI KATALIN
BRÜSSZEL

Nem nagyon volt rá példa az Európai Parlament (EP) történetében, hogy egy tagállami vezető olyan nyílt és durva kirohanást intézzen az Európai Bizottság elnöke ellen, mint amilyet Orbán Viktor intézett Ursula von der Leyen ellen. De olyanra sem sokan emlékezhetnek, hogy a brüsszeli testület irányítója határozottan és egyértelműen bíráljon egy kormányfőt az EP-képviselők színe előtt.

A „csörtére" abból az alkalomból került sor, hogy a miniszterelnök szerda reggel bemutatta a magyar uniós elnökség prioritásait az EP strasbourgi plenáris ülésén. Beszédét több mint kétórás, olykor személyeskedésig fajuló vita követte, amely nem annyira a magyar szakmai programról, mint inkább a magyarországi helyzetről szólt. A hozzászólók párthovatartozástól függően kritizálták, illetve dicsérték az Orbán-kormány teljesítményét.

Beszédében Orbán Viktor a magyar EU-elnökségi program ismertetésére szorítkozott, és megerősítette, hogy kormánya mindenkivel konstruktív együttműködésre törekszik a tagállamközi döntéshozó testület élén. Beszélt az európai versenyképesség megerősítését szolgáló javaslatokról, a külső határok védelmének fontosságáról, az illegális migráció feltartóztatásáról. Említést tett arról, hogy Magyarország szeretné előmozdítani Bulgária és Románia teljes jogú schengeni tagságát, valamint a nyugat-balkáni országok és különösen Szerbia csatlakozását az Unióhoz.

Ursula von der Leyen felszólalásában az ukrajnai háború valóságával, a versenyképesség és a migráció terén tett vállalásaival szembesítette Orbán Viktort.

– A világ szemtanúja volt az orosz háború kegyetlenkedéseinek. És mégis, még mindig vannak olyanok, akik ezt a háborút nem a megszállókra, hanem a megszállottakra hárítják – mondta a bizottsági elnök. – Ezért szeretném megkérdezni őket: hibáztatnák-e valaha is a magyarokat az 1956-os szovjet invázióért? (...) Lehet, hogy nekünk, európaiaknak különböző történelmünk és nyelvünk van, de nincs olyan európai nyelv, amelyben a béke a megadás, a szuverenitás pedig a megszállás szinonimája lenne.

Von der Leyen szembeállította a versenyképesség erősítését célzó magyar elnökségi szándékot a belső piacot romboló magyarországi lépésekkel, felemlegetve, hogy „az Unió egyik kormánya" diszkriminálja az európai vállalatokat, önkényes ellenőrzésekkel és exportkorlátozásokkal támadja azokat. Felrótta az Orbán-kormánynak, hogy korábbi vállalásával szemben nem kíván lejönni az orosz fosszilis tüzelőanyagokról.

– Ön azt mondta, hogy Magyarország „védi a határait", és hogy „bűnözőket zárnak be" Magyarországon. Csak azon tűnődöm, hogyan fér össze ez a kijelentés azzal a ténnyel, hogy tavaly az önök hatóságai elítélt embercsempészeket és emberkereskedőket engedtek ki a börtönből, mielőtt letöltötték volna büntetésüket. Ez nem az illegális migráció elleni küzdelem Európában – mutatott rá Von der Leyen, aki azt is kifogásolta, hogy a magyar kormány pótlólagos biztonsági ellenőrzések nélkül hív be orosz állampolgárokat az Unióba, amivel biztonsági kockázatot importál az összes tagállamba.

A bizottsági elnök beszédét követően a parlamenti frakcióvezetők, majd több tucat képviselő szólalt fel, Orbán Viktor pedig kétszer is lehetőséget kapott, hogy reagáljon az elhangzottakra. Szokatlanul éles hangon kelt ki a bizottsági elnök ellen, akiről azt állította, hogy politikai okból támadja a magyarokat. – Régebben egy bizottsági elnök sohasem mondott volna ilyeneket – húzta alá. Visszautasította, hogy Von der Leyen egy kalap alá vette az 56-os szabadságharcot és Ukrajna küzdelmét, s méltánytalannak nevezte a vádat, hogy a magyar hatóságok csak úgy kiengedték az embercsempészeket. Képmutatásnak titulálta, hogy Magyarországot azért bírálják, mert pár ezer orosznak vízumot adott, miközben a nyugat-európai államokban több százezer orosz él és dolgozik.

A hozzászólók sorában Manfred Weber, az Európai Néppárt frakcióvezetője úgy fogalmazott, hogy Orbán Viktor ma egyedül van Európában. – Önt félreállították – mondta, majd hozzátette: – A Tisza és Magyar Péter le fogja önt győzni Magyarországon. Orbán úr, ön a múlt, Magyar Péter pedig a jövő.

Valérie Hayer, az Újítsuk meg Európát! liberális pártcsoport vezetője szerint a Fidesz az átverések rendszerét építette ki Magyarországon, ami egy vagyonba kerül a magyar és az európai adófizetőknek. Szóba hozta a magyarok példátlan mértékű kivándorlását, melynek oka szerinte az önkényuralom, az infláció és a korrupció. – Ön azzal fenyegetőzik, hogy buszokkal migránsokat küld Brüsszelbe. A valóság az, hogy ezek a buszok már elindultak, de magyarok ülnek rajtuk.

Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke arról beszélt, hogyan lett Magyarországból az EU legszegényebb és legkorruptabb országa, amelyet pedofilbotrányok ráznak meg, ahol demográfiai katasztrófa fenyeget, s ahol szétzüllesztették az oktatást, az egészségügyet, és magára hagyták a vidéket. A DK-s Dobrev Klára szerint Orbán Viktort csak az érdekli, hogyan tudja elárulni Magyarországot és az európai értékeket, nem foglalkozik a hétköznapi emberek sorsával. A fideszes Deutsch Tamás és Dömötör Csaba kizárólag Magyar Péter „viselt dolgait" tárta a parlament elé, kiemelve, hogy titokban lehallgatta a volt feleségét és köztörvényes bűncselekményt követett el, ezért próbál a képviselői mentelmi joga mögé bújni.

– Mondjon le, és tegye vele naggyá újra Magyarországot! – szólította fel a miniszterelnököt a német liberális Moritz Körner. A német zöldpárti Daniel Freund szerint Orbánnak nem uniós pénzt, hanem európai elfogatóparancsot kell kézbesíteni. A lengyel néppárti Andrzej Halicki kifejezte reményét, hogy egy napon Magyarországon is kormányváltás lehet, és befuthat a varsói gyors Budapestre.

Az EP szélsőjobboldali frakcióihoz tartozó képviselők ezzel szemben üdvözölték a magyar kormányfőt, aki a spanyol Jorge Buxadé Villalba szerint „friss levegőt" hozott az ülésterembe. A szlovák Milan Ugrik azt kérte Orbántól, hogy ígéretéhez híven küldje a migránsokat Brüsszelbe.

A láthatóan feldúlt miniszterelnök válaszaiban azt állította, hogy az EP „ócska propaganda" terepévé vált, ahol abszurd pártpolitikai vádaskodások hangzottak el. A képviselőknek semmi joguk rá, hogy bármely tagállamot kioktassanak korrupció miatt – utalt a parlament saját kenőpénzes botrányaira. Manfred Weber szerinte csak azért támadja, mert öt évvel ezelőtt nem támogatta, hogy bizottsági elnök lehessen. Daniel Freundról azt mondta, „Soros György fizeti, hogy lejárassa Magyarországot". Figyelmeztette az uniós támogatások elherdálása miatt aggódó gazdag nyugati országok képviselőit, hogy a Magyarországra érkező pénz 80 százaléka visszaáramlik a donor országokba, vagyis „az önök zsebében landol". Bírálta, hogy a demokratikus politikai csoportok kizárták a szélsőjobboldaliakat a vezető parlamenti tisztségekből, mondván: – Önök akarnak kioktatni minket demokráciából?

A vita végén Maroš Šefčovič bizottsági alelnök szólalt fel, miután Ursula von der Leyen addigra elhagyta az üléstermet.

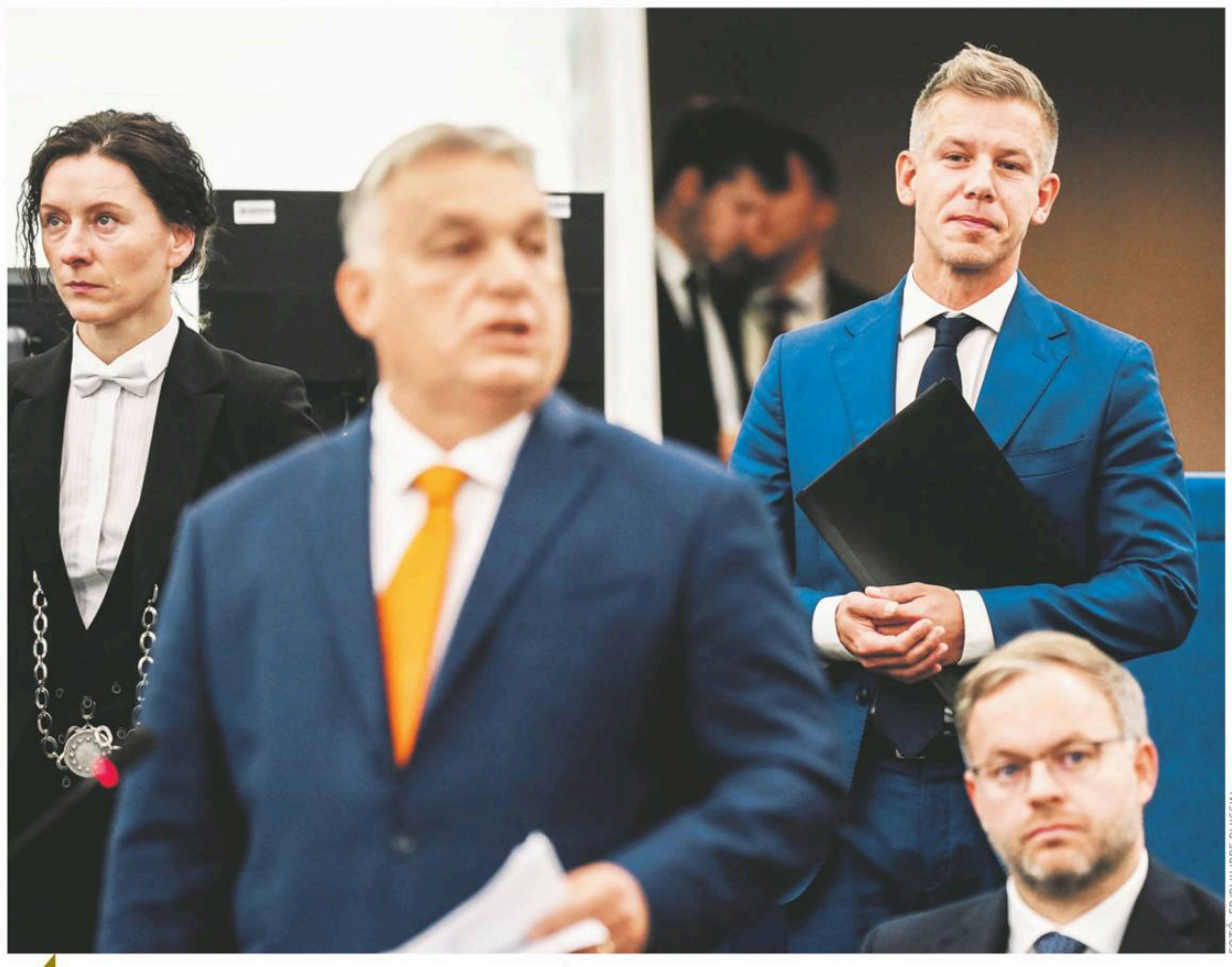

FOTÓ: EP/PHILIPPE BUISSIN

Orbán Viktor beszél, a botrányba került politikai igazgatója ül, Magyar Péter várakozik

„Mondjon le, és tegye vele naggyá újra Magyarországot!"

A hozzászólók párthovatartozástól függően kritizáltak, illetve dicsértek

FOTÓ: EP/DAINA LE LARDIC

ÜZENET

MANFRED WEBER:
„Orbán úr, ön a múlt"

A vita meglepetései: Von der Leyen és Weber

ELEMZÉS „A magyar miniszterelnök jól építette fel a kommunikációs stratégiáját. Arra a feltételezésre épült, hogy a szimbolikus adok-kapok nyilván elkerülhetetlen az Európai Parlament politikai centrumát adó frakciók képviselőivel, viszont egy nyugodt hangú, defenzív, racionális vitát kereső, kvázi megtámadott pozícióból több politikai hasznot tud húzni a bel- és az EU-s politika színpadán egyaránt" – nyilatkozta lapunknak Hegedűs Dániel politikai elemző, a German Marshall Fund regionális igazgatója. – Ezért fókuszált az Orbán-beszéd nagy része valóban a soros elnökség prioritásaira, és ezért nem hozta fel a „magyar békepolitikát". A júliusi diplomáciai offenzíva alatt Orbánt számos kritika érte azért, hogy visszaélt a soros elnökség pozíciójával – fogalmazott.

Orbán célközönsége alapvetően a saját választói és az európai szélsőjobboldal tradicionális támogatói mellett az elbizonytalanodó, az európai szélsőjobb kínálatát egyre inkább elfogadhatónak tartó középrétegek voltak. Nagyjából sikeres volt az az üzenete – folytatta a szakértő –, hogy ő és politikai szövetségesei a racionalitást képviselik.

A vita valódi meglepetését Hegedűs Dániel szerint Ursula von der Leyen és Manfred Weber beszédei adták. „Weber saját politikai ellenfeleként is azonosította Orbánt, s egyértelművé tette, hogy a jövő és Magyar Péter le fogják őt győzni. Von der Leyen pedig nyílt kihívást intézett Orbánhoz a Magyarországon hivatalos minőségben jelen lévő kínai rendőrök, illetve a kedvezményes elbánást élvező orosz vendégmunkások ügyével. A konfliktus szintje egyértelműen messze meghaladta azt, ahogy egy bizottsági elnök a soros elnökség programját bemutató kormányfővel szemben vélhetőleg valaha is fellépett az Európai Parlamentben, de ne felejtsük el, Von der Leyennek ez milyen kiváló lehetőség volt a saját maga és Orbán közti viszonyrendszer kijelölésére hetekkel azelőtt, hogy biztosainak parlamenti meghallgatása megkezdődne" – vélte a German Marshall Fund regionális igazgatója.

Hegedűs Dániel szerint Orbán Viktor kormányfő megtámadott pozícióból próbált hasznot húzni

H. K. (BRÜSSZEL)

Megint akadozott a fideszes gépezet

SOROS ELNÖKSÉG Az Európai Parlamentben történtek jelentősen gyengítették az Orbán-kormány pozícióit – állítja Ágh Attila politológus. Horn Gábor, a Republikon Alapítvány vezetője ezt nem látja egyértelműnek.

CZENE GÁBOR

Hivatalos programban olyan kemény szavakkal és kifejezésekkel előadott kormánykritikát, amit Orbán Viktor kapott, még nem látott az Európai Unió története – értékelte Ágh Attila politológus az Európai Parlamentben szerdán elhangzottakat.

Ágh Attila felidézte, hogy Orbán előző nap nemzetközi sajtótájékoztatót tartott, ahol igyekezett nyugodt, higgadt, több évtizedes európai tapasztalattal bíró politikusként viselkedni, aki a legrázósabb kérdéseket is képes megválaszolni. Próbált kedélyes lenni. Másnap, az Európai Parlament strasbourgi plenáris ülésén, amely elvileg a féléves magyar uniós elnökség programbemutatója volt, egészen más arcát mutatta. A politológus szerint Orbán harcolni ment az EP-be, konfrontálódni akart az EU-val.

A programbemutató átfordult Magyarországról szóló vitává. A felszólalások, kérdések és reagálások nyolcvan százaléka Orbán személyéről és a mai magyar helyzetről szólt – állapította meg Ágh Attila. A közel négy órán keresztül tartó esemény egyfajta szavazás volt a magyarországi állapotokról. A hangulat kicsit focimeccsre emlékeztetett. A fideszes miniszterelnök támogatói időnként felállva, tapsolva, kiabálva üdvözölték Orbán szavait, a másik oldal ugyanilyen heves érzelmekkel fejezte ki egyetértését a kritikusokkal.

A politikai nyelvezete tehát gyökeresen megváltozott, a résztvevők órákon keresztül kiabáltak egymással. A korábbi hasonló rendezvényekhez képest ez éles fordulatnak nevezhető. Jellemzően nem Európa jövője, a magyar elnökség programja, vagy az elnökségből hátralévő két hónap volt a téma, hanem az, hogy mi vár Orbánra és Magyarországra, hogyan állítható vissza a magyar demokrácia – összegezett Ágh Attila, aki úgy látja, jelentősen gyengültek az Orbán-kormány pozíciói. A túlnyomó többség ugyanis nem csupán bírálatokat mondott, hanem azt is nyilvánvalóvá tette: elkezdődött egy folyamat a fideszes kormány megfékezésére.

A magyar kormányfőnek kiabálnak a politikusok. A hangulat kicsit focimeccsre emlékeztetett

FOTÓ: AFP/FREDERICK FLORIN

HARCOS

ÁGH ATTILA: Orbán harcolni ment az EP-be, konfrontálódni akart az EU-val

> Bár a többség távolról sem az ő oldalán áll, nincs egyedül. Ez fontos különbség az eddigi strasbourgi szerepléseihez képest, és nem feltétlenül gyengülést jelez.

Horn Gábor, a Republikon Alapítvány vezetője nem látja egyértelműnek, hogy jelentősen gyengültek volna az Orbán-kormány pozíciói. Szerinte új helyzet állt elő: Orbánnak lett egy vele szimpatizáló – igaz, jórészt vállalhatatlan szélsőjobboldali figurákból álló – közönsége az Európai Parlamentben. Bár a többség távolról sem az ő oldalán áll, nincs egyedül. Ez fontos különbség az eddigi strasbourgi szerepléseihez képest, és nem feltétlenül gyengülést jelez.

Ugyanakkor az is biztos – folytatta –, hogy ilyen sok kemény, olykor már a durvaság határát súroló megjegyzést rég lehetett hallani a fideszes miniszterelnökről. A magyar parlamentben sem ebben a hangnemben beszélnek Orbánról, amit máskülönben Horn Gábor az ellenzék szempontjából sajnálatosnak tart. Jól látszott, hogy most már az EP-ben – sőt: az Európai Bizottságban is – pontosan tudják, kivel állnak szemben.

A lehetséges belpolitikai következményeket illetően a Republikon Alapítvány vezetője nem számít döntő változásra. A strasbourgi események hatására legalábbis aligha fognak eltántorodni a Fidesztől a kormánypárti szavazók. Az viszont könnyen elképzelhető, hogy az ellenzéki oldalon erősödni fog az Orbán-ellenes elkötelezettség. Magyar Péter, a Tisza Párt elnöke ezúttal is jól használta ki a rendelkezésére álló lehetőséget – tette hozzá –, öt percbe belesűrítette mindazt, amit az orbáni világról gondol. Utána sokan az ő felszólalásához csatlakoztak. Magyar emlékezetes kijelentést tett, amikor Orbánnak címezve, a kormány bukására utalva közölte: „Mindketten tudjuk, hogy vége van!”

Ezzel szemben a fideszes hozzászólók Horn Gábor szerint nagyon rosszul szerepeltek: Deutsch Tamással az élen végtelenül személyeskedő, kicsinyes szövegeket adtak elő, ahelyett, hogy próbálták volna Orbán mondandóját erősíteni. Végül Orbán is átvette ezt a stílust, „lement kutyába”. A fideszes gépezet megint akadozott – fogalmazott.

FELISMERÉS

HORN GÁBOR: Jól látszott, hogy most már pontosan tudják, kivel állnak szemben

Orbán Viktor kifogásolta, hogy a plenáris ülésen nem a magyar elnökség programjáról folyt a vita – jegyezte meg Horn Gábor. Ebben van valami. Csak az a baj, hogy Orbán ma már az EU egyik alapvető problémája. Azért arról folyt a vita, amiről folyt, mert Orbán és társai azon dolgoznak, hogy működésképtelenné tegyék az Európai Uniót, szétverjék a katonai, politikai és gazdasági problémákat megoldani képes, együttműködő közösséget. Orbán maga is mondja, hogy fő ellensége „Brüsszel”, amit, persze, a hangzatos szónoklatai ellenére nem tud elfoglalni. Horn Gábor hangsúlyozta: látni kell, a 2019-es és a 2024-es EP-választáson is egyértelműen kiderült, hogy az EU-ban nagyon nagy többsége van annak a világnak, ami nem Orbán világa.

Tíz kilométert kerültek tanyasi emberek, hogy Szijjártó és Mészáros nyugodtan tekinthesse meg a vasútépítést

NAGYURAK Meglepődve állt meg biciklijével a Kiskőrös melletti tanyavilág felől érkező idős férfi a kisváros határában, a Segesvári utcai vasúti átjárónál szerda délelőtt. Biztonsági őrök állták útját. Leszállt a bicikliről, levette a kerékpáron szállított botját, úgy közelített a biztonságiakhoz, akiktől aztán megtudta: itt egyhamar nem mehet tovább. Az öreg egyre tanácstalanabbul csóválta a fejét. Bár a vasúti átkelőn túl már Kiskőrösön lenne, a zárás miatt csak tíz kilométeres kerülővel juthatna be a városba. Végül megfordította a kerékpárt, visszaakasztotta rá botját, és lassan, nehézkesen elindult, amerről jött.

Nem az idős ember volt az egyetlen, akit jókora kerülőre kényszerített a lezárás, amit a Terrorelhárítási Központ rendelt el. Mégpedig azért, hogy Szijjártó Péter külügyminiszter és Mészáros Lőrinc oligarcha nyugodt körülmények között tekinthesse meg a Budapest–Belgrád-vasút építésének egy jelentős pillanatát: a vidéken vezető pályaszakasz utolsó sínszálának lerakását.

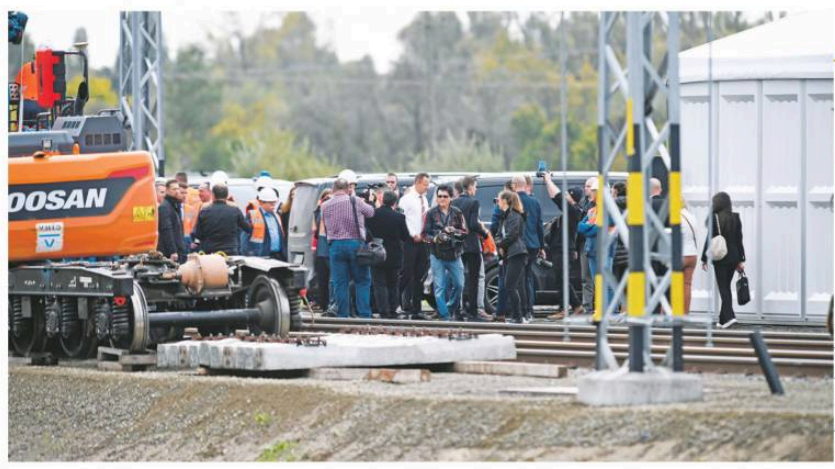

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Csak a kiválasztottak mehettek közel

Azért, hogy zavartalan legyen a miniszteri és oligarchai megtekintés, nemcsak a helybelieket tartották távol, hanem a független sajtót is. A Népszava nem kormányzati forrásból már korábban értesült a szerdai eseményről, ezért megkerestük az illetékes tárcákat. Noha komoly beruházásról, vasúti fejlesztésről van szó, a szakterület gazdája, az Építési és Közlekedési Minisztérium csak annyit közölt: keressük a külügyi tárcát. Megtettük, de onnan nem kaptunk választ. Szerda délelőtt pedig a helyszínen azzal utasították el belépésünket: „Nincsenek a meghívottak listáján.”

Az, hogy zárt körűvé tették az eseményt, különösen azért meglepő, mert nem magánberuházásról van szó. A becslések szerint mintegy 800 milliárd forintos munkálatok kisebb részét közvetlenül közpénzből állják, 85 százalékát pedig olyan kínai hitelből, amit a magyar adófizetők fizetnek majd ki húsz év alatt. A pontos részletek azonban nem ismertek, mivel a kormány kínai kérésre titkosította az adatokat. Épp ezért érthető viszont a nagy kormányzati titkolózás: a beruházás kapcsán igyekeznek kerülni a kínos kérdéseket, amikből akad jócskán. S nemcsak a titkos kínai hitellel összefüggésben, hanem például arról is: mivel indokolják, hogy épp a kormányfő édesapjának bányáiból kellett követ vásárolni a beruházáshoz?

A kormánybarát MTI beszámolója szerint Mészáros Lőrinc – akinek érdekeltségébe tartozik a pályát építő V-Híd Zrt. – többek között azt mondta: „A vasútépítés minden magyar számára fontos, hiszen a vasúti közlekedés nélkülözhetetlen.” Szijjártó Péter a Facebookon azt közölte: „Jövő év végére már teljesen készen lesz a Budapest–Belgrád-vasútvonal magyarországi szakasza.”

BATKA ZOLTÁN

LAPSZÉL

Megszűnik hotel lenni Tiborczék szállója

FOTÓ: BÉRES MÁRTON

Már csak néhány hétig üzemelteti kastélyszállóként a turai Schossberger-kastélyt a miniszterelnök vejének cége, az alkalmazottakat is elbocsátják – írta a 24.hu. A portál szerint a Tiborcz István-féle BDPST Zrt. azt közölte, hogy az üzleti modell „finomhangolása” zajlik. A több milliárd forintos fejlesztésben kialakított, 19 szobás Botaniq Hotel 2020-as megnyitása óta egyszer sem tudott profitot termelni, fenntartani is csak hitelekkel sikerült. NÉPSZAVA

Jól fial Rogán-Gaál Cecília cége

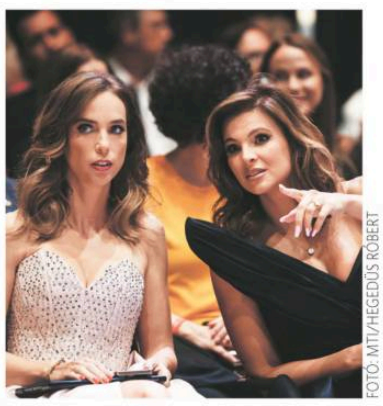

FOTÓ: MTI/HEGEDŰS RÓBERT

Csaknem 100 millió forint osztalékot vett ki közös cégéből Rogán-Gaál Cecília és Sarka Kata – írta a 444.hu. A tavalyi évről szóló beszámolójukból kiderült, hogy a már kilencedik éve működő, reklámügynöki tevékenységgel foglalkozó Nakama & Partners Kft. 2023-ban 359 millió forint bevételt termelt az előző évi 333,7 millió forint után, a nyeresége pedig a 2022-es 14 millió forint után tavaly 77,8 millió lett. A tulajdoni hányaduk alapján Rogán-Gaál Cecília 46,6 millió forinttal, Sarka Kata pedig 44,8 millió forinttal gazdagodott. NÉPSZAVA

Takács Péter elismerte a lemaradást

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

„Szembe kell néznünk azzal a ténnyel, hogy valamennyi népegészségügyi mutatóban lemaradásban vagyunk a nyugat-európai országokhoz képest” – mondta Takács Péter egészségügyi államtitkár a kormánylap Magyar Nemzetnek. Takács szerint újfajta szűrési rendszert vezetnek be a munkavállalók részére, amelynek középpontjában a szív- és érrendszeri betegségek lesznek. NÉPSZAVA

„Heringjáratok” karácsonyra

HÉV Teljes a káosz a közlekedési tárcánál: mivel nincs elég szerelvény az agg flottában, az állami MÁV-HÉV Zrt. járatritkítást készít elő, Lázár János miniszter viszont tagad. A főváros tiltakozik a zsúfoltságot okozó tervek ellen.

SZALAI ANNA

Már karácsony előtt, december 15-től ritkítanák három fővárosi HÉV-vonal járatait. A jelenlegi hat kocsi helyett csak hárommal, illetve ritkábban közlekednének a szerelvények a ráckevei, a gödöllői és a csepeli viszonylatokon. Az állami MÁV-HÉV Zrt. fővárosnak megküldött és lapunk birtokába került tájékoztatása szerint lennének olyan járatok, amelyeken 75-89-92 százalékosra nőne a kihasználtság. (A 100 százalék azt jelenti, hogy 1 négyzetméteren 4 ember utazik, ami a többség számára elviselhetetlen zsúfoltság.)

„A Budapesti Közlekedési Központ (BKK) maximum 70 százalékos kihasználtsággal tervez, mert felméréseik szerint efölött már jelentős az utaslemorzsolódás. A »heringjáratok« különösen a Covid-járvány óta már nem jelentenek versenyképes alternatívát. Különösen igaz ez a HÉV-vonalakra, hiszen itt lényegesen hosszabb az utazási idő. A H6-os ráckevei HÉV-en például 76 perc a teljes menetidő” – válaszolta Bodor Ádám, a BKK mobilitásfejlesztés igazgatója a Népszava kérdésére. Megemlítette, hogy az államnak volt egy másik javaslata is, eszerint maradna a jelenlegi kocsiszám, de ritkábban járnának a szerelvények. Bodor Ádám azonban úgy véli, ez sem jelent valós megoldást, hiszen ugyanolyan zsúfoltságot okoz.

A BKK mobilitásfejlesztési igazgatója arra is felhívta a figyelmet: a MÁV-Volán-csoport szerint megugrott az utasszám azóta, hogy idén tavasztól a HÉV-en is elfogadják a vármegyebérletet, ám a most tervezett kapacitáscsökkentés hatásait nem ehhez, hanem a még kisebb, 2023-as forgalomhoz viszonyítják. Így a várható hatás még rosszabb lehet. A módosítás ezzel együtt esetenként 50 százalékos kapacitáscsökkenést jelentene a reggeli csúcsidőben, vagyis egyetlen járatról 100-200 ember szorulna ki. Ha ők mind elpártolnak a közösségi közlekedéstől és átülnek az autójukba, akkor a bevezető utakon állandósul a dugó.

„Ezen nem sokat segítene a buszos pótlás, hiszen egyetlen HÉV-szerelvény kiváltására 2-3 csuklós buszt kell forgalomba állítani. S ezzel nem csak az a baj, hogy a szolgáltatók nem rendelkeznek ennyi tartalék járművel. Az agglomeráció lakosságának növekedése már most túlterheli az utakat, ha ezeket buszsávokkal szűkítjük, csúcsidőben szinte járhatatlanok lesznek. Ráadásul a pótlás megszervezéséhez idő kell: a buszsávokat engedélyeztetni kell, ki kell alakítani, járműveket kell beszerezni” – mondta Bodor Ádám, külön hangsúlyozva, hogy mindez tetemes költséggel jár, amire a BKK-nak nincsenek forrásai, de ez nem is a főváros, hanem a szolgáltatást nyújtó állami cég feladata lenne.

Az idén aláírt kölcsönös bérletelfogadásról szóló megállapodásban a felek vállalták, hogy a jövőben legalább a szerződéskötéskor hatályos kapacitással működtetik az általuk nyújtott szolgáltatásokat, így a MÁV-HÉV Zrt. tervezett járatritkítása – amelyről elsőként a HVG adott hírt – valójában szerződésszegés. Megkérdőjelezi a kölcsönös elszámolás alapját is, hiszen az állami partner kisebb teljesítményt nyújt a vállaltnál. Ezzel együtt a fővárosnak és a BKK-nak nincs vétójoga a menetrend kialakításában, a megállapodás csak kölcsönös egyeztetési kötelezettséget ír elő. Bodor Ádám mindenesetre azonnal jelezte a MÁV-HÉV Zrt.-nek, hogy a tervezett menetrend-változtatás elfogadhatatlan a főváros számára, szembemegy a budapesti mobilitási tervvel, az uniós és a fővárosi klímavédelmi célokkal. Felhívta a figyelmet a rendkívül nagy mértékű kapacitáscsökkentésre, és választ vár arra is, hogy a tavaly decemberben átmenetiként a H5-ös és a H6-os vonalakon bevezetett, de azóta állandósult járatritkítás után a most jelzett kapacitásszűkítés időleges állapotra szól-e, vagy később további szolgáltatáscsökkentések várhatóak. Kérte a kieső járművek pótlását célzó intézkedési terv bemutatását, illetve arra is kíváncsi volt, hogy mikorra várható a HÉV-infrastruktúra felújítása, az ígért új járművek beszerzése.

Minderről a Népszava is megkérdezte a Lázár János vezette Építési és Közlekedési Minisztériumot, amely a MÁV-csoporthoz irányított bennünket. A cég lapzártánkig nem válaszolt.

Lázár János közlekedési miniszter azonban rendkívül éles hangú Facebook-posztban „néhány aberrált, belvárosi, libsi gyerek” hallucinációjának minősítette a HÉV-menetrendről szóló híreket. (Lázár egy miniszertől merőben szokatlan stílusú posztjában a járatritkítás tagadásától eljutott odáig, hogy szerinte Vitézy Dávid „a Fidesz után Magyar Péter seggét nyalja”.) A tárcavezető állította, hogy erről semmilyen döntés nincs, viszont arról már határozott a kormány, hogy több száz milliárdból fejleszti a pályát és a járműparkot. Itt érdemes megemlíteni, hogy jelenleg egyetlen tender sem fut ebben a témában. Másrészt: a BKK vezetésének a MÁV-HÉV Zrt. küldött tájékoztatást a tervezett menetrend-módosításról arra hivatkozva, hogy „a rendelkezésre álló járműkapacitás a jelenlegihez képest 4 motorvonattal kevesebb jármű napi forgalomba adását teszi lehetővé a hétköznapokon”. Döntés lehet, hogy nincs, de attól nem lesz több jármű.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

A HÉV-flotta 77 százaléka 40 év feletti, 23 százalékuk 50 évesnél is idősebb. Lázár János óriási járműfejlesztést ígér, de valójában jelenleg egyetlen tender sem fut ebben a témában

STÍLUS

LÁZÁR JÁNOS egy minisztertől merőben szokatlan stílusú posztjában a járatritkítás tagadásától eljutott odáig, hogy Vitézy Dávid szerinte „a Fidesz után Magyar Péter seggét nyalja”

Mindenki ellenzi

A Fővárosi Közgyűlés klímavédelmi, közlekedési és városfejlesztési szakbizottságának frissen megválasztott elnöke, Vitézy Dávid rendkívüli ülést hívott össze jövő hétfőre a HÉV-ek tervezett ritkítása miatt. Az ülésre meghívta a főpolgármestert, az ÉKM, a BKK és a MÁV vezetőit, az érintett kerületek polgármestereit és az utasokat képviselő civil szervezeteket is. Azt reméli, hogy közös, egyhangú nyilatkozatban állnak ki a terv ellen. Karácsony Gergely egy Facebook-posztban rögzítette, hogy Budapest számára teljesen elfogadhatatlan a terv. Mint írta: a MÁV-HÉV-et üzemeltető állam azt várta tőlük, hogy válasszanak: a csepeliek, a soroksáriak vagy épp a cinkotaiak közlekedését áldozzák fel. Mint írta: egyiket sem. A leghatározottabban tiltakozik a kerületi lakosokat érintő hátrányos döntés miatt Borbély Lénárd csepeli polgármester is. A H7-es vonalon 12 százalékos férőhelycsökkenéssel járna az állami fenntartó kapacitásszűkítési terve.

Lázár-csel

A bérletalku részeként Lázár János elérte, hogy az állami HÉV-járműváltás helyet cseréljen a Fővárosi Önkormányzat közlekedési projektjeivel az uniós listán. Így a helyreállítási alap (RRF) helyett az IKOP-ból finanszíroznák, amely 2026 helyett 2029-ig használható fel. Az eredetileg 289 milliárd forint értékű korszerűsítési projekt keretében ugyan már 2021-ben kiírtak egy járműtendert, de ezt később visszavonták, és nem indult új. Holott a közbeszerzés is elvisz legalább egy évet, míg a speciális vasúti járművek gyártása 5-6 év. Az óra pedig egyre hangosabban ketyeg: 2030-ra az elaggott HÉV-kocsik kétharmada kieshet.

Központosított karbantartás

VETERÁNOK A csaknem 100 kilométer hosszú, naponta 200 ezer utast szállító HÉV-vonalakat még 2016-ban, Tarlós István főpolgármestersége idején adták állami kezelésbe, az akkor létrehozott cég egy év múlva beolvadt a MÁV-csoportba, amelyet az idén tovább központosítottak. Ez súlyos következményekkel járt az addig megbízhatóan működő HÉV-járművek karbantartási és alkatrészellátási rendszerére. Márpedig ez különösen fontos, hiszen a HÉV-flotta 77 százaléka 40 év feletti, a 23 százalékuk 50 évesnél is idősebb. A legidősebb járművek közül 2 motorvonat idén, míg további öt jármű 2026-ig eléri a 60 évet. A járművek alapesetben az üzembe állítástól számított 50. évig közlekedhetnének, de a vasúthatóság 10 év haladékot adott. A menetrend tartásához 79 kocsira van szükség, de jövőre már csak 75-öt tud kiállítani a cég, és ez a szám a jövőben várhatóan növekvő ütemben csökken. SZ. A.

Még több pénzt bukhatnak a települések

MEGHALLGATÁS Akár 120 milliárd forint helyi adót is elvonhat jövőre az önkormányzatoktól a kormány, hogy azt a járásoknak adja – mondta Varga Mihály.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

A miniszter a PM-NGM egybeolvasztásáról, saját jövőjéről nem kívánt nyilatkozni

PAPP ZSOLT

A kormány számításai szerint 2025-ben a 3200 önkormányzat összesített helyi iparűzésiadó-bevételei (hipa) 115-120 milliárd forinttal csökkenhetnek, ugyanis a kormány a hiparendszer átalakítására készül – mondta el Varga Mihály pénzügyminiszter a parlamentben, éves miniszteri meghallgatásán. A kabinet azt tervezi, hogy ezt a korábbi hírekben szereplő számokhoz képest megduplázódó növekményt vagy annak egy részét elvonja az önkormányzatoktól, és a szétosztását – szintén az önkormányzatok között – a járási területfejlesztési tanácsokra bízza.

Az eddigi terveket látva viszont elmondható, hogy a nagyobb adóbevételű, jelentős részben ellenzéki városok buknak az átcsoportosításon. A részletek még alakulhatnak, a kormány ugyanis csak november 15. körül terjeszti be a jövő évi költségvetés tervezetét a parlamentnek, a szokásjog szerint ezzel egy időben érkezhetnek az azt megalapozó törvények, köztük az adótörvények is. Varga kérdésre elmondta, hogy az elmúlt hetekben valóban visszakérte a kormány az önkormányzatoktól a fel nem használt fejlesztési előlegeket, amit azzal magyarázott, hogy ezek a beruházások sokszor évek óta nem valósultak meg, ezért nem jár az előleg sem. Nem arról van szó, hogy ezeket a pénzeket végleg elvonta a kormány, így ha megvalósulnak a tervezett beruházások, akkor azt megkapják a települések – tette hozzá a miniszter. Varga kifejtette, hogy a kormány csak az idén 1000 milliárd forint értékben hozott költségvetési hiányt csökkentő intézkedéseket, és ez utóbbiak is részben ezek közé sorolhatók.

Az idei költségvetés kapcsán elmondta, hogy a kormány tartja a GDP 4,5 százalékában megszabott hiánycélját, a deficitet jövőre 3,7 százalékra csökkentik. A kormány a hónap elején emelte meg – újfent – az év végére várt előrejelzését: eszerint a szeptember végi 2623 milliárd forintról december végére 4790 milliárd forintra ugrik a hiány. Varga a Népszava kérdésére nem zárta ki, hogy az év végéig még lesznek előre be nem jelentett kiadásnövelő intézkedések. A magas utolsó háromhavi deficitet a novemberi, nagy összegű államadóssághoz kapcsolódó kamatfizetésekkel és tőketörlesztéssel indokolta. A következő években a kormány mind a hiányt, mind az államadósságot csökkenteni szeretné – tette hozzá.

1,5 százalék
lehet az idei gazdasági növekedés már a kormány szerint is

A miniszter idén 1,5 százalékos gazdasági növekedéssel számol, 2025-ben pedig szerinte 3,4 százalékkal nőhet a GDP, ezzel számolnak majd a 2025-ös költségvetésben is, az idei inflációt pedig 3,5 százalékra várja. Varga Mihály szerint a nehezén túljutott a magyar gazdaság, a tavalyi és az idei gyengébb évek után jövőre már javulhat a helyzet. Az első fél évben megindult a növekedés, ami jövőre tovább gyorsulhat, a reálkeresetek egy éve nőnek, a magyar gazdaság visszakerül a növekedési pályára – fejtette ki. Az infláció csökkent az elmúlt hónapokban, és ez lehetővé tette, hogy a reálbérek 9,5-10 százalékkal emelkedjenek az idén – mondta Varga Mihály. A kormány abban érdekelt, hogy a bérek növekedjenek 2025-ben is, amikor is további 4-5 százalékos reálnövekedést szeretne elérni, ehhez alakítja a költségvetési terveit és az adótörvényeket. Orbán Viktor miniszterelnök a napokban arról beszélt, hogy az átlagbért a kormány szeretné 1 millió forintra emelni, de Varga abban a kérdésben nem foglalt állást, hogy ez mikorra érhető el.

Varga Mihály a saját jövőjével kapcsolatban nem nyilatkozott, annak ellenére, hogy ez konkrét kérdésként felmerült a Költségvetési Bizottságban. Mint ismert, Orbán Viktor miniszterelnök arról beszélt Kötcsén bő egy hónapja, hogy várhatóan a két gazdasági tárcát (NGM, PM) jövőre összevonják, amit Nagy Márton vezethet, míg Vargát a kormányfő a jegybank élére szánja 2026 márciusától.

Nincs napirenden a nyugdíjreform

A népjóléti bizottsági meghallgatásán Varga Mihály az elmúlt hetek nyugdíjügyei kapcsán annyit mondott, hogy az OECD nyugdíjreform-javaslatait nem tekinti a kormány sajátjának, annak megírásában magyar kormánytisztviselők nem vettek részt, csak információkat adtak. Vagyis a NŐK40 kedvezményen nem terveznek változtatni, és a nyugdíjkorhatár emelése sincs napirenden – derült ki a pénzügyminiszter szavaiból.

Lassabb növekedés, gyengébb forint jön

PROGNÓZIS Csökkentette az idei gazdasági növekedésre tett előrejelzését a Kopint-Tárki Konjunktúrakutató Zrt., a cég már csak 1,5 százalékos GDP-bővülést vár a korábbi 2,5 százalékkal szemben. Az okok összetettek: gyenge volt az első fél év növekedése, a beruházások 15 százalékkal csökkentek, és a magas reálbér-emelkedés ellenére is csak visszafogottan nőnek a háztartások fogyasztási kiadásai. Az ipar teljesítménye szinte hónapról hónapra alulmúlja az elemzői várakozásokat, az első nyolc hónapban az ipari termelés átlagosan 3,8 százalékkal csökkent. Ennek nyomán mostanra valószínűsíthető, hogy a 2023. évi 5 százalékot meghaladó visszaesés után az idén az ipari termelés volumene újabb 2,5 százalékot is meghaladó mértékű csökkenést fog elszenvedni – olvasható a jelentésben. Az elemzők szerint jövőre már 3,7 százalékkal nőhet az ipari termelés, a gazdasági növekedést viszont ennél lassabbra, 2,8 százalékra várják.

Az inflációt a cég idénre a korábbi 4 százalékos előrejelzéséhez képest már csak 3,8 százalékra várja. A fogyasztói árak 2025-ben 3,6 százalékkal emelkedhetnek. Szeptemberben 3,4 százalékra csökkent a pénzromlás üteme, ami decemberre 4,5-4,7 százalékra emelkedik, majd 2025 tavaszán csökkenésbe kezd. A kutatók megjegyzik, hogy mindkét éves inflációs előrejelzés, de különösen a 2025. évi prognózis kockázatát a költségvetés kiélezett helyzete miatti bizonytalanság okozza, nevezetesen, sor kerül-e és ha igen, milyen mértékben a költségvetési bevételek növelését célzó adóemelésekre. A jegybanki alapkamat 2024 első felében havi 75-100, majd a második félévben havi 25 bázisponttal csökkent, szeptember végére 6,5 százalékra olvadt. A devizapiac a kamatcsökkentésekre nem reagált negatívan.

> A Kopint-Tárki kutatói arra számítanak, hogy 2025-ben az euró éves átlagos árfolyama 410 forintra emelkedik.

Az év hátralévő részében a várható inflációs folyamatok a kamatvágás folytatását, akár két kamatcsökkentés lehetőségét is alátámasztanák, ám a forint árfolyamának romlása feltehetőleg óvatosságra inti a jegybankot. Ennek alapján 2024 végére 6,25 százalékos alapkamatot várnak az elemzők. A forint árfolyama 2024 folyamán lassan, de egyértelműen gyengült, szeptember végén pedig áttörte a lélektani határnak számító 400 forintos forint/euró árfolyamot. Az árfolyam gyengülését lehet a nemzetközi pénzügyi feltételek kedvezőtlen változásaival magyarázni, ugyanakkor a régió más valutái nem gyengültek, ami a magyar deviza különös sérülékenységére mutat rá – húzzák alá. Az eddigi folyamatokat feltételezve a Kopint-Tárki kutatói arra számítanak, hogy 2025-ben az euró éves átlagos árfolyama 410 forintra emelkedik az idei 394 forintról, illetve a mostani 400 forint körüli szintekről, vagyis a forint folytatja gyengülését.

Az államháztartási folyamatokat a kutatók kockázatosnak tartják: szerintük a hiány magasabb lesz a idénre kitűzött 4,5 százaléknál, illetve a jövő évre tervezett 3,7 százaléknál is. A kutatók idénre 5, jövőre pedig 4,5 százalékos GDP-arányos hiányt várnak, sőt az államadósság-mutató átmeneti emelkedését jósolják 2024-re. Az okok között említik az áfabevételek elmaradását, az uniós pénzek zárolását, illetve azt, hogy a Pénzügyminisztérium – a Kopint-Tárki kutatói szerint – túl magas GDP-vel számol, emiatt pedig a GDP-arányos mutatók roszszabbak lehetnek a vártnál. P. ZS.

Több száz milliárdos veszteség az MNB-ben

KAMATFIZETÉS Az első fél évben 386,2 milliárd forintos veszteséget halmozott fel a jegybank – derül ki a Magyar Nemzeti Bank (MNB) féléves jelentéséből. A jegybanki veszteséget szinte teljes mértékben a magas jegybanki kamat okozta, amit az MNB azért volt kénytelen megemelni 2022–23-ban, hogy megfékezze a kontinens legmagasabb inflációját, illetve stabilizálja a forintot. A jegybank tavaly megkezdte a kamatcsökkentéseket, így a 18 százalékos csúcsról, szeptemberre már 6,5 százalékra esett az alapkamat mértéke, de a kamatfizetések miatt még mindig veszteséges az MNB, igaz csökkenő mértékben.

A jegybank elsődleges feladata az infláció megfékezése, az árstabilitás elérése és fenntartása, és ennek érdekében alakítja a monetáris politikát, szinte bármi áron. Ennek ellenére a jegybank tavalyi egész éves, 1763 milliárd forintos vesztesége minden rekordot és képzeletet felülmúlt. 2020 előtt általában nyereséges volt a jegybank, 2020-ban még jelentős, 255 milliárd forint nyereséget realizált a forintgyengülésen. A kocka 2021-ben fordult, azóta tartósan veszteséges a központi bank, emiatt a jegybank tőkéje már tavaly negatívba fordult, az a 2023-as mérleg szerint mínusz 1855 milliárd forint volt. Tavaly a nemzetközi gyakorlatnak megfelelően úgy módosították a jegybanktörvényt – az Európai Központi Bank engedélyével –, hogy az MNB működhet negatív tőkével is azzal a kikötéssel, hogy a jövőbeni nyereséget a feltőkésítésre kell fordítani.

Egyetlen figyelemre méltó momentum az idei féléves mérlegben az, hogy a veszteség jelentős mértékben, 613 milliárd forinttal csökkent 2023 első feléhez képest. Tavaly az első fél évben 999 milliárd forint volt a hiány. A konszolidálódó mérleg már az időközben bekövetkezett kamatcsökkentések következménye, de az MNB még így is 435 milliárdot bukott a kamatmérlegén, vagyis ennyivel több kamatot kellett kifizetnie, mint amit beszedett. A veszteséget csökkentette a forintgyengülésen elért nyereség, amely 93 milliárd forintra rúgott. A banküzem is veszteséges volt, ezen a soron 38 milliárd veszteséget könyveltek el, ami 11,4 milliárddal nagyobb a tavalyi első félévi adatnál. A jelentős első félévi veszteség ellenére „javult" az MNB tőkehelyzete, a saját tőke mínusz 1765,9 milliárd forintra csökkent, ez 88 milliárddal jobb a 2023 véginél. P. ZS.

> 2021 óta a kamatemelések miatt tartósan veszteséges a jegybank.

€/HUF 398,68 ↓ -0,22% | $/HUF 363,97 ↑ +0,05% | CHF/HUF 423,73 ↓ -0,15%

LAPSZÉL

1990 előtti szinten a gázigények

FOTÓ: NÉPSZAVA

Az év első kilenc havában 5,5 milliárd köbméter földgáz fogyott az országban, ami az előző esztendő hasonló időszakához képest 5,2 százalékos, 300 millió köbméteres visszaesés – jelentette tegnap a KSH adataira hivatkozva az Energiaügyi Minisztérium. Ezen belül a háztartások 10, a cégek és közintézmények pedig 2,8 százalékkal vették vissza a felhasználást. 2021-hez képest a csökkenés már 2 milliárd köbméter. Éves szinten a felhasználás 8 milliárd köbméter alá eshet. (Az Eurostat 1990-től vezetett kimutatásában nem találtunk ennél alacsonyabb értéket, vagyis ez legalább 34 éves mélypont.) Magyarország a 15 százalékos uniós kötelezvényhez képest 2023 után 2024 első négy havában is 20 százalék feletti gázfelhasználást takarított meg – jegyzi meg a szaktárca. Ugyanakkor az első háromnegyed év során az áramfogyasztás 1,7 százalékkal, 30-ról 30,5 terawattórára nőtt. M. I.

Kiugró és meglepő üzemanyagár-emelés

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

Csütörtökön 8 forinttal nő a benzin és tízzel a gázolaj nagykereskedelmi ára – közölte a Holtankoljak.hu. Ha ez a kutakon is megjelenik, úgy számításunk szerint a benzin esetében 598, a gázolajnál pedig 611 forintos átlagárak várhatók. Adatbázisunk alapján az is állítható, hogy az emelés mértéke az ez év januári, 2 részletben érvényesített, összesen 41 forintos adóemeléstől eltekintve a 95-ös esetében több mint egyéves, a dízelnél pedig nyolchavi rekord. A kiugró emelés azért is fura, mert bár az irányadó, Brent típusú nyersolaj a közel-keleti hírek hatására a szeptember végi, 71 dolláros szintről a hét elejére 81 dollárig ugrott, a szint tegnapra 76 dollárig esett. Ráadásul az utóbbi napok során a forint is erősödött a dollárral szemben. A kiskereskedelmi árrés felmérésünk szerint októberben alig változott. M. I.

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 011,67	↓	-0,22%
Mol		
2 654 Ft	↓	-1,12%
MTelekom		
1 036 Ft	↓	-1,15%
OTP		
18 600 Ft	↓	-0,29%
Richter		
11 210 Ft	↑	+0,90%

Változó álláshirdetések

PIAC Érdemben változtak az állásajánlatok: alig említik a mobilhasználat lehetőségét, ám új elem az egészség megőrzését célzó juttatás.

ÁBRAHÁM AMBRUS

A Covid óta egészen szembeötlő változásokat látni az álláshirdetések tartalmát illetően – derül ki az egyik legismertebb hazai álláshirdetési oldal, a Profession.hu lapunk kérdéseire küldött válaszaiból. Egyes juttatások feltüntetése jelentősen gyérebb lett, míg más lehetőségek komoly hangsúlyt kaptak.

Feltűnő, egyben az egyik legnagyobb arányú változás, hogy a munkába járás támogatása 2020-hoz képest lényegében a nulláról indulva 2024 elejére csaknem 18 százalékra nőtt. E szerint ahol jelöltek valamilyen juttatást, ott ez a lehetőség majdnem minden ötödik hirdetésben megjelent.

Az egészség kérdése is egyre nagyobb hangsúlyt kap a munkaerőpiacon – fejtette ki Tüzes Imre, a Profession.hu üzletfejlesztési igazgatója. Az egészségbiztosítás támogatását ugyanis egyre több munkavállaló felkínálja. Az évtized elején erre egyáltalán nem tértek ki a hirdetések, most pedig arányuk – folyamatos emelkedés mellett – csaknem eléri a 9 százalékot – mutatott rá a szakember. Hogy az egészség kérdése valóban érdemi hangsúlyt kap, azt az is alátámasztja, hogy az élet- és baleset-biztosításokat kínáló munkalehetőségek száma is gyarapodott. Míg 2020-ban ezeket – hasonlóan az egészségbiztosítások támogatásához – lényegében nem lehetett fellelni a hirdetésekben, addig immár csaknem 5 százalékban felkínálják ezt a munkaadók, hogy vonzóvá tegyék magukat és a meghirdetett állást.

Ezzel szemben viszont számos elem, juttatás jócskán vesztett a jelentőségéből. Míg a cafeteriát 2020-ban még csaknem minden harmadik álláshirdetésben említették, mostanra nagyot esett a népszerűsége, és csak a hirdetések negyedében jelenik meg. Talán még ennél is nagyobbat zuhant a mobiltelefon biztosításának a lehetősége, ami korábban az álláshirdetések egyik legvonzóbbnak titulált eleme volt. Miközben 2020-ban még a munkáltatók 20 százaléka ezt kínálta, addig ez mostanra alig 8 százalék, úgy, hogy ez még némi növekedést is takar.

A sokak által vágyott cégautó felkínálása is érdemi tempóban kopik ki a toborzásokból, hiszen immár a juttatások között 3 százalékot sem teszik ki, ezzel szemben négy éve még közel 10 százalék volt. Ennek egyik markáns oka a spórlás lehet.

Az évtized elején sokat emlegetett távoli munkavégzésben is megjelentek változások. Kifejezetten furcsa, hogy a járványhelyzet után, 2021 második felében egy állás esetében e lehetőség az egyéb elemek kevesebb mint 7 százalékát tette ki. Mostanra ez az arány viszont közel 13 százalékra nőtt. Tüzes Imre hangsúlyozta, hogy a növekedés ellenére az otthoni munkavégzés szabályai mára számos helyen módosulni, szigorodni látszanak. A munkavállalók háromnegyedénél ugyan megmaradtak a home office munkavégzésre vonatkozó keretek a Covid óta, ám ebben a dolgozók többsége további szigorításra számít. Akiknek jelenleg biztosított az otthoni munkavégzés, azok 16 százaléka viszont egyáltalán nem tolerálná, ha szigorítaná a munkaadójuk ennek feltételeit, sőt akár fel is mondana ennek hatására. A Profession.hu által ez év tavaszán készített, 1000 ember válaszaiból összeállított kutatásban a megkérdezettek közel fele jelezte, hogy ugyan nem mondana fel, de nagyon nem örülne e lépésnek, közel 10 százalékuk pedig biztosan valamilyen kompenzációt kérne cserébe. Az esetleges szigorításról egyébként a különböző korcsoportoknak eltérő véleménye van. Míg az idősebb munkavállalók 30 százaléka elfogadja a munkáltató álláspontját, addig a 30–39 évesek mindössze 11, a 40–49 évesek 21 százaléka egyezne bele könnyen a szigorításba.

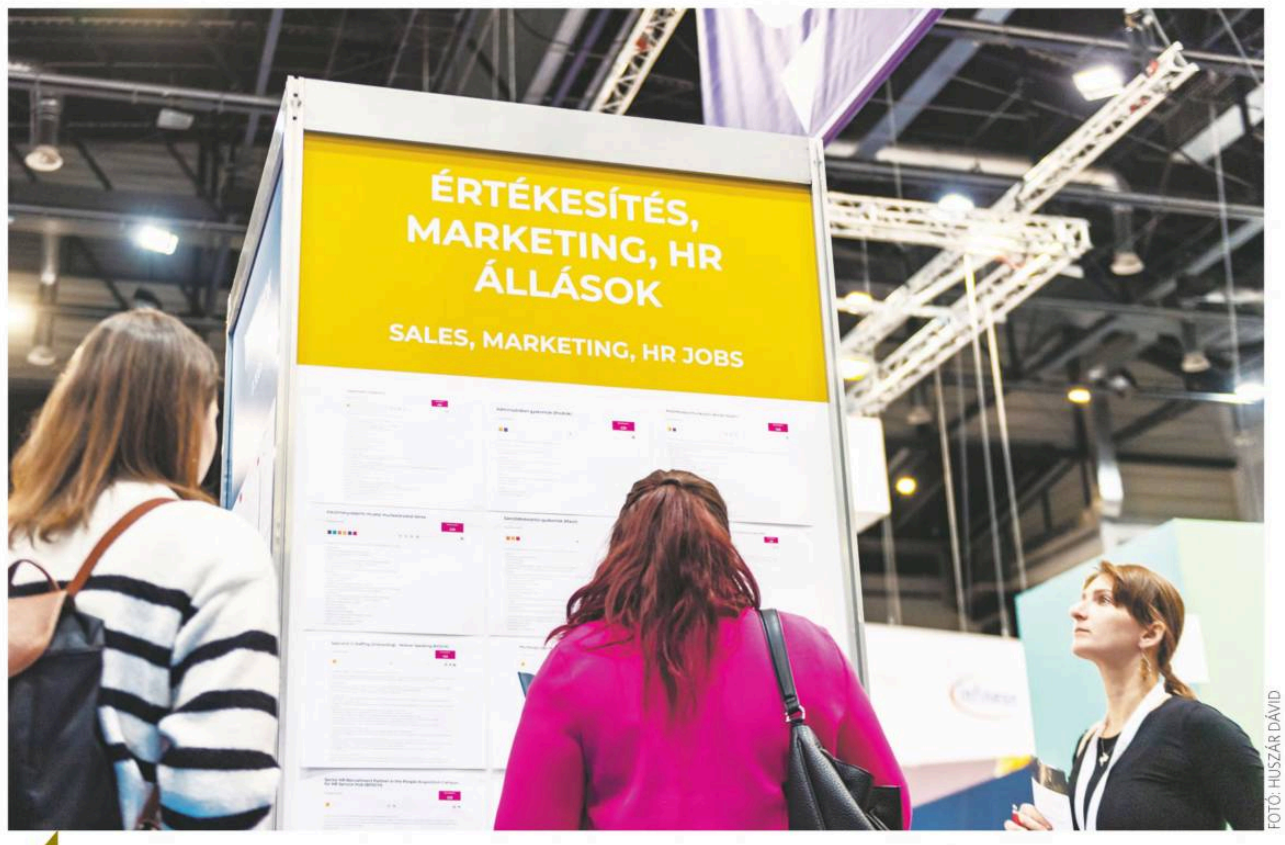

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A piaci igények néha túlmutatnak a munkáltatók ajánlatain

8 százalék
alá esett a mobiltelefon biztosítását hangsúlyozó hirdetések aránya a korábbi 20-ról

Sikeresebbek a bért is közlő hirdetések

A bérezés feltüntetése is érdemben változott az elmúlt években. A keresetek továbbra is a vezető munkavállalói preferenciák között szerepelnek, így feltüntetésük a hirdetésekben mérhető, közvetlen versenyelőnyt jelenthet a vállalatnak. Míg 2019 után tartósan 5 százalék körül mozgott a bérezést tartalmazó álláshirdetések aránya, addig 2022 májusára 12, majd egy évvel később már 20 százalékra nőtt – mondta a Profession.hu üzletfejlesztési igazgatója.

ÚJ ÍGÉRETEK

TÜZES IMRE: Az álláshirdetésekben egyes juttatások feltüntetése jelentősen megkopott, míg más lehetőségek komoly hangsúlyt kaptak

Korosztályos igény a szakmai fejlődés lehetősége

A felmérésekből arra is lehet következtetni, hogy az álláskeresők és a vállalatok elképzelései nem feltétlenül vannak összhangban a hazai munkaerőpiacon. A napokban ismertették a Bosch csoport és a Richter Gedeon Nyrt. közös kutatását, amely a munkahelyeken egyre nagyobb számban megjelenő Z generáció – vagyis az 1997 és 2012 között születettek – elvárásait állította középpontba. Az eredmények szerint a Z generáció számára azok a cégek a legvonzóbbak, amelyek támogatják az alkotói szabadságot és az ötletek megvalósítását, s ahol van lehetőség a szakmai fejlődésre. A felmérés eredményeit szem előtt tartva kifejezetten meglepő, hogy a Profession.hu adatai szerint a szakmai tréningek lehetőségének felkínálása jelentősen és évről évre csökkent. Az évtized elején még 25 százalék fölött volt a súlyuk a hirdetésekben, 2024 elejére 16 százalék alá esett ez a mutató.

Így baj lesz az akkuhulladék-feldolgozókkal

KIJELÖLÉS Az Országgyűlés gazdasági bizottságában tegnap alig 10-15 perces vita után átment az a törvénymódosító javaslat, amely a hazai akkumulátorhulladék-feldolgozók létesítését érinti. A tervezettel kapcsolatban a Greenpeace már előzetesen is erős ellenérzését fejezte ki, miután az összességében arról szól, hogy az országban létesülő feldolgozóüzemek helyszínét ezentúl az iparügyekért felelős miniszter, jelen esetben Nagy Márton jelölné ki. Nem önmagában a tárcavezető személye a kritika tárgya, hanem az, hogy az elképzelés szerint a miniszter mindezt rendelet útján, a környezeti hatásvizsgálati és más hatósági eljárás előtt tehetné meg.

Csárdi Antal, az LMP képviselője, a bizottság tagja lapunknak elmondta, hogy a kormánypárt képviselői érdemi kritikára lehetőséget sem adva, minden ellenzéki képviselőtől és környezetvédelmi szervezettől érkező észrevételt félresöpörve szavazták meg a módosítót. A megbeszélésnek és a tárgyalásnak a lehetősége sem merült fel, pedig ez a hazai lakosság számára alapvető fontosságú kérdés – hangsúlyozta.

Csárdi Antal: Az észrevételeket félresöpörve szavazták meg a módosítót

A Greenpeace a tervezet kapcsán kiemelte, hogy az szembemegy mind az alaptörvénnyel, mind az uniós és a nemzetközi joggal. Az új szabályozásból teljes mértékben hiányoznak a hazánk által is ratifikált aarhusi egyezmény által biztosított környezeti jogok. A környezeti hatásokat ugyanis már a terület kijelölésekor szükséges lenne vizsgálni, és a nyilvánosság számára biztosítani kellene a betekintés lehetőségét, azaz az információhoz való hozzáférés és a beleszólás jogát. Ha ilyen kulcskérdésben a miniszter rendelet útján dönt, akkor a társadalmi részvétel ellehetetlenül. Ráadásul úgy szavaztak a képviselők a javaslatról, hogy annak tartalmi összefoglalójában nem volt érdemi információ.

Az LMP képviselője ehhez hozzátette, hogy rendkívül nehéz helyzet alakult ki, hiszen innen már a törvényalkotási bizottsághoz kerül a törvénymódosítás, amelyről akár még ebben a hónapban szavazhat a parlament. Ha a fideszes többség ezt megteszi, akkor pedig a miniszter ezen a téren teljesen szabad kezet kap. Á. A.

A bukásból sem tanult alázatot

MEMOÁR Boris Johnson volt brit konzervatív kormányfő kényszerű lemondása után két évvel is „észszerűtlen rohamnak” minősíti, hogy a kollégái hátat fordítottak neki.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

Memoárjában Boris Johnson mindenkinek nekimegy, aki pályafutása során az útjában állt, különösen azon képviselőknek és miniszte-reknek, akik 2022-es bukását előidézték

Az elmúlt évtizedek kiemelkedő politikusainak a memoárjai közül Margaret Thatcheré, Tony Blairé, David Cameroné, de akár Barack Obamáé is szárazabb olvasmány, mint Boris Johnsonnak a könyvespolcokat és online felületeket frissiben elérő visszaemlékezése, az Unleashed, ám azok mind szerzőik politikai hagyatékáról, mind a korról többet mondanak. A ma megjelenő kötet, amelyért a politikusként állandó pénzügyi problémákkal küzdő exkormányfő hírek szerint 500 ezer font (közel 240 millió forint) előleget vett fel, hivatalosan 30 fontba kerül, de az Amazon online áruházon keresztül már 15-ért megkapható. A volt tory vezető iránti ma is fokozott érdeklődést jelzi, hogy könyve máris a bestsellerlista élére került.

A Kitörésként fordítható cím találó: a 60 éves politikus mindenkinek nekimegy, aki pályafutása során az útjában állt, legyen az John Bercow parlamenti házelnök a Brexit-viták idején, a Legfelsőbb Bíróság, amely 2019 szeptemberében törvénytelennek nyilvánította a parlament működésének általa kezdeményezett felfüggesztését, nem beszélve azokról a képviselőkről és miniszterekről, akik 2022-es bukását előidézték. Az Unleashed kifejezés elválaszthatatlan a Brexittől, a brit szuverenitás visszanyerésétől, a brüsszeli dirigálástól való megszabadulástól, ami kezdetben fontosabbnak tűnt, mint az egységes piacból való kiválás vagy a bevándorlás visszaszorítása.

Különösen heves támadást intéz Boris Johnson az ellene összeesküvést szervező kollégái, élükön az árulónak tekintett Rishi Sunak ellen. Amikor 2022 nyarán megkapta az akkori pénzügyminiszter lemondólevelét, melyhez további 61 kormánytag csatlakozott, ezt motyogta magában: „Te is, fiam, Brutus?” Az ellenzék jelenlegi vezére csalódást okozott Johnsonnak. Biztosra vette, hogy számíthat a támogatására azután, hogy ő „teljes hangerővel” állt ki mellette, amikor össztűz alá került a felesége, Akshata Murty adómegtakarítási ügyeskedése és saját státusza miatt. „Bűntettnél is rosszabbnak, hibának” minősült Johnson szemében, hogy Sunak rögtön a július 4-i választás másnapján lemondott pártvezetői tisztségéről.

A könyv tele van pletykaszerű elemekkel, amelyek időnként kimerítik az indiszkréció fogalmát. Johnson semmibe veszi például azt az alapszabályt, hogy semmi sem szivároghat ki az uralkodó és miniszterelnöke közötti audienciákon érintett témákból. Még kevésbé lett volna szabad részleteket elárulnia a királynő betegségéről és halálának okáról, amit a halotti anyakönyvi kivonat „végelgyengülésként” nevezett meg. A kormányfői tisztségéről Erzsébet halála előtt két nappal, szeptember 6-án lemondó Johnson elárulta: régóta tudta, hogy az uralkodó csontrákban szenvedett. Utolsó balmorali találkozásukon „sápadtnak tűnt, gerince a már megszokottnál is jobban meg volt görbülve, kezén és a csuklóján véraláfutások látszottak, valószínűleg infúzióktól és injekcióktól. Hangulatát viszont nem törte meg fizikai gyengesége, és időnként még szépséges mosolya is felvillant” – írja. A konzervatív politikus szerint a királynő egész nyáron tudta, hogy már nincs sok ideje hátra, de „el volt szánva, hogy elvégzi utolsó kötelességét, a hatalom átruházását Johnson utódjára, Liz Trussra”. Kiviláglik az életrajzból II. Erzsébet legendás kötelességtudata is, melynek köszönhetően egyes találkozásaikon informáltsága meghaladta Johnsonét.

> Kiviláglik az életrajzból II. Erzsébet legendás kötelességtudata, melynek köszönhetően egyes találkozásaikon informáltsága meghaladta Johnsonét.

Az antik világ kitűnő ismerőjét nem hagyta cserben híres veretes stílusa. Színesen eleveníti fel a Covid-időszakot, amikor Downing Street-i stábjának „mikromenedzselnie kellett az emberi viselkedést”. Kitalálni például, hányan vehetnek részt egy temetésen, és mi számít kocsmai kajának. Minden addigi ösztönével ellentétben kormányának „az emberi kapcsolatokat érintő olyan furcsa szigorításokat kellett kihirdetnie, melyek mintha egyenesen Mózes harmadik könyvéből eredtek volna”. A könyv érdekes vonulata, hogy Johnson visszavonja a közvélemény által nagy nehezen kivívott bocsánatkérését a karantén korlátozásait megsértő Downing Street-i alkoholizálások miatt. Utólag elhibázottnak tekinti saját „szánalmas és alázatos” parlamenti állásfoglalásait a Party-gate-tel kapcsolatban. Úgy érzi, „a mentegetőzések ártottak a Downing Street 10.-ben dolgozó köztisztviselőknek, mert az emberek elhitték, hogy minden gyanúsítás igaz volt”.

A politikai ambícióit a könyv tanúsága szerint nem teljesen feladó kormányfő egyik legnagyobb vívmányának a koronavírus elleni 2020–21-es oltási program hatékony megszervezését tekinti. Ennek érdekében még azt is latolgatta, hogy razziát tart a hollandiai Leiden egyik raktáráruházában, ahová az EU szerinte ötmillió AstraZeneca-oltóanyagot gondolt elrejteni. Johnson még mindig „fel van háborodva, amiért az Unió képes lett volna hagyni, hogy brit életek vesszenek el”.

A visszaemlékezés polcokra kerülését megelőző kritikák kevéssé kímélték mindenki Borisát. A leggyakoribb kifogás szerint „semmi újat nem árult el”.

Ukrajnát a népesedési válság is húzza

KILÁTÁSOK Ukrajna lakossága drámaian csökken – erősítették meg a tudományos akadémia demográfiai intézetének nemrég összesített adatai, amelyek alapján a kijevi kormány október elején 2040-ig szóló stratégiát fogadott el az országot sújtó népesedési válság enyhítésére. A becslések szerint Ukrajna lélekszáma 2041-re 28,9 millió, 2051-re pedig 25,2 millió főre eshet, több mint tízmilliós csökkenéssel a jelenlegi helyzethez képest. A számításokhoz figyelembe vették a teljes körű orosz invázió okozta kihívások mellett az alacsony születésszámot, a migrációt, a várható élettartam csökkenését és a munkaerőpiac zavarait is. Az előrejelzéseket azonban nehezíti a szükséges statisztikai adatok hiánya, főként a megszállt területek vonatkozásában.

FOTÓ: AFP/GENYA SAVILOV

Ukrajnát az ENSZ már 2021 novemberében a világ leggyorsabban zsugorodó nemzetei közé sorolta

A legutóbbi országos népszámláláskor, 2001. december 5-én Ukrajna lakossága 48,5 milliós volt, de 2022. január 1-jén (röviddel az orosz invázió előtt) 6,5 millióval kevesebbre, 42 millió főre, ez év júliusában pedig már csak 35,8 millióra becsülték a lélekszámot. Ez utóbbiból 31,1 millióan élhettek a Kijev által ellenőrzött területeken. A két és fél éve indult invázió tovább rontotta a gyermekvállalási kedvet. 2024 első fél évében csak 87 655 gyermek született Ukrajnában, miközben 250 972 ember halt meg. Három éve még 1,5-szer magasabb volt a születések száma, igaz, a Covid-járvány miatt a halálozás akkor is csúcsokat döntött. Ma egy újszülöttre három haláleset jut, a 2018–20-as időszakban mért kettővel szemben. Ez a demográfiai válság egyik legfontosabb mutatója – írják. Ukrajna jelenleg világelső a halálozás tekintetében, míg a születések számában az utolsó.

„Ukrajnának olyan szisztematikus megoldásra van szüksége, amely minimalizálja a demográfiai kockázatokat (...), biztosítja a népesség kiegyensúlyozott reprodukcióját, a hadiállapothoz és a háború utáni gazdasági fellendüléshez szükséges humán tőke mennyiségét, valamint a demográfiai fenntarthatóság kialakítását” – áll az ENSZ Népesedési Alapjának támogatásával kidolgozott terv bevezetőjében. A szerzők a prioritások közt említik a családok támogatását, a reproduktív egészség megőrzését, a munkakörülmények, valamint az egészségügyi és szociális ellátottság javítását. Külön figyelmet fordítanak a belső menekültek támogatására és a háború miatt kivándorolt (a kormány adatai szerint) 7,5 millió ukrán hazatérésének ösztönzésére.

A népesség rohamos csökkenése azonban korántsem csak a mostani háborúra vezethető vissza. Ukrajnát az ENSZ már 2021 novemberében a világ leggyorsabban zsugorodó nemzetei közé sorolta, s a fő ok akkor is a szegénység és a rossz kilátások miatti alacsony gyermekvállalás, valamint a külföldön dolgozók és tanulók 3 milliós száma volt. És minél tovább tart a háború, annál nehezebb lesz hazacsábítani az EU-ban kényelmes életszínvonalat elérő képzett fiatalokat. Az elvándorlást viszont fokozhatják az energiarendszert romboló orosz légicsapások, amelyek minden korábbinál nehezebb életet ígérnek a maradóknak. Az Ukrán Nemzeti Bank augusztus 1-jei inflációs jelentésében azt írta, hogy várakozásai szerint az idén 400 ezren, 2025-ben további 300 ezren hagyják el az országot.

Mindez újfent felveti azt a kérdést, hogy Ukrajna meddig folytathatja a putyini Oroszországgal vívott honvédő háborúját. Ez a dilemma érezhető volt már az év eleje óta, ahogy Zelenszkij elnök egyre nagyobb súlyt fektetett arra, hogy támogatókat szerezzen a konfliktus mielőbbi lezárását célzó ukrán békeformulához. Igazán élesen azonban Andrij Baumejszter ukrán filozófus fogalmazta meg a Meduza orosz ellenzéki portálnak adott júliusi interjújában. „Ukrajna nem győzheti le Oroszországot a csatatéren” – vélekedett. S minél tovább tart a konfliktus, annál kisebb lesz az esély az ország újjáépítésére és a kivándoroltak millióinak visszatérésére. „Egy erősen lecsökkent lélekszámú országnak, amelynek nincs kilátása komoly gazdasági, szellemi és kulturális fejlődésre, a háború elhúzódásával egyre csökken az esélye arra, hogy modern állammá váljon” – szögezte le Baumejszter.

HARSÁNYI GYÖRGY

Florida a vihar kapujában

MILTON Rövid időn belül a második rendkívüli erejű hurrikán sújtja az Egyesült Államok délkeleti részét. A természeti csapással járó emberi és anyagi veszteségek mérséklésén túl a politikusok saját pozíciójuk javításával vannak elfoglalva.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

A műholdfelvételek tanúsága szerint Florida állam nyugati partvidékén, a Tampa és Fort Myers határolta mintegy 120 kilométeres sávban éri el a szárazföldet a Milton hurrikán, amelyet a trópusi viharokat megfigyelő szövetségi szakszolgálat, az NHC „katasztrofális erejűnek" minősített. A Milton a trópusi viharok erejét mérő Saffir-Simpson skála szerint eléri a legerősebb, 5-ös fokozatot.

A hurrikánok száma évről évre nő a térségben, és ebben a klímaváltozásnak is szerepe van. A Mexikói-öböl átlagosnál melegebb vizéből felszálló nagy mennyiségű pára a kelet felől érkező hűvösebb légtömegekkel találkozik, így alakul ki a vihar spirális palástja, amelynek „karjai" a nagy erejű széllökések mellett extrém mennyiségű csapadékot és áradásokat is hoznak.

A Tampa környéki, part menti régióban kedd reggel 13 megyére adtak ki kötelező evakuációra szóló felhívást, amely több mint 5 millió embert érint – áll a Reuters jelentésében. A települések utcáin a rendőrség hangosbeszélővel figyelmezteti a lakosokat a mihamarabbi távozásra. A Ron DeSantis floridai republikánus kormányzó által kirendelt Nemzeti Gárda tagjai már egy hete szolgálatban vannak. Tegnap délig a Helene hurrikán után hagyott törmeléket igyekeztek eltakarítani a Milton útjából, hiszen azok további emberéleteket veszélyeztethetnek.

FOTÓ: AFP/LOKMAN VURAL ELIBOL

Az optimista helyi lakosok az ablakok és ajtók bedeszkázásával és házilag emelt gátakkal igyekeznek védekezni a közelgő özönvíz ellen

A woke-ellenes kultúrharcáról ismert politikus tovább építi keménykezű imázsát azzal, hogy a Helene hurrikán miatt kirendelt csapatok számát most további ötezer fővel megnövelte. DeSantisra azonban a politikai játszmázás gyanúja is rávetül. Kamala Harris demokrata kampánystábja azzal vádolta őt meg hétfőn, hogy nem fogadta az alelnök hívását a hurrikán ügyében. Ezt később DeSantis a jobboldali Fox Newsnak adott interjújában cáfolta, „képzelgésnek" nevezve a demokraták vádjait.

Joe Biden elnök a hurrikán miatti feladatokra hivatkozva lemondta részvételét a hétvégi németországi, ramsteni találkozón, ahol a szövetségek vezetői Ukrajna fegyveres támogatásának folytatásáról tárgyaltak volna. A találkozót emiatt elhalasztották.

A lakosság többsége Florida állam északi részében vagy más déli államokban keresnek menedéket. Vannak azonban olyanok is, akik nem akarnak vagy egészségügyi állapotuk miatt nem tudnak elmenekülni a viharzónából.

Floridában a „hurrikánpartik" rendes esetben a helyi folklór részét képezik. A június elejétől november végéig tartó hurrikánszezont az emberek házibulikkal és más zárt téri rendezvényekkel igyekeznek átvészelni. Az idei szezon azonban a korábbiaknál nagyobb erejű viharokat hoz magával, amit a hatóságok nem győznek hangsúlyozni. A közösségi média felületein sorra jelentkeznek be az elszánt és optimista helyi lakosok, akik az ablakok és ajtók bedeszkázásával és házilag emelt gátakkal igyekeznek védekezni az özönvíz ellen. Mások mennének, de anyagilag nem engedhetik meg maguknak, hogy a viharzónától biztonságos távolban béreljenek maguknak egy hotelszobát vagy Airbnb-t. Egy tampai kórház speciális mobil gátakkal védekezik, amely már jól vizsgázott a Helen hurrikán idején tapasztalt 2,5 méteres áradáskor. Igaz, a szakértők ezúttal 3-5 méter magas vízszintemelkedéssel számolnak.

Bő két hete a Helene hurrikán pusztított az állam északi régiójában, valamint Georgia, Tennessee, Virginia és Észak-Karolina államokban is. Az utóbbi esete különösen tragikus: az állam Appalache-hegység menti településein a hirtelen lezúduló nagy mennyiségű eső pusztított. A medrükből kilépő patakok és a hegyoldalról megindult sár épületeket és utakat temetett be. Mintegy 700 ezer ember, egy közel Belgiummal megegyező terület maradt folyóvíz és áram nélkül, mivel a hegyek között vezető utak több helyen beszakadtak és járhatatlanná váltak. A szövetségi katasztrófavédelmi hivatal (FEMA) munkatársai is jórészt csak a hegyvidék legnagyobb városáig, Ashville-ig jutottak segélyszállítmányaikkal. A közösségi médiában hamar terjedni kezdtek az olyan összeesküvés-elméletek és dezinformációk, amelyek azt állították: a FEMA visszatartja a katasztrófa áldozatainak szánt forrásokat, amiket inkább Ukrajna és Izrael felfegyverezésére fordít.

A Tampa környéki part menti régióban kedd reggel 13 megyére adtak ki kötelező evakuációra szóló felhívást, amely több mint 1 millió embert érint.

Magyarok a vihar elől menekülőben

„Nem ez az első rodeóm, de van amikor már nem számít más, csak az ember élete" – mondta a Népszavának a floridai Sarasotában élő Bíró Veronika, akit az autójában értünk utol, egy barátjával és három kutyájával együtt menekülőben. A város Tampától 60 kilométerre délre a tengerparton fekszik, így a leginkább veszélyeztetett települések közé tartozik. Veronika nyolc éve él Sarasotában, de ez az első alkalom, hogy egy hurrikán miatt elhagyja a várost, ahol egyébként egy 20 ezres létszámú magyar közösség van, sőt évente magyar fesztivált is tartanak.

Veronika egy barátjával, Rideg Évával és három kutyájukkal együtt kelt útra szerda hajnali 4 és 5 között abban bízva, hogy a korai indulás miatt könnyebb lesz a haladás a nappal dugóban álló utakon. Floridában máshol élő barátok ajánlották fel, hogy befogadják őket a vihar idejére, így tegnapi beszélgetésünk idején éppen Miamiba tartottak. Éva férje még hátramaradt, hogy bedeszkázza a nemrég vásárolt otthonuk ablakait. A benzinkutak kiürülése szerencsére nem érintette őket, hiszen Veronika a hurrikán bejelentésének hírére folyamatosan újratöltötte az autója tankját.

Az állam történetének legnagyobb evakuációját rendelték el, teszi hozzá Éva, miközben a Whatsapp-hívásba beszűrődik a szakadó eső kopogása. Veronika fontosnak tartotta elmondani, szép gesztusnak tartja, hogy a Miamiban található Magyar Ház meghirdette: rendezvénytermében és a mellette álló templomban nyitott kapukkal várja a vihar elől menekülőket.

Az ügyészség helyett Magyarországra jött

TAKTIKÁZÁS „Tudományos munkája miatt" tartózkodik Magyarországon Marcin Romanowski. Ezzel indokolta ügyvédje, miért nem jelent meg a jobboldali képviselő hétfőn a lengyel ügyészség idézésére. Az ügyvéd állítja: a magyarországi tartózkodást korábban megszervezték, s az a politikus kutatói munkájával kapcsolatos. Az ügyészség közölte, hogy az állítás valódiságát vizsgálja, s annak függvényében dönt arról, kiad-e körözést Romanowski ellen. Ha ez bekövetkezne, a magyar kormány még dönthet úgy, hogy a lengyel férfinak menedékjogot ad, ahogy Nikola Gruevszki volt macedóniai miniszterelnök is kapott.

Romanowski azért áll eljárás alatt – többek között bűnszövetkezetben elkövetett csalás vádjával – mert ő felügyelte az úgynevezett „igazságügyi alapítvány" tevékenységét és kiutalásait. Az állami alapítványt bűncselekmények áldozatainak támogatására és a bűnmegelőzés segítésére hozták létre a Jog és Igazságosság (PiS) tavaly véget ért jobboldali kormányzása idején. Ám mint kiderült, ebből fizették ki az izraeli gyártónak a belpolitikai ellenfelek lehallgatására használt Pegasus kémprogramot, miközben az igazságügyi tárca Zbigniew Ziobro irányítása alatt állt. Ziobro, aki a PiS Szuverén Lengyelország nevű csatlóspártjának vezetője, mindent elkövetett pártja és saját kliensköre erősítésére és kiterjesztésére. A nyomozásnak erős bizonyítékai vannak arra, hogy Ziobro és Romanowski az áldozatok segítésére szánt költségvetési pénzből finanszírozták pártjuk jelöltjeinek kampányát, s a hozzájuk közelálló szervezetek működését.

FOTÓ: PROFIMEDIA

Marcin Romanowski kezelte a PiS-kormány „igazságügyi alapítványát", ám a vád szerint abból a Ziobro-féle párt jelöltjeinek kampányát, s a hozzájuk közelálló szervezetek működését finanszírozták

Marcin Romanowski 1976-ban született, jogi tanulmányait a toruni egyetemen végezte, majd több németországi egyetemen végzett doktori és egyéb tanulmányokat. Kutatásait a jogelmélet és jogfilozófia terén végezte, ebből doktorált a varsói állami katolikus egyetemen. Dolgozata a lengyelországi privatizáció elméleti kérdéseit taglalta. A nyilvánosság előtt akkor tűnt fel, amikor a baloldali kormányzás alatt 2002-ben kirobbant úgynevezett korrupciós botrányban, a Rywin-ügyben szakértőként szerepelt.

Azóta kisebb-nagyobb megszakításokkal Ziobro köreinek fontos szereplője. Vezette a tárca kutatóintézetét, helyettes államtitkár, majd miniszterhelyettes volt. Mivel tavaly képviselő lett, mentelmi joga volt, ezt viszont az ellene emelt vádak miatt a szejm felfüggesztette. Az eljárást hátráltatta, hogy Romanowskit póttagnak delegálták az Európa Tanács parlamenti közgyűlésébe. Nemrég ettől a mentelmi jogától is megfosztották, ezután tűnt el – állítólag Magyarországon.

Vagyonnyilatkozata szerint a jogász-politikusnak egy 34 m²-es varsói lakása van, s tavaly összesen 224 ezer zlotyt (mintegy 21 millió forint) keresett. Hivatali munkája mellett tanított egy egyházi kötődésű főiskolán. Nyilatkozatai ultrakonzervatív katolikus szemléletről, harcos antiliberalizmusról tanúskodnak a magánélet, politika, család és a szexualitás területét illetően. A lengyel lapok megírták: Romanowski az Opus Dei numerariusa. Ez azt jelenti, hogy az ultrakatolikus szervezet valamelyik központjában lakik, annak cölibátusban élő egyik lelki vezetője, s a minimális szükségleteit meghaladó bevételeit a közösség rendelkezésére bocsátja.

MIKLÓS GÁBOR

Vége lesz

RÓNAY TAMÁS

Orbán Viktor mindig győzni ment az Európai Parlamentbe. Így volt ez 2013-ban, 2015-ben és 2018-ban is. Minden bírálatról azt állította: akik kétségbe vonják kormánya politikáját, az antidemokratikus intézkedéseket, „Magyarországot támadják". Magát a brüsszeli elit elleni szabadságharcosnak állította be. Szerdai, az uniós parlament előtt elmondott felszólalása – amelyben a magyar soros elnökség prioritásait kellett volna elmondania – azonban bizonyította, mára mennyire megváltozott a helyzet az ukrajnai háború, a magyarországi belpolitikai események miatt. Nemhogy nem foglalta el Brüsszelt, az EU-ban is csak egy harcias törpekisebbséget képvisel. Lehullt a lepel, a kormányfő „patriotizmusa", „szabadságvágya" csak mások megtévesztését szolgálja: Orbán Balázs egész világot bejárt kijelentése nyomán a Fidesz 1956-hoz való viszonyulása is megkérdőjeleződik. Erről láthatóan az EP-ben is jól tudtak.

A politikai tér változását a kormányfő mintha nem érzékelte volna. Saját mantráit ismételgette az EP előtt az illegális bevándorlástól az EU hanyatlásán át az uniós zöldpolitika „veszélyeiig". Ám Orbán ma már nem éri el a várt hatást. Sokan megmosolyogják: az a kormányfő osztogat tanácsokat a versenyképességről, aki súlyos gazdasági válságba sodorta országát, és önös érdekből nem engedi be a hazája gazdaságának elengedhetetlen uniós támogatásokat? Az a miniszterelnök beszél az illegális migráció kapcsán olyan veszélyekről, mint a nők elleni erőszakos cselekmények számának növekedése vagy a homofóbia elharapózása, akinek a kormánya nem volt hajlandó aláírni az isztambuli egyezményt, s amely összemossa a melegeket a pedofilokkal?

Orbán Brüsszel elleni kirohanásának most nem ő volt a főszereplője, hanem azok, akik rámutattak, milyen álságos a magyar kormány politikája. Ursula von der Leyen egyik legjobb beszédét mondta azóta, hogy ő az Európai Bizottság elnöke: megsemmisítő ítéletet Orbán rendszeréről. Megemlítette: „egyesek" nem Vlagyimir Putyin bűnének tekintik az orosz agressziót, hanem Ukrajna szabadságvágyát okolják a háborúért. „Akkor a magyarok voltak felelősek '56-ért?" – tette fel a költői kérdést. Manfred Weber, az Európai Néppárt elnöke azt hangoztatta, Orbán „békemissziójával" éppen meghosszabbítja a háborút. A többi frakció vezetője is felkészülten értékelte Orbán „programját".

A magyar kormányfő ezután „pártpolitikai intifádáról" beszélt. Személyeskedő válasza, a többiek hazugsággal való megvádolása – nekitámadt Von der Leyennek és Webernek is –, méltatlan volt egy miniszterelnökhöz. Kiesett a szerepéből, dühödt, autokrata vezetőként viselkedett. Balszerencséjére azonban Magyar Péter csak ezután szólalt fel. A Tisza Párt elnöke hosszasan sorolta: számos mutatóban mennyire leszakadt Magyarország az EU-ban a Fidesz kormányzása alatt, és azzal zárta mondandóját a miniszterelnök felé fordulva, hogy „vége van".

Strasbourgban nem csak egy kis „csihi-puhi" volt: a magyar kormányfő néhány megsemmisítő jobbegyenest kapott. Közeleg az utolsó menet; hamarosan tényleg vége lesz.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HARCOSOK KLUBJA

JEGYZET

Frank Zsófia

Falra hányt borsó

Másfél év alatt 13 milliárd forint nem tűnik soknak, ha onnan nézzük, hogy ez több száz, akár ezer ember munkabére. Ennyit költöttek a parlamenti frakciók, képviselők alkalmazottaikra, asszisztensekre, szakértők tiszteletdíjára. Ha viszont onnan szemlélem a dolgot, hogy több száz millió landol a költségvetésből a felmérések szerint 1-2 százalékon (vagy még annyin sem) álló pártoknál, akkor azért már más a leányzó fekvése. Az adónk egy része (lassan tényleg megszámlálhatatlan mennyiségben) értelmetlen, ablakon kidobott pénz.

Egy párt technikai személyzete persze vélhetően közel sem keres annyit, mint szakpolitikai szakértői. Nem látunk ugyanakkor a függöny mögé, nem tudjuk, hogy a (minden jó szándékuk, igyekezetük ellenére) nem létező pártoknak szóló tanácsok falra hányt borsók-e. Bár e téren sokat sejtet Lakner Zoltán története, aki annak idején már azt is tanácsadói sikerként könyvelhette el, hogy egy párt három napig ugyanarról a témáról beszélt, majd ennek mérhető eredménye is lett.

Nem szeretnék inkorrekt lenni, a kormányoldalnál éppúgy kifizetjük azokat a fantasztikus tanácsokat, amikkel régóta hergelik egymás ellen az embereket. Meg azt is, amikor Orbán Viktor, nyilván tanácsadói ötletre, simán beslattyog retkes cipőben egy gyerekszobába egy imázsvideó erejéig, kimaxolva ezzel a politikai pedofíliát. (Továbbá az alkalmazotti juttatási rekorder Rétvári Bence vagy nagyon drága, vagy hadseregnyi alkalmazottait is fizetjük, mint a katonatiszt). Orbántól 14 év kormányzás után nem várom el, hogy a homlokára csapjon és azt mondja: baszszus, tévedtem. Vagyis elvárnám, de nagyjából annyi esélyt látok rá, mint egy unikornisra a szivárvány tövében. Az ellenzéktől viszont többet várnék. Hiába az igyekezet, ha milliárdok mennek el tanácsokra, elemzőkre, de a végeredmény lassan mérhetetlen.

A politikai nosztalgia

NÉZELŐDŐ

FRISS RÓBERT

Teljes mértékben egyetértek a magyar kormány programjának alapelvével: gazdasági semlegességre kell törekednünk. Ez konkrétan azt jelenti, hogy Nyugat és Kelet, Észak és Dél irányában is kereskedünk. Ez persze azt jelenti, hogy demokráciákkal és diktatúrákkal is egyaránt kereskedünk, együttműködünk gazdaságilag, ha ez nekünk megéri – írja a Magyar Nemzetben megjelent cikkében Fricz Tamás. Persze szerinte vannak kivételek, nem ajánlaná például, hogy Észak-Koreával széles körű gazdasági kapcsolatokat alakítsunk ki, „mert azért mindenben léteznie kell egy vörös vonalnak". „De a konnektivitást kell választanunk. A blokkosodást pedig el kell vetnünk. De mi is az a blokkosodás? Az, hogy nem szorítjuk be magunkat egyetlen régió, nagyhatalom vagy szövetség béklyói alá sem. Nyitottak maradunk tehát, s ez a nyitottság nem megy másként, mint úgy, hogy szabadon cselekedhetünk. Ismétlem: szabadon, szuverén nemzetként."

A politikai semlegességnek semmi értelme a XXI. század elején, az mára múlt századi anakronizmus lett.

Fricz szükségét érzi, hogy megágyazzon a közeljövőnek, a gazdasági semlegesség nyomában pedig a politikai semlegesség jár: „A magyar nemzeti hagyomány talán legfontosabbja a függetlenség iránti vágy. Nem valamely birodalomhoz vagy szövetséghez tartozás mindenáron! A mi igazi hagyományunk a függetlenség, a szuverenitás, nem a szövetségekhez való kényszerű kötődés. Mi a hagyományaink alapján inkább lennénk Svájc, a NATO-ból kimaradó Ausztria vagy akár Norvégia, amely nem lépett be az Európai Unióba, azonban szerződéses viszonyban áll vele, mely mindkét félnek kedvező gazdaságilag. (..) A semlegesség és a konnektivitás megfelel a régi hagyományainknak és nemzeti vágyainknak. Ahogyan a blokkosodás elkerülése is, ami a dolog másik oldala. Egyik a másik nélkül nem megy. Igen ám, csak van egy bökkenő: az, hogy egy blokknak vagyunk a tagjai. Ezt a blokkot úgy nevezik, hogy Európai Unió. Tehát hiába mondjuk, hogy a blokkosodás nem jó, tudnunk kell, hogy a blokkosodás részei vagyunk... Az Unió jelen állapotában nem egy szabad, szuverén államok alkotta szövetség. Ellenkezőleg, teljes erővel dolgozik azon e blokk elitje, a brüsszeli bürokrácia, hogy minél gyorsabban létrejöjjön egy olyan szoros együttműködés, amelyben egy központból határozzák meg azt, hogy mit tehetnek a tagországok. Az Unió elkötelezett célja ugyanis, hogy minél szűkebbre szabja a tagállamok mozgásterét, s végül a döntéshozatalt a nagy, meghatározó államok kezébe adja, tehát egyfajta birodalmi elv lépjen életbe, mint mondjuk a Szovjetunió vezette Varsói Szerződésben és KGST-ben volt."

Hogy a fenti sorokból mi a valóság, és mi Fricz rémlátomása, döntse el az olvasó, de egy írástudó megint eladta lelkét a politikának. Azt sem kommentálnánk, hogy egy történelmi axiómát ezen üzlet részeként hogyan s miért cserél fel egy másikkal, a Nyugathoz tartozást a semlegességgel. Csak annyit jegyzünk meg: a politikai semlegességnek semmi értelme a XXI. század elején, az mára múlt századi anakronizmus lett, mint az el nem kötelezettek hajdani mozgalma, ami a politikatörténet relikviája. A többi a politikai nosztalgia kesernyés füstje. Ne tiltakozzon hát Fricz Tamás: már régen semmi keresnivalónk az európai közösségben, amit ott művelünk az valóságos kutyakomédia. Orbán Viktor keze alatt pedig zárványország leszünk Európa közepén.

BÁLINT ORSOLYA

Őszintén beszélni az anyaság nehézségeiről egyáltalán nem családellenes. Ha nem beszélünk róla, az sokkal inkább az.

Babaillat

Lógó cicik, kialvatlanság, mindig piszkos ruha. A többi között ezek a szavak verték ki a biztosítékot, avagy borították ki a bilit a Mi Hazánknál olyannyira, hogy másodjára is demonstráltak az ARC kiállítás szerintük családellenes plakátja előtt. A leragasztás helyett – ami feljelentéssel járt – legutóbb saját, a nemi szerepekről kétbitesen gondolkodó szlogenjeiket helyezték ki a kipécézett óriásplakát mellé. Úgymint: „A nők legnagyobb dicsősége az anyaság." És mielőtt még örülhettünk volna, hogy az apák nehézségei az anyáké mellé kerülnek: „A legférfiasabb dolog az apaság."

Általában igaz, ha a Mi Hazánk bármilyen művészeti-kulturális témához nyúl, csakis reklámot csinál neki. Lásd még a bestsellerré tett Meseország mindenkié és a tömegeket vonzó World Press Photo kiállítás. L. Simon ugyan belebukott, csak mert nem értette, hogy az értelmes vitának, holmi társadalmi párbeszédnek az ő oldalán helye nincs. Amiben viszont évről évre hasít az ARC: az emberek – nem csupán a liberális lápvidéknek elhordott Újbudán, ahol egyébként én is lakom – bírják ezt a szókimondó, rendszer- és társadalomkritikus attitűdöt, amikkel az alkotók tabukat feszegetnek, sok humorral és (ön)iróniával.

A Mi Hazánk politikusai nem csak az iróniát nem értik. Döbbenetesen naivak, ha azt hiszik, attól majd itthon több gyerek születik, ha elhazudjuk az anyaság szülők százezrei által tapasztalt mindennapi valóságát. Oké, babaillat, áldás, szeretet is van. De aki gyereket szeretne, az előre bevállalja a hajhullást, a mellgyulladást, még az aranyeret is – mert ez is előfordul, többször is, mint szeretnénk.

Őszintén beszélni az anyaság nehézségeiről egyáltalán nem családellenes. Ha nem beszélünk róla, az sokkal inkább az. Mert akkor az anyák mellett az apák is megküzdhetnek azzal, hogy ami őket, vagy a párjukat frusztrálja, az „nem normális". És magukban, vagy urambocsá a szülőtársukban kereshetik a hibát, ha nem minden puhaság, kacagás és áldás.

Amúgy meg szagoltak már valaha babaillatú pelenkát?

Ördögünk, a globalizáció

BOKOR PÁL
újságíró

Mindenki maga választja meg, hogy mitől retteg. Az európaiak az oroszoktól, az oroszok az amerikaiaktól, a zsidók az araboktól, az arabok a törököktől, a törökök a kurdoktól, az örmények az azeriektől, a fehérek a feketéktől, a feketék a fehérektől... és így tovább.

Éldegélünk és féldegélünk, mintha ez volna a világ rendje. Az utóbbi néhány évezred tanulságai alapján tényleg ez a világ rendje, csak senki sem akarja elismerni, hogy így van, mert ha ez igaz, akkor az emberiségnek előbb vagy utóbb annyi. De mivel az emberiségnek előbb vagy utóbb amúgy is annyi, most már csak az a kérdés, hogy előbb vagy utóbb. Akkor természetesen ugyanez érvényes a föld országaira is, melyek az egyelőre azért még prosperáló emberiség faji, nyelvi, szellemi sokféleségét képviselik. Előbb vagy utóbb az országoknak is annyi. Az emberiség egyelőre marad, de az országok jönnek és mennek, ahogy Bizánctól Jugoszláviáig korábban is igen gyakran megtörtént.

Egy ország fennmaradásának ezer feltétele van, és ezalól Magyarország sem kivétel. Nálunk közülük sajnos a két legfontosabb hiányzik: a kivándorlás megfékezése és a népesség reprodukciója. Ilyen körülmények között természetesen felmerül a kérdés, hogy a globalizáció elleni uszítás vajon a fennmaradás feltételei közé tartozik-e. Nem hiszem.

A globalizáció ugyanis nem politikai kérdés, bár könnyű azzá tenni. Lényegét tekintve a globalizáció ugyanolyan természeti jelenség, amilyen a klíma. Végső soron alig befolyásolható politikával, retorikával, a migráció elleni handabandázással. Felhozható persze ez ellen, hogy a mobilizációt és a mesterséges intelligencia térhódítását akkor sem lehet természeti jelenségnek kinevezni, ha olyan erővel és olyan kezelhetetlen módon érkezik, mint egy forgószél vagy egy esőzóna. De nem a XX. század volt az emberiség történetének az az évszázada, amelyben az ember által teremtett technika felülkerekedett az emberen? Ha meg ez igaz, akkor engedtessék meg legalább a feltételezés szintjén, hogy a globalizáció sem elsősorban az emberi akarattól függ.

A kérdés nem az, hogy van-e értelme a komputerek és mobiltelefonok cunamija, vagyis a kommunikációs forradalom és a beözönlésük okozta életmódváltozások ellen hadakozni. Erre még a megveszekedett antiglobalisták sem vállalkoznak. Nincs értelme. Legkevésbé egy olyan csekély emberi és anyagi tartalékokkal rendelkező nemzetnek, amilyenné Magyarországot tette saját uralkodó osztálya és az európai ragadozó államok az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlását követően.

FOTÓ: SHUTTERSTOCK

A „nemzeti büszkeségnek” vagy „szuverenitásvédelemnek” álcázott sovinizmussal, globalizációellenességgel bizonyos világgazdasági és geopolitikai realitásokat nem lehet megváltoztatni. Például azt, hogy az Egyesült Államok lakossága harminchatszorosa, Kína vagy India lakossága több mint százötvenszerese Magyarországénak, gazdasági teljesítőképességük ennek megfelelő. Ha meg már így alakult, akkor hogy lehetne elkerülhető például a mekdöncik és a kínai éttermek térfoglalása?

Nem elkerülhető. Valószínűleg nem is elkerülendő, noha az étkezési kultúra átalakulása ugyanúgy a globalizáció része, mint a mobil és a mesterséges intelligencia térhódítása. 2011-ben, Steve Jobs halálának évében az Apple társaság vagyona 150 milliárd dollár volt. Vessük össze ezt az idei magyar költségvetéssel, ami 38 ezer milliárd 240 millió forintos bevétellel számolt. Hát ez dollárban bizony alig 110 milliárd lenne. Ami nem azt jelenti, hogy ennyiért lehetne megvenni egész Magyarországot. Ahhoz biztosan ennek a többszörösére lenne szükség. Csak annyit jelent, hogy egy kis ország uralkodó elitjének nem azon kell agyalnia, hogy miként védje ki a globalizációt a gazdasági nyomulásával, a föld minden zugát behálózó bankrendszerével, technikai fölényével, ellenállhatatlan hamburgereivel, hanem azon, hogyan fordíthatja mindezt a maga előnyére. És persze azon, hogyan őrizheti meg közben egy nemzet az identitását, a kultúráját és a függetlenségét.

Az, hogy meddig tartható fenn egy kis ország nemzeti függetlensége, nem azon múlik, hogy a hamburgert vagy a székelykáposztát szeretjük-e jobban. Csakis azon, hogy meg tudjuk-e különböztetni a megkerülhetetlen és sokféleképpen hasznossá tehető globalizációt az egymással is versengő, de a kisebbek és gyöngébbek bekebelezésére mindig kész világhatalmak agresszivitásától.

„A globálisan és totálisan újjászerveződő emberiségről” alkotott neokommunista elképzelés „csak” az ember legfontosabb tulajdonságával, veleszületett individualizmusával, jogos önzésével nem számol. Emberek és embercsoportok eltérő érdekei a földrajzi, faji és életmódbeli különbözőségek folytán az eddig jegyezhető, legfeljebb tízezer éves emberi történelem során mindig megmaradtak és mindig konfliktusokat okoztak.

Egy világméretű békés együttélésnek nincs és nem is lesz realitása, még akkor sem, ha ez válik a puszta fennmaradás feltételévé. Az „újjászerveződés” ugyanis, ami kimondatlanul is egy világállam létrejöttét jelentené, csak erőszakkal valósítható meg. Ilyesminek utoljára talán az ősközösségi társadalomban lett volna valamelyes esélye. De hogy lehetne realitása egy olyan helyzetben, amikor egyetlen őrült individuum elég ahhoz, hogy elpusztítsa az emberiséget, megakadályozandó, hogy a világállam egy másik, egy rivális hatalom égisze alatt valósuljon meg?

A nemzeti függetlenség megőrzésének módja Magyarország számára ebben az évszázadban az agresszív törekvésekkel szemben mindeddig egységesen fellépő Európai Unióhoz való csatlakozás volt. Az EU nem tartozik a hibátlan vagy tévedhetetlen nemzetközi szervezetek közé, mivel ilyenek nincsenek. Klímapolitikája, az elektromos autózás erőltetése például vitatható, lehet, hogy a parlamentjén belüli állandó vita hosszabb távon minden résztvevőt inkább gyengít, mint erősít.

A vita és a konfrontáció azonban egymástól nagyon különböző dolgok. Utóbbi súlyos következményekkel járhat arra a félre, amelyik végül alulmarad. És ha ez igaz, akkor az összefogásra hajlamos, többnyire a mieinkhez hasonló problémákkal bajlódó európai nemzetállamokkal való konfrontáció nem egyszerűen hiba. Történjék a globalizáció elleni küzdelem vagy a szuverenitás védelme ürügyén, leheletfinoman szólva is durva politikai melléfogás.

SPAR-futás

DR. DÁVID FERENC
közgazdász, a DK országgyűlési képviselője

A Nemzeti Sport tudósítása szerint sok külföldi résztvevője is lesz az október 12–13-i hétvégén megrendezendő 39. SPAR Budapest Maraton Fesztiválnak. A szervező Budapest Sportiroda arról adott tájékoztatást, hogy 107 országból mintegy 6000 külföldi adta már le nevezését az esemény előtti hétvégéig, így biztosan megdől az eddigi, 5400 fős rekord. Mindez azt jelenti, hogy a kísérőkkel együtt 10-12 ezer „futóturista” érkezik a rendezvény miatt Magyarországra.

A maraton mezőnyében a várakozás szerint minden második induló külföldi állampolgár lesz. De Magyarországon belül is komoly a verseny iránti érdeklődés, amit jól mutat, hogy ezer hazai településről neveztek eddig, és – a félmaraton kivételével, amely már korábban elérte a létszámlimitet – az utolsó héten is várták a további indulók jelentkezését.

Nem terveztem, hogy részt veszek a grandiózus futófesztiválon, de számos ismerősöm rajthoz fog állni. Nem irigylem őket (sem), mindjárt meg is mondom, hogy miért. Szeptember végén a Magyar Nemzet nevet viselő propagandatermékben Bayer Zsolt – SPAR-ügyekben (is) „szakértő” újságíróként – a következő eligazítást adta a bevásárló magyarságnak: „Egyszerűen hirdessünk bojkottot ellenük. Normális és tisztességes magyar ember mától be ne tegye lábát egyetlen SPAR-üzletbe sem. Drágák is, szarok is, ráadásul aljas gazemberek is. Ezek ne új befektetéseket hajtsanak végre nálunk, hanem takarodjanak innen a büdös francba, de örökre! Szóval, adjátok tovább, terjesszétek, és vegyétek komolyan: mától nem megyünk a SPAR-ba soha, semmiért.”

Ha valaki nem tudná: a SPAR-nak az a „bűne”, hogy jogerősen pert nyert az Európai Unió Bíróságán a magyar kormánnyal szemben. A bíróság úgy határozott, hogy ellentétes az uniós joggal az a magyar szabályozás, amely arra kötelezi a kereskedőket, hogy bizonyos mezőgazdasági termékeket meghatározott áron és előre meghatározott mennyiségben árusítsanak. Az EU Bíróságának a döntése szerint az árstoprendelet sérti a szabad versenyt. A nemzetközi kereskedelmi vállalkozás (4 kontinens, 48 ország, 13 ezer üzlet) a per megnyerésével a többi kereskedelmi lánc érdekeit is védte, szolgálta, s felhívta a figyelmet arra, hogy nem szabad szó nélkül hagyni a verseny- és piacellenes végrehajtó hatalom pökhendi packázásait.

Ettől az ítélettől nagyon bepöccent Nagy Márton, s ha a miniszter begerjed, akkor Bayer sem maradhat néma. A meghirdetett bojkott egyébként – azon túl, hogy rendkívül nívótlan megnyilvánulás – vélhetőleg nem igazán hatásos. A SPAR-t és a vásárlói körét nem befolyásolja, a lovagkeresztes bérfirkász pedig mehet lelkesen pénzt költeni a magyar kereskedelmi láncokhoz, amelyek semmivel sem jobbak a kiátkozott SPAR-nál. Nem olcsóbbak, nem szélesebb a kínálatuk, semmivel sem korszerűbbek az üzleteik, mint az osztrák hátterű SPAR boltjai.

A „tisztességes magyar ember” tehát mostantól nem vásárolhat bármelyik üzletben, és – követve a logikát – nem is futhat olyan sportrendezvényen, amely mögött a SPAR áll. Vigyázni kell, hiszen a mindig éber Szuverenitásvédelmi Hivatal könnyen kikérheti a SPAR Budapest Maraton Fesztivál futóinak a rajtlistáját, s aki azon szerepel, az már nem alhat nyugodtan, mert valamilyen szinten SPAR-pártinak minősülhet. És aki az, az bizony megbízhatatlan és abnormális – legalábbis az ötös számú tagkönyv tulajdonosa szerint.

A vezérpublicista – a központi akaratnak megfelelve – durván letámadta a SPAR-t. Most még csak vásárlási bojkottot hirdetett, de utalt arra is, hogy a SPAR újabb itteni befektetéseire nincs szükség, és a cég minél hamarabb távozzon Magyarországról.

A SPAR Magyarország Kft. hazánk ötödik legnagyobb munkáltatója, kb. 14 ezer alkalmazottja van. Ha a bornírt bojkottfelhívás valamilyen oknál fogva mégis eredményes lenne, akkor a jelentős forgalom-visszaesés következtében sokak munkahelye kerülne veszélybe. A mindig jól helyzekedő tollnokot persze egyáltalán nem érdekli a dolgozók sorsa (bére, munkahelye, a munkavégzés körülményei), neki csak az számít, hogy kenyéradó gazdái mindig elégedettek legyenek vele.

Remélem, hogy a SPAR Budapest Maraton Fesztiválon részt vevők örömmel és sikerrel futják le a kijelölt távot. De vannak, akiknek csak a szégyenteljes, verbális ámokfutás marad.

A SPAR Magyarország Kft. hazánk ötödik legnagyobb munkáltatója, kb. 14 ezer alkalmazottja van. Ha a bojkott eredményes lenne, akkor sokak munkahelye kerülne veszélybe.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Maxim Rysanov-koncert

A nemzetközi hírű ukrán brácsaművész, a Gramophone magazin szerint a mélyhegedűsök hercege, Maxim Rysanov a Budapesti Vonósokkal lép fel október 19-én a Zeneakadémián. A koncerten Schubert Arpeggione szonátája is felcsendül Dobrinka Tabakova átiratában. NÉPSZAVA

Nagy László-est

Angyaltollat keresni mentem címmel lesz Nagy László-est október 16-án a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Az ő és a felesége, Szécsi Margit hagyatékának nagy része a múzeumba került. A gyűjteményt szakértők mutatják be, és megszólal Nagy László unokája is. NÉPSZAVA

Szlovén filmek

Október 17-én a budapesti Toldi moziban Szlovénia 2025-ös Oscar-nevezettje, a Megváltás kezdőknek nyitja a 8. Szlovén Filmnapokat. A rendezvényen látható lesz a három Vesna-díjat nyert, társadalmi drámával kevert thriller, a Megfigyelés is. NÉPSZAVA

Pat Metheny a tizediken

KONCERT Egymagában varázsolt a hetvenéves amerikai dzsesszlegenda, nagyzenekar hangzását komponálva a lenyűgözött publikum elé.

BALASSA TAMÁS

Pat Methenyt elvesztettük, konstatáljuk a MoonDial (2024) bemutatóján az Erkel Színházban, amikor a szólista elfoglalja helyét a színpad közepén, s lehajtott fejjel elmerül a baritongitárjában. A feje búbját mutatva is utánozhatatlan hajszerkezetével szinte hipnotizálja a közönségét, körülötte még két elektroakusztikus gitárt vár bevetésre, és néhány fekete drapériával letakart tárgy keretezi a színpadképet. Mintha egy dob, egy zongora és más hangszerek kerülnének így zárójelbe, mindaz a zenei előélet, amiért Pat Methenyt szeretjük. A kvartettjét, a trióját, duóit. A methenys hangszínt, az improvizációs technikát, a George Bensont vagy éppen Babos Gyulát idéző dzsesszgitárt.

A mester most sem hagy kétséget, a szólólemezét ezúttal sem hangszerelte zenekarra. A térben egy szem muzsikust látunk, aki hetvenévesen már megengedheti magának, hogy egyes-egyedül játssza el mindazt, ami az elmúlt évtizedekben foglalkoztatta, de a Grammy-díjak sorát hozó slágerprodukciók és turnék nem engedték a kibontakozásukat. Mintha egy zenekari próbát látnánk, amikor már mindenki hazament, ő egy szál magában odaült a hangszeréhez, hogy mindennemű kötöttség nélkül tárja elénk a zenéket, amelyek benne élnek. „Évekig játszottam néhány dallamot itt-ott, egyedül minden este, de soha nem készítettem olyan előadást, amely kizárólag szólógitározásra koncentrált volna ilyen kiterjedt koncertsorozat keretében” – erősíti meg a megérzésünket.

FOTÓ: KLEB ATTILA/BUDAPEST JAZZ FEST

Szinte hipnotizálja a közönségét, körülötte még két elektroakusztikus gitár vár bevetésre, és néhány fekete drapériával letakart tárgy keretezi a színpadképet

De itt és most nincs egyedül, az Erkelben telt ház várja pisszenés (és fotózás, videózás is tilos) nélkül, hogy mire mennek ők ketten: a nejlonhúros bariton és a missouri születésű Patrick Bruce Metheny. Akitől a baritongitárról is megtudunk egy s mást a meditatív darabok szüneteiben: néhány éve megkérte Linda Manzert, az egyik legkiválóbb lantművészt, hogy készítsen neki egy újabb akusztikus baritongitárt, de ezúttal Argentínában gyártott újfajta nejlonhúrral. Ez lehetővé teszi, hogy új hangolási rendszert alkalmazzon a basszusgitártól a szopránig, amit korábban csak acélhúrokkal tartott lehetségesnek. Az előadó felidézi gyermekkorát, amikor Missouriban egy szomszéd srác elmagyarázta neki ennek a hangszernek a különleges beállítását: a középső két húrt egy oktávval feljebb kell hangolni. Mire a sorozat első része véget ért, már félórás volt az új bariton nejlonhúros gitárral játszott anyag, majd a turné első hosszabb szünetében bement egy stúdióba, hogy elkészítse a MoonDialt. A Dream Boxszal együtt a koncertek lehetőséget teremtette számára ahhoz, hogy kibővítse az olyan projektekben képviselt koncepcióit, mint a New Chautauqua, a Zero Tolerance for Silence, a One Quiet Night, a What's It All About. „Sok tiszta éjszaka volt abban a decemberben, amikor úgy képzeltem, hogy a Hold azt nézi, mit keresek fent New York állam felső régiójában, ahol a felvételt készítettem – meséli erről a művész. – Ez a lemez kínálhat valamit az álmatlanságban szenvedőknek, akik ugyanazokat a hangokat, harmóniákat, szellemeket és dallamokat keresik, mint amilyeneket én is kerestem a késő estéken és kora reggeleken.” Ezek közül Chick Corea „You're Everything”, Lennon és McCartney „Here, There And Everywhere”, Bernstein „Somewhere” és Matt Dennis „Angel Eyes” című darabjának feldolgozása is hallható a lemezen.

A koncert valódi varázslata a második részben érkezik. A fekete drapériák lehullanak, s előkerülnek a mester játékával vezérelt elektronikus ütőhangszerek, valamint vagy tíz további gitár. Ezeket egy-egy szám erejéig használva egyszemélyes nagyzenekarrá bővíti a Metheny-muzsikát. A hallgatóság álla leesik, a show kikerekedik: a művész meglepetésének állva tapsol a publikum. És várja a folytatást.

INFO

Pat Metheny: Dream Box, MoonDial turné
Erkel Színház
október 8.

Derengő távlatok

SZÉRIA Mohácsi András szobrász- és festőművész 2020 óta készülő képsorozatának a fő motívuma a tallit, vagyis a zsidó imakendő, de az alkotó szerint a művek absztrakt képekként értelmezhetők.

Négy éve nagy feladatot vállalt magára Mohácsi András képzőművész: elhatározta, hogy az Ószövetségben olvasható százötven zsoltár mindegyikéhez készít egy-egy festményt, melyeket a tallit, a zsidó imakendő ihletett meg. A négyzet vagy téglalap alakú munkák a motívumot közelről ábrázolva idézik meg, ezért a fekete és fehér vonalak mint derengő, a körvonalaikat elvesztő sávokként jelennek meg, így mozdítva el a képet az absztrakció irányába. Az alkotónak ez feltett szándéka volt, a tallitot vagy táliszt nem akarta ábrázolni, hanem arra mint inspirációra tekintett, hogy azon keresztül szólítsa meg a nézőt. A képsorozatból ezúttal tizenhét darabot nézhetünk meg a Kahan Art Space Pest galériában.

Mohácsi a pandémia idején döntötte el, hogy mind a százötven zsoltárhoz fest képet. – A karantén alatt átélt bezártság és magány olyan volt, mintha megszűnne a világ körülöttünk. Elhagyatottnak éreztem magam, aki már senkihez sem tud szólni, csak a Mindenhatóhoz. El is gondolkodtam magamon, a világon és a világhoz való viszonyomon. Amikor pedig festeni kezdtem, meglepett, hogy alig használok színeket, az eredmény olyan lett, mintha egy öreg táliszt látnék – mondta lapunknak az alkotó.

A karantén alatt a budai műtermében is gyakran tartózkodott, ahol a nagy csendben több hasonló képet kezdett festeni, mígnem megszólalt benne egy zsoltár szövege, és elhatározta, hogy mindegyik műhöz társít egy-egy imádságot, így indítva el a százötven darabból álló sorozatot. És ahogy a zsoltárok is más-más hangulatúak – hol a szomorúságról, hol a könyörgésről, hol a dicsőítésről, hol a háborúról szólnak –, úgy Mohácsi képeinek is eltérő karakterük van. A borús, baljós atmoszférájú művektől az élénk színvilágú képekig tart a skála, mintha mindegyik kép egy-egy lelkiállapotot ábrázolna a maga redukált formájában.

INFÓ

Mohácsi András
Lines to Time
Kurátor: Feldmájer Sándor, Fényi Tibor
Kahan Art Space Pest
Megtekinthető: november 30-ig

Mohácsi András a tallitot közelről ábrázolva idézi meg

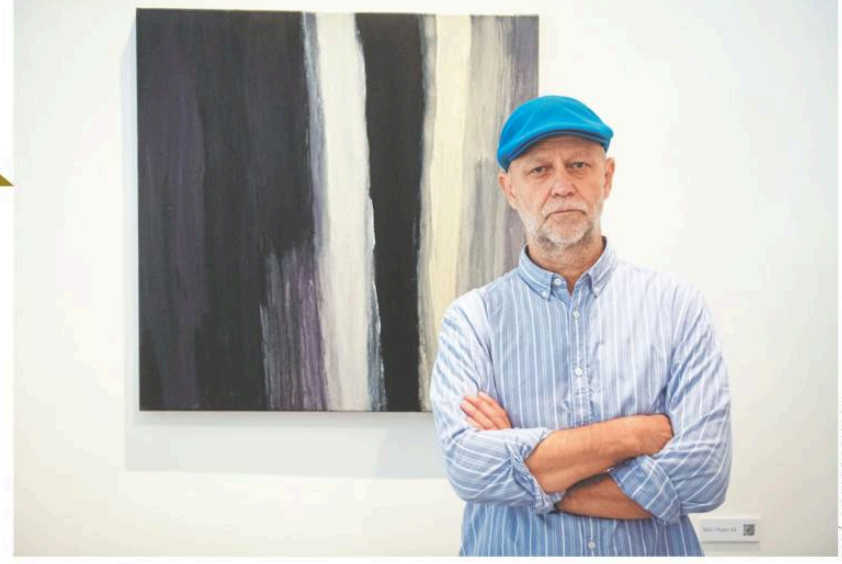

FOTÓ: PAVELBOGOLEPOV

A művek ezért meditatív erővel bírnak, az erős mélyfeketéktől és a „vakító” fehérek közti árnyalatok és kontrasztok elmélyülésre invitálják a befogadót. Éppen ezért a képek nem tekinthetők realisztikus alkotásoknak, hisz a fentről lefelé futó párhuzamos sávok absztrakt világokat teremtenek. Az pedig már a néző fantáziáján múlik, hogy ezekbe a sávokba természeti jelenségeket, a lélek rezdüléseit vagy a tudatalatti mélységeit látja bele.

A készülő sorozat számos eleme már magángyűjteménybe került, egyeseket pedig Mohácsi több helyen kiállított: 2022-ben a pécsi zsinagógában, idén szeptemberben Budapesten pedig a Rumbach zsinagógában – utóbbiak terében nagyobb és színesebb képeket lógatott le a karzatról. A mostani, Kahan Art Space Pest terében rendezett tárlaton a kisebb és sötétebb hangulatú művek kaptak helyet. – A korábbi tárlatokon a nagy templomterekhez én csak lábjegyzeteket tudtam készíteni, de ez így van rendjén. A jelen kiállításon pedig szerettem volna a négy éve tartó munkámnak a metszetét adni, és olyan műveket is kiállítani, amelyek a komorságuk miatt a magángyűjteményekbe csak idővel kerülnek be – mondja Mohácsi András.

Ám a vásznakon a sötétek mellett mindig megjelennek a világosabb árnyalatok is, némi reményt keltve a nézőben, illetve rámutatva arra, hogy a létezésben a rossz tapasztalatok is szükségesek ahhoz, hogy értékeljük a jót. – Számomra fontos, hogy a sötéttel szembe merjünk nézni, és reménykedve várjuk a jobb jövőt. Amikor viszont festek, én nem fogalmak mentén gondolkodom. Ha egy mű megszületik, az ösztönösen, belső indíttatásból jön létre. És akkor működik igazán, ha olyan festmény jön létre, amire még én sem számítottam feltétlenül.

P. SZABÓ DÉNES

Ördögi kör

EXKLUZÍV Az idei cannes-i fesztiválon a legjobb forgatókönyv díjával elismert Coralie Fargeat francia író-rendező villáminterjút adott Zoomon a Népszavának.

FOTÓ: AFP/ETIENNE LAURENT

CSÁKVÁRI GÉZA

Amikor A szert néztem, az első kérdés, ami megfogalmazódott bennem, hogy mi volt fontosabb az ön számára: beszélni a bennünk forrongó és olykor felszínre törő önutálatról, ami manapság szinte elkerülhetetlen, vagy a társadalom hatalmáról, amely arra kényszerít minket, hogy ezeket az önsanyargatásokat megtegyük?

Szerintem a kettő szorosan összefügg, és táplálják egymást, mert mindaz, amit a társadalom szerveződésével kapcsolatban érzünk, és amit elvárnak tőlünk, az egyfajta öngyűlöletet szül. Pontosabban azt az érzést, hogy sosem vagyunk elég jók, vagy sosem felelünk úgy, ahogy az emberek elvárják tőlünk. Szóval ez ördögi kör, amelyből lehetetlen kiszabadulni, ha egyszer az ember belekerül.

Hogyan találta meg a két színésznőt, Demi Moore-t és Margaret Qualley-t?

Mivel egy karakter idősebb, illetve fiatalabb és kvázi tökéletes verzióját kellett prezentálnia, gondolom, fontos volt a köztük lévő kémia.

Igen, tudtam, hogy a castingot Elizabethtel kell kezdeni, mert ő az elsődleges kifejezőerő, és utána kellett megtalálnom a fiatalabb változatát. Amikor találkoztam Demivel, azonnal őt választottam, mert tudtam, hogy ő a mátrix – ha érti, mire gondolok. Ő az eredeti biofarm, amiből aztán Margaret fog megszületni. És igen, pontosan érzi, szuperfontos volt, hogy legalább zseniális legyen a kémia Demi és Margaret között: valamiféle hasonlóság az általános megjelenés szempontjából, hogy valamilyen módon rokonoknak érezzék magukat. Ha nem is teljesen egyformák, mégis tudjanak kapcsolódni egymáshoz. És az is elképesztően fontos volt, hogy ugyanolyan intenzív személyiségük legyen. Úgy éreztem, hogy

> „Mindaz, amit elvárnak tőlünk, egyfajta öngyűlöletet szül. Azt az érzést, hogy sosem vagyunk elég jók.”

Demi nagyon erős, nagyon intenzív, nagyon elkötelezett, olyan személyiség, mint Margaret, aki szintén bitangul acélos, de mindemellett van benne valami ösztönös erő, amelynek segítségével képes elhitetni, hogy állatias módon lakja a testét. Elképesztő mázlistának tartom magam, hogy kettőjüket sikerült összepárosítani.

A filmben van egy úgynevezett aktiválási jelenet, amely annyira groteszk, hogy nem tudom szavakkal leírni. Mégis, hogyan jutott ez az eszébe?

Ez a kérdés valójában nagyszerű bók. Köszönöm! De csalódást kell okoznom, nem tudok precízen válaszolni, mert egyszerűen nem tudom, hogyan, honnan jött. Tudja, amikor írok, tényleg hagyom, hogy az ötlet, a ritmus, a kép vezessen. Belevetem magam egyfajta ösztönvezérelt folyamatba, ahol engedem, hogy a felvetődő ötletek vezessenek. És tudom, hogy okkal jönnek. Még ha nem is intellektualizálom ezeket rögtön, amikor megtörténnek. Tudom, hogy mindennek van értelme. Nehéz ezt megmagyarázni, de ez a folyamat valami olyasmi, aminek szinte saját életformája van, amit befogadok és formálok és finomítok, egészen a nagyon-nagyon végső eredményig.

> Coralie Fargeat: Belevetem magam egyfajta ösztönvezérelt folyamatba, ahol engedem, hogy a felvetődő ötletek vezessenek. És tudom, hogy okkal jönnek

Még mindig lábadozom a látottak után.

Jobbulást!

LAPSZÉL

Osváth Zsolt és KAP a Viasaton

Október 24-től két új műsor indul a Viasat3-on. Minden csütörtökön 22 órától Osváth Zsolt Őszinte leszek című talk-show-ja látható, 23 órától pedig Kovács András Péter, a Dumaszínház neves stand-up humoristája „KAPóra” című barátságtalkshow-jával folytatódik az este. NÉPSZAVA

Exkluzív lemezbemutató

FOTÓ: LIVE NATION/ÖRNELLA MÁRI

Az Ivan & The Parazol október 25-én mutatja be új, Belle Époque című albumát az Akvárium Klubban. A debütáns dalok kizárólag ezen az estén lesznek hallhatók, a zenekar ugyanis egyelőre nem teszi közzé őket semmilyen platformon sem a koncert előtt, sem utána. NÉPSZAVA

Éjszaka a lokálban

Különleges zenei élményt ígér az MVM Classic & Club sorozat a jazz- és bárzene rajongóinak november 18-án a MOMKULT Színháztermében. Az Éjszaka a lokálban című koncerten olyan művészek lépnek fel, mint Szulák Andrea és a világhírű hegedűvirtuóz, Roby Lakatos a Gypsy Jazz Banddel. Az esemény igazi időutazással kecsegtet, ahol a közönség a Nagy Gatsby vagy az Éjfélkor Párizsban hangulatát élheti át régi melódiák újragondolt varázsában. NÉPSZAVA

Túl a groteszken

FILM Rendhagyó módon egy kéréssel kezdem: tegye mindenki félre a prekoncepcióit, és ne zárja ki A szer című filmet, csak mert nem túl barátságos a műfaja. A testhorror sokak számára eltántorító lehet, de Coralie Fargeat alkotása sokkal inkább szerzői mű, mintsem „felszínes” szórakoztatás, sokkal inkább meghökkentő tézisdráma a társadalmi elvárásokról, az önpusztításról, a médiáról, a modern szépségideálról, és még nagyon sok mindenről, ami mindennapi életünket hátborzongatóvá teszi. A protagonista figura, Elisabeth Sparkle (Demi Moore) egykori film- és tévés csillag, korosodó fitneszkirálynő, aki pályájának azon a szakaszában van éppen, amikor a nem vágyott nyugdíjazás vár rá – ha nem lép gyorsan valami drasztikusat. Ez pedig végül a szer alkalmazása lesz, melynek aktiválása következtében a fürdőszobája padlóján megszüli fiatal és tökéletes önmagát, Sue-t (Margaret Qualley), és innentől kezdve osztozniuk

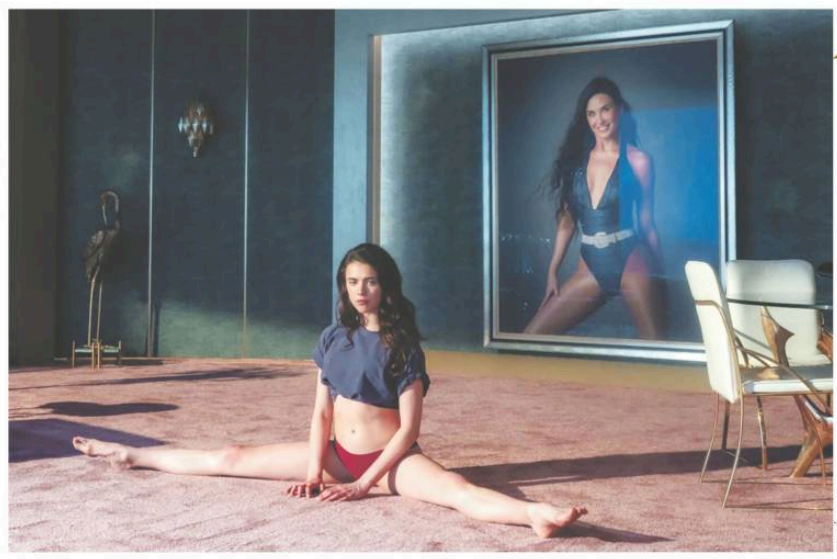

FOTÓ: IMDB

Amit látunk a vásznon, az lenyűgöző a maga irtózataiban

INFÓ

A szer
Október 10-től a mozikban
Bemutatja az ADS

kell az életen – illetve azon, ami abból még hátravan nekik. Mert egyikük sem létezhet a másik nélkül.

Amit látunk a vásznon, az lenyűgöző a maga irtózataiban, és ahogy megyünk előre jelenetről jelenetre, Fargeat megduplázza a tétet. Úgy pumpálja tele a filmjét a szimpla ötletektől a szürreálisig, mintha attól félne, hogy idő előtt be kell fejeznie a filmjét. De szó sincs erről, megy minden a maga öntörvényű útján, és a Fargeat addig tolja ki a határokat, amíg ép ésszel el lehet képzelni. Sőt még annál is tovább, hiszen olyan végkifejletet kerekít, ami talán még a groteszken is túlmegy. Ehhez pedig mind mentálisan, mind emocionálisan felkészült néző szükségeltetik. Régen láttam író-rendezőt ekkorát kockáztatni – elvégre sztárokkal dolgozott, nagy költségvetéssel, egy igen marginális műalkotáson –, de „gurított” egy nem mindennapi módon pallérozó mozit. Amelyhez természetesen szüksége volt két, végletekig elmenő „játszótárshoz”: Demi Moore élete legjobbját nyújtja (a filmográfiája mellett nem volt nehéz, de ez nem von le semmit a teljesítményéből), Margaret Qualley pedig úgy, ahogy van, félelmetes. Ezt a nőt Isten a kamerák elé álmodta. CSÁKVÁRI GÉZA

Mágikus mozdulatok

TÁNC A Trafóban bemutatott Double Bill két táncszóló. A nézők szögletes térben ülnek, eltérő magasságú székeken. Az első, Pain Killer című produkció a táncos, koreográfus Góbi Rita és a jelmeztervező Nagy Fruzsina találmánya. Csaknem harminc percig egy testhez simuló szürke dresszben látunk egy lényt, aki hatalmasra nőtt, egymásba kapaszkodni tudó fájdalomzsákokkal küzd. Kibújik belőlük, majd visszaköltözik. Mindezt úgy, hogy a fájdalom különböző stációit jeleníti meg mozdulatokkal. Végtelen periodikussággal. Olyan, ami soha sem szűnik meg, csak mindig másképp hat. A felszabadulást követi az újabb kín. A fájdalom átveszi az uralmat a test felett, az csak kéretlen kiszolgálója a felsőbb akaratnak. Mégis van benne önfeledt könnyedség, és a végén azt érezzük, hogy a mozdulatok, a tánc legyőzheti, elviselhetőbbé képes tenni a fájdalmat.

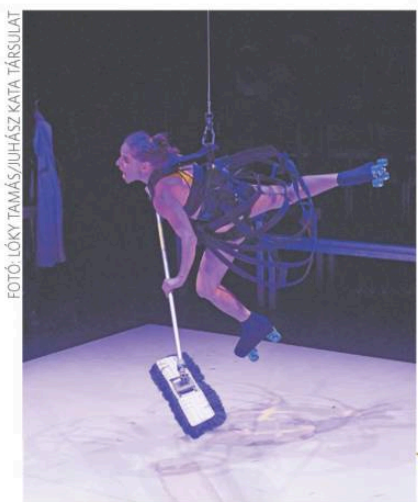

FOTÓ: LÓKY TAMÁS/JUHÁSZ KATA TÁRSULAT

A Don'Talk másfél órás együttes terápia és bátor kitárulkozás

Az est második részében, a Don'Talk című produkcióban Juhász Kata a levegőből érkezik. A táncos korábban a színpadon több méterről lezuhant, komoly sérüléseket szenvedett, de visszatért. Talán a mostani gesztus is arra utal, hogy leküzdötte ezt a traumát. Ahogy az előadás is arról szól, miként kezelheti egy ötvenes nő a társadalmi elvárásokat. Juhász Kata perszónákat, különböző szerepeket játszik el Nagy Fruzsina olykor szárnyalóan szabad, máskor gúzsba kötő ruháiban. A táncos a verbalitással is játszik. (Szövegíró: lapunk munkatársa, Bálint Orsolya.) Idézeteket is hallunk magyar politikusoktól, akik a nőkről beszélnek, tele korláttal és bélyeggel. A Don'Talk az extremitástól sem mentes kitárulkozás. A mozdulatok kiáltása, tele humorral és önirónia (zene: Szegő Dávid). Juhász Kata, aki civilben háziorvos, az előadásban gyógyít is. Közel lép a nézőhöz, szívhangot hallgat, diagnózist kántál. Mindent angolul. Az est másfél órányi együttes terápia a fájdalomtól a görkorcsolyás körök mámoráig. BALOGH GYULA

INFÓ

Double Bill
(Pain Killer/Don'Talk)
Trafó
Október 9.

GONDOSÓRA

Regisztráljon, és érezze magát biztonságban!

Készült Magyarország Kormánya megbízásából.

65 ÉV FELETT INGYENESEN IGÉNYELHETŐ.

gondosora.hu

+36 80 804 050
(ingyenesen hívható)

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

FOTÓ: DPA PIC./A. VIA AFP/E. K./S. SIMON

Mindenképp váratlan lépésnek hat Klopp és a Red Bull kooperációja

Klopp egy hipokrita?

ÁRULÁS Haraggal vegyes szomorúsággal vették tudomásul a Liverpool-drukkerek, hogy csapatuk korábbi menedzsere, Jürgen Klopp, aki 2015-től az idei nyárig dirigálta a vörösöket, „eladta a lelkét".

A német szakember januárban jelentette be, hogy elfáradt, ezért lelép Liverpoolból, pihenni szeretne. Megértették, jó szívvel elengedték. Aztán tegnap jött a hír, hogy Klopp 2025. január elsején munkába áll a Red Bullnál, az energiaital-gyártó által tulajdonolt valamennyi futballklub igazgatója lesz. A portfólióba tartozik az amerikai RB New York, a brazil Brasil és Bragantino, az osztrák Salzburg, valamint a német Leipzig. Klopp közreműködésétől értékes meglátásokat és stratégiai irányt várnak, valamint az edzők mentorálását, a tehetséggondozás hatékonyságának növelését.

A drukkerek nem ennyire lelkesek: „Klopp egy hipokrita. Olyan többklubos tulajdonosi modell vezetője lesz, amely átnevezi a futballklubokat, és az energiaital marketingeszközévé teszi azokat. Az, hogy ezt a munkát elvállalta, éppolyan, mint amikor Henderson a szaúdiakhoz igazolt" – mondják. NÉPSZAVA

Egyre nehezebb a dolguk a kapitányoknak

VÁLOGATOTT Mától szombatig a 3. forduló 26 meccsével folytatódik a labdarúgó Nemzetek Ligája. Hármat hazánkban rendeznek.

NÉPSZAVA

A barátságos labdarúgó-mérkőzéseket felváltó Nemzetek Ligáját kezdetben vegyes visszajelzések kísérték, mostanában viszont egyre inkább azt lehet érezni, szinte mindenkinek csak púp a hátára. Túl sok a meccs, ezek között túl sok a színvonaltalan, és még több a sérülés.

A magyar válogatott első számú hálóőre, Gulácsi Péter egy korábbi sérülése miatt kért eltávot Marco Rossitól, hogy jusson ideje a pihenésre, az olasz szakember továbbá nem számíthat Kerkez Milos, Nego Loic és Horváth Krisztofer játékára sem. Rosszabb a helyzet a magyarokkal azonos csoportban lévő németeknél, Julian Nagelsmann lassan félcsapatnyi játékost kénytelen nélkülözni: Kai Havertz, Jamal Musiala, Niclas Füllkrug, Robin Koch, valamint Marc-André ter Stegen után David Raum is feliratkozott a sérültlistára. Bernd Leno, a Fulham hálóőre – aki Manuel Neuer és Ter Stegen mögött évekig a németek harmadik számú kapusa volt – pedig visszamondta a meghívót, ugyanis nem akart azért hazautazni, hogy újfent csak a kispadot koptassa. „Azt mondták, ott leszek a keretben, de nem kapok játéklehetőséget. Ezért döntöttem úgy, hogy akkor inkább Londonban edzem" – indokolt Leno.

Kevés csapat játszik annyi mérkőzést, mint a Bajnokok Ligájában címvédő Real Madrid, ahol ugyancsak egyre többen válnak elérhetetlenné. Dani Carvajal horrorsérülése mellett Thibaut Courtois, David Alaba, Dani Ceballos, Brahim Diaz sem áll Carlo Ancelotti vezetőedző rendelkezésére, a brazil válogatott összetartásán Éder Militao és Vinícius Junior is megsérült, korábban pedig Ferland Mendy, Eduardo Camavinga és Jude Bellingham is bajlódott a szezonban sérüléssel.

> Nem meglepő, hogy a klubcsapatok félve engedik el játékosaikat, akik időnként talán maguk sem vágynak egy újabb tortúrára.

Ilyen előzmények után nem meglepő, hogy a klubcsapatok félve engedik el játékosaikat, akik időnként talán saját maguk sem vágynak egy újabb tortúrára. Egy biztos, csütörtökön így is érdekes mérkőzések kerülnek terítékre: az élvonalat jelentő A divízióban az olaszok a belgákkal játszanak rangadót, míg Izrael Budapesten fogadja Franciaországot.

NL, 3. forduló, mai mérkőzések

A divízió:
2. csoport: Izrael–Franciaország, Bozsik Aréna, 20.45 (tv: Aréna4), Olaszország–Belgium, Róma, 20.45 (tv: Spíler2)
Az állás: 1. Olaszország 6 pont, **2. Franciaország** 3, **3. Belgium** 3, **4. Izrael** 0
B divízió:
2. csoport: Finnország–Írország, Helsinki, 20.45, **Anglia–Görögország,** London, 20.45 (tv: Spíler1)
Az állás: 1. Görögország 6 pont (5-0), **2. Anglia** 6 (4-0), **3. Írország** (0-4), **4. Finnország 0** (0-5)
3. csoport: Ausztria–Kazahsztán, Salzburg, 20.45 (tv: Match4), **Norvégia–Szlovénia,** Oslo, 20.45
Az állás: 1. Szlovénia 4 pont (4-1), **2. Norvégia** 4 (2-1), **3. Ausztria 1** (2-3), **4. Kazahsztán** 1 (0-3)
C divízió:
4. csoport: Lettország–Észak-Macedónia, Riga, 18.00, **Feröer-szigetek–Örményország,** Tórshavn, 20.45
Az állás: 1. Észak-Macedónia 4 pont, **2. Örményország** 3, **3. Lettország** 3, **4. Feröer-szigetek** 1
D divízió:
1. csoport: Gibraltár–San Marino, Gibraltár, 20.45
Az állás: 1. San Marino 3 pont/1 mérkőzés, **2. Gibraltár** 1/1 (2-2), **3. Liechtenstein** 1/2 (2-3)
2. csoport: Moldova–Andorra, Chisinau, 18.00
Az állás: 1. Moldova 3 pont/1 mérkőzés, **2. Málta** 3/2, **3. Andorra** 0/1

Izraelt nem szankcionálták

A Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (FIFA) múlt csütörtöki kongresszusán nem szankcionálta Izraelt a közel-keleti háború miatt, így a zsidó állam válogatottja ma a Bozsik Arénában játszik a világbajnoki ezüstérmes franciákkal.

A palesztin szövetség a Gázai övezetben történt infrastruktúra lerombolására és játékosok halálára hivatkozott panasza benyújtásakor, valamint hogy diszkriminálják az arab játékosokat, és a ciszjordániai települések csapatait is beveszik az izraeli bajnokságba.

Az izraeli válogatottak az elmúlt egy évben Magyarországon játszották mérkőzéseiket, míg Oroszországot eltiltották a versenyzéstől az Ukrajna ellen indított invázió miatt. A történetnek érdekes színezetet ad, hogy az ugyanebben a „konfliktusban" érintett fehéroroszok ugyancsak hazánkban lépnek pályára, szombaton Zalaegerszegen látják vendégül az északíreket.

Leno, a Fulham kapusa nem az egyedüli, aki inkább visszamondta a válogatottságot

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/MI NEWS

LAPSZÉL

Továbbment a Paks

Magabiztos győzelemmel lépett a legjobb 32 közé a labdarúgó Magyar Kupában a címvédő Paks: Bognár György együttese 3-0-ra verte a Mezőörs alakulatát. A meccset szeptember 15-éről halasztották a rossz időjárási viszonyok miatt tegnapra. Az atomvárosiak az október végén esedékes következő körben a másodosztályú Budapest Honvédhoz látogatnak. NÉPSZAVA

Újítás Wimbledonban

147 év után először jövőre már nem egyenzakóba öltözött vonalbírók dolgoznak majd a wimbledoni tenisztornán: vonalfigyelő kamerarendszerrel összekötött mesterséges intelligencia váltja őket, géphang kiáltja majd, hogy „out". A döntés értelmében a játékosok többé nem kérhetnek számítógépes visszajátszást a kétségesnek vélt ítéletek után. A többi Grand Slam-torna közül az Australian Openen és a US Openen már bevezették az újítást, a Roland Garroson egyelőre maradnak a vonalbírók. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

VÁLLALUNK bármilyen ács, tetőfedő, bádogos munkát. Ereszcsatornázást, cserepes lemezelést 2024. 10. 10-től 2024. 10. 31-ig akciós áron 30% kedvezménnyel. 06-20/932-8837.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

Lélegzetvételnyi szünethez jutott Erik ten Hag

VÁRAKOZÁS Sok brit futballkommentátor szeretett volna légy lenni kedden a Manchester United 27,7 százalékos tulajdonosa, Sir Jim Ratcliffe petrolkémiai vállalkozása, az Ineos londoni irodájában az elegáns Knightsbridge városrészben, amikor az igazgatóság hét órán át tárgyalt aktuális ügyekről, de elsősorban a holland mesteredző, Erik ten Hag jövőjéről. Az elmúlt napokban lapunk több cikkben is beszámolt a „vörös ördögök" szánalmas pozíciójáról. A MU a Premier League 14. helyén szégyenkezik, a bajnokság első hét mérkőzéséből nyolc pontot kapartak össze, ami egy ponttal kevesebb, mint amit ugyanezen idő alatt egy évvel korábban értek el, és ez a teljesítmény az elmúlt 35 év legrosszabb szezonkezdetének kétes dicsőségére jó.

A The Times napilap értesülése szerint Sir Jim Ratcliffe szeret minden hónapban találkozni a United vezetésével, köztük Sir Dave Brailsforddal, az Ineos sportigazgatójával, korábban a brit kerékpársport felvirágoztatójával és Dan Ashworthszal, a Newcastle-től elcsábított futballdirektorral. Az eddigi tapasztalatok szerint amikor az igazgatósági ülésen olyan átütő fontosságú döntés születik, mint egy mesteredző eltávolítása, azt azonnal nyilvánosságra szokták hozni. Egy erre utaló kommüniké híján a brit sajtó nagy része úgy könyveli el, hogy Erik ten Hag egyelőre a helyén marad. Legalább jövő szombatig, amikor a válogatott-találkozók lecsengésével a MU az Old Traffordon fogadja a Brentfordot. Ezt követően Törökországba utazik a csapat, hogy az Európa-ligában korábbi trénere, José Mourinho Fenerbahcéjával mérje össze az erejét. A Manchester Evening News „egymásnak ellentmondó pletykákat hallott a MU háza tájáról", míg a Sky Sports rendszerint jól értesült riportere, Kaveh Solhekol úgy látja, Ten Hag szempontjából „az a jó hír, ha nincs hír", másrészről ha az igazgatóság arra jutott, hogy két teljes szezon után kiakolbólítja a csalódást okozott egykori Ajax-edzőt, nem feltétlenül a médiát fogja elsőként tájékoztatni erről.

Menesztése csak Ten Hag hírnevét viselné meg, 16 millió fontra becsült bánatpénzéből egy ideig tisztességesen meg tudna élni. Sir Alex Ferguson, akinek 26 év alatt besöpört 38 trófeájához mérik máig minden új menedzser sikerét, Massimiliano Allegrit, a Juventus májusban lapátra tett trénerét tartaná a legalkalmasabbnak Ten Hag helyére.

R. HAHN VERONIKA (LONDON)

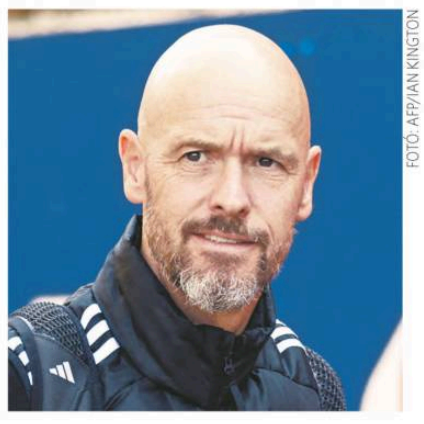

FOTÓ: AFP/IAN KINGTON

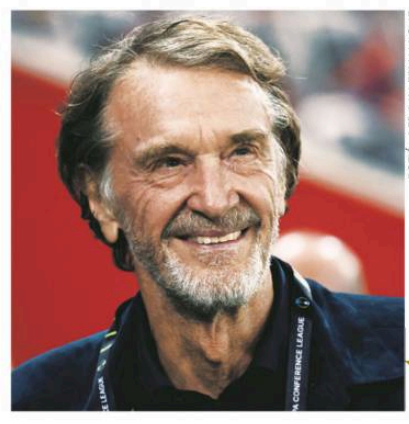

FOTÓ: AFP/VALERY HACHE

Jim Ratcliffe tulajnak mostanság kevés oka van nevetni. Az ok pedig a tar Ten Hag edző „szakértelme"

Döntőben Juhászék

Juhász Dorka csapata, a Minnesota Lynx 88-77-re legyőzte a vendég Connecticut Sunt az észak-amerikai női kosárlabda-bajnokság elődöntőjének ötödik, utolsó mérkőzésén, így bejutott a fináléba. A magyar válogatott csupán egy percet kapott. A négyszeres bajnok Lynx 2017 óta először döntőzhet. NÉPSZAVA

Betlehem röviden is indul

A párizsi olimpián nyílt vízi úszásban bronzérmes Betlehem Dávid is indul a Duna Arénában rendezendő decemberi rövid pályás vb-n. A 21 éves versenyző, 1500 gyorson indul, e számban Párizsban országos csúccsal negyedik lett. MTI

Kotát egy évre tiltották

Az MLSZ egy évre eltiltotta a válogatottságtól Kota Gabriellát, aki a budapesti teqball World Series vegyespáros-viadalának elődöntőjében durván románozva kérdőjelezett meg egy bírói ítéletet. MTI

Állami pénzégetés a légiósok foglalkoztatása

BÉRFOCI Nehezen igazolható tétel, miszerint csak légiósokkal lehet eredményt elérni a jelenkor vérszegény bajnokságában: a Paks egyáltalán nem, az MTK részben épít a külföldiekre, ugyanakkor az FTC és a Felcsút háttérbe szorítja a magyarokat.

KOROM MILÁN
VINCZE ATTILA

FOTÓ: MTI/KOVÁCS TAMÁS

Az FTC-nél és az utánpótlás-nevelés címszavával létrejött Felcsútnál magyar játékos elvétve kap szerepet

Feldúltan beszélt még 2019 májusában a Magyar Labdarúgó Szövetség közgyűlésén Csányi Sándor elnök, aki felszólalásában az élvonalbeli klubok felelőtlen, pazarló és a magyar labdarúgás érdekeit egyáltalán nem szolgáló játékospolitikáját és gazdálkodását ostorozta. Konkrétan azt kifogásolta, hogy a klubtulajdonosok elárasztják a magyar futballt légiósokkal, akik zöme aztán nem is játszik, vagy ha igen, nem indokolt, hogy kiszorítson egy magyar fiatalt a keretből.

Nem mondhatni, hogy Csányi nem tartotta volna magát következetesen az általa jónak tartott irányhoz, mert két és fél évvel később, 2021-ben is ugyanez ellen kelt ki. A Portfólió gazdasági szakportálnak adott nagyinterjújában azt mondta, nagyon ellenzi, hogy ilyen sok külföldi szerepel a csapatokban, ez számára érthetetlen, az meg pláne, hogy a tulajdonosok miért nem keményebbek ebben a kérdésben. Károsnak vélte azt a szemlélet, hogy az edző dolgába a munkáltatónak nem lehet beleszólnia. „Én egy edzőt úgy vennék fel, hogy irányelveket határoznék meg neki, és azt mondanám, hogy mivel a magyar futball érdekeit is tiszteletben tartom, előnyben részesítem a magyar fiatalokat. Ezzel szemben az edzők túl akarnak élni minden meccset, meg akarják őrizni az állásukat, és nem nagyon törődnek azzal, hogy mi a magyar futball egyetemes érdeke” – fogalmazott az elnök. Nem véletlenül hangzott el a dörgedelem, volt olyan egylet, amelyik a játékpercek 80 százalékát külföldiekkel hozta le (Kisvárda, Mezőkövesd, Fehérvár). Azóta eltelt újabb három év, és a helyzet annyiban változott, hogy noha tart a légiósok uralma, mára bebizonyosodott, ez a modell sem garantálja az eredményt – ezt egészen plasztikusan szemlélteti a Kisvárda és a Mezőkövesd kiesése.

A pillanatnyi állás szerint az FTC 18 pontjával vezeti a bajnokságot az ugyancsak ennyit felmutató Felcsút előtt, majd következik a Paks (16) és az MTK (15). Erős a gyanú, hogy a szezon végén is ez lesz a sorrend, vagy ha mégsem, az elképzelhetetlen, hogy e helyett a kvartett helyett egy másik négyes áll majd a táblázat első fertályán. Mégsem boldog a Fidesz pártigazgatója, a légiósokkal elárasztott FTC elnöke, aki a csapat idei eredménysoráról, a BL-kiesésről így vélekedett: „A pályán látható játék lehetne jobb, a jelenlegi sz@r. Van az a mondás, hogy jó játékkal könnyű nyerni, na de sz@rral... Az eredmények jók, de ahogy kinéz, az borzalmas. A regionális riválisaink mind bejutottak a BL-be, azt hittem, megbolondulok” – közölte véleményét Kubatov Gábor a Ferencváros szurkolói ankétján a drukkerekkel. Márpedig a Ferencvárosban nemigen terem babér a magyaroknak: a játékpercek mindössze 20 százaléka jut a kezdőcsapatban a honfitársaknak, de ebben benne van a kapuból megérdemelten kirobbanthatatlan Dibusz Dénes állandósága.

A nemzetközi topfutballban teljesen bevett a légiósok alkalmazása, nem ritka, hogy csak külföldi kezd egy csapatban, csakhogy ott ezt közgazdasági fogalmak mentén, a játékoseladásokból származó profitból és a piaci alapú reklámszerződésekből fedezik. Magyarországon viszont 14 éve, a sport stratégiai szintre emelése óta lényegében korlátlan mennyiségű közpénzt tol az ágazatba a kormányzat. A szavakban önmagát rendre az utánpótlás-nevelés zászlóshajójaként fényező Felcsút egészen abszurd utat jár: az akadémiai képzésből kikerülő játékosoknak nincs reális esélyük bekerülni a csapatba, 30 százalék alatti a jelenlétük a kezdőben a szezonban, ami egyúttal minősíti az egy évtized óta következmények és felelősségre vonás nélküli szakmai teljesítmény nívóját.

A Paks úgy harmadik, hogy Bognár György csak magyar focistákat alkalmaz, és ez hazai szinten bőven elég a boldoguláshoz: az előző héten a bajnok Ferencvárost verte a csapata simán 3-1-re. Az MTK dicséretesen épít az utánpótlására, ettől akkor sem állt el, amikor épp a fiatalok erőltetése vezetett a csapat kieséséhez. Visszajutása és negyedik helye abszolút példa arra, hogy igenis lehet saját neveléssel operálni ebben az NB I-ben.

> „Én edzőt úgy vennék fel, hogy irányelveket határoznék meg neki, és azt mondanám, hogy mivel a magyar futball érdekeit is tiszteletben tartom, előnyben részesítem a magyar fiatalokat” – mondta Csányi Sándor MLSZ-elnök.

A csapatok értelmezhető nézőtéri bevétel híján gyakorlatilag az állami költségvetésből, irányított reklámokból, túlárazott televíziós jogdíjakból élnek – az MTVA nagyjából kétszer annyit fizet évenként az NB I közvetítési jogaiért, mint a piaci alapon működő RTL a komplett Bajnokok Ligája-sorozatért! Vagyis igenis lehetne beleszólása a szövetségnek abba, hogy kik léphessenek pályára, de legalábbis korlátozhatná a légiósok számát, és előírhatná, ahol állami milliárdokhoz jutnak az akadémiai nevelés címén, ott alkalmazzák is a fiatalokat. A jelenlegi helyzet pont az akadémiák létjogosultságát kérdőjelezi meg, hiszen iszonyatosan drágán termelnek a magyar futball egészéhez mérten szinte semmit. A korlátozás egyáltalán nem ördögtől való, a Magyar Kosárlabdázók Országos Szövetsége előírta, hogy a kezdő ötösben és a mérkőzéseken hány magyarnak kell szerepelnie, amire a piac egy nyár alatt reagált: 15 százalékkal kevesebb külföldi pattogtatott az idényrajton a bajnokságban.

Ennyi idő jutott a magyaroknak az élcsapatokban

Csapat	Mérkőzés	Össz játékperc	Magyar játékperc	Magyar játékidő százalékosan
1. Ferencváros	7	6930	1426	20,5%
2. Felcsút	8	7920	2315	29,2%
3. Paks	8	7920	7920	100%
4. MTK	8	7920	5659	71,4%

Lehet csinálni így is, úgy is

Ferencváros:
Paks ellen: 3 magyar kezdő (Dibusz 90 perc, Szalai 70 p., Varga 90 p.)
Felcsút ellen: 3 magyar kezdő (Dibusz 90 p., Varga 64 p., Gruber 64 p.)
MTK ellen: 2 magyar kezdő (Dibusz 90 p., Varga 90 p.) + Botka 14 p.
Nyíregyháza ellen: 4 magyar kezdő (Dibusz 90 p., Botka 74 p., Gruber 89 p., Varga 62 p.)
Újpest ellen: 3 magyar kezdő (Dibusz 90 p., Gruber 62 p., Varga 90 p.)
DVTK ellen: 1 magyar kezdő (Dibusz 90 p.)
Kecskemét ellen: 1 magyar kezdő (Dibusz 90 p.) + Botka 27 p.
Felcsút 8 mérkőzés
DVTK ellen: 3 magyar kezdő (Pécsi 90 p., Nagy Zs. 90 p., Szolnoki 79 p.) + Kerezsi 11 p.
FTC ellen: 2 magyar kezdő (Pécsi 90 p., Nagy 90 p.) + Kerezsi 12 p.
Fehérvár ellen: 2 magyar kezdő (Pécsi 90 p., Nagy 90 p.) + Kerezsi 27 p.
Paks ellen: 5 magyar kezdő (Markek 90 p., Markgráf 52 p., Szolnoki 80 p., Komáromi 80 p., Nagy 90 p.) + Kerezsi 10 p.
MTK ellen: 4 magyar kezdő (Markek 90 p., Markgráf 82 p., Komáromi 82 p., Nagy 86 p.) + Szolnoki 4 p.
Nyíregyháza ellen: 4 magyar kezdő (Markek 90 p., Markgráf 81 p., Komáromi 73 p., Nagy 90 p.) + Vékony 1 p.
ZTE ellen: 3 magyar kezdő (Pécsi 90 p., Szolnoki 72 p., Nagy 90 p.) + Komáromi 33 p., Vékony 1 p.
Újpest ellen: 3 magyar kezdő (Pécsi 90 p., Szolnoki 90 p., Nagy 90 p.) + Komáromi 8 p., Markgráf 1 p.
Paks 8 mérkőzés
Nincs külföldi a csapatban
MTK 8 mérkőzés
A csapatban összesen 5 légiós van, a kezdőcsapatban folyamatosan 8-9 magyar kap lehetőséget. A külföldiek közül Beriashvili mind a nyolc meccset végigjátszotta (720 p.), Antonovnak 298, Heinek 468, Polievkának 449, Jurinának pedig 326 perce van.

A legfiatalabb csúcstartó

Egy nepáli tinédzser, a 18 éves Nima Rinji serpa megdöntötte a világrekordot: ő a legfiatalabb hegymászó, aki meg tudta mászni a Föld 14 legmagasabb csúcsát. Helyi idő szerint szerda reggel 6.05 körül ért fel a tibeti Sisapangma hegy tetejére, ezzel bekerült a pár tucat ember közé, akik megmászták az összes 8000 méternél magasabb csúcsot. A serpa 740 nap alatt jutott fel mindegyik csúcsra. BBC

Ingyenes lett a Gemini Live

Nem kell már fizetni a Google augusztusban bemutatott Gemini nevű mesterséges intelligencia hangüzemmódjáért, a Gemini Live-ért. Több férfi- és női hangból is választhatunk, és szabadon vághatunk az asszisztens szavába, mint egy átlagos társalgás közben, olyannyira, hogy a program később emlékezni fog rá, hogy mit szeretett volna mondani, mielőtt belefojtottuk a szót. RAKÉTA

Graffiti a baldachin alatt

Kétszáz éves graffitifeliratokat és egy gyerekcipőt (egy munkás hagyhatta ott, így kérve oltalmat gyermekére) is találtak restaurálás közben a vatikáni Szent Péter-bazilika főoltára baldachinjánál, amelyet október 27-én nyitnak meg újra. MTI

Fehérjekutatásért jár a kémiai Nobel-díj

MI Davis Baker a fehérjék számítógépes tervezéséért kapta az elismerést, Demis Hassabis és John Jumper pedig azért, mert sikeresen használták a mesterséges intelligenciát majdnem az összes ismert fehérjemolekula szerkezetének feltárásához.

FOTÓ: AFP/TOBY MELVILLE

Demis Hassabis

1976-ban született Londonban, brit vállalkozó és MI-kutató. Négyéves korában kezdett sakkozni, tizenhárom évesen mester lett. Már ekkoriban foglalkozott programozással, játéktervezéssel. Később tanulmányozta a mesterséges intelligenciát és az idegtudományt, 2010-ben alapította a DeepMindot, amely akkor MI-modelleket fejlesztett táblajátékokhoz. 2014-ben ezt eladta a Google-nak, a modelljük két év múlva legyőzte a go-világbajnokot. Nemrég megalapította a gyógyszerhatóanyagok kifejlesztését célzó startupját, az Isomorphic Labset.

FOTÓ: TNQ TECH

John Jumper

1985-ben született az arizonai Little Rockban, doktori címét 2017-ben szerezte a Chicagói Egyetemen. Fizikát és matematikát tanult, és amikor 2008-ban dolgozni kezdett, felismerte, hogy a fizika segíthet orvosi problémák megoldásában. 2017-ben jelentkezett a Google DeepMindhoz, ahol akkoriban kezdték el a fehérjestruktúrák meghatározását. Fehérjestimulációs tapasztalatai segítették az AlphaFold fejlesztésében, és Hassabisszal együtt vezették azt a munkát, ami az MI-modell alapvető megreformálásához vezetett.

FOTÓ: AFP/IAN C. HAYDON

David Baker

1962-ben született Seattle-ben. A Harvardon filozófiát és szociológiát tanult, de ‚A sejt molekuláris biológiája című könyv új irányba terelte érdeklődését. A Washingtoni Egyetemen kifejlesztette a Rosetta nevű számítógépes szoftvert, amellyel fehérjék szerkezetét lehetett meghatározni. 1998-ban a Rosettával benevezett a Fehérjék Struktúráját Feltáró Versenybe, ahol szép eredményeket ért el. Ez a siker vezette ahhoz a gondolathoz, hogy a programot fordítva is lehetne használni, a feltárás helyett új fehérjék megtervezéséhez.

VARGA PÉTER

A fehérjék szerkezetének feltárásáért hárman kapták megosztva az idei kémiai Nobel-díjat. Az egyik felét Davis Baker (Washingtoni Egyetem) kapta, aki azt az addig szinte teljesen lehetetlennek tartott feladatot teljesítette, hogy teljesen új fehérjéket állítson elő. A másik felét megosztva Demis Hassabis (a londoni Google DeepMind munkatársa) és John Jumper (az amerikai DeepMind Technologies munkatársa) nyerte el, akik megoldottak egy ötvenéves problémát: megjósolták a fehérjék összetett struktúráját. A felfedezéseik hatalmas lehetőségeket rejtenek magukban.

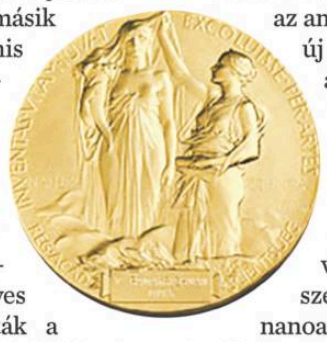

A Nobel-díj-bizottság sajtóközleménye szerint az élet sokfélesége a fehérjéknek, mint kémiai eszközöknek a képességeire hagyatkozik. A fehérjék a földi élet nélkülözhetetlen szereplői, amelyek az életfolyamatokhoz szükséges reakciókat katalizálnak, és sejtbeli, valamint sejteken kívüli struktúrákat alkotnak.

A fehérjék általában húszféle, az élet építőköveinek nevezhető aminosavból épülnek fel, amelyek végtelen módon tudnak kombinálódni.

David Baker 2003-ban ezekből az aminosavakból egy olyan új fehérjét állított elő, amelynek tulajdonságai semelyik addigiéval nem egyeztek meg. Azóta ő és kutatócsoportja újabb és újabb fehérjéket terveztek, amelyek gyógyszerként, vakcinaként, nanoanyagokként használhatók.

Demis Hassabis és John Jumper 2020-ban olyan mesterségesintelligencia-modellt mutatott be, az AlphaFold2-t, amellyel lényegében az összes ismert – csaknem 200 millió – fehérje háromdimenziós szerkezetét sikerült meghatározni. A fehérjékben az aminosavak – a DNS-ben kódolt információk alapján – hosszú láncokat alkotnak, amelyek három dimenzióban tekeredtek össze, ez a struktúra meghatározó a fehérjék funkcióját tekintve. A tudósok a hetvenes évek óta próbálták meghatározni a fehérjék felépítését, de ez állandó nehézséget okozott. A meglepő áttörés négy évvel ezelőtt sikerült: az AlphaFold2 megalkotása óta 190 országban mintegy kétmillió ember használta. Az alkalmazással a kutatók jobban megértik az antibiotikumok elleni rezisztenciát, és olyan enzimeket tudnak előállítani, amelyekkel lebonthatók a műanyagok.

> Az AlphaFold3 már a DNS és RNS háromdimenziós szerkezetének meghatározására is képes.

A DeepMind és a Hassabis által alapított Isomorphic Labs májusban mutatta be az AlphaFold2 utódját, az AlphaFold3-at, amely már a DNS és RNS háromdimenziós szerkezetének meghatározására is képes. Az új fehérjekutató algoritmus pontosabb is az elődjénél, ami fontos lépés ahhoz, hogy praktikusan használható legyen a gyógyszertervezés során.

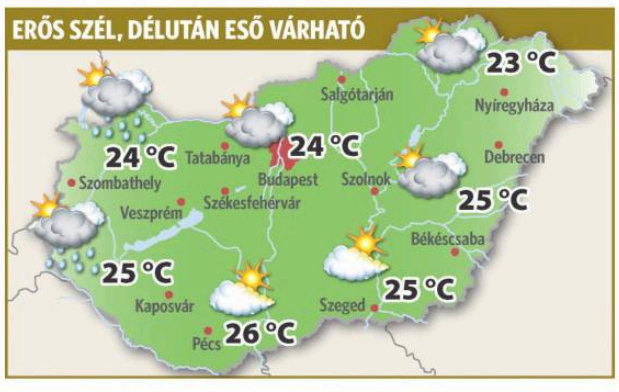

Boldog névnapot, Gedeon!

A Gedeon héber eredetű bibliai férfinév, jelentése megfejtetlen, egyesek szerint esetleg kétélű kard, kardforgató vagy romboló, pusztító.

KENÓ — Október 9.

2	3	5	11	14	17	21	31	32	33
38	43	44	47	52	58	59	74	76	78

Több tízezer éves erdőt fedeztek fel

TASMÁNIA A közelmúltbeli viharok elmosták a homokot és a törmeléket a Narawntapu Nemzeti Parkban található Badger parton felfedve az őslakosok által „az öregeknek” tartott ősi fák maradványait. A „megkövesedett erdőről” készült fotón a sziklás partvonalba ágyazott fatönkök láthatók. Ez az erdő valószínűleg több tízezer évvel ezelőttről, az utolsó jégkorszak idejéből származik – írja a Raketa.hu. Sajnos azonban arra is nagy az esély, hogy az egykori fák hamarosan ismét eltűnnek az árapály állandó mozgása miatt. A fák valószínűleg egy régi melaleuca- vagy teafaerdő részét képezik. Az erdő ugyan most került elő, de a tudósok már egy ideje ismerik. A Tasmániai Egyetem professzora, Greg Jordan, a növényi kövületek szakértője, körülbelül 20 évvel ezelőtt találkozott először a lelőhellyel. A tasmániai őslakos közösség számára kulturális jelentőséggel bírnak. Úgy hiszik, hogy ezek az öreg fák támaszt és útmutatást nyújtanak számukra. NÉPSZAVA

FOTÓ: FACEBOOK

Az erdő valószínűleg több tízezer évvel ezelőttről származik

Hetekig folyt szennyvíz a Balatonba

SZENNYEZÉS „A Balatonba jutó szennyvíz forrását a napokban sikerült feltárni és megszüntetni, de végleges megnyugvást a következő hetek vízmintaelemzéseinek eredménye hozhat” – közölte Vasas Gábor, a Balatoni Limnológiai Kutatóintézet vezetője. Nyár végén zárták be a tihanyi somosi szabadstrandot a vízben található magas számú E.coli miatt, amelynek jelenléte szennyvíz vagy szennyezett talajvíz megjelenésére utal. A HírBalaton információi szerint a Dunántúli Regionális Vízmű Zrt. szennyvízcsöve sérült meg. Az illetékesek valószínűleg azért nem vették észre jó ideig, mert zárt ingatlanról van szó, amely évek óta csak megőrzés alatt áll. NÉPSZAVA

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75./A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 11., péntek 152. évfolyam, 238. szám Ára: 560 forint

4 OLDALAS
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Tárgyak, sorsok és politikusok

Csak 2026 után kezdődhet meg az Új Nemzeti Galéria építése – legalábbis erre lehet következtetni Orbán Viktor beszédéből, aki a Néprajzi Múzeum új állandó kiállítását nyitotta meg. **11. oldal**

Dél-koreai íróé az irodalmi Nobel-díj

A dél-koreai Han Kangnak ítélték az irodalmi Nobel-díjat az emberi élet törékenységét feltáró, intenzív költői prózájáért. Két könyve is olvasható magyarul. **12. oldal**

Rafael Nadal visszavonul

A spanyolok 22-szeres Grand Slam-győztes, 38 éves teniszezője bejelentette: a novemberi Davis-kupa-döntő után felhagy a profi sporttal. **14. oldal**

Vakcinaüzemből ígéretgyár

VÍRUSOK Még mindig „tervezik” a Nemzeti Oltóanyaggyárat, pedig annak már rég ontania kellene a Covid és influenza elleni szereket.

FORRÁS: VARGA ZOLTÁN FACEBOOK-OLDALA

A leendő oltóanyaggyár épülete. „További előkészítési, tervezési folyamatok”

DANÓ ANNA

Miközben Orbán Viktor három éve még arról beszélt, hogy 2022 végén Magyarország már nem vásárolni fogja a koronavírus elleni vakcinát, hanem exportálni, a debreceni Nemzeti Oltóanyaggyár még mindig „további előkészítési, tervezési” folyamatokat végez – derül ki a Debreceni Egyetem lapunknak küldött válaszából. Arról nem tettek említést, hogy a gyárból mikor kerülhet ki az első oltás.

Mindez azért is furcsa, mert – mint arról beszámoltunk – a Semmelweis Egyetem laborja a háziorvosok által szeptemberben gyűjtött légúti mintáknak több mint felében igazolta a Covid-vírus jelenlétét. A vírus elleni frissített oltás azonban nem érhető el Magyarországon.

Lapunk érdeklődött a Belügyminisztériumban, hogy van-e már szerződés Covid elleni vakcina gyártásra, kaptak-e már bármely oltóanyag-fejlesztőtől a gyártáshoz szükséges dokumentációt. Arra is kíváncsiak voltunk, hogy mikor és milyen vakcinák gyártása kezdődhet. Választ a Debreceni Egyetemtől kaptunk. „A Nemzeti Oltóanyaggyár megvalósítása 2021 márciusában indult el a műszaki tervezéssel. A gyorsan változó körülmények, igények és növekvő árak mellett az eredeti költségvetési keretek megtartása érdekében többszöri átgondolással és újratervezéssel indult el a befogadó csarnoképület megvalósítása, ami 2022. december 15-re, a vállalt határidőre elkészült. A járványhelyzet átalakulásával, a technológia logikai és szakmai tervezésével a folyamat jelenleg is zajlik, illetve a szükséges berendezések beszerzési eljárásai zajlottak le.”

BŐVEBBEN A 4. OLDALON

Bőven akad antiszemita

TÁRSADALOM Az erősen antiszemiták aránya ma jóval nagyobb, mint 2003-ban volt (számuk 9-ről 24 százalékra nőtt), de 2010 óta némi ingadozással a jelenlegi szinten áll. Az erősen antiszemiták leginkább azzal értenek egyet, hogy túl nagy a zsidók befolyása ma Magyarországon, illetve azzal, hogy létezik egy zsidó háttérhatalom – tárta fel az a felmérés, amely a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) megbízásából az antiszemitizmus jelenlétét vizsgálta Magyarországon. Pártpreferenciák alapján a Fidesz–KDNP szavazóinak a 31 százaléka erősen antiszemita, a 2022-ben közös listán indult ellenzéki pártok szimpatizánsainak a 22 százaléka, a Mi Hazánk táborának a 41, a pártnélküliek 25 százaléka. (Amikor a felmérés készült, még nem létezett a Tisza Párt.) A lakosság 73 százaléka úgy gondolja, hogy Izrael jogos önvédelmi harcot folytat az őt ért támadások ellen. Ezzel együtt nem csekély azok aránya sem, akik számára Izrael politikája miatt „egyre ellenszenvesebbek a zsidók” (37 százalék).

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Az Élet Menetén. A zsidóságról főleg az üldöztetés jut az emberek eszébe

RÉSZLETEK A 3. OLDALON

A hazai épületek kétharmada elavult, pazarló

ENERGIAHATÉKONYSÁG A hazai energiafogyasztáson belül az épületek aránya meghaladja a 40 százalékot, ami kedvezőtlenebb az uniós átlagnál. Az EU 2030-ra, 2040-re és 2050-re tervezett kibocsátáscsökkentési céljainak eléréséhez a lakóépületek jelenlegi, évi 1 százalék alatti felújítási arányát drasztikusan, 3 százalékra kellene emelni – hangzott el egy minapi szakkonferencián.

A feladat sürgető lenne, mert a 4,5 millió hazai ingatlan kétharmada elavult és lényegében pazarlóan működik. A probléma, hogy csak a lakóépületek felújításának költsége legalább 2 ezer milliárd forintra tehető.

CIKKÜNK A 6. OLDALON

Lecsapott az évszázad hurrikánja

PUSZTÍTÁS A Milton hurrikán pusztító erővel csapott le Floridára. A 3-as kategóriájú vihar szerdán érte el a partvidéket, több mint 160 km/h-s széllökésekkel és tornádókkal sújtva a térséget. Bár Tampa megmenekült a közvetlen csapástól, a környező területeken súlyos károk keletkeztek. Csütörtökön a hurrikán elhagyta Florida keleti partját, de az áradások és vihardagályok továbbra is veszélyt jelentenek. Lapzártánkig nyolc ember holttestét találták meg, többeket még keresnek.

„A Milton érkezése előtti napokban óránként kaptam az üzeneteket a telefonomra, hogy meneküljek. Jó döntés volt útra kelni” – mondta a Népszavának a floridai Sarasotában élő Bíró Veronika, aki most Miamiban várja, hogy hazatérhessen.

Többméteres vihardagály árasztotta el az óceánparti területeket

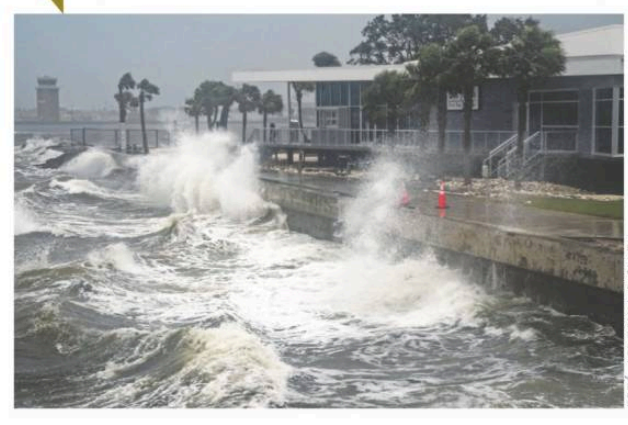

FOTÓ: AFP/BRYAN R. SMITH

Eddig nyolc ember holttestét találták meg, többeket még keresnek.

ÍRÁSUNK A 13. OLDALON

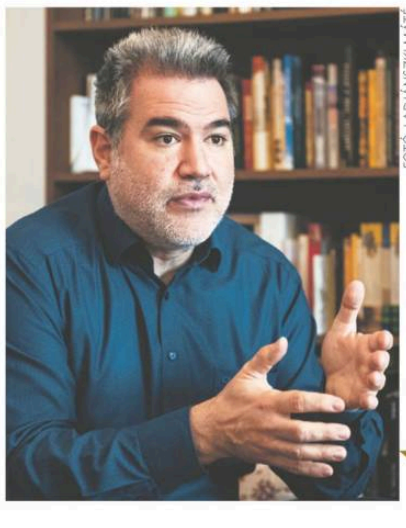

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Nincs jó hírem – mondta a 2026-os kampányról Bőhm Kornél

„Úgy tűnik, elfogytak az ötletek”

KOMMUNIKÁCIÓ „A Fidesz a 2002-es veresége után azt a következtetést vonta le, hogy a kommunikációban nincs apelláta. Tényleg professzionálisak lettek, most pedig úgy tűnik – egyelőre – elfogytak az ötletek” – nyilatkozta a Népszavának Bőhm Kornél kríziskommunikációs szakértő, akit a kormánypárti botrányok kezeléséről, hatásáról is kérdeztünk.

Bőhm szerint Magyar Péter egy „krízisjelenség”, aki jól ragadta meg a politikai pillanatot és nem is engedi el. – „Teflonarcú”, egyelőre semmilyen fogás nem látszik rajta, ami persze nem jelenti azt, hogy nem is találnak majd – mondja Bőhm Kornél.

A szakértő a 2026-os kampányról kifejtette: „Nincs jó hírem, mindig van lejjebb. Mindenkinek vannak családtagjai, legbelső titkai, akár egészségügyi problémákról, bármi másról.”

INTERJÚ AZ 5. OLDALON

A recesszió fogságában

BERLIN A német kormányválság nehezen lesz elkerülhető, ha nem tudnak új lendületet adni a gazdaságnak. A kilátások nem jók, már csak a kedvezőtlen nemzetközi körülmények miatt sem.

RÓNAY TAMÁS

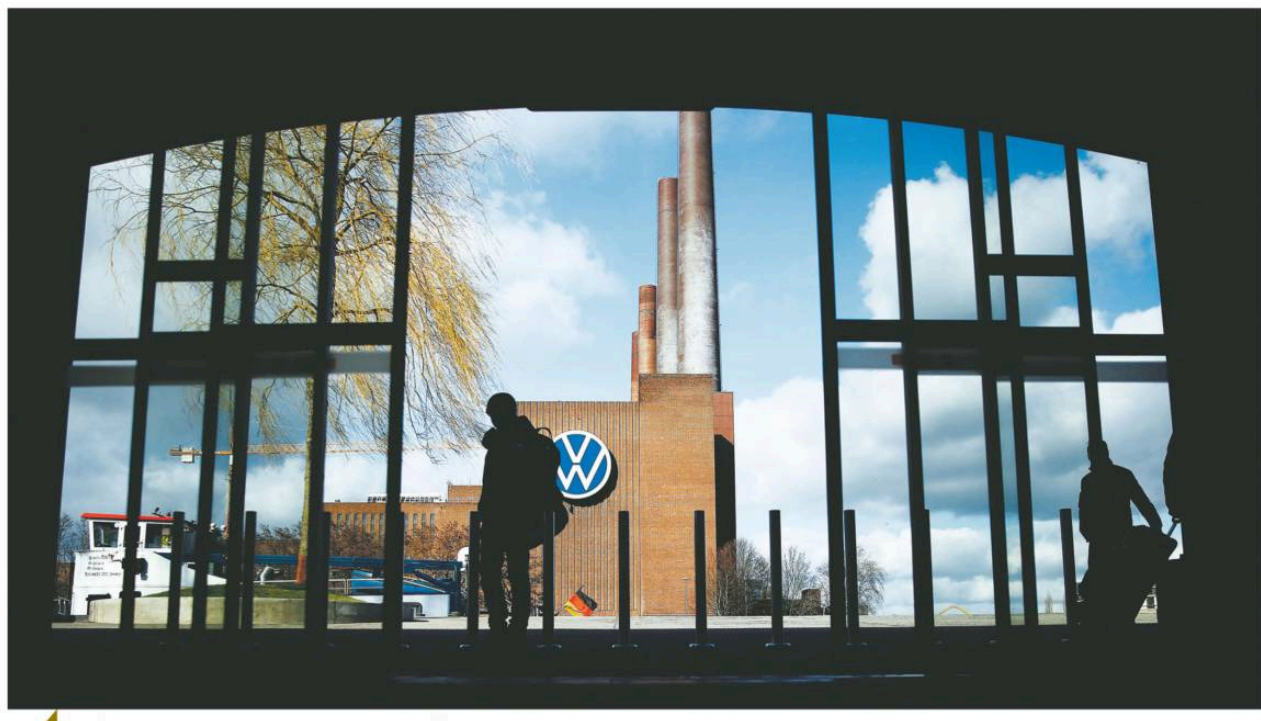

FOTÓ: AFP/RONNY HARTMANN

A recesszió egyik oka a német autógyártás válsága. A Volkswagen akár 30 ezer embertől válna meg

Újabb rossz hírt kapott a német gazdaság. A kormány arra számít, hogy 2024 ismét a recesszió éve lesz. Robert Habeck gazdasági miniszter szerdán Berlinben bejelentette, a GDP idén várhatóan 0,2 százalékkal zsugorodik, miközben eredetileg 0,3 százalékos emelkedést jövendöltek. 2023-ban 0,3 százalékos volt a csökkenés. A második világháború utáni német történelemben eddig csak egyszer volt példa arra, hogy a gazdaság két egymást követő évben zsugorodjon: 2002-ben és 2003-ban. Akkoriban a szociáldemokrata-környezetvédő kormány átfogó munkaerőpiaci reformokat vezetett be, amelyekkel sikerült komoly gazdasági fordulatot elérni, más kérdés, hogy ennek a babérjait már a kereszténydemokrata Angela Merkel vezette szövetségi kormányok aratták le.

Habeck reményei szerint 2025 elejétől javulás várható az emelkedő bérek és a kedvezőbb inflációs adatok miatt. A gazdasági miniszter úgy véli, a növekedés kulcsa, hogy klímasemleges villamosenergia-rendszert hozzanak létre, folytassák a bürokrácia leépítését. 2025-re és 2026-ra Habeck 1,1 és 1,6 százalékos növekedési ütemet vár.

Gondot jelent az exportorientált gazdaság számára, hogy a kivitel idén enyhén csökken, majd a remények szerint 2025-ben és 2026-ban ismét jelentősen emelkedik. A németországi inflációs ráta az Európai Központi Bank által meghatározott kétszázalékos cél körül mozog.

Ezzel együtt gazdasági nehézségek sorára kellene megoldást találni. 2023-ban szokatlanul meredeken, 5,9 százalékkal emelkedtek a fogyasztói árak. Az építőipari ágazat helyzete továbbra is aggodalomra ad okot. Az ipar kifogy a megrendelésekből. Az orosz gázról való leválás nagyon komoly kihívások elé állította Berlint, amely az Oroszországból származó olcsó energiát felhasználva drága és népszerű autókat gyártott a kínai piacra. Az orosz gáz azonban nem érkezik, s a kínai autóipar is ugrásszerű fejlődésen ment keresztül, így a német gépkocsik vonzereje sem a régi az ázsiai piacon. Ez nem az Olaf Scholz kancellár vezette hárompárti, a szociáldemokraták, a környezetvédők és a liberális FDP alkotta koalíció hibája, de a kormánynak egyelőre nincs is meggyőző stratégiája a probléma kezelésére. Ráadásul a kínai autókra kivetett európai vámokra válaszul Peking az európai autókat akarja vámokkal sújtani, ami újabb csapás lenne a német ipar számára.

A kabinet pártjai összesen sem szereznének harminc százalékot, ha most rendeznék meg a parlamenti választást.

Komoly ipari szerkezetátalakításra lenne szükség, a bürokrácia csökkentésén túl a szakképzett munkaerő hiányának enyhítésére, a vállalatok tehermentesítésére, az állami beruházások erősítésére. Ez azonban nem egyszerű.

Vélekedések szerint a válságért elsősorban nem a koalíció okolható. Az autóipar „túl sokáig ült a saját babérjain” – mondja Andreas Knie, a TU Berlin mobilitáskutatója. Szerinte a német autóipar addig-addig késlekedett, amíg elszalasztotta a lehetőségeit, miközben „majdnem 20 éve tudják, hogy az akkumulátoros elektromos autók jelentik a jövőt” – mondja a szakértő a ZDF televízióban. A szakma szerint alaptalanok a vádak, Hildegard Müller, a Német Gépjárműipari Szövetség (VDA) elnöke szerint hazája a világ második legnagyobb elektromosautó-gyártója. „Erősek a piaci pozíciónk”, magyarázza hangsúlyozva, hogy az autóipar „gigantikus összegeket” fektet be, hogy „klímasemleges mobilitást hozzon a piacra”.

Bármelyik félnek is van igaza, az tény: az elektromos gépkocsik németországi értékesítése 29 százalékkal csökkent az előző évhez képest. Emögött egyrészt az e-autók támogatásának megszűnése áll, másrészt a kínai piac is drámaian összeomlott.

Lehet ugyan, hogy nem a kormány az első számú felelős a gazdasági problémákért, a választók mégis elsősorban Scholz kormányát hibáztatják. A kabinet pártjai összesen sem érnének el harminc százalékot, ha most rendeznék meg a parlamenti választást. Valamit változtatni kéne, hangoztatják egyre többen a koalíció pártjai közül, különösen a szeptemberi, három kelletnémet tartományban megrendezett választás után.

Mierscht rugalmasnak és tapasztaltabbnak tartják. Legfontosabb feladata az SPD 2025-ös választási kampányának megszervezése lesz.

Egyelőre nem tudni, hogy a koalíció kihúzza-e a jövő szeptemberi parlamenti választásig. Ha igen, akkor sem biztos, hogy Olaf Scholz lesz az SPD kancellárjelöltje. Már hónapok óta terjed a pletyka, amely szerint egyes szociáldemokraták szívesebben látnák a népszerű védelmi minisztert, Boris Pistoriust a szövetségi kormány élén. Mások a szociáldemokratákon belül további tisztújításokat szorgalmaznak. Ennek első lépése lehetett Kevin Kühnert, az SPD főtitkárának távozása. Az ifjú politikus egészségügyi okokkal magyarázta lemondását. Most Kühnert utódára, Matthias Mierschre hárul az a nem éppen hálás feladat, hogy új lendületet adjon az SPD-nek. Eddig a párt parlamenti frakciójának alelnöke és környezetvédelmi szakpolitikusa volt. Igazi háttérember, afféle szürke eminenciás, aki a színfalak mögött számos tárgyalást folytatott a koalíciós partnerekkel. A kompromisszumok embereként ismerik. A „lázadás” nem az ő világa, mondta egy ízben a Die Zeitnek.

Mierscht rugalmasnak és tapasztaltabbnak tartják. Legfontosabb feladata az SPD 2025-ös választási kampányának megszervezése lesz. Ugyan a szociáldemokraták balszárnyához sorolják, de sok kérdésben osztja a párt jobbszárnya, az úgynevezett Seeheimer Kreis véleményét is.

Feltételezések szerint Miersch csak átmenetileg lesz főtitkár: a következő parlamenti ciklusban miniszternek tehetik meg, ha az SPD ismét kormányra kerül. Ehhez el kell érnie azt, ami Kühnertnek nem sikerült és sikeres választási kampányt kell folytatnia. Ez azonban egyelőre már-már reménytelen kihívásnak tűnik. Ehhez új lendületet kell adnia a német gazdaságnak, az autóiparnak, amelynek már a jövő elején életjeleket kellene mutatnia. Csakhogy a válsághoz részben olyan külső okok vezettek, amit a berlini szövetségi kormány aligha tud befolyásolni.

Nem szabad leírni Olaf Scholzot

INDULNA Egyelőre korai lenne kijelenteni azt, hogy Scholz lesz az SPD kancellárjelöltje a jövő évi parlamenti választáson. Egyre többen bírálják a teljesítményét a párton belül is. Maga Scholz deklarálta: szívesen maradna a szövetségi kabinet élén. Az SPD-ben azonban aggodalommal tekintenek a közvélemény-kutatásokra. A párt népszerűsége megrekedt 15 százalékon, Scholz közkedveltségi mutatója pedig szintén siralmas. Míg 2022 márciusában, röviddel az oroszok Ukrajna elleni agressziója után 73 százalék volt elégedett a tevékenységével és csak húsz százalék nem, idén májusban, néhány héttel az európai parlamenti választás után megítélése mélypontra került: 67 százalék volt elégedetlen vele és csak 28 százalék fejezte ki elégedettségét. Ehhez képest szeptember végére valamelyest sikerült javítani 58-35-ös arányra.

Olaf Scholzot azonban nem szabad leírni. Hatalmas küzdő, amint ez a 2021-es választási kampányban is nyilvánvalóvá vált. Amikor úgy érzi, szorul a hurok, egyre többet foglalkozik a kisemberek, a munkavállalók gondjaival. Így történt ez 2019-ben is, amikor az SPD elnöke akart lenni – sikertelenül. Párttársai akkor nem hitték el, hogy pénzügyminiszterként szívén viseli a kevésbé tehetősebb honfitársak sorsát. Most azonban ismét ezt a témát próbálja politikája középpontjába helyezni. Néhány napja a Bundestagban SPD-frakciója előtt elmondott beszédében úgy fogalmazott, „rossz érzést” kelt benne, amikor a munkavállalóknak attól kell tartaniuk, hogy munkahelyüket külföldre helyezik át. Ezt a Volkswagen autógyártó válságát illetően jelentette ki. „Mindent meg kell tennünk, hogy harcoljunk a németországi munkahelyekért” – hangoztatta.

A Volkswagen rendkívül súlyos válságba került, a világcégnél akár 30 ezer munkahely is veszélyben lehet. Mint a kancellár fogalmazott, megengedhetetlen, hogy a munkavállalók húzzák a rövidebbet. „Ezért kell némi hazafiságot

FOTÓ: AFP/DPA PICTURE ALLIANCE VIA

Scholz helyzete saját pártján belül sem biztos, de képes lehet a megújulásra

várnunk a német vállalatvezetők részéről” – hangoztatta. A sokszor túl hűvösnek, robotszerűnek tartott, ezért Scholzomatnak is nevezett kancellártól újszerű, hogy a politikai vitába behozta a hazafiasság kérdését is.

A Frankfurter Allgemeine Zeitung szerint Scholz ezzel már a következő választásra kacsint. A kancellár a munkahelyekért folytatott küzdelmét akarja a választási kampány kulcstémájává emelni. Ezzel a szociáldemokraták visszatérnének a gyökereikhez. Az SPD egykor a munkások pártjának tartotta magát, ma már azonban – főleg Kelet-Németországban – sokan a jobboldali populista Alternatíva Németországért (AfD) vagy a baloldali populista Sahra Wagenknecht pártja mellé teszik az ikszet.

Kérdés azonban, hogy ez tényleg nyerő téma lehet-e a szociáldemokraták számára, s a választók elhiszik-e azt, hogy a párt valóban szívén viseli a bérből és fizetésből élők sorsát. Ez ellen szólhat, hogy sok választó az SPD vezette szövetségi kormányt hibáztatja a gazdasági gondokért. S a kilátások sem jók: a világ egyetlen tehetősebb államában sem lassult le annyira a gazdasági teljesítmény, mint Németországban. Nemcsak a VW, de az egész autóipar rosszul áll. A Mercedes és a BMW csökkenő nyereséggel számol. Az állam nemrég lépett közbe, hogy támogassa a Meyer hajógyárat.

A kancellár a munkahelyekért folytatott küzdelmét akarja a választási kampány kulcstémájává emelni.

A kormány népszerűtlensége azért is lehet aggasztó Scholzék számára, mert a kabinet ott osztogat szubvenciókat, ahol csak tud. A kieli Világgazdasági Intézet szerint az SPD, a Zöldek és az FDP idén 127 milliárd eurót osztottak szét. Különösen bőkezű támogatásban részesülnek az akkumulátorcellákat és a számítógépes chipeket gyártók. A hidrogénnel történő acélgyártásra csak a Thyssenkrupp kétmilliárd eurót kap. Az SPD-nél azonban további támogatásokat követelnek.

RÓNAY TAMÁS

A magyarok fele szerint létezik zsidó háttérhatalom

FELMÉRÉS A Mi Hazánk szavazói között van a legtöbb „erősen antiszemita”, 41 százalék. Az Izrael elleni tavalyi terrortámadás nem csak együttérzést, távolságtartást is kiváltott.

CZENE GÁBOR

A rokonszenvskálák alapján a magyar társadalomban a leginkább elutasított csoportok a migránsok, az arabok, a cigányok és a fekete-afrikaiak. A zsidók a többség által elfogadott, rokonszenvesnek tartott csoportok közé tartoznak a szlovákokkal körülbelül nagyjából azonos szinten, a sváboktól valamivel jobban elmaradva – tárta fel az a felmérés, amely a Tett és Védelem Alapítvány (TEV) megbízásából az antiszemitizmus jelenlétét vizsgálta Magyarországon. A kutatás eredményét – elhangzási sorrendben – Szalai Kálmán, a TEV elnöke, Csepeli György szociálpszichológus, Örkény Antal és Grajczjár István szociológus csütörtökön ismertette a sajtóval. A reprezentatív felmérés adatfelvételét tavaly ősszel a ZRI Závecz Research végezte.

A zsidókat „nagyon” ellenszenvesnek tartók aránya 9 százalék, azoké, akik szerint „inkább” ellenszenvesek, 22 százalék. Összesen ez 31 százalék. Az antiszemitizmust nehéz lenne elkülöníteni az általános értelemben vett előítéletességtől és idegenellenességtől: olyan válaszadó nem került a mintába, aki csak a zsidókat tartja ellenszenvesnek, más csoportokat nem.

A megkérdezettek 36 százaléka egyáltalán nem vagy nem szívesen fogadna zsidó személyt családtagjának. A németek, a határon túli magyarok és az amerikaiak esetében az elutasítottság aránya jóval mérsékeltebb (17, 18 és 22 százalék), míg a románok, az ukránok és az oroszok esetében jóval magasabb, megközelíti vagy meghaladja az 50 százalékot. Aztán a kínaiak következnek 60 százalékkal, majd a homoszexuálisok (69 százalék), a fekete-afrikaiak és a cigányok (74, illetve 75 százalék), végül az arabok és a menekültek, migránsok (78-78 százalék).

A zsidóságról a legtöbb embernek az üldöztetés, a holokauszt jut eszébe (ez az elmúlt években jellemzőbbé vált), de gyakoriak a „semleges” említések is, amelyek valláskénti, népcsoportként említik, vagy valamilyen konkrét szokással hozzák kapcsolatba a zsidóságot. Másfelől a „befolyás, pénz, hatalom” is a viszonylag jellemző asszociációk közé tartozik.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Az idei Élet Menetén több szónok is elítélte azt a vérengzést, amit a Hamász követett el tavaly

73 százalék
A lakosság ekkora hányada gondolja azt, hogy Izrael jogos önvédelmi harcot folytat az őt ért támadások ellen

A válaszadók 37 százaléka szerint van zsidóellenesség Magyarországon, 43 százalék szerint nincs, 20 százalék pedig nem tud állást foglalni. A zsidóellenességet – azok körében, akik szerint egyáltalán létezik – nagyon jelentős és nagyon jelentéktelen problémának a népesség kis szelete tartja, egyébként megosztottak az emberek a kérdés megítélésében.

A legnagyobb arányban azokkal az állításokkal értenek egyet az emberek, amelyek pozitív képet tükröznek a zsidókról, esetleg semlegesek. A társadalom csaknem négyötöde (78 százalék) osztja azt a véleményt, hogy „a zsidók a munkájukban általában nagyon szorgalmasak”. Ami a negatív vélekedéseket illeti: 54 százalék szerint a zsidók „általában pénzéhesek”, 53 százalék pedig úgy gondolja, hogy létezik egy „rejtélyes zsidó háttérhatalom”.

Az erősen antiszemiták aránya ma jóval nagyobb, mint 2003-ban volt (számuk 9-ről 24 százalékra nőtt), de 2010 óta némi ingadozással a jelenlegi szinten áll. Az erősen antiszemiták leginkább azzal értenek egyet, hogy túl nagy a zsidók befolyása ma Magyarországon, illetve azzal, hogy létezik egy zsidó háttérhatalom. Az antiszemitizmus legfontosabb tartalma ennek alapján a zsidók feltételezett hatalma, befolyása.

Azok körében, akiknek vannak zsidó ismerőseik, az átlagosnál jóval alacsonyabb, 12 százalék az erősen antiszemiták aránya, azok körében viszont, akiknek nincsenek, 34 százalék. Pártpreferenciák alapján a Fidesz–KDNP szavazóinak a 31 százaléka erősen antiszemita, a 2022-ben közös listán indult ellenzéki pártok szimpatizánsainak a 22 százaléka, a Mi Hazánk táborának a 41, a pártnélküliek 25 százaléka. (Amikor a felmérés készült, még nem létezett Tisza Párt.)

31 százalék
A Fidesz–KDNP szavazóinak ekkora aránya erősen antiszemita

> Létezik egy réteg, amely elítéli ugyan a Hamász által elkövetett mészárlást, de megérti annak indokait, és részben vagy egészben felelősnek tartja Izraelt a történtekért.

A kutatás azt is vizsgálta, hogy milyen ismeretekkel rendelkeznek Magyarországon a zsidóságról. A felnőtt népesség harmada keresett már fel itthon vagy külföldön zsidó emlékhelyet, múzeumot, holokausztkiállítást. Hasonló mértékű azok aránya is, akik voltak már zsinagógában vagy zsidó temetőben. A zsidó kultúra iránti érdeklődés sokkal inkább jellemző a nem antiszemitákra, mint a zsidóellenes nézeteket vallókra. Elgondolkodtató adat, hogy a lakosság harmada becslést sem tud adni arról, hogy hány magyarországi áldozata volt a holokausztnak, és ugyanilyen arányban vannak azok is, akik alulbecsülik az áldozatok számát.

Izraelről a magyar társadalom 39 százalékának a háború, elsősorban a jelenlegi konfliktus jut eszébe. Az Izraellel kapcsolatos vélemények közül a legtöbben (83 százalék) azzal értenek egyet: jogos, hogy a zsidóknak is legyen anyaországa. Ugyanakkor az is hasonlóan elterjedt nézet, hogy a palesztinoknak is joguk van saját államhoz (77 százalék). A lakosság 73 százaléka úgy gondolja, hogy Izrael jogos önvédelmi harcot folytat az őt ért támadások ellen. Ezzel együtt nem csekély azok aránya sem, akik számára Izrael politikája miatt „egyre ellenszenvesebbek a zsidók” (37 százalék).

Az Izraellel szemben tavaly október 7-én intézett véres terrortámadás után ez év tavaszán készült egy utófelmérés, amely megállapította: a növekvő szimpátia és együttérzés mellett mintha a távolságtartás is nőne a zsidóság felé Magyarországon. Létezik egy réteg, amely elítéli ugyan a Hamász által elkövetett mészárlást, de megérti annak indokait, és részben vagy egészben felelősnek tartja Izraelt a történtekért.

Abban a tekintetben nagy az egyetértés, hogy Magyarországon a zsidóság biztonságban érezheti magát. Ennek alátámasztására Szalai Kálmán, a TEV elnöke egy nemzetközi kutatás eredményét idézte. Míg például Nagy-Britanniában tavaly 4103, Németországban 4789 antiszemita incidens történt, nálunk ez a szám – a TEV adatai szerint – 128. Idehaza a zsidóság 58 százaléka érzékeli úgy, hogy az elmúlt öt évben erősödött az antiszemitizmus. Kétségkívül magas arány, de számos nyugati országban a zsidó lakosság több mint 70, vagy éppen több mint 80 százaléka (Németországban 86 százaléka) számolt be növekvő antiszemitizmusról.

Nem fizetnek a tanároknak, bírósághoz fordul a PDSZ

JOGVITA Próbaper indítását tervezi a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezete (PDSZ), miután több tankerületi központ sem fizette ki a tanárok által igényelt iskolakezdési támogatásokat, illetve elutasították a benyújtott kérelmeket – tudtuk meg. Nagy Erzsébet, a PDSZ ügyvivője lapunknak elmondta: jogi álláspontjuk szerint az iskolakezdési támogatás – melynek összege jelenleg 120 ezer forint – évente egyszer minden köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban álló pedagógusnak is jár, ha van iskolába járó, saját háztartásban nevelt gyermeke.

– Az iskolakezdési támogatás egy a munkáltatók által választható, de nem kötelező támogatás. Ezt a szakszervezet is tudja, mégis ismét tudatosan félrevezeti a tanárokat – közölte érdeklődésünkre a tankerületekért felelős Klebelsberg Központ (KK). Hozzátették: a tankerületekben a korábbi években sem nyújtottak ilyet a pedagógusoknak, ellenben a tanárok minden közszolgálati dolgozónál nagyobb béremelésben részesülnek. Szerintük az idén 32,2 százalékos béremelés történt, jövőre pedig újabb 20 százalékos béremelés várható.

Nagy Erzsébet ugyanakkor rámutatott: a KK úgy vádolja a tanárok „tudatos félrevezetésével” a PDSZ-t, hogy már a Magyar Államkincstár (MÁK) is a szakszervezet álláspontját erősítette meg. A MÁK állásfoglalásában az olvasható, hogy a köznevelési foglalkoztatotti jogviszonyban állók jogosultak a kérdéses támogatásokra, „azaz a jogszabályi feltételek fennállása esetén kötelezően jár részükre”. Ám azt is közölték, hogy a köznevelés rendszerében erre önálló forrás nincsen.

Nagy Erzsébet szerint a MÁK is a szakszervezet álláspontját erősítette meg

A Népszava még szeptember közepén számolt be arról, hogy több tankerületi központ sem ad a pedagógusoknak iskolakezdési támogatást, amelyből tankönyveket, tanszereket, ruhát vásárolhatnának gyermekeiknek. Lapunkhoz eljutott a Szombathelyi Tankerületi Központ iskolaigazgatóknak címzett levele is, amelyben arról írtak: bár nagy számban érkeztek hozzájuk kérelmek, a tankerület költségvetésében nincs erre a célra elkülönített forrás. Továbbá hivatkoztak arra is, hogy a béren kívüli juttatások a munkáltató mérlegelési jogkörébe tartoznak.

A pedagógusok új életpályájáról szóló törvény – ismertebb nevén státusztörvény – végrehajtási rendelete valóban a munkáltató mérlegelési jogkörébe sorolja az illetményen kívüli juttatások kérdését, ám az iskolakezdési támogatásról egy külön paragrafus rendelkezik, amelyben már nincs megemlítve, hogy a munkáltató mérlegelhet, de az igen, hogy a tanárok jogosultak az iskolakezdési támogatásra.

JUHÁSZ DÁNIEL

Lázár kirúgott egy embert, de ettől még nem lesz több szerelvény

KÖZLEKEDÉS Korábbi receptjéhez nyúlt Lázár János, a fővárosi agglomeráció elővárosi vonatait működtető MÁV-HÉV Zrt. vezérigazgatójának Nagy Gábornak a tegnapi kirúgásával. Három hete ugyanis a nyári vonatkáoszra reagált a MÁV menedzsmentjének felállításával. Most a MÁV-HÉV által tervezett, nagy tiltakozást kiváltó járatritkítás nyomán lépett. Hivatalosan akkor és tegnap is az integrációs folyamattal indokolták a vezetőváltást, amelynek során egyesül a MÁV-START, a Volánbusz és a MÁV-HÉV, amelyek jövő év elejétől immár MÁV Személyszállítási Zrt.-ként folytatják. Nagy Gábor helyét Pál László veszi át, aki már volt a cég igazgatója, amikor a vállalat állami tulajdonba került.

A személycsere azonban önmagában aligha oldja meg a problémát. Mint arról tegnap a Népszavához eljutott dokumentumok alapján részletesen írtunk: a MÁV-HÉV Zrt. azért tett javaslatot három HÉV-vonalon járatritkításra a tavaly decemberi két másik vonalat érintő kapacitáscsökkentés után, mert nincs elég üzemképes motorvonat, amit forgalomba tudnának állítani. A járművek mindegyike elmúlt 40 éves, a járműflotta kétharmadát a hetvenes években vagy még előbb gyártották. A járművek alapesetben az üzembe állítástól számított 50. évig közlekedhetnének, de a vasúthatóság 10 év haladékot adott. A cég kidolgozott egy komplex karbantartási tervet, amelynek köszönhetően eddig az elaggott járművekkel is üzembiztosan tudták közlekedtetni a járatokat. Csakhogy 2023-ban az építési és közlekedési tárca – Vitézy Dávidhoz eljutott levél szerint – utasításba adta, hogy „értékhatárra és tárgyra tekintet nélkül” minden beszerzéshez és közbeszerzéshez az ÉKM előzetes engedélye szükséges, az igényeket havonta egy formanyomtatványon kell előre bejelenteni. Ez azonban olyan mértékben lelassította a karbantartást és javítást (ezt a Népszavának más forrásból is megerősítették), hogy a járművek korábbi rendelkezésre állását nem lehet biztosítani.

Lázár János építési és közlekedési miniszter újra a korábbi receptjéhez nyúlt

Jelen állás szerint jövőre négy kocsival kevesebbet tud forgalomba állítani a cég, ezért ritkítani kell a járatokat. A MÁV-HÉV Zrt. is érezte, hogy merész húzás ez, így a tervezett jelentős menetrend-módosítást egy osztályvezetővel üzenték meg a fővárosi közlekedésszervező cégnek. A javaslatot a Budapesti Közlekedési Központ (BKK) Zrt. mobilitásfejlesztés igazgatója, Bodor Ádám kategorikusan visszautasította, ahogy Karácsony Gergely főpolgármester is elfogadhatatlannak nevezte. Vitézy Dávid összehívta a Fővárosi Közgyűlés általa vezetett szakbizottságát, a hétfői rendkívüli ülésre többek között Lázár Jánost is meghívták. A miniszter személyeskedő posztban reagált, csütörtökön pedig menesztette a cégvezetőt. Ám arra a kérdésre továbbra sincs válasz, hogy mikor indul a járműbeszerzés és az infrastruktúra felújítása, ezek nélkül ugyanis minden csak politikai látványszínház.

SZALAI ANNA

LAPSZÉL

Rejtélyes kiskőrösi átjárólezárás

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

„A Terrorelhárítási Központ (TEK) a helyszínen területzárást, közforgalmi korlátozást nem alkalmazott, a Bács-Kiskun Vármegyei Rendőr-főkapitányságtól ilyen intézkedés végrehajtását nem kérte” – így reagált csütörtöki cikkünkre a TEK. Arról írtunk, hogy Szijjártó Péter külügyminiszter és Mészáros Lőrinc oligarcha szerdán Kiskőrösnél megtekintette a Budapest–Belgrád-vasútvonal építését. A rendezvény miatt lezártak egy vasúti átjárót, amivel többeket tíz kilométeres kerülőre kényszerítettek. Cikkünkben azt írtuk, a TEK rendelte el a lezárást, mert az átjáró forgalmát blokkoló, Testőr Kft. feliratú mellényt viselő biztonsági őrök erről tájékoztatták tudósítónkat a helyszínen. Miután a TEK cáfolta ezt, megkerestük a Testőr Kft.-t, hogy megtudjuk, miért hivatkoztak a terrorelhárításra, és ha nem a TEK, akkor kinek az utasítására zárták le az utat. Lapzártánkig nem kaptunk választ. B. Z.

Mégiscsak lesz szuperhivatal

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Két hónap után bebizonyosodott, oktalanul nevezte megalapozatlannak lapunk cikkét a Nagy Márton vezette Nemzetgazdasági Minisztérium. Augusztusban írtuk meg, hogy új szervezettel, a Nemzeti Kereskedelmi Hivatallal bővülhet Nagy Márton tárcája. Már akkor jeleztük, hogy az új szuperhivatal alá kerülhet a fogyasztóvédelem is. A tárca akkor lapunknak nem válaszolt, utóbb viszont az ATV kérdésére azt közölte: „megalapozatlan sajtóhíreket” nem kommentálnak. Ehhez képest most maga Nagy Márton jelentette be: „Januárban megkezdi működését a Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság”. NÉPSZAVA

Vakcinaüzemből ígéretgyár

VÍRUSOK Már rég ontania kellene magából a Covid és influenza elleni szereket a Nemzeti Oltóanyaggyárnak, de még mindig a tervezési, előkészítési folyamat tart – tudta meg a Népszava.

DANÓ ANNA

Orbán Viktor kormányfő három éve még arról beszélt, hogy 2022 végén Magyarország már nem vásárolni fogja a koronavírus elleni vakcinát, hanem exportálni. Ehhez képest a debreceni Nemzeti Oltóanyaggyár még mindig „további előkészítési, tervezési” folyamatokat végez – derül ki a Debreceni Egyetem lapunknak küldött válaszából. Arról nem tettek említést, hogy a gyárból mikor kerülhetnek ki az első, sokszor megígért, Covid és influenza elleni oltások.

Hét évvel ezelőtt lapunk írta meg, hogy Debrecenben, az egyetem bázisán a Richter Nyrt. és az Omninvest vakcinagyártó utódának közreműködésével indítanák újra a hazai oltóanyag-termelést. Az akkori tervek szerint az új gyár állította volna elő többek között az influenza elleni olyan új vakcinákat, amelyek többféle influenzavírus ellen biztosítanak védelmet, akár tíz éven keresztül. Arról is beszéltek, hogy az itt gyártott vakcinák amolyan gyorshadtestként hatékonyan lesznek bevethetők az összetett kórházi fertőzésekkel szemben is. Akkor még azt remélték, hogy a kis szériás vakcinagyártás 2019-ben indul. Már akkor a tervek része volt az is, hogy a hazai gyártású oltóanyagot a kelet-közép-európai térségben is értékesítenék.

A 2019-es gyártás nem kezdődhetett el, mivel az oltóanyaggyár alapkövét is csak a Covid-járvány kitörése után, szeptemberben sikerült letenni Debrecenben. Az eseményen Palkovics László akkori innovációs és technológiai miniszter változatlanul optimista volt, azt mondta: a tervezett moduláris oltóanyaggyár évente mintegy 20 millió darab különböző típusú vakcinát tud majd előállítani. Az üzem – hangzott az ígéret – többféle technológia kezelésére is alkalmas lesz, így nemcsak a Debreceni Egyetem és a Nemzeti Népegészségügyi Központ együttműködésében fejlesztheti hazai oltóanyagot, hanem nemzetközi partnerekkel akár orosz, kínai, kanadai, izraeli vakcinát is előállíthatnak majd. Azt is mondta, hogy 2022 augusztusában már állni fog az üzem, az év végén pedig oltóanyagot fogunk gyártani.

A projekt ebben az időszakban olyannyira kapcsolódott a járványhoz, hogy Szijjártó Péter külügyminiszter 2021 októberében bejelentette, hogy létrejött a politikai megállapodás arról, hogy Magyarország még abban az évben megkapja az orosz Szputnyik koronavírus elleni vakcina gyártásához szükséges technológiát az épülő Nemzeti Oltóanyaggyár számára. Egy hónappal később pedig az ATV-nek arról beszélt: jelenleg is tárgyalnak az orosz közvetlen állami befektetési alappal (ez felügyelte a Szputnyik gyártását), valamint a Sinopharm gyártóival is. A megbeszélések arra szóltak, hogy a leendő oltóanyaggyárunkban licenc alapján lehessen gyártani a két vakcinát.

Az üzemcsarnokot hamar felhúzták, de már ígéret sincs, mikor lesz gyártás

FOTÓ: VARGA ZOLTÁN FACEBOOK-OLDALA

A gyárban azonban olyannyira nem kezdődött meg a termelés, hogy Gulyás Gergely kancelláriaminiszter 2023 tavaszán egy kormányinfón arról beszélt: még vizsgálják, mit lenne érdemes Debrecenben gyártani. Majd egy májusi kormányinfón – a HVG írása szerint – már arról esett szó, hogy a gyár biztosan nem készít koronavírus elleni vakcinát, mert arra nincs szükség.

Mindettől függetlenül a költségvetési törvényben 2024-re 16,1 milliárdot különítettek el az oltóanyaggyárra.

Mint emlékezetes: néhány napja arról írtunk, hogy a Semmelweis Egyetem Epidemiológiai és Surveillance Központjának laborja a háziorvosok által szeptemberben gyűjtött légúti mintáknak valamivel több mint felében igazolta a Covid-vírus jelenlétét. Viszont a koronavírus elleni frissített oltás nem érhető el Magyarországon. Lapunk érdeklődött a Belügyminisztériumban, hol tart a debreceni vakcinagyár megvalósítása, amelynek már több mint egy éve működnie kellene, Van-e már konkrét szerződés covid-elleni vakcina gyártásra? Kaptak-e már a gyártáshoz bármely oltóanyag fejlesztőtől a gyártáshoz szükséges dokumentációt? Mikor és milyen vakcinák gyártása kezdődhet?

Választ a Debreceni Egyetem sajtóközpontjától kaptunk. Szerintük: „A Nemzeti Oltóanyaggyár megvalósítása 2021 márciusában indult el a műszaki tervezéssel. A folyamatot az éppen tomboló Covid-járvány miatt minden érintett igyekezett felgyorsítani, de a korábban szokásos nemzetközi technológiai szállítási határidők többszörösére, 24-36 hónapra nőttek az alkatrészhiány, valamint a megnövekedett piaci igények miatt. A gyorsan változó körülmények, igények és növekvő árak mellett az eredeti költségvetési keretek megtartása érdekében többszöri átgondolással és újratervezéssel indult el a befogadó csarnoképület megvalósítása, ami 2022. december 15-re, a vállalt határidőre elkészült. A járványhelyzet átalakulásával, a technológia logikai és szakmai tervezésével a folyamat jelenleg is zajlik, illetve a szükséges berendezések beszerzési eljárásai zajlottak le, miközben a Debreceni Egyetem és az e célból általa létrehozott Oltóanyaggyár Zrt. további előkészítési, tervezési, K+F folyamatokat végez.”

> „A járványhelyzet átalakulásával, a technológia logikai és szakmai tervezésével a folyamat jelenleg is zajlik, illetve a szükséges berendezések beszerzési eljárásai zajlottak le.”

„Ha a termék vacak, a legjobb kommunikáció is küszködik”

INTERJÚ Besült a karaktergyilkosság fegyvere Magyar Péter ellen, és a nyilvánosságot sem uralja már olyan hibátlanul a Fidesz, mint eddig – véli Bőhm Kornél kríziskommunikációs szakértő, akit a kormánypárti botrányok kezeléséről, hatásáról is kérdeztünk.

ZOLTAI ÁKOS

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Magyar Péter „teflonarcú”, egyelőre semmilyen fogás nem látszik rajta – mondja Böhm Kornél

Novák Katalin volt államfő kegyelmi ügye, Magyar Péter térnyerése, Orbán Balázs, a kormányfő politikai igazgatójának botrányos ’56-os nyilatkozata egymás után sodorta olyan kommunikációs helyzetbe a kormánypártot, amiben már rég volt: tétje volt a védekezésnek. Tud még kommunikációs krízist kezelni a Fidesz?

A kegyelmi botrány és Orbán Balázs 1956-ról szóló mondatai a kormányoldal politikájának gyökerét sebezték meg. Novák Katalin köztársasági elnök döntése után látványosak lettek a hibák a kormánykommunikációban, a gazdasági helyzet pedig nyilván befolyásolja a közvéleményt. Nincs pozitív eredmény, amelyet fel lehetne mutatni. Az Orbán Balázs-féle ügyet viszont elég professzionálisan kezelték. Hamar reagált rá a miniszterelnök, majd kijelentették: lezártnak tekintik a politikai igazgató botrányát. Persze itt hozzá kell tenni, egy krízisnek nem akkor van vége, amikor az érintett azt mondja. A kegyelmi botrányban viszont elhúzták a válaszreakciót, egyedül hagyták Novák Katalint.

Csak az idő számít?

A krízisek kezelésében az időzítés a legfontosabb.

Hosszú évek óta tartja magát a vélemény, hogy a Fidesz kommunikációban szinte sosem vét hibát, ezért is furcsa Novák Katalin és Orbán Balázs súlyos hibája.

A Fidesz a 2002-es veresége után azt a következtetést vonta le, hogy a kommunikációban nincs apelláta. Tényleg professzionálisak lettek, most pedig úgy tűnik – egyelőre –, elfogytak az ötletek. Egyébként tévútra vezethet, ha abból indulunk ki, hogy ha valaki jól kommunikál, nyer, ha rosszul, veszít. Ha a termék vacak, akkor a legjobb kommunikáció is küszködik.

Magyar Péter feltűnése és megerősödése is a krízis része?

Magyar Péter Egy „krízisjelenség”. Jól megragadta a politikai pillanatot. És egyelőre nem is engedi el.

A kommunikáció mellett még egy dologban biztosan profi volt eddig a Fidesz: a karaktergyilkosságban. Eddig mindenki ellen tökéletesen működött, Magyar Péter esetében viszont nem. Miért? Elfáradt ez a módszer is?

A karaktergyilkosság sok ezer éve létezik, egyszerűen nem tud elfáradni. Magyar Péter „teflonarcú”, egyelőre semmilyen fogás nem látszik rajta. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem is találnak majd. Az biztos, hogy az eddigi eszközök nem voltak hatásosak. Az Anabaszisz Xenophón egyik leghíresebb műve. Arról szól, hogy egy tízezer fős hadsereg a bázisuktól messze vesz részt egy hadjáraton, és vissza kell jutniuk az anyaországba. Mindenki ellenük van. Magyar Péter ezt a szimbolikát használja, mindenki ellene van: a narancssárga Fidesz, a kék Fidesz, azaz a DK, a „bűnben fogant” Momentum, a riporterek, akik kérdezik. Mindenki rá lő, ellenséges területen kell helytállnia. Az Anabaszisz jelentése: vissza a bázisra, vagyis arra a területre, ahol béke és biztonság vár, ez a Tisza Párt kommunikációjában ugyancsak tetten érhető: a 2002 előtti, békésebb, korrektebb, érdemi politikai versenyt, értékalapú társadalmi berendezkedést tekinti a bázisnak. Nem lehet azt gondolni, hogy ez a narratívaépítés nem tudatos. Minden megszólalásában keresi a szimbolikus lehetőségeket.

Mikor hatásos egy karaktergyilkosság?

Ha valamilyen nagyon jellemző tulajdonságot pécéz ki a támadás. Például: egy a család szentségét hirdető konzervatív politikus szexbotrányba keveredik. Vagy egy antikorrupciós politikusról kiderül, hogy korrupt. A kevésbé rá jellemző, de kínos ügy jobban lepereg. Általában nagyon egyszerű, jól érthető támadásokra van szükség a sikerhez. De ez egyébként másra is jellemző. Amíg a súlyos, százmilliárdos korrupciós ügyekre szinte fel sem figyelünk, addig egy lomb nélküli lombkoronasétány ki tudja verni a biztosítékot.

A nőket vagy a férfiakat könnyebb „meggyilkolni”?

Kutatások szerint a nők könnyebben belebuknak krízisekbe, kevésbé ütésállók. Legfőképpen a közvélemény ítélete miatt.

Sulyok Tamást nyilván „tűzoltás” miatt választották meg Novák Katalin államfő utódjának, ehhez képest két botrány is fűződik eddigi rövid regnálásához. Úgy tűnik, hazudott a családja múltjáról, illetve egy földüggyel is hírbe hozták. Őt már nem lehetett „leszedni”, hiába a krízisek?

Sulyoktól nagyjából egy dolgot kérhettek: ne legyen botrány. A családi háttere egy dolog, mert a társadalmi konszenzus szerint erről elvileg nem tehet senki – bár úgy tűnik, erről füllentett –, a földügyes téma viszont már saját ügye. Most megpróbálják ezt a mókás nagybácsi figurát, aki palacsintát süt, énekel, megmutatja, mi van a táskájában. Valószínűleg ez volt az eredeti terv is, csak kicsit csúsztatták. Az nem volt valós lehetőség, hogy lemondassák, még akkor sem, ha a botrányaira nem számítottak. Több vezéráldozat nem fért már bele.

Az emberek szeretik a negatív híreket, a lejáratást?

Igen. Ezek tulajdonképpen pletykák, amelyek közösségformáló kommunikációs aktusok voltak mindig. A pletyka nem feltétlenül igaz, de mindenképpen érdekes. A kutatásokból úgy tűnik, hogy az emberek többsége azt mondja, nem szereti a karaktergyilkosságot, a sárdobálás fáj neki, de valamiért mégis működik.

Lehet temérdek pénz nélkül karaktergyilkosságot véghez vinni?

Ha valaki lecsúszik az ereszről, és ezt megírja a nemzetközi sajtó, az nem pénzügyi kérdés. Az erőforrás ahhoz kell, hogy minél szélesebb körben lehessen teríteni a sztorid. Vagy ahhoz, hogy a védekezés megfelelő legyen, inkább arra figyeljenek a negatív hírek helyett. Vannak olyan esetek, amikor a lépre csalás, csapdába csalás komoly előkészületekkel, konspirációval jár, nyilván ez is a költségoldalon jelenik meg.

Hiába van egy politikusnak vagy egy cégvezetőnek vagyona megvédeni magát, ha nincs rendben lelkileg, biztosan megviseli egy támadás.

Valóban lelki ütésállóság kell. Nagyon elszántnak kell ahhoz lenni, hogy az ember kitartson a pozíciója mellett, s ne azt mondja, hogy hagyom a francba az egészet. Kell egy jó értelemben vett önhit. Higgyen abban, hogy az ő ügye fontos, igaz, megéri a küzdelmet. A magabiztosság is elengedhetetlen. Ha ezek megvannak, akkor egy támogatói csapat, pszichológusokkal, kommunikációs tanácsadókkal, coachokkal, barátokkal kiegészülve segíthet kibírni egy ilyen támadást.

> „A Fidesz a 2002-es veresége után azt a következtetést vonta le, hogy a kommunikációban nincs apelláta. Tényleg professzionálisak lettek, most pedig úgy tűnik – egyelőre –, elfogytak az ötletek. Egyébként tévútra vezethet, ha abból indulunk ki, hogy ha valaki jól kommunikál, nyer, ha rosszul, veszít.”

Van egyáltalán olyan társadalmi réteg, ahol biztonságban lehetünk?

A magánéletben is létezik a karaktergyilkosság, maximum nem így hívják. Ha egy családban az anyós folyton megjegyzést tesz, hogy „megint nincs munkád, a lányom halálra dolgozza magát”, az tud karaktergyilkosság lenni. Vagy ennél is durvább, amikor a gyereket valamelyik szülő ellen nevelik; „apád nem ad haza pénzt, azért nem mész idén a sítáborba”. Cégeknél, munkahelyeknél a példák végtelenek. Abban lehet bízni, hogy mindenkinek van egy olyan közege, megbízható társas-szociális hálója, amely biztonságos tér, és nem kell ettől tartania. Ha mindenhol támadásra számítunk, akkor hihetetlenül instabilak leszünk lelkileg.

Tegyük fel, hogy egy férfi, mondjuk, István egy magyarországi munkahelyen dolgozik, és egyszer csak elkezdik lejáratni, „karaktergyilkolni.” Mit javasolna neki?

Amikor megjelent a karaktergyilkosságról szóló könyvem, rengetegen kerestek meg, „hogy velem pont ugyanez történt”. Tehát nem csak egy kitalált Istvánról van szó. Istvánnak minél hamarabb lépnie kell; ha korán észreveszi, hogy valami készül ellene, nagyobb esélye van hatékonyan védekezni. A második lépés, hogy kiáll a közösség elé, őszintén beszél a helyzetről, ezzel megelőzheti a terjedést. Ha pedig sikeres volt a támadás, akkor már csak egy leltárt tud készíteni, hogy mik azok a kapcsolatai, értékei, amelyeket hasznosíthat a jövőben, akár a munkájában maradva, akár egy új életet kezdve.

2026-ban a sokadik olyan kampányra fordulunk majd rá, amelyről azt mondják: ez lesz a legmocskosabb. Tényleg ez lesz az?

Régen volt egy szokás, főleg Amerikában, hogy a választási kampány elején jön a „mocsok”, aztán be kell húzódni középre. Ma ez nincs így, 0–24-ben érkezik a negatív kampány. Nincs jó hírem, mindig van lejjebb. Mindenkinek vannak családtagjai, legbelső titkai, akár egészségügyi problémákról, bármi másról. Ugyanakkor lehet bármikor egy új erő, amely azt mondja: nem támadni akar, nem foglalkozik azzal, hogy eddig így kovácsoltak erőt.

Komolyan el tudja képzelni, hogy ez működhet?

Attól függ, hogy ki mondja, mi a pontos üzenet, hogyan fogalmazza meg. Nem törvényszerű, hogy az egyre mélyebb támadások vezetnek eredményre.

BŐHM KORNÉL

1977-ben született, kommunikációs szakember és tanácsadó. Szakterülete a kríziskommunikáció, hírnévmenedzsment, személyes márkaépítés és a reputációvédelem. Egyetemi tanulmányait a Budapesti Gazdasági Egyetemen, a Pécsi Tudományegyetem közgazdaság-tudományi szakán, valamint a Corvinus Közgazdaságtudományi Egyetemen végezte. 2022-ben megkapta az Év PR-szakembere kitüntetést.

€/HUF 401,15 ↑ +0,53% | $/HUF 367,31 ↑ +0,71% | CHF/HUF 428,57 ↑ +1,13%

LAPSZÉL

Januártól jön az új hivatal

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Jövő év január elejétől feláll a Nemzeti Kereskedelmi és Fogyasztóvédelmi Hatóság (NKFH). Nagy Márton nemzetgazdasági miniszter bejelentése szerint a szervezet négy területre koncentrál: a kereskedelempolitika szakmai támogatásán, a fogyasztóvédelmen, az élelmiszer-biztonság felügyeletén, valamint egyes laborvizsgálatokon lesz a fókusz. Ez utóbbinak egy részét a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivataltól veszik át. NÉPSZAVA

Friss magyar–orosz gázár-megállapodás

Az állami MVM és az orosz állami Gazprom csütörtökön „kiegészítő" megállapodást írt alá az Oroszországból származó földgáz versenyképes árának fenntartására – üzente késő délután a szentpétervári „nemzetközi gázfórumról" Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszter. A 15 éves hatályú gázvásárlási megállapodás 2021-es aláírása óta „folyamatosan megkötött kiegészítő szerződésekkel csökkentették" a földgáz árát – tette hozzá. Ennek köszönhetően az idén 6,7 milliárd köbméter orosz gázt kapunk. (2021-ben évi 4,5 milliárd köbméterről állapodtak meg.) M. I.

Budapest, Debrecen, Pannonhalma az élen

FOTÓ: BERES MÁRTON

Az MBH Jelzálogbank élhetőségi rangsora szerint Budapest, Debrecen és Pannonhalma környékén a legjobb élni 2024-ben Magyarországon, az élmezőnybe került fővároson kívüli területek pontszámai között igen kicsi különbség mutatkozik. Rámutatnak, hogy a régiós eltérések megmaradtak. A vizsgált szempontok alapján az ország északkeleti régiójában található járásoknak van a legalacsonyabb értéke, míg délen, a főváros környékén és északnyugaton több magasabb pontszámú járás található. MTI

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 336,17	↑	+0,44%
Mol		
2 670 Ft	↑	+0,60%
MTelekom		
1 050 Ft	↑	+1,35%
OTP		
18 780 Ft	↑	+0,97%
Richter		
11 150 Ft	↓	-0,54%

Pazarlóak a házaink

REZSI Az összes hazai energiafogyasztás negyven százalékát az épületek adják, ami nagyon sok, kétharmaduk nem üti meg a mércét.

MARNITZ ISTVÁN

Az EU 2030-as, 2040-es és 2050-es kibocsátáscsökkentési céljainak eléréséhez a lakóépületek jelenlegi, évi 1 százalék alatti felújítási arányát legalább 3 százalékra kellene növelni – értettek egyet a Magyar Energiahatékonysági Intézet (MEHI) Közhasznú Nonprofit Kft. és a Renovate Europe Campaign által szervezett Renovate Europe Day és Hazai Épületfelújítás Napja 2024 című, Magyarország uniós elnökségéhez kapcsolódó, szerdai, Lantos Csaba energiaügyi miniszter védnöksége melletti rendezvény felszólalói. A hazai energiafogyasztáson belül az épületek aránya meghaladja a 40 százalékot, ami kedvezőtlenebb az EU-s átlagnál. A 2050-es uniós cél az összes épület szén-dioxid-kibocsátásának megszüntetése – emlékeztetett videóüzenetében Ditte Juul Jørgensen, az Európai Bizottság energiaügyi főigazgatója. Bár e cél elérését Magyarország is vállalta, a 4,5 millió hazai épület kétharmada elavult és pazarló – emlékeztettek a felszólalók. Felújításuk annál inkább sürgető, mert az előrejelzések szerint 80-90 százalékuk 2050-ben is áll majd. Csak a hazai lakóépületek mélyfelújítási költségigénye 2000 milliárd forint – emlékeztetett Pálffy Anikó, a MEHI szakmai vezetője.

Az épületfelújítások kulcsfontosságúak az energiahatékonyság növelésében, a rezsiterhek mérséklésében és a klímacélok elérésében – hangsúlyozta Horváth Viktor, az Energiaügyi Minisztérium energiaátmenetért felelős helyettes államtitkára. A kormány elkötelezett a további programok mellett – szögezte le. A felújítások fokozása kulcsfontosságú az éghajlatváltozás kezelésében, előnyös az egyéneknek, javítja életminőségüket és fellendíti a gazdaságot – fogalmazott Botos Barbara, a tárca klímaügyekért és klímadiplomáciáért felelős utazó nagykövete. Az Európai Parlament év eleji döntése értelmében a tagállamoknak 2030-ig 16, 2035-ig pedig 20-22 százalékkal kell csökkenteniük lakóépületeik energiafogyasztását – hívta fel a figyelmet Julien Tami, az Európai Bizottság Energiaügyi Főigazgatóságának szakpolitikai tisztviselője. Elsősorban a legrosszabb hatékonyságú épületek felújítását ösztönöznék. Több mint kétmillió magyar háztartás él elavult, a kívánatosnál kétszer-négyszer több energiát fogyasztó épületben, főleg családi házban – hívta fel a figyelmet Koritár Zsuzsanna, a Habitat for Humanity Magyarország szakpolitikai szakértője. A felújítással nemcsak a légszennyezés, de a rezsi is csökken – tette hozzá.

Bár a kelet-európai háztartások energiaköltségeinek aránya jócskán meghaladja a nyugatiakét, a piaci szintnél alacsonyabb rezsi mérsékli a felújítási kedvet – hangzott el. A felszólalók abban is egyetértettek, hogy a szükséges felújítási ütem csak hitelek bevonásával érhető el. A szemléletformálás szintén elengedhetetlen. Miközben az építőipar megrendeléshiánnyal küzd, a képzett szakember is kevés. A kormány felé igényként merült fel a kiszámíthatóság is.

A rendezvényen a jelenleg futó, kormányzati hátterű Otthonfelújítási programról (OFP) viszonylag kevés szó esett. Pedig az, hogy az eleve csak 20 ezer családi ház felújítását lehetővé tévő keretre negyedévvel a pályázati ablak megnyitása óta csak néhány ezer jelentkező akadt, egyes szakértők szerint kudarc. Az érdekeltek egyeztetései nyomán hamarosan megjelennek az OFP javított feltételei – erősítette meg a korábbi közléseket Papp Roland, a Nemzetgazdasági Minisztérium lakáspolitika-fejlesztési főosztályvezetője. Meg nem erősített értesülésünk szerint főképp informatikai eszközökkel segítenék a szükséges iratok gyors és pontos kitöltését.

FOTÓ: PATRYK KOSMIDER

A magyarországi 4,5 millió épület kétharmada elavult és pazarló. Felújításuk rendkívül időszerű lenne

Az OFP nem vonható össze a HEM-mel

Homlokzati hőszigetelés megrendelése esetén a Masterplast Hungária fél áron adja a szigetelőanyagokat – erősítette meg a konferencián korábbi bejelentését az építőipari cég. A lehetőségre – az egyre terjedő ingyenes födémszigeteléshez hasonlóan – az úgynevezett hitelesített energiamegtakarítás (HEM) rendszere nyújt módot – derül ki közléseikből. E szerint a lakások megfelelő, hitelesített felújításával keletkező HEM-ek az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer (EKR) piacterén adhatók el azoknak a kötelezett energiacégeknek, amelyeket ezek híján jóval költségesebb büntetésekkel sújtanának. A jelentős lakossági kedvezményeket a HEM-ekért a tőzsdén kapható tetemes bevétel teszi lehetővé. Mivel a födémszigeteléshez képest a homlokzati munkálatok bonyolultabbak, idő- és erőforrás-igényesebbek, a megtérülés kiszámítása igen összetett. A szakemberek ugyanakkor biztosak abban, hogy a HEM-rendszer előbb-utóbb minden energiahatékonyság-növelő piacot felpezsdít. Így, a HEM-árfolyamtól függően, hamarosan megjelenhetnek kedvezményes nyílászáró- és fűtéscsere-hirdetések is. Igaz, HEM-es felújítás állami támogatással – így a most futó OFP-vel – nem vonható össze. Az EKR–HEM-rendszerek életbelépése Magyarországon az épületenergetikai felújításokat hosszú távon támogató programok kidolgozását teszi lehetővé – közölte Tibor Dávid, a Masterplast elnök-vezérigazgatója, az Építési Vállalkozók Országos Szakszövetségének alelnöke. A konferencia EKR-ről szóló szekciójának felszólalói egyetértettek abban: a lehetőség a mostanság kibukó, de javítható „gyermekbetegségek" ellenére ígéretes.

Csökkent az infláció, de nem érezzük

ÁREMELKEDÉS Szeptemberben 3 százalékra csökkent az infláció, így egy hónapra – átmenetileg – teljesült a jegybank inflációs célja. Hasonlóra utoljára 2021 januárjában volt példa. A vártnál kicsivel kedvezőbb adat hatására a forint gyengülni kezdett, ugyanis a piac jegybanki kamatcsökkentésre kezdett spekulálni, ami gyengítené a magyar fizetőeszközt. Ezzel kapcsolatban tegnap azonnal meg is szólalt Virág Barnabás. Az MNB alelnöke a Reutersnek azt nyilatkozta, hogy októberben várhatóan a jegybank nem csökkenti kamatát, a kedvező inflációs adat ellenére sem.

A KSH összefoglalója szerint egyébként az élelmiszerek 12 hónap alatt 3,7 százalékkal drágultak, ám a szórás roppant nagy volt. Míg a liszt ára 32,9, a tejé 13,8, a csokoládé és kakaóé 10,1, a gyümölcs- és zöldségléé 8,5 százalékkal nőtt 2023 szeptemberéhez képest, addig a száraztészta 5,8, a cukor 3,6, a tojás 3,5, a baromfihús 2,4, a tejtermékek 1 százalékkal lettek olcsóbbak. A szolgáltatásokért átlagosan 8,4 százalékkal kell többet fizetni, vagyis a lakosság nem igazán érzi a pénzromlás mérséklődését. Az infláció azért lett ilyen kicsi, mert a KSH sajátos számításai szerint az energiaárak 5 százalékkal csökkentek, az üzemanyagok 9,5 százalékkal lettek olcsóbbak, s e két tétel lejjebb húzta az indexet.

A KSH mérése szerint augusztushoz képest ugyan 0,1 százalékkal csökkentek az árak, ám a részleteket vizsgálva kiderül, hogy ennek ellenére a leginkább szem előtt lévő élelmiszerek egy hónap alatt egy százalékkal azért drágultak. Emiatt pedig a deflációt – vagyis a vásárlóerő-növekedést – nagyon kevesen érzékelhették. A pénzromlás ütemének mérséklődése átmeneti. Az alacsony bázis és a várható áremelések miatt az elemzők decemberre már 4,5 százalék körüli inflációt várnak. A jövő évre vonatkozóan pedig sokasodnak az inflációs kockázatok. A beinduló fogyasztás, a kormány részéről érezhető erőteljes béremelési törekvések, illetve az esetleges választás előtti osztogatások együttesen felfűthetik az áremelkedés ütemét. Az inflációs nyomás így változatlanul része a magyar gazdaságnak, hiszen az ezt mérő maginflációs mutató az előző havi 4,6 százalékról 4,8 százalékra emelkedett szeptemberben, ráadásul ez a szint nagyon messze van a 3 százalékos fogyasztói áremelkedéstől. P. ZS.

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

A liszt ára drasztikusan emelkedett egy év alatt

A Balkán egységesen Kijev mellé állt

DUBROVNIK Tucatnyi délkelet-európai ország csúcstalálkozón támogatta Ukrajna törekvéseit, köztük NATO-csatlakozási folyamatát. Az ukrán elnök ezzel komoly sikert könyvelhetett el a térségben.

HARSÁNYI GYÖRGY

FOTÓ: AFP/UKRAINIAN PRESIDENTIAL PRESS SERVICE

Zelenszkij, Vucic és Plenkovic Dubrovnikban. A Moszkvával jó kapcsolatokat ápoló szerb elnök feltételekkel vett részt a csúcson

A csúcson Volodimir Zelenszkij megköszönte a részt vevő 12 állam vezetői által elfogadott „dubrovniki nyilatkozatot". Az Adria-parti horvát városban szerdán aláírt dokumentum megerősíti „Ukrajna függetlenségének, szuverenitásának és területi integritásának támogatását", valamint Kijevnek az uniós tagság felé tett erőfeszítéseit. Zelenszkij a záró sajtótájékoztatón ezt úgy értelmezte, hogy „a régió teljes szívvel támogatja Ukrajnát, és (...) a valódi béke mellett áll ki, nem csupán a háború eredményeinek befagyasztása mellett".

Az aláírók támogatták Kijev NATO-csatlakozási törekvéseit is. Ez ügyben az ukrán elnök már nyitó beszédében kijelentette, hogy Ukrajna meghívása a NATO-ba a béke felé tett lépést jelentene, mert ezzel Oroszország geopolitikai vereséget szenvedne, s „el kellene fogadnia, hogy Európának vannak határai". Úgy vélte, a békéhez a leggyorsabb út Ukrajna NATO-tagságán keresztül vezet, és megerősítette, hogy ez része Kijev „győzelmi tervének". Ugyanakkor hangsúlyozta, hogy egyelőre meghívást szeretnének kapni az észak-atlanti szövetségbe. Kijelentette, hogy még az idén „valódi esély van arra, hogy a dolgok a béke és a tartós stabilitás felé mozduljanak". „A hadszíntéren kialakult helyzet lehetővé teszi, hogy meghozzuk ezt a döntést és a háború legkésőbb 2025-ig történő befejezését célzó határozott fellépés mellett döntsünk" – tette hozzá, további magyarázatot azonban nem fűzött hozzá.

Zelenszkij és a vendéglátó Andrej Plenkovic horvát miniszterelnök mellett a nyilatkozatot aláírta Vjosa Osmani koszovói, Jakov Milatovic montenegrói, Aleksandar Vucic szerb és Natasa Pirc Musar szlovén elnök, továbbá Edi Rama albán, Dimitar Glavcsev bolgár, Kiriakos Micotakisz görög, Hristijan Mickoski észak-macedón és Borjana Kristo bosznia-hercegovinai miniszterelnök. Románia, Moldova és Törökország külügyminiszteri szinten képviseltette magát. Plenkovic és Zelenszkij kétoldalú megállapodást is aláírtak az Ukrajnának nyújtott horvát támogatásról, amely szerint Zágráb kiáll Kijev mellett „Ukrajna győzelméig", s támogatja a Moszkva elleni szankciókat.

Akárhogy is, a dubrovniki nyilatkozat kijózanító lehet az Ukrajna honvédő háborúját ellenző és Kijev megkérdezése nélkül békemissziót bonyolító Orbán-kormánynak, amely a vele szövetséges jobboldali populista pártokra és kormányokra fókuszálja térségbeli kapcsolatait. A csúcsról adott beszámolójában a Balkan Insight hírportál kitért arra, hogy Zoran Milanovic horvát elnök, aki szkeptikus az Ukrajnának nyújtott támogatások ügyében, nem kapott meghívást a rendezvényre, miután Plenkoviccsal korábban többször összetűzésbe került a konzervatív HDZ vezette kormány külpolitikája, az Ukrajnához és a NATO-hoz fűződő kapcsolatok miatt.

Megfigyelők ugyanakkor figyelemre méltónak nevezték a szerb elnök részvételét, Vucic ugyanis jó kapcsolatokat ápol a Kremllel, igaz, az utóbbi hónapokban érzékelhető fordulatot tett Németország és Franciaország irányába. A szerb média szerint dubrovniki részvételének feltétele Belgrád részéről az volt, hogy a nyilatkozat ne támogassa a Moszkva elleni büntetőintézkedéseket. Vucic ezt utólag a sajtónak megerősítette. A dokumentum ennek megfelelően arra szólítja fel a világ országait, hogy „ne nyújtsanak anyagi vagy más támogatást Oroszország agressziójához".

> Zelenszkij szerint Ukrajna meghívása a NATO-ba közelebb hozná a békét, mert Oroszország geopolitikai vereségét jelentené.

Zelenszkij Európában is bemutatja Ukrajna győzelmi tervét

Az ukrán elnök tegnap Londonba látogatott, ahol ismertette Ukrajna „győzelmi tervét" Keir Starmer brit miniszterelnökkel. Az ötpontos tervet Zelenszkij szeptember végén bemutatta már Joe Biden amerikai elnöknek a Fehér Házban, s megvitatta Donald Trump és Kamala Harris elnökjelöltekkel, valamint a kongresszus tagjaival is. A terv tartalmazza Ukrajna NATO-csatlakozási kérelmét, de minden részletét nem hozták még nyilvánosságra. Kijev szerint a cél az, hogy megerősítsék Ukrajna tárgyalási pozícióját és nyomást gyakoroljanak Oroszországra „a háború igazságos befejezése" érdekében. A felek megállapodtak, hogy a szövetségesekkel együtt tovább dolgoznak a terven – közölte az ukrán elnöki hivatal. „Ez egy híd a második békecsúcshoz. Ukrajna csak erős pozícióból tárgyalhat" – nyilatkozta Zelenszkij.

Az ukrán és a brit vezető találkozott a Downing Street 10.-ben Mark Ruttéval, a NATO új főtitkárával, akivel Ukrajna katonai támogatásáról tárgyaltak. Ukrán közlés szerint megvitatták a NATO washingtoni csúcstalálkozóján hozott döntések gyors végrehajtását, különös tekintettel Ukrajna új légvédelmi rendszerekkel való megerősítésére, a légi képességek fokozására, valamint a szövetségesek beruházásaira a lövedékek, drónok és nagy hatótávolságú fegyverek ukrajnai gyártásába". Zelenszkij villámkörútja franciaországi, olaszországi és németországi látogatásokkal folytatódik, hogy a bizonytalan amerikai választások előtt növelje Ukrajna támogatását az európai kontinensen.

Megosztja a társadalmat a lítiumbányászat ügye

SZERBIA Személyeskedéstől sem mentes vita zajlik a lítium- és bórbányászatról hétfő óta a belgrádi parlamentben. Az ellenzék olyan javaslatot terjesztett elő, amely teljesen betiltaná a nyersanyagok felszínre hozatalát. Az ügy előzménye, hogy a belgrádi alkotmánybíróság nyáron ismét engedélyezte a lítiumbányászatot. Szerbia Európa legjelentősebb lítiumellátó államává kíván válni. Egyes állítások szerint évi 10-12 milliárd eurós üzletről van szó: a szerb készletek a kontinens szükségletének 90 százalékát fedezhetnék. A nyersanyag rendkívül fontossá vált a mobiltelefonok és az elektromos autók elterjedése miatt, a „lelküket" ugyanis a lítiumion-akkumulátor jelenti. A lítium kitermelése azonban igen költséges és maró hatású vegyi anyagok használatát igényli, zöldszervezetek szerint a bányászat biztosan környezetszennyezéssel jár. Ráadásul a bányászat központja, a Jadar-völgye különösen fontos Szerbia ivóvízellátása szempontjából.

Szerbiában 2021 óta rendszeres tiltakozások zajlanak a lítiumbánya megnyitása ellen. A nyersanyagot a Rio Tinto brit–ausztrál cég hozta volna a felszínre a szerb kormánnyal kötött megállapodás szerint. A tiltakozások hatására azonban 2022 januárjában a kormányzat felfüggesztette a vállalat engedélyét. Csakhogy a kormányzattól távolról sem független belgrádi alkotmánybíróság alkotmánysértőnek minősítette a projekt leállításáról hozott döntést. Így július közepén Szerbia megállapodást kötött Németországgal és az Európai Bizottsággal arról, hogy az EU fontos lítiumellátójává válik. A döntés hírére megmozdult a szerb társadalom is, augusztus elején tízezrek tiltakoztak Belgrádban a bányászat ellen, de egy sor más városban is tartottak tiltakozó megmozdulásokat. Aleksandar Vucic szerb elnök azt mondta, hogy a bányászat megkezdése legkorábban 2028-ban várható, s addig nem dördülhet el a startpisztoly, amíg a Rio Tinto vállalat nem teljesít minden környezetvédelmi és biztonsági előírást.

FOTÓ: ANADOLU VIA AFP/FILIP STEVANOVIC

A kormány a tiltakozás miatt egyszer már felfüggesztette a projektet

A nyugati államok szkeptikusan tekintenek a bányászat elleni tüntetésekre, hiszen a szerbiai készletek felszínre hozatalával szinte teljes egészében megoldódna a kontinens lítiumellátása. Ugyanakkor tartanak attól, hogy a bányászat elleni tiltakozásokból Oroszország lesz képes politikai tőkét kovácsolni. Moszkvának nagyon nem tetszik, hogy az ügy miatt a szerb kormány közeledik Berlinhez és az Európai Unióhoz. Christopher Hill, az Egyesült Államok Szerbiába akkreditált nagykövete a Danas napilapban közölt csütörtöki cikkében aggodalmát fejezte ki amiatt, hogy a tüntetők közül többen orosz zászlókat lengettek. Azt azonban hozzátette, ez természetesen nem mondható el minden tüntetőről.

A szerb társadalom megosztott a kérdésben. A Demostat ügynökség felmérése szerint a megkérdezettek kétharmada a bányászati és környezetvédelmi szakemberekben bízik leginkább a témát illetően. Messze leszakadva második helyen Aleksandar Vucic áll: a szerbek hét százaléka számára számít irányadónak a kérdésben, amit a szerb elnök mond. Érdekes, hogy a környezetvédő csoportokban a megkérdezettek csupán három százaléka bízik, ami jól mutatja, mekkora sikerrel hitetlenítette a civil társadalmat a szerb vezetés. A szerb ellenzékben szintén csak a megkérdezettek három százaléka bízik. Ugyanakkor a polgárok 20 százaléka már mindegyik csoporttal szemben bizalmatlan, ha egy lítiumbánya megnyitásáról van szó – mondta Srecko Mihailovic, a Demostat szociológusa. Rámutatott, a lítiumbányászat témája mára elsősorban politikai kérdéssé vált. A felmérés során azt is vizsgálták, a kormány munkájának mely szegmenseivel a legkevésbé elégedettek. A legtöbben a korrupció, illetve a bűnözés elleni küzdelmet jelölték meg.

RÓNAY TAMÁS

LAPSZÉL

Robbanás egy strasbourgi vonaton

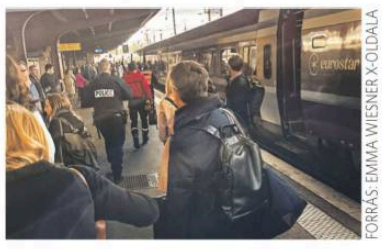

FORRÁS: EMMA WIESNER X-OLDALA

Európa parlamenti képviselőket is szállított volna Brüsszelbe az a vonat, amelyen robbanás történt tegnap a strasbourgi pályaudvaron, adta hírül a Politico. Az Európai Parlament sajtóosztályának közleménye szerint technikai jellegű probléma merült fel az állomáson, ennek tulajdonítható a robbanás. A képviselők éppen hogy felszálltak a számukra bérelt várakozó Eurostar-szerelvényre, amikor a tűzoltók evakuálták őket. Pelle Geertsen, a Baloldal az Európai Parlamentben dán munkatársa „kaotikusnak" minősítette a képviselők kiürítésének akcióját. A 15 óra előtt pár perccel bekövetkezett üzemi hiba nem okozott tartós fennakadást, hiszen 18 órára teljesen helyreállt a vasúti forgalom az állomáson. NÉPSZAVA

Litvánia választ

A hatalmon lévő jobbközép kormányt gazdasági sikerei ellenére leválthatja az ellenzéki szociáldemokraták és kisebb baloldali pártok alkotta szövetség a balti országban rendezett vasárnapi parlamenti választásokon. A pandémia idején bevezetett szigorú intézkedések és a Belarusz felől érkező migrációs hullám beárnyékolta Ingrida Šimonytė 2020-ban hivatalba lépett kormányát. Bár Litvániában az elmúlt években két számjegyű mértékben nőtt a nettó átlagjövedelem, és a 27 EU-s tagállam közül itt az egyik legkisebb a korrupció mértéke, a választók mégis elégedetlenek a regnáló kormánnyal. NÉPSZAVA

Nukleáris gyakorlat a NATO-ban

FOTÓ: AFP/R. N. ASLIM/ANADOLU

Az októberben hivatalba lépett új NATO-főtitkár, Mark Rutte tegnap Londonban jelentette be, hogy az euroatlanti szövetség hétfőtől nukleáris gyakorlatot tart, válaszul az orosz fenyegetésre. A Steadfast Noon nevű hadgyakorlaton 60 légi jármű, F–35A vadászbombázó és B-52 nehézbombázó-típusok emelkednek levegőbe. 13 NATO-tagállam vesz majd részt a Belgiumban és Hollandiában zajló gyakorlaton. NÉPSZAVA

Tornaterem a menedék

LIBANON Az Izrael és a Hezbollah közötti háború eszkalálódása és az izraeli légicsapások következtében milliók menekülnek az ország biztonságosnak vélt területeire.

FRANK ZSÓFIA

Az öt és fél milliós Libanonban jelenleg több mint egymillió embernek kellett elhagynia az otthonát, és ezáltal folyamatos humanitárius segítségnyújtásra szorulnak a kialakult közel-keleti konfliktus miatt – mondta a Népszavának Dékány Bence, az Ökumenikus Segélyszervezet közel-keleti regionális koordinátora, aki jelenleg Irakból irányítja a szervezet libanoni segélyakcióját.

Egy év elteltével a lokális, főleg Libanon déli és Izrael északi határát érintő rakétázások után idén október elsején Izrael és a libanoni Hezbollah közti konfliktus szintet lépett, és a zsidó állam szárazföldi offenzívát indított a terrorszervezet felszámolása céljából. Továbbá Libanon fővárosában, Bejrútban is légicsapásokat hajtanak végre azóta is. Dékány Bence leszögezte, hogy Libanon gazdasági és politikai helyzete már a konfliktust megelőzően is meglehetősen rossz volt, így magától értetődő, hogy a bejrúti kormányzat segítség nélkül nem tudja megoldani az előttük álló humanitárius válságot. – Több szervezet, köztük az ENSZ és mi is segítünk. Egy helyi partnerszervezetünk közreműködésével, a Middle East Council of Churchesen keresztül juttatjuk el az adományainkat. Bevált segélyezési forma, hogy az első fázisokban nemzetközi segélyszervezeti szövetségünk, a genfi székhelyű ACT Alliance már jelen lévő, a helyszínt jól ismerő tagszervezeteivel dolgozunk. Így célszerű és hatékony, hiszen nem tömörül sok szervezet egy helyen, továbbá elkerülhető a felesleges veszély vállalása is. A helyi szervezet mindennap felméri, mire van szükség, elsősorban a közösségi menedékhelyekre fókuszálva, amelyeket a libanoni kormány állított fel. Gyakorlatilag üres tornatermeket kell elképzelni, még egy matracot sem tudnak biztosítani. Különösen, hogy a bombázások miatt az infrastruktúra is kritikusan sérült, így gyakran beszerezni sem egyszerű a szükséges eszközöket. Az adományokból a partnerszervezetünk leginkább matracokat, hálózsákokat, takarókat szerez be és juttat el a helyszínre. Ezek mellett higiéniás csomagokat, mert sajnos az ilyen helyzetekben nagy az esélye egy járvány kirobbanásának – mesélte lapunknak az Ökumenikus Segélyszervezet közel-keleti regionális koordinátora. Hozzátette, szolidaritási akciót is hirdettek, a segíteni vágyók az 1353-as adományvonal hívásával segíthetik a bajbajutottakat.

FOTÓ: AFP/BAKR ALKASEM

Az izraeli légitámadások miatt kibombázott családokon az állam mellett a nemzetközi segélyszervezetek igyekeznek segíteni

Libanon gazdasági helyzete az izraeli támadások előtt is rossz volt.

A Hezbollah libanoni síita terrorcsoport tavaly október 8-a óta folyamatosan rakétákat lő ki Észak-Izraelre, ahonnan a lakosságot is ki kellett telepíteni.

Dékány Bence arról is mesélt a Népszavának, hogy nemrég részt vett Jordániában egy regionális egyeztetésen, ahol azt tapasztalta, hogy a libanoniakat minden előzetes tudás ellenére váratlanul érte, hogy menekülni kényszerülnek. – Különös dolog, hogy noha mindenki sejtette, hogy valami hasonló fog történni, hogy eljön az a pont, amikor eszkalálódik a konfliktus, de más érzés, amikor meg is történik, és az ember a saját bőrén tapasztalja. Volt egy fordulópont, amikor ráeszméltek, mindez nem egy távoli dolog, nekik is, az ő családjuknak is menekülniük kell. Milliók indultak el az ország északi, biztonságosabbnak vélt pontjaira, és egyelőre nem tudni, mi várható. Érthető okból megszűnt a biztonságérzetük, láttam rajtuk, hogy nagyon mélyen elkeseredettek.

Békefenntartókat ért izraeli tűz

TÁMADÁS Az ENSZ libanoni békefenntartó ereje, az UNIFIL közölte, hogy tegnap reggel két békefenntartó megsérült, miután az izraeli hadsereg (IDF) egyik Merkava harckocsija az UNIFIL naqourai főhadiszállásán lévő megfigyelőtoronyra tüzelt. A békefenntartók sérülése nem súlyos, de kórházban vannak.

Az UNIFIL azzal is vádolja az IDF-et, hogy szándékosan az ENSZ egyik állására lőtt Labbounehben, „eltalálva a bunker bejáratát, ahol a békefenntartók menedéket találtak, megrongálva egy kommunikációs rendszert". A békefenntartók szerint az IDF szándékosan hatástalanította a pozíció határellenőrző kameráit, számolt be a The Times of Israel. Izraelt a gázai hadműveletek során is számos vád érte amiatt, hogy segélyszállítmányokra, segélymunkásokra lőttek csapatai, időnként tévedésből, időnként azért, mert az adott konvojban lokalizáltak terroristákat vagy nekik szánt fegyverszállítmányt.

FOTÓ: AFP/LEBANESE P. MINISTER'S PRESS OF.

Nadzsib Mikati libanoni miniszterelnök bízik a diplomáciai rendezésben

A libanoni békefenntartók létesítményeit ért csapásokat illetően az IDF egyelőre nem nyilatkozott. Az AFP hírügynökség információi szerint azonban Olaszország védelmi minisztere beidézte az izraeli nagykövetet az UNIFIL-katonák sérülése miatt.

Az UNIFIL-nek mintegy tízezer békefenntartója állomásozik Dél-Libanonban. Abban az országrészben, amelyet gyakorlatilag teljes katonai megszállás alatt tartott a Hezbollah, és ahonnan tavaly október 8-a óta folyamatosan rakétákat lőtt ki Észak-Izraelre. Róma kiemelt figyelme annak köszönhető, hogy Olaszország adja a legtöbb katonát az UNIFIL-nek, és a misszió vezetője is egy olasz tábornok. Az olasz védelmi miniszter, Guido Crosetto közleményében „tűrhetetlennek" minősítette az UNIFIL főhadiszállását ért „lövöldözést". A The Times of Israel egy névtelenül nyilatkozó nyugati diplomatát idézett, aki szerint az IDF harckocsitüze az UNIFIL állása felé „nagyon súlyos" incidens, Izrael emiatt az ENSZ Biztonsági Tanácsának elítélő nyilatkozatára számíthat.

Libanon miniszterelnöke, Nadzsib Mikati tegnap optimista bejegyzést tett az X-en. Azt írta, a diplomáciai kommunikáció felerősödött az ENSZ BT közel-keleti helyzetről szóló ülése előtt. Az Egyesült Államok és Franciaország megpróbálja felélesztení a korábban Izrael által elutasított meghatározott időszakra szóló tűzszüneti nyilatkozatot, „hogy újrakezdődhessen a politikai megoldások keresése".

A CNN viszont arról számolt be tegnap, hogy a nap folyamán összeül az izraeli biztonsági kabinet, hogy döntsön az Irán ballisztikus-rakéta-támadására adott válaszáról. Lapzártánkig nem került nyilvánosságra semmilyen, e döntéssel kapcsolatos információ. GÁL MÁRIA

HIRDETÉS

NÉPSZAVA
Fizessen elő!
Olvassa kényelmesen, otthonában a Népszavát!

LEGALÁBB 40% KEDVEZMÉNY
a bolti árhoz képest

Rendelje meg online a www.nepszava.hu weboldalon
vagy hívja ügyfélszolgálatunkat a +36-1 477-9008-as telefonszámon!

3 hónapra: ~~41 695 Ft~~ helyett 25 350 Ft (ez 16 345 Ft megtakarítás)
6 hónapra: ~~83 390 Ft~~ helyett 49 800 Ft (ez 33 590 Ft megtakarítás)
12 hónapra: ~~166 780 Ft~~ helyett 97 800 Ft (ez 68 980 Ft megtakarítás)

Választási utózönge

VAS ANDRÁS

– Micsoda??? Buktuk Győrt, Szombathelyt, Mosonmagyaróvárt, Tatabányát, Dunaújvárost, Százhalombattát, Jászberényt, Szolnokot, Pécset, Érdet, Budaörsöt, Törökbálintot, Dunaharasztit, Paksot, Szigetszentmiklóst, Kazincbarcikát, Gödöllőt, Fótot, Tiszaújvárost, Ajkát?

– Még Pápát is, Főnök! Kövér Lacinak térdig lóg a bajusza.

– B.zd meg, ez így nem lesz jó! Emlékezzetek, amikor 2006-ban az őszödi beszéd után rommá nyertük magunkat az önkormányzatin, milyen fasza hátteret biztosított a fülkeforradalomra. Polgármestereink okosba megoldották az uniós pályázatokat, Simicskáék mindent vittek, dőlt a lé, csináltunk belőle országos tévét, újságot, rádiót, helyi médiát, sikerült átvenni a közbeszéd irányítását. Leraktuk a NER alapját.

– Még jó, hogy most nincsenek uniós pénzek.

– Ne szórakozz! Ki kell találni valamit, nehogy már ők is elkezdjék megoldani okosba'!

– Nyilvánítsuk mindet különleges gazdasági övezetté, s akkor majd a megyék döntenek a pénzükről.

– Az csak olaj lenne a tűzre. Legatyásítottuk Dunaújvárost, Magyar Bandit mégis rommá verte a Pintér. Mi lenne, ha eljátszanánk Robin Hoodot? Vonjuk el mindenhonnan az iparűzésit. Majd azt mondjuk, elvesszük a gazdagoktól a pénzt és elosztjuk a szegények között!

– Főnök, akkor bedől minden település. Nemcsak az ellenzékiek, de a mieink is szívnak. Cserpa Fehérváron már az előző elvonás miatt is morcos lett. Ha elvesszük az összes pénzt, '26-ban felülhetünk az első taskenti gépre. Még jó, hogy már van közvetlen járat!

– Pedig errefelé kell mocorogni!

– Mi lenne, ha csak egy részét vennénk el? Mondjuk az éves növekményt? És ne a központi kaszszába, meg ne is a megyéknek adjuk, mert akkor nagyon kilógna a lóláb, hanem a járásoknak, s azt mondjuk, hogy így majd a nagyok körül is beindul a fejlődés.

– Na, ez nem rossz! Mennyi pénzt lehet így lerántani róluk?

– Úgy 120 milliárdot.

– Az már jó. Abból simán elmenne egy normális közmédia is.

– Egy normális simán... Oké, Főnök! És hogyan kommunikáljuk?

– Lázár kezdjen el hőzöngeni, hogy át kell alakítani az iparűzésit, mert szirre-szarra költik az önkormányzatok, aztán Varga Misi cáfolja, hogy nincs ilyen terv. Ha kicsit elcsitultak a hőzöngők, akkor Navra jelentse be az új szuperprogramot!

– Tuti, hogy az ellenzéki városok azonnal rohannak panaszkodni a sajtóhoz.

– Majd Tállai letagadja az egészet, ebben úgyis rutinja van. Nem veszünk el semmit, ami már megvolt, csak a többletet. Ha az eddigi pénzből ki tudtak jönni, akkor ezután sem lehet gond.

– Mínusz az infláció.

– Azt már visszaszorítottuk.

– Ja, a Híradóban meg az Origón. Azért nem véletlen, hogy Nagy Marci küzd, mint malac a jégen...

– Mindegy. A többség úgyis beveszi, elhittek már nagyobb lózungokat is. Címkézzétek fel: vidékfejlesztés, nekünk a kistelepüléseken élők is fontosak, blablabla! Érted, a szokásos, maximum még megtolatjuk az egészet Balásy Gyuszival, oszt jó napot.

JEGYZET

Batka Zoltán

Hősből nulla

Jó mulatság volt, férfimunka – adta ki magáról a szokásos macsó önigazolást Orbán Viktor az EP-beli jelenése után, ami bizonyos szempontból igaz is. Másfél évtized kellett hozzá, de szívós, folyamatos munkával a magyar miniszterelnöknek sikerült elérnie, hogy még a hűvösen visszafogott, fontolva haladva finomkodó európai etiketthuszárokból is kihozza az utcai bunyóst. A Fideszt évtizedekig a sorai között tudó Európai Néppárt (EPP) valami egészen brutális kampányba kezdett: Orbánt „Hősből nulla", „Probléma, nem megoldás" feliratokkal ábrázolják.

Ha Gyekiczki Márton DK-s önkormányzati képviselő tíz évvel ezelőtt hazaárulózza le az EU soros elnökének szerepét betöltő Orbánt – oka speciel akkor is lett volna rá, a fideszesek már akkor is bőszen Oroszországnak egyengették a terepet –, jó eséllyel még az ellenlábas frakciók is tiltakoztak volna, hogy na, ezt azért ne már. 2024-ben ellenben az orosz érdekképviselet szerepét ellátó szélsőjobbon kívül senkinek semmi kifogása nem volt az akcióval szemben, mivel a fiatalember csak azt mondta ki, ami Európa szemében immáron nyilvánvaló. Vége az orbáni kettős játéknak: eddig Orbán építeni tudott az egykori demokrata diákvezér és polgári politikus emlékére – ez adta pávatánca terepét. Ahogy most is megpróbálkozott európai hangnemet megütni és soros elnökként konstruktív javaslatokat is tett, azonban ez Európában már senkit sem érdekel, az egykori diákvezér és polgári politikus emléke elpárolgott. Immáron magától értetődő, hogy Orbán egy klánvezér, aki Magyarországot az EU Zimbabwéjévé tette. Sőt, az európai elit láthatóan tanult Orbántól, hogy a politika az egymondatos mumusgyártás művészete. Láthatóan belőle csinálják az EU-egységesülés tökéletes tanmeséjét: lám, aki különutast játszik, abból törvényszerűen lesz Putyin és Kína csicskása, akitől még sajátjai is undorodnak.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

HÉVRE VÁRVA

PAPP ZSOLT

Üzleti ügyek

Üzleti ügyekkel nem foglalkozom – ezt állította újságíróknak Orbán Viktor Strasbourgban. A miniszterelnök elmondása szerint nem tud arról semmit, hogy miként kerül apja kavicsa az állami építkezésekre, aminek gigászi nyereségéből hatvanpusztai birtoka épült. Tudjuk, a kormányfő Hatvanpusztával sem foglalkozik, az is az apja ügye, bár ma már tudhatjuk, hogy félhivatalos találkozóit a magánbirtokra szervezi.

A kormány nem foglalkozik bankügyekkel sem – ez pedig Fónagy János államtitkár válaszából derült ki annak kapcsán, hogy a 30 százalékban állami tulajdonban lévő MBH nyújtott hitelt a spanyol Vox pártnak – Orbán szélsőjobboldali szövetségesének – a választási kampányához. Természetesen ahogy a kormány „nem rendelkezik információkkal" a Vox-hitelről, úgy a kormányfő sem kellett, hogy tisztában legyen azzal, mit csinál kedvenc oligarchájának bankja. Az MBH többségi tulajdonosa ugyanis Mészáros Lőrinc, az állam csak csendestárs – lesz ebből még baj egy-két éven belül.

Egy ember – aki, mint tudjuk, üzleti ügyekkel nem foglalkozik – egyfajta hűségpróbának tekintette, hogy a bank bevállalja-e az ügyletet.

Akár még igaz is lehet, hogy a Vox-hitelről nem politikai döntés született – bár ebben én nem hiszek. Történt ugyanis, hogy pár évvel ezelőtt az akkor szintén Mészáros tulajdonában lévő MKB Bank Marine Le Pen Nemzeti Tömörülésének nyújtott hitelt. Szintén választásokra. A Financial Times derítette ki: az MKB vezetése anno ódzkodott a francia szélsőjobb hitelezésétől, ám egy ember – aki, mint tudjuk, üzleti ügyekkel nem foglalkozik – egyfajta hűségpróbának tekintette, hogy a bank bevállalja-e az ügyletet. Bevállalta, így a Vox-hitel már bejáratott módon intéződhetett.

Értem én, hogy a miniszterelnök nem foglalkozik üzleti ügyekkel, bankügyletekkel. Azt is tudjuk, hogy nőügyekkel sem foglalkozik – emlékezhetünk botrányos kijelentésére. De ugyanez elmondható például az oktatásról, az egészségügyről is. De ha sem üzleti, sem közügyekkel nem foglalkozik a kormányfő, akkor komolyan felmerül a kérdés, mivel foglalkozik a nap 24 órájában? Talán magánügyekkel. Akkor tegye ezt magánemberként, és lépjünk végre tovább!

Sánta kacsa

TÜZES LÓ

DOROS JUDIT

Három pelyhes kislibát hoztunk el idén tavasszal a mezőkövesdi piacról, ahol olyan tájt egymás mellett sorakoznak a hatalmas ládák, mindegyikben tucatnyi sipogó, a tojásból csak nemrégiben kikelt fiókával. Idős, bütykös kezű bácsi árulta őket, s nem tudta megmondani, melyikük a gúnár s a tojó. Igaz, sok segítsége nem volt neki sem, a hátsó tollak penderedése pár hetes korban még nem jelentkezik, a felfelé törekvő kackiás farok olyankor még nem igazít útba.

Három tojónk lett végül, egyetlen gúnár se, ami talán azért nem akkora baj. Még emlékszem gyerekkorom nagyszülői baromfiudvarára, meg a házunkhoz vezető út egy-egy veszélyesebb kanyarjára, ahol csapatokba verődve jöttek, mit jöttek, rohantak felénk a libák, élükön a vezérhímmel, amelyik sziszegve, szárnycsapkodva, nagy elszántsággal és lelkesedéssel kergetett meg minket, mentünk akár gyalog vagy biciklivel.

Baromfiink csak akkor kerülnek át a szomszédasszony rutinos karmai közé, ha úgy megsérülnek, hogy az élet már nagyobb terhelés, mint a halál.

Eleinte együtt mozgott a három kölyök, aztán valahogy kettévált kettő, s maradt magára egy. Néha-néha verődtek csak össze, főként etetésnél, vagy amikor a nagy forróságban mintegy egymás sorrendjét beosztva merültek el, és fürdőztek a nekik kitett, vízzel teleöntött nagy műanyag gyerekhomokozóban.

Hogy a magára maradt árva liba látása sérült, azt csak később vettük észre. Amíg a többiek magabiztosan közlekedtek csalánbokortól csalánbokorig, s messziről észrevették, ha déltájt a puha, beáztatott kenyérhéjakkal közeledtünk feléjük, addig ő jellemzően a lécekből ácsolt fakerítés deszkái mellett araszolt. Ha a kaput kinyitottuk a két udvar között, nem mindig sikerült eltalálnia, hogyan mehet át a széles bejáraton a csigákkal, bogarakkal jobban tarkított, dzsumbujosabb részbe. Ha pitypangot, reteklevelet téptünk, a zöld nyalábok helyett olykor az ujjunkba, tenyerünkbe csípett, s mivel másként szelíd, ezt a véletlennek tudtuk be. A szemén nem lehet látni, melyik a jó és melyik a rossz, mindkettő egyformán nyitva, talán a jobb működik erősebben, és a balra ereszkedett homály.

Nem merült fel, hogy emiatt levágjuk, még most, Márton-nap közeledvén sem. A mi lúdjaink, egyéb baromfiink csak akkor kerülnek át a szomszédasszony rutinos karmai közé, ha úgy megsérülnek, hogy az élet már nagyobb terhelés, mint a halál. Ilyen dilemmával kell mostanság szembenéznünk, miután lesántult az egyik fehér kacsa. Eleinte csak húzta a lábát, most azonban fél lábon ugrálva közlekedik, és többet üldögél a patakparti zsombékosban, mint korábban. Őt is elhagyta a két másik egészséges társa, pedig annak idején együtt bandáztak, és kergették közösen a kukoricástól mellől a tyúkokat.

Csakhogy a fejünkben motoszkáló végzetes gondolatokat kettétörte egy megható pillanat. Azt láttuk, amint a sánta kacsa mögött ott battyog a félvak lúd, terelgeti, néha türelmesen megvárja, míg továbbhalad, aztán együtt mennek át az almafák alá. Ott időznek együtt, a kétszer akkora liba alig-alig mozdul el mozgássérült társa mellől, s ha felénk tekint, mintha aggódva azt üzenné: hagyjátok még, várjatok, ne siessétek el!

Merre tovább, Akadémia?

NYÍRI KRISTÓF
filozófus, egyetemi tanár, akadémikus

Terjed a szóbeszéd, miszerint a Magyar Tudományos Akadémia zuhanórepülésben van. Rémhír, ne higgyük el. Széchenyi gróf csaknem kétszáz éve alapított magyar tudóstársaságának utódintézménye, ha nehézségekkel küzd is, de emelkedő pályán halad. Múltja büszkeségre ad okot. Emlékezzünk csak arra, hogy főtitkára 1865-től Arany János volt, elnöke 1866-tól Eötvös József, s azóta is számos kiemelkedő taggal és vezetővel bírt. Mi lehet a mostani rémhír hátterében?

Az alapvető ok világjelenség. A tudomány tekintélye világszerte zuhan. Rombolják az álhírek, fő közegük a közösségi média. Rombolja az egyetemi szféra minőségcsökkenése és politikailag is színezett, fokozódó működésképtelensége az angolszász országokban és bizony Európában is; és rombolják a publikációs rendszer manipulációi. (A helyzet rohamosan romlik: a mesterséges intelligencia immár futószalagon gyártja a cikkeket, amelyeket jegyzett folyóiratok előbb közölnek, majd visszavonnak.)

Ám vannak honi okok is. Előrebocsátom: az „akadémikus” szó a magyarban a közelmúltig azt jelentette, hogy az illető a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) tagja. Ehhez képest amerikaiul az „academic” mindazokra vonatkozik, akik a felsőoktatásban, ill. kutatóként dolgoznak. Így hát magyarra torzítva a sajtóban újabban akadémikusnak neveznek olyan kollégákat is, akik kutatóintézetek alkalmazottai, de nem tagjai az MTA-nak.

A torzítás története valós folyamatra vezethető vissza. 2019-ig a magyar kutatóintézeti hálózat zöme az MTA-hoz tartozott, így az ott dolgozókat nem volt nehéz az Akadémia tagjaival összemosni. Az immár elcsatolt hálózat azonban nem független, minden szálon a kormány uralma alatt áll. (Az elcsatolást a tőle megszokott, modortalan módon „auto-krata” akadémikustársam, Palkovics László erőszakolta át.) A tudományos életben vita folyik arról, hogy az Akadémia jó gazdája volt-e a kutatóhálózatnak. Sok kiváló akadémikustársam véli úgy, hogy nem, ám a jobbítás talán megvalósulhatott volna az Akadémián belül is. Akárhogyan is: a hálózatot ma erős belső feszültségek terhelik, miközben a hálózat és az Akadémia mintha egyfajta minőségbiztosítási együttműködésre kényszerülne, mely viszony azonban egyre átláthatatlanabbul bonyolult. Ez tehát a rémhír egyik oka.

Magyarországon ma az alapvető tudományos fokozat az ún. PhD (a latin „philosophiae doctor”-ból), művészeti megfelelője a DLA („doctor liberalium artium”). Ezek megszerzéséhez valamely felsőoktatási intézményben egy akkreditált doktori iskolát kell elvégezni, disszertációt kell írni és azt megvédeni. Létezik magasabb fokozat is, pontosabban cím: az „MTA doktora”. Ennek elnyeréséhez hosszú út vezet. Szükséges természetesen a PhD megszerzése, ám azt követően hatalmas kutatói pálya a követelmény: magyar és nemzetközi folyóiratokban közzétett publikációk, nagyszabású disszertáció készítése után az MTA valamely illetékes tudományos bizottsága részéről az ún. habitusvizsgálat következik. Majd az illetékes MTA-osztály – a tizenegy közül – jóváhagyása szükséges, végül opponensek kijelölése, az opponensi bírálatok megszületése, majd maga a védés.

Emberek vagyunk, a vázolt folyamatba csúszhatnak tudományos és lelki hibák, de kijelenthető, hogy az MTA doktora cím birtokosa általában kiváló szakember. Nem véletlen, hogy a nem túl távoli múltban az egyetemi tanári („professzori”) cím elnyerését a szokásjog az MTA doktora cím meglétéhez kötötte. Ezek az idők elmúltak, a professzori színvonal érzékelhetően csökkent is, de lássuk be, hogy itt a felsőoktatás, nem pedig az Akadémia zuhanórepüléséről van szó. Ez tehát a rémhír egy másik oka.

> Az MMA-t a hatalom az MTA ellenakadémiájává tette. Tagjai akadémikusoknak nevezik magukat, s ezzel szembemennek a szokásjoggal – nyersen szólva semmibe veszik az MTA-t.

Tagjait az Akadémia az MTA doktorainak sorából választja. A megválasztottak címe: „levelező tag”. A levelező tagból néhány év elteltével, ha továbbra is színvonalas munkát folytat, „rendes tag” válhat. Vannak tagtársaim, akik ezt a lépcsőztetést feleslegesnek, csak a bürokrácia további növelésének tartják – egyetértek velük. A lényegi lépés a tagság elnyerése, a jelen rendszerben tehát a levelező tagságé. Az idevezető út az Akadémián késhegyig menő választási vitákat jelent. A tét egyfelől a tudományos presztízs – az „akadémikus” cím –, másfelől az ún. akadémikusi tiszteletdíj. Ez utóbbi azonban mára annyira elolvadt, hogy már aligha jelent motivációt.

Ami magát az „akadémikus” megjelölést illeti: említettem, hogy a sajtóban olykor hibás a szóhasználat. Ám nem csak a sajtóban: 1992-ben komoly művészek részvételével megalakult a Magyar Művészeti Akadémia (MMA), amelyet 2011-ben a kormány köztestületi rangra emelt, és azóta anyagilag igen jelentősen támogatja. 2013-ban az Országgyűlés az MMA-nak adta a Műcsarnok és a Pesti Vigadó épületét. Az MMA immár létrehozott egy Művészetelméleti és Módszertani Kutatóintézetet, és ez a „módszertan” már nem csak művészeti. Az MMA-t a hatalom az MTA ellenakadémiájává tette. Tagjai akadémikusoknak nevezik magukat, s ezzel szembemennek a szokásjoggal – nyersen szólva semmibe veszik az MTA-t. Ám itt sem beszélhetünk az Akadémia zuhanórepüléséről: sokkal inkább a tudománypolitika zuhanásáról.

Az MTA – kutatóintézeti hálózata nélkül is – kiváló tudományos munkát folytat. Az akadémikusok száma 365, az MTA doktorainak a száma úgy 3000. Együttesen a magyar tudomány elitjét alkotják: bárki utánajárhat, aki betekint a honi vagy nemzetközi publikációs nyilvántartásokba. A tudományos bizottságok is érdemi tudományos munkát végeznek, pl. konferenciákat szerveznek. Jelen cikkem megírására is egy most készülődő konferencia indított: „Mobiltelefon az iskolában – áldás vagy átok?”, amelyet az MTA II. Osztálya szervezésében tartunk október 15-én, jelenléti és online formában is.

A saját tervezett előadásom összefoglalójából hadd idézzek egy hosszabb bekezdést: „Kevés olyan sokoldalúan képzett tanárunk van, aki otthonos mind a Gutenberg-, mind a Turing-galaxisban (mind a nyomtatott könyvek világában, mind az online világban). Ne beszéljünk most az anyagiakról. Beszéljünk arról, hogy a közoktatásban dolgozó tanároknak a vonatkozó képzettségekre a főiskolai szférában kellene szert tenniök, azaz minőségi egyetemi rendszerben, kiváló egyetemi oktatóktól tanulva. ... Arra a kérdésre, hogy hogyan lehet Magyarországon a mobiltelefon az iskolai élet hasznos eszköze, a válasz ez: a honi felsőoktatás reformja útján. Hosszú út, amelyhez nemcsak a magyar belviszonyok, de bizony értelmiségünk megváltozására is szükség van. Új szellemi arisztokráciát (ne féljünk e szótól) kell létrehoznunk.”

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Kettős hatalom

HUSZÁR ÁGNES
nyelvész

Az önkormányzati választások némileg átszínezték Magyarország politikai térképét. Több helyen ellenzékieket választottak polgármesterré, önkormányzati képviselővé, ők október elseje után el is foglalhatták a helyüket. De csakugyan hatalomra kerülnek az országos viszonylatban ellenzékinek számító helyi vezetők?

Több városban a fideszes uralkodás évtizedei után most először választottak nem fideszest polgármesternek, az önkormányzati képviselők közé is bekerültek többen, de vajon valóban átadja a hatalmat a vezetésbe nagyon is belekényelmesedett régi gárda? A helyi média nem szokott még hozzá a változáshoz, talán nem is akar: még most is minden ügyben a fideszes városatyákat kérdezi, az újakról mintha nem is tudna. Ráadásul a közösségi médiában olyan platformok alakulnak, amelyeknek legfőbb céljuk a megválasztott polgármester és munkatársai megrágalmazása, lejáratása.

> A folytonos központosítás éppen az ellenkezője az Európai Unió egyik alapelvének, a szubszidiaritásnak; annak, hogy a problémákat ott kell megoldani, ahol keletkeznek.

A választás eredményeinek a kihirdetése és a valóságos önkormányzati helycsere közötti hónapok alatt sok minden történhetett a városházákon. Helyenként szinte kettős hatalom jött létre; nem olyan súlyos következményekkel, mint 1917 februárja után Oroszországban, de ahhoz éppen eléggé, hogy átrendezze a terepasztalt az újonnan megválasztottak előtt. Nem hoztak nyilvánosságra szerződéseket, melyeknek kellemetlen következményeit az új önkormányzatnak kell viselnie, sőt újakat is kötöttek az utolsó percekben. Győr volt polgármestere, Dézsi Csaba András ennél is tovább ment, olyan határozatokat fogadtatott el a még az ő oldalán szavazó önkormányzattal, amelyek szinte döntésképtelenné teszik ellenzéki utódját, Pintér Bencét. Nem elég, hogy több mint 200 négyzetméternyi irodahelyiséget juttatott a fideszes képviselőknek, miközben a másik oldalon levők apró helyiségekben szoronganak, hanem kivette utódja kezéből az önkormányzati források és ingatlan vagyon fölötti döntést.

Ezek persze roppant kellemetlen dolgok, de úgy tűnik, lesz ez még rosszabb is. Ha az Országgyűlés bátor kétharmada a központba csatornázza a helyi iparűzési adót, miből fizetik ki a helyiek a Fidesz-hatalom alatt bűnösen elhanyagolt közművek korszerűsítését s a többi sürgősen felmerülő fejlesztési és rendben tartási költséget? Már halljuk a gúnyos hangokat: most ti vagytok hatalmon, és lám, minden rosszabb, mint a mi időnkben volt.

Azt is hallani, hogy nemsokára az önkormányzati törvény megváltoztatásával a kormányhivatalok alá rendelik a jegyzőket és az általuk irányított szakapparátust. Ezáltal teljesen kiüresíthetik az önkormányzatiságot, a helyi polgármester és képviselői testület lényegében döntési felhatalmazás nélkül marad.

Ez nagyon is kielégítené a jelenlegi hatalom centralizálási igényét. Mindenről ők akarnak a központban dönteni. Már központosították a közoktatást – látjuk a hatását –, most dolgoznak az egészségügy egy kézbe vonásán. Hogy milyen következményekkel fog járni az, ha minden helyi probléma megoldását a központi döntéstől kell várni, egyelőre kevesen látják át. Ez éppen az ellenkezője az Európai Unió egyik alapelvének, a szubszidiaritásnak; annak, hogy a problémákat ott kell megoldani, ahol keletkeznek. De mit nekünk Unió, mi náluk sokkal okosabbak vagyunk, intézünk is mindent a mi világhírű magyar észjárásunk szerint.

Hogy ez hogyan fest a gyakorlatban, ahhoz elég, ha belenézünk egyik klasszikusunkba. Mikszáth Kálmán A korlátfa című karcolatában ugyanis már a tizenkilencedik században megírta – magyar irodalomból kötelező olvasmány ez a középiskolákban. Röviden: elkorhad az úton a korlátfa, ezt jelentik felfelé: szolgabíró, alispán, főispán, minisztérium. Ott jóváhagyják a munka elvégeztetését: megy lefelé az információ. Megcsináltatják a korlátfát, jóváhagyásra felterjesztik, jön a jóváhagyás: kifizethető a munka, helyben ki is fizetik. Mindez annyi időbe telt, hogy a korlátfa ismét elkorhadt, kezdődik minden elölről.

Így sikerül a röviden megoldható problémákat hosszan elhúzni, látszatfeladatot adni látható közpénzből sok rokonnak, ismerősnek.

Nem lesz itt kettős hatalom, marad az az egy, s páncélöklébe szorítja a demokratikus választásokban reménykedő polgárokat és önkormányzatokat.

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

Tárgyak, sorsok és politikusok

TÁRLAT Csak 2026 után kezdődhet meg az Új Nemzeti Galéria építése a Városligetben – legalábbis erre lehet következtetni Orbán Viktor beszédéből. A miniszterelnök a Néprajzi Múzeum új állandó kiállítását nyitotta meg, a tőle megszokott politikai lózungokkal.

TÖLGYESI GÁBOR

A kiállításon háromezer-hatszáz eredeti, restaurált tárgy, ezerhatszáz fotó, nyolc téma, ezer történet, százféle értelmezés és öt kontinens kultúrája jelenik meg

FOTÓK: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Jövőre elindul az Új Nemzeti Galéria építése – szeptember utolsó napján a Városliget Zrt. vezérigazgatója, Gyorgyevics Benedek e bejelentéssel nagy sajtóvisszhangot váltott ki, ám arra nem tért ki, hogy az építési engedélyen túl bírja-e a városligeti beruházás az állam pénzügyi támogatását. Anélkül ugyanis nem lehet kiírni a közbeszerzési pályázatokat, ám az Új Nemzeti Galéria sem kerülte el tavaly májusban a Lázár János-féle beruházásstopot. Meglehet, Gyorgyevics bizakodása elvi alapokra épült: Orbán Viktor még 2022. január 22-én – amikor a Magyar Zene Háza avatóján gyakorlatilag hadat üzent az ellenzéknek – arról beszélt, hogy „jelenlegi formájában a Liget Projekt egy félkész vállalás”, amelyet a Fidesz választási győzelme esetén befejeznek. (Azaz az Új Nemzeti Galéria mellett megépítik a Magyar Innováció Házát és a Városligeti Színházat is.) Hogy pontosan mikor, arra a miniszterelnök nem tért ki, azóta pedig sok minden történt. Például megrendezték a 2023-as atlétikai világbajnokságot, amelynek 315 milliárd forintos költségvetése elég lett volna az új múzeum megépítéséhez. 2022 februárjában a Liget Budapest Program miniszteri biztosaként Baán László, a Szépművészeti Múzeum főigazgatója egyébként úgy saccolta, az Új Nemzeti Galéria építése 2026-ra befejeződhet.

Feltehető, a Néprajzi Múzeum új állandó kiállításának csütörtöki megnyitóján a díszvendég politikusok közül többen is várták Orbán Viktortól a nagy bejelentést, hogy zöld jelzést kap a galéria építése, ám csalatkozniuk kellett. Pedig a fellépők és a beszédet mondók „előzenekara” mindent megtett, hogy a strasbourgi ütközetekből hazatérő miniszterelnök jókedvre derüljön. A Néprajzi Múzeum főigazgatója, Kemecsi Lajos rögtön történelmi távlatokat villantott fel. „Az önálló, saját épülettel rendelkező Néprajzi Múzeum megvalósítása egy 152 évvel ezelőtt megfogalmazott jogos igény, melynek beteljesítésére, ennek a régi adósságnak a lerovására egészen 2022-ig kellett várni a muzeológusoknak, tudósoknak, tanároknak, diákoknak és a magyar kultúra iránt érdeklődő széles hazai közönségnek, a külföldi látogatóknak” – fogalmazott többek között a főigazgató, aki hangsúlyozta: 152 év alatt most az ötödik állandó kiállítása nyílik meg a Néprajzi Múzeumnak.

A Néprajzi Múzeum 152 éves történetének ez az ötödik állandó kiállítása.

Az épület dicsérete után Baán László a Liget Projekt meghatározó részeseként méltatta a miniszterelnököt. „Európa vezető politikusai között rajtad kívül jelenleg valószínűleg nagyítóval sem találnánk olyat, aki szívbéli örömét lelné a nemzetek tradicionális népi kultúrájában, annak jelen idejű megértésében és tiszteletében. Van egy mondatod, gondolatod, ami a mai kiállításmegnyitóra különösképpen ide kívánkozik. Ez egy rövid tételmondat, három szó, ami tulajdonképpen az alfája és ómegája, megőrzendő kiindulópontja és egyben folyamatosan elérendő célállapota egész kormányzásodnak. Így hangzik: magyarnak lenni jó. Ez a ma nyíló, világraszóló kiállítás igazából ennek a három szónak a grandiózus kifejeződése.” A miniszteri biztos ezek után a valós és virtuális katedrálisok építéséről, korszakformáló intézmények létrehozásáról beszélt, arról, hogy Magyarországnak olyan kimagasló „katedrálisépítői” voltak, mint például Szent István, Károly Róbert és Mátyás király, Széchenyi István és Deák Ferenc. A „kor kihívásaira világszínvonalú választ adó vállalás” a Liget Budapest Projekt, amely „ma Európa legnagyobb és legkomplexebb, számtalan nemzetközi díjjal elismert kulturális városfejlesztési programja”, de a legújabb kori „katedrálisnak” a záróköve még hátra van. „Bár mindannyian tudjuk, hogy a jelenlegi globális bizonytalanság rendkívül súlyos kihívást jelent a magyar gazdaság, s ekképpen az állami költségvetés számára”, Baán László biztos abban, hogy korunk „katedrálisépítője” támogatja „a nemzet hírneve és önbecsülése számára a legértékesebb elképzelést”, azaz az Új Nemzeti Galéria megépítését.

A miniszterelnök meglepő módon tévesztéssel kezdte beszédét. „Nagyjából két és fél éve, ’22 májusában jártunk itt utoljára, akkor nyitottuk meg az új Néprajzi Múzeumot, vagyis ezt az épületet. Ha visszaemlékeznek, akkor az még a nagy menetelés időszaka volt. Akkor még a Covid előtt voltunk, a járványok előtt, a háború előtt, a szankciók előtt és az infláció előtt.” (Hogy az „időzavar” oka a beszédíró vagy Orbán Viktor volt, kérdéses: a miniszterelnöki honlapon a beszédben a Covid és a járványok utáni, ám a háború előtti időszakról esik szó, miközben Oroszország Ukrajna ellen indított háborúja 2022. február 24-én vette kezdetét.) Majd válaszolt Baán Lászlónak is: 2025 és 2026 „a családok és a kisvállalkozások rendbetételének éve lesz, de aztán megindulhatunk ismét a nagy dolgok felé”. (Azaz lesz pénzszórás a választás előtt, de nem a Ligetben.) A miniszterelnök ezek után odaszúrt egyet a Fővárosi Közgyűlés felé, majd demonstrálta, valójában miként érti és tiszteli a tradicionális népi kultúrát. „A tulipános ládán a tulipán a nő, a megfordított szív a férfi, ilyen a házasság. Az anya nő, az apa pedig férfi. Egy egészséges magyar világ tárgyai, ahol még természetes helyükön vannak a dolgok” – fogalmazott Orbán Viktor, akinek eszerint mindig ugyanaz jut az eszébe.

Orbán Viktornak egy tulipános ládáról is saját politikája jut az eszébe.

Az igazán pazar kiállításon persze nemcsak tulipános láda van, hanem háromezer-hatszáz eredeti, restaurált tárgy, ezerhatszáz fotó, nyolc téma, ezer történet, százféle értelmezés és öt kontinens kultúrája. Az első nagy téma – A tárgyak élete – már arról mesél, hogy nemcsak a rendkívüli, hanem a hétköznapi tárgyak is múzeumi kincsekké nemesülhetnek, mert nem csak önmagukban van történetük: mind mögött megtalálható egy ember, egy család sorsa. Legyen az konyhai kukta, vagy szerb díszbaba. Utóbbi tárgy zárja a kiállítást, amely az etnográfia, a néprajzosok munkájának bemutatása mellett arról sem hallgat: a tárgyi örökségnek vannak sötét oldalai is.

INFÓ

A Néprajzi Múzeum október 11-től látható állandó kiállítását közel 9 év alatt, 12 fős kurátori csapat közösségi fejlesztése mellett mintegy 200 múzeumi és 200 külső munkatárs hozta létre.

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Csík János hátralép

FOTÓ: POLINSZKY GYULA

A csaknem harminchat éve alakult Csík Zenekar most korszakhatárhoz ért. A zenekar egyik alapítója, névadója, Csík János, úgy döntött, hogy a rendszerszintű együtt muzsikálásban 2025-től már nem vesz részt – közölte a zenekar. A hátralépésről szóló döntést Csík János maga hozta meg. Eddigi élete több mint felét a Csík Zenekar határozta meg. Nagyon hálás a csapatnak, amelyet vezethetett, és amely őt is megtartotta. Most azonban számot vetett fizikai teljesítőképességével, és úgy látja, hogy azt az intenzív munkát, az évi több tízezer kilométernyi utazást, százas nagyságrendű fellépést már nem tudja vállalni, amivel a kivételesen sikeres Csík Zenekar élete örvendetesen együtt jár – áll az együttes közleményében. Csík Jánost a jövőben Gál Tibor váltja majd a zenekarban, aki korábban a Felszállott a páva műsorában Az év legjobb férfihangja díját kapta, később pedig a Sarjú Bandával lépett fel. NÉPSZAVA

A Cotton Club Singers dupla koncertje

A népszerű vokálcsapat, a Cotton Club Singers Budapest rendhagyó születésnapján, október 13-án a MOMkultban délután és este ismét színpadra állítja Ó, Budapest! című lemezanyagát, ami a XX. század magyar, Budapestről szóló utcadalait mutatja be. A koncerten fellép az együttes öt legmeghatározóbb énekese: Szűcs Gabi, Kozma Orsi, Zsédenyi Adrienn (Zséda), Fehér Gábor és László Boldizsár. Az estet Körmendi Vilmos hangszerelte, narrátor Hirtling István. NÉPSZAVA

Megnyílik a Víg Szalon

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Wellisch Alfréd tervei alapján épült az a bérház, amelyben 1899-ben megnyitott a Club Kávéház, a Vígszínházhoz köthető művészek, írók, alkotók egyik találkozóhelye. A kilencvenes években a helyén három kisebb üzlethelyiséget hoztak létre, amelyek közül a Hegedűs Gyula utcából nyílót a Vígszínház azzal a szándékkal bérelte ki és újította fel, hogy a klasszikus szalonkultúrát újraértelmezve egy olyan helyet alakítson ki, ahol a színház alkotói és a közönség közvetlenebb módon találkozhatnak. A Víg Szalon ma nyitja meg kapuit. Az első időszakban a Szalon Nyitány előadásai mellett a Víg Társalgó beszélgetéseivel, a Szívlapát című versszínházi produkcióval várja az érdeklődőket. Képünkön: Valló Péter, Rudolf Péter és Kopek Janka. NÉPSZAVA

FOTÓ: AFP/ALEXANDER MAHMOUD

Feltárni a fájdalmainkat

VILÁGHÍR A dél-koreai írónak, Han Kangnak ítélték az idei irodalmi Nobel-díjat. A Svéd Akadémia az emberi élet törékenységét feltáró intenzív költői prózájáért részesítette az elismerésben.

Műveiben gyakran felbukkanó motívum az erőszak

RÓNAY TAMÁS
ROSZNÁKY EMMA

Ha Magyarországon egyelőre kevésbé is, de Nyugaton, legfőképpen a tengerentúlon az utóbbi tíz évben megnőtt az érdeklődés a dél-koreai kultúra iránt. Angol nyelvterületen mind több irodalomtörténész foglalkozik a koreai irodalommal, s egy sor művet ültettek át angolra. Ez a jelenség szorosan összefügg a koreai film és popzene, a K-Pop sikerével. S ezt a fokozódó érdeklődést jelzi, hogy tegnap a dél-koreai Han Kangnak ítélték az irodalmi Nobel-díjat.

Az 1970-ben született Han Kang ifjúkorát meghatározta nővére korai halála. Erről emlékezett meg a The White Book (A fehér könyv) című önéletrajzi ihletésű művében. A baljós, komor hangulat azonban több más művét is áthatja. „A szüleim sosem tudták elfelejteni a nővérem tragédiáját. S ezt én is mindig érzékeltem." Ahogy egy ízben fogalmazott, „a halál helyén született és ott is nőtt fel". Műveiből azonban nem hiányzik a remény motívuma sem, amiben szerepe lehetett egy másik családi drámának. Édesanyját súlyos betegség gyötörte, amikor várandós volt Han Kanggal. Az abortuszon is elgondolkodott, végül a szülés mellett döntött. „A létünk mulandó. A világot a szerencse is adta nekem" – mondta egy visszaemlékezésében.

Regényíró apjának nagy szerepe volt abban, hogy már 14 éves korában eldöntötte: író lesz. Ifjúkorában rengeteget olvasott, szülei lakásában könyvek ezrei sorjáztak. Nem csak koreai szerzők műveit kedvelte, nagy hatással volt rá Dosztojevszkij is. „Olvasóként rájöttem, az írók válaszokat keresnek. Arra gondoltam, miért ne tehetném én is?" – nyilatkozta egy ízben. Bátyja, Han Dong Rim szintén író lett.

Han Kang irodalmi pályája akkor kezdődött, amikor öt verse megjelent az Irodalom és Társadalom című negyedéves folyóirat egyik 1993-as számában. A következő évben debütált a szépirodalomban, amikor A skarlátvörös horgony című novellája a Seoul Shinmun tavaszi irodalmi versenyének győztese lett.

Sokszor nem volt könnyű megbirkóznia a mindennapi léttel. Ifjúkora óta gyakori migrén gyötri. „Amikor rám tör a fejfájás, abba kell hagynom a munkát, az olvasást, a mindennapi rutinomat. S ez mindig alázatossá tesz: segít felismerni abban, hogy sebezhető vagyok" – mondta, hozzátéve, talán nem is lenne író, ha teljesen egészséges lenne.

HELYZETEK

SÁRKÖZY BENCE

A Libri ügyvezető igazgatója szerint a dél-koreai szerző az emberről mesél nehéz helyzetekben – akár nehéz egyéni, akár nehéz történelmi helyzetekben

> „Amikor fikciót írok, nagy hangsúlyt fektetek az érzékekre. Olyan élénk érzékeket szeretnék közvetíteni, mint a hallás és a tapintás, beleértve a vizuális képeket is."

A nagy áttörést a Növényevő című regénye hozta meg számára, amely hazájában 2007-ben jelent meg, s kilenc évvel később kapta meg érte a Nemzetközi Booker-díjat. A regény, amelynek hősnője növényevéssel lázad a konvenciók ellen, egy 1997-ben megjelent novellája alapján készült. „A műben a szereplők a brutális valóság közepette zuhannak a végzetükbe", magyarázza. Különösen érdekesnek találta, hogy a különböző kultúrákban mennyire eltérő volt a mű fogadtatása. Az azonban általánosan elmondható volt, hogy a nők általában jobban megértették. A művet 2016-ban a The New York Times Book Review a világ 10 legjobb könyve közé is beválasztotta. „Amikor fikciót írok, nagy hangsúlyt fektetek az érzékekre. Olyan élénk érzékeket szeretnék közvetíteni, mint a hallás és a tapintás, beleértve a vizuális képeket is" – mondta művészetéről.

A Növényevő és a Nemes teremtmények után nemsokára érkezik a szerzőtől magyarul egy új kötet, a Görög leckék, melynek megjelenését a díj miatt előrehozzák

Műveiben gyakran felbukkanó motívum az erőszak. Amikor 12 éves volt, felfedezett egy könyvet, ami a szülővárosában, Kvandzsuban 1980-ban történt mészárlásról szólt: a rendfenntartók 160 tüntetőt ültek meg. Erről emlékezett meg a magyarul is olvasható regényében, a Nemes teremtményekben. „Elgondolkoztatott, hogy az emberiség milyen messzire mehet, hogy közben megmaradjon embernek." A Görög leckék című regényében is jelen van az erőszak, bár enyhébb formában.

„Mielőtt 2011-ben megírtam volna a Görög leckéket, belső konfliktussal küzdöttem, az élet elfogadásával, és egy olyan világgal, ahol az erőszak mindenütt jelen van" – mondja. Han Kangot számos díjjal jutalmazták. A Növényevőből film készült.

Han Kang műveit a Jelenkor adja ki magyarul, Sárközy Bence, a Libri Kiadói Csoport ügyvezető igazgatója megkeresésünkre elmondta, a Növényevő és a Nemes teremtmények után nemsokára érkezik a szerzőtől egy új kötet, a Görög leckék. – A jövő évre terveztük a kiadását, de az elismerés miatt előre hozzuk, reményeink szerint hamarosan ott lesz a boltokban. A Görög leckéket Kiss Marcell fordította koreai eredetiből – jelezte. A könyves szakember szerint Han Kang díja azért lehet meglepő, mert kifejezetten fiatalon kapta meg a Nobelt. Sárközy Bence úgy fogalmazott, a dél-koreai szerző az emberről mesél nehéz helyzetekben – akár nehéz egyéni, akár nehéz történelmi helyzetekben. Univerzális témákkal foglalkozik, ami miatt számos nyelvre lefordították, és ami miatt kiérdemelte a Nobel-díjat – mondta.

Kiss Marcell műfordító nagyon örült a díjnak, főleg azért, mert Han Kang számára személyes kedvenc azon alkotók közül, akiket eddig fordított. – Azt gondolom, hogy az egyik legjobban író szerző és talán az egyik legnagyobb művész hazájában. Szerintem teljesen megérdemelten ítélték oda neki a Nobelt – mondta. Dél-Koreában Han Kang elismert alkotó, de nem a popkultúra része. – Ő abszolút a minőségi szépirodalmat képviseli és emellett egy népszerű szerző. Már egészen fiatalon elért komoly sikereket, a Booker-díjat is elnyerte például, de ha úgy vesszük, a Nobel-díjat is pusztán ötvenhárom éves korában kapta meg. Han Kang nemzetköziségéről Kiss Marcell azt mondja, sokszor koreai történelmi tragédiákat dolgoz fel, és ezeknek az elhallgatását, valamint az ezekkel kapcsolatos személyes traumákat írja meg. Ám az összes ilyen jellegű könyvének megvan az az oldala, ami miatt azt érezzük, megtörténhet bárhol máshol. Minden művében van valami általános emberi, amit a szerző próbál megfejteni, ábrázolni. Leginkább emiatt lehet hozzá kapcsolódni.

A magyar olvasók egyrészt a 2017-ben megjelent Növényevőt, valamint az azt követő évben, 2018-ban megjelent Nemes teremtményeket olvasva ismerhették meg Han Kang művészetét. Az utóbbi fordítást jegyző Kiss Marcell úgy fogalmazott, hogy éppen Han Kang költői nyelvezete az, amit nehéz átültetni magyarra – Nagyon-nagyon egyedi, lírai stílusban ír. Dehát szívesebben fordít az ember egy nagyon jó, nehéz szerzőt, mint egy nem olyan jót, akinek a nem annyira sikerült mondataiból kell megpróbálni jó szöveget faragni. Han Kang esetében nagyon jó mondatokhoz kell felnőni, ami hálás feladat.

Ahogy Sárközy Bence lapunknak jelezte, készülőben van a dél-koreai szerző Görög leckék című kötetének kiadása. Kiss Marcell megerősítette, hogy a fordítás már kész, a történetről pedig elárulta, egy megvakulás előtt álló férfi és egy traumatikus élethelyzeteken keresztülment, megnémult nő kapcsolatáról szól. Nagyon különleges, nagyon érdekes és ugyancsak költői, mint Han Kang más munkái.

INFÓ

Han Kang: Növényevő Jelenkor, 2017

Lecsapott az évszázad hurrikánja

MILTON Szerdán elérte Floridát a hatalmas áradásokat hozó, több mint 190 km/órás sebességgel száguldó szélvihar. Csütörtökön némiképp megszelídülve a keleti partvidék mentén távozott is az államból, de a vihardagályok továbbra is veszélyt jelentenek.

BERNAU PÉTER

A hurrikán pusztító erővel csapott le Floridára, súlyosbítva a Helene által bő két hete okozott károkat. A vihar szerdán érte el a partvidéket, ám az 5-ös kategóriájú hurrikánként előre jelzett Milton alaposan lelassult, de így is több mint 160 km/h-s széllökésekkel, tornádókkal, heves esőzéssel sújtotta a térséget. Bár Tampa megmenekült a közvetlen csapástól, továbbra is nagy a veszély, mert újabb áradások várhatók. A környező területeken azonban súlyos károk keletkeztek. A hurrikán szerda éjszaka vonult át Florida állam középső része fölött, több méteres vihardagályt, valamint villámáradásokat és árvizeket okozva. A Milton középpontja Tampától délre, Sarasota közelében vonult kelet felé 3-as erősségű viharként. A viharzóna az éjszakai órákban 1-es fokozatú hurrikánná csillapodott, és csütörtökön a hajnali órákban keleti irányban elhagyta a floridai partokat, de az áradások és vihardagályok továbbra is veszélyt jelentenek.

A hurrikán távozása ellenére a vihar következményei súlyosak maradtak. Daytona Beachen 134 km/órás széllökéseket mértek, amelyek veszélyt jelentenek a helyi infrastruktúrára és közlekedésre. Ezenfelül a part mentén még mindig lehetséges akár 1,2 méter magas vihardagály, ami tovább súlyosbíthatja a már meglévő áradásokat és árvizeket. A heves esőzések miatt – egyes területeken több hónapnyi csapadék hullott le egyetlen nap alatt – Hillsborough megyében, ahol Tampa található, jelentős villámáradások léptek fel, amelyek észak és kelet felé terjednek, egészen Orlando irányába. Itt az árvízriasztások továbbra is érvényben vannak, mivel a folyómedrek nem képesek elvezetni a hatalmas mennyiségű vizet. A hatóságok és meteorológusok arra figyelmeztetik a lakosságot, hogy ne térjenek vissza az érintett területekre, és ne hagyják el biztonságos menedéküket, amíg a vihar hatásai teljesen el nem múlnak. A hatóságok négy ember holttestét találták meg a keleti partvidéken fekvő St. Lucie megyében, többeket még keresnek.

A szélvihar következtében több mint hárommillióan maradtak áram nélkül, elsősorban Hardee, Sarasota és Manatee megyében. A 260 ezer lakosú St. Petersburgban elzárták a vizet, miután eltört az egyik fő vízvezetékcső.

Joe Biden elnök a vihar érkezését megelőzően katasztrófahelyzetet hirdetett, ami szövetségi forrásokat is elérhetővé tett a felkészüléshez, valamint a károk elhárítására. Ron DeSantis kormányzó csütörtök reggeli tájékoztatóján elmondta, a helyreállításhoz kapcsolódóan a kárt szenvedett vállalkozások számára gyorshitelt biztosítanak alacsony kamattal, hogy mielőbb folytatni tudják tevékenységüket.

A vihart megelőző napokban több millió embert utasítottak arra, hogy hagyják el otthonukat a várható tengerár miatt. Elsősorban a part menti területeken élőket fenyegette komoly veszély, az árvíz magasságát a szakemberek előzetes en 3,5-4 méteresre becsülték. (Ez be is jött.) Ennek ellenére nem mindenki hagyta el az otthonát; voltak, akiknek nincs olyan rokonuk, ismerősük, akinél meghúzhatnák magukat, és nem akartak a felkínált átmeneti szálláshelyre menni, de többen fizikai állapotuk miatt nem képesek költözni. Utóbbiak esetében különösen nagy felelőtlenség, hogy nem éltek a felkínált lehetőségekkel, és nem hagyták, hogy biztonságos helyre vigyék őket.

Milton miatt csúszik a Crew8 visszatérése is a földre. A NASA négy űrhajósa március óta dolgozott a világűrben, és hétfőn kellett volna leszállnia a kapszulájuknak Florida partjainál a tengerbe. A hurrikán miatt azonban a NASA úgy döntött, hogy csak vasárnap engedi visszatérni az űrhajót.

Florida nyugati partvidékét legutóbb két hete érte el hurrikán. A Helene szintén súlyos károkat okozott. Akkor a viharzóna észak felé vonult több államban is pusztító árvizekkel, összesen több mint 230 emberéletet követelve. Észak-Karolina államban még mindig kutatnak áldozatok után.

FOTÓ: AFP/CHANDAN KHANNA

A floridai Fort Myersben élő férfi szemrevételezi lerombolt házának maradványait

Az országos hurrikánközpont tájékoztatása szerint a Milton hurrikán legnagyobb sebessége 193 km/óra volt.

FOTÓ: AFP/BRYAN R. SMITH

A hurrikán leszakította a Tampa Bay Rays baseballcsapat stadionjának kupolás tetejét

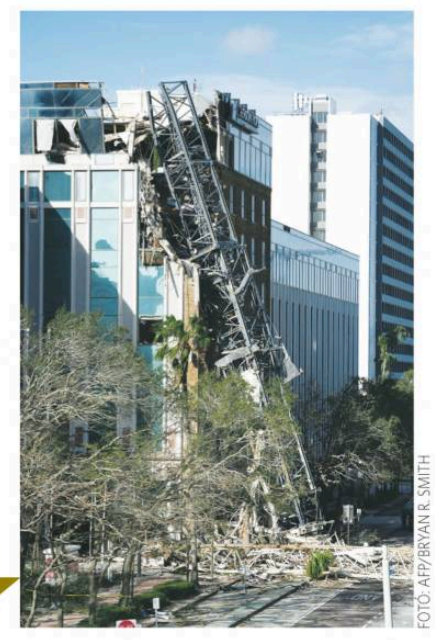

FOTÓ: AFP/BRYAN R. SMITH

Egy épületre zuhant daru St. Petersburg belvárosában

A hurrikán

A hurrikánok természetes időjárási képződmények. Tipikusan a trópusi hullámnak nevezett jelenséggel kezdődnek, ami egy alacsony nyomású terület, ahol szélviharok és felhők fejlődnek ki. Ahogy az erős szelek ezeket Afrika felől Amerika felé terelik, a nedves levegő felemelkedik a trópusi Atlanti-óceánról, eközben a felhők és a szelek forgásba kezdenek. Az összetevők élénksége elengedhetetlen a hurrikánok kialakulásához: az óceán vizének hőmérséklete 27 Celsius-fok felett kell hogy legyen, és a szélnek horizontálisan (vízszintesen) kell forognia. Ha a meleg óceáni víztömegből elegendő energia származik, amely kölcsönhatásba lép az atmoszférában keringő kedvező formációkkal, akkor az teljes értékű hurrikánná erősödhet. Ebből következik, hogy az óceánok melegedésével olyan feltételek állnak elő, amelyek segítik, hogy a hurrikánok gyorsan intenzívebbé váljanak. Ilyenkor a hurrikánban a szél sebessége 24 óra alatt több mint 50 kilométer/órával megnövekszik. Legutóbb a Helene és a Milton hurrikán mutatta ezt a mintázatot. A Helene, amely szeptember 26-án csapott le Floridára, egy nap alatt nőtt 1-es kategóriából 4-es kategóriájúvá. A hurrikánok erősségét az ötfokozatú Saffir-Simpson-hurrikánszélskálán mérik, ahol az egyes kategóriába a nagyon veszélyes, károkat okozni képes szelek tartoznak, a négyesbe pedig azok, amelyek 200-330 kilométer sebességű széllel katasztrofális károkat tudnak okozni.

„A természetet nem lehet legyőzni”

BIZTONSÁGBAN „Olyan zónában lakom, amely közel van a tengerhez, ezért számomra nem volt kérdés, hogy nem maradhatunk otthon, amikor megérkezik Milton” – mondta a Népszavának Bíró Veronika, aki Floridában él, és a barátnőjével, illetve három kutyával 350-400 kilométert autózva Miamiban, a Magyarok Házában várja, hogy hazatérhessen. „A tiszteletes ajánlotta fel, hogy idejöhetünk, amiért nagyon hálás vagyok. A természetet nem lehet legyőzni, ezt kellene mindenkinek elfogadni. A hatóságok mindenkitől azt kérték a környékünkön, hogy hagyják el az otthonukat. Az életével játszik, aki otthon marad. A Milton érkezése előtti napokban óránként kaptam az üzeneteket a telefonomra, hogy meneküljek, mert ez a legbiztonságosabb megoldás. Jelenleg annyit tudok az otthonomról, hogy a házam kapott vizet, de nem dőlt össze, és egyelőre nincs áram. A károk mértékét akkor lehet tudni, ha visszavonult az árhullám. Ez is megerősített abban, hogy jó döntés volt útra kelni. A 38 fokos hőségben, 90 százalék feletti páratartalomnál nem lehetett volna kibírni otthon, ha nem tudjuk használni a légkondicionálót. Pár napig még biztosan Miamiban maradunk, mert a kiöntött víz tele van mindenféle szennyeződéssel, ami nagyon fertőzésveszélyes. Csak akkor megyünk vissza, ha minden szempontból ismét biztonságos lesz a lakóhelyünk.”

Veronika azt is elmondta, menynyire nehéz volt összepakolni az indulás előtt. „Úgy kellett csomagolni, hogy ne legyen nálunk sok holmi, de ne szakadjon meg a kapcsolatunk a külvilággal sem, ezért a telefonok, laptopok, töltők jöttek velünk, ezenkívül elcsomagoltunk néhány családi fényképet, pár napra elegendő ruhát, és elindultunk azzal a bizonytalan érzéssel, hogy nem tudjuk, mi vár majd minket, ha hazatérünk.”

Bíró Veronika megerősítette azokat a sajtóhíreket, hogy a benzinkutakon elfogyott az üzemanyag. „Erre lehetett számítani, az elmúlt egy hétben mindennap teletankoltam az autómat, akkor is, ha csak pár mérföldet mentem vele, aki nem így tett, annak most nem könnyű a helyzete.”

A szeptember végén támadt Helene hurrikán esetében szerencséjük volt, mert csak a széle ért el hozzájuk, és nem okozott nagy pusztítást. „Az viszont egyértelmű, hogy nem lehet folyamatosan büntetlenül károsítani a természetet” – mondta Bíró Veronika. B. P.

LAPSZÉL

Bardóczky Kornél új szerepkörben

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Magyar Tenisz Szövetség elnöksége úgy döntött, hogy az eddig fejlesztési igazgatóként tevékenykedő Bardóczky Kornél október 15-től szakmai igazgatóhelyettesként dolgozik tovább. Emellett pedig a Davis-kupa, valamint a Billie Jean King-kupa kapitányaként is segíti majd a hazai versenytenisz fejlődését. Nagy Zoltán és Palágyi Miklós korábbi szövetségi kapitányok a szövetség szakmai csapatának tagjai maradnak. NÉPSZAVA

Borsos árak lesznek a téli olimpián

A 2026-os olaszországi téli olimpia megnyitójára a legolcsóbb jegy 260, a legdrágább pedig 2026 euróba kerül – adta hírül a 16 hónap múlva sorra kerülő havas-jeges játékok szervezőbizottsága. A záróünnepségre szóló belépők ára 950 és 2900 euró között mozog. A férfi-jégkorongtorna döntőjére kíváncsiak 450 és 1400 euró közti summáért juthatnak jegyhez, a női finálé „tól-igja" 150-től 480 euróig terjed. MTI

Kiütötte ellenfelét a BL-ben a Veszprém

FOTÓ: MTI/VASVÁRI TAMÁS

A Veszprém hazai pályán 36-24-re győzött a román Dinamo Bucuresti ellen csütörtökön a férfikézilabda Bajnokok Ligája csoportkörének negyedik fordulójában. Egy nappal korábban a másik magyar érdekeltségű összecsapáson a Szeged 35-30-ra nyert a horvát PPD Zagreb otthonában. NÉPSZAVA

Örökre eltiltották a török játékvezetőt

A Török Labdarúgó-szövetség örökre eltiltotta a játékvezetéstől Elif Karaarslant. A 24 éves nő egy kiszivárgott videón látható, ahogy intim kapcsolatot létesített a játékvezetők ellenőrével, a 61 éves Orhan Erdemirrel, aki hasonló büntetést kapott. Az Instagramon több mint 416 ezer követővel rendelkező Karaarslan tagadja, hogy ő szerepel a videón. NÉPSZAVA

Rafael Nadal visszavonul

TENISZ A spanyolok 22-szeres Grand Slam-győztes, 38 éves teniszezője a novemberi Davis-kupa-döntőt követően hagy fel a profi sporttal.

KOROM MILÁN

„Az elmúlt két év különösképpen nehéz volt, egyszerűen már nem tudok játszani anélkül, hogy valami hátráltatna" – mondta a közösségi oldalára feltöltött búcsúvideóban Rafael Nadal, aki a novemberi Davis-kupa-döntőt követően felhagy a profi sporttal.

„Nyilvánvalóan nehéz döntésről van szó, amelynek meghozatala időbe telt, de ebben az életben mindennek van kezdete és vége, és úgy gondolom, itt az ideje, hogy véget vessek egy hosszú és hosszú karriernek, ami sokkal sikeresebb volt, mint azt valaha is el tudtam volna képzelni" – tette hozzá.

A 38 esztendős salakkirály – aki korábban 209 hetet töltött a világranglista élén – karrierje során 92 ATP-tornán diadalmaskodott, rekordot jelentő 14 alkalommal nyert a Roland Garroson, ahol egészen elképesztő, 112-4-es mérleggel rendelkezik. Barcelonában 12-szer, Monte-Carlóban 11-szer, Rómában 10-szer diadalmasodott, és négyszer szettveszteség nélkül győzött Grand Slam-tornán, amire rajta kívül senki nem volt képes. Nadalt 2005 áprilisa és 2023 márciusa között 912 héten keresztül jegyezték a legjobb tízben a világranglistán, ez ugyancsak rekord, mint ahogyan a salakon megnyert 63 viadal is.

Nadal legutóbb Párizsban játszott az olimpián, és – miután az első fordulóban Fucsovics Mártont búcsúztatta – nagy riválisától, a 24-szeres GS-győztes Novak Djokovictól kapott ki.

„A tenisz ikonikus alakja hagyja abba a játékot, az utóbbi két évtized kiemelkedő teniszezőjéről van szó, aki óriási pályafutást tudhat maga mögött. Iszonyatosan sokat tett a teniszért, sajnálhatjuk, hogy nem láthatjuk több nagy versenyen" – nyilatkozta a Népszavának Köves Gábor korábbi Davis-kupa-kapitány.

FOTÓ: AFP/MARTIN BERNETTI

A spanyolok klasszisa utoljára a Davis-kupában lép majd pályára

„Szinte soha nem adta fel, a mérkőzései 99 százalékán meg kellett őt verni, egy labdamenetet sem adott ingyen. Amikor egészséges volt, salakpályán szinte verhetetlen volt. Magáért beszél a Roland Garroson aratott 14 győzelme. De nemcsak a pályafutása volt példamutató, hanem az is, hogyan viselkedett, küzdött a pályán" – folytatta Köves.

Hozzátette: Nadal salakpályás sikerének az volt a titka, hogy kivételes technikával ütötte a tenyerest, egyedülálló sebességgel tudott játszani arról az oldalról. A televíziós szakkommentátor szintén kiemelte a spanyol játék intelligenciáját, kiváló meglátásait és küzdeni tudását.

Kövesnek feltettük a kérdést, elképzelhetőnek tartja-e, hogy valaki megdöntse Nadal párizsi rekordját. „Nem valószínű, de Djokovic is eljutott tízig az Australian Openen, ám esetében persze necces elképzelni, hogy neki is 14 legyen" – válaszolta.

Ami biztos, a férfitenisz átalakulóban van: Roger Federer 2022-ben visszavonult, jövőre már Nadalt sem láthatjuk, a 37 esztendős Djokovic pedig ugyan a nyáron olimpiai bajnok lett, de idén nem tudta gyarapítani Grand Slam-győzelmei számát.

Roger Federer: micsoda karrier!

„Micsoda karrier, Rafa! Mindig is reméltem, hogy ez a nap soha nem jön el. Köszönöm a felejthetetlen emlékeket, és gratulálok a hihetetlen teljesítményedhez, amit a pályán elértél, abban a játékban, amelyet mindketten imádunk! Igazán nagy megtiszteltetés volt számomra!" – szólt hozzá Nadal bejelentéséhez Roger Federer. Megannyi sztár, köztük Cristiano Ronaldo, Toni Kroos, Marcelo, Manuel Neuer, Remco Evenepoel és a visszavonulását a közelmúltban bejelentő Rafael Varane is gratulált Nadal pályafutásához.

A JÖVŐ EMBEREI

KÖVES GÁBOR szerint Jannick Sinner és Carlos Alcaraz uralhatják majd a férfiteniszt az elkövetkezendő években

„Két nagyon jó játékos van a mezőnyben, Jannick Sinner és Carlos Alcaraz. A spanyolnak négy Grand Slam-győzelme van, Sinner pedig idén nyert kettőt. Az ő párharcukról szólhat a következő néhány év, de soha nem lehet tudni, hogy valahonnan előkerül-e valaki, aki hasonló szintet tud képviselni" – tekintett előre Köves.

A volt Davis-kupa-kapitány által kiemelt két játékos szombaton újra farkasszemet nézhetett volna egymással a sanghaji ATP 1000-es torna elődöntőjében, azonban „elmarad" a csúcstalálkozó. Sinner 6:1, 6:4-re verte Danyiil Medvegyevet a negyeddöntőben, Alcaraz ellenben 6:7, 5:7-re kikapott Tomas Machactól.

Richard Gasquet sem folytatja

Richard Gasquet néhány órával Nadal bejelentése előtt jelezte, a jövő évi francia nyílt bajnokság lesz 22 éves karrierje utolsó versenye. A szintén 38 esztendős teniszező pályafutása során 16 ATP-tornát nyert, és hetedik helyen is állt a világranglistán. Gasquet – aki tavasszal a székesfehérvári Kiskút Open challengertornán is részt vett – Wimbledonban kétszer, a US Openen egyszer játszott elődöntőt, míg a Roland Garroson a negyeddöntő volt a legjobb eredménye.

Southgate hosszabb pihenőt tart

EDZŐSORS Jövőre nem kíván edzősködni Gareth Southgate, aki júliusban nyolc év után távozott az angol labdarúgó-válogatott szövetségi kapitányi posztjáról.

„Élvezem az életet, nem kapkodom. Jövőre biztosan nem vállalok állást sehol, mert most időt kell adnom a testemnek és a lelkemnek" – jelentette ki az 54 éves szakember, aki megerősítette, hogy nem áll szándékában másik válogatott kispadjára leülni.

FOTÓ: AFP/INA FASSBENDER

Az 54 éves angol szakember időt ad a testének és a lelkének

„Ez valószínűtlen, mert az angol megbízatásom egy igazi szívügy volt" – fejtette ki a tréner, akit megbízott minőségben Lee Carsley váltott a nemzeti csapatnál. Southgate-nek a spanyolokkal szemben 2-1-re elveszített Európa-bajnoki döntő volt az utolsó meccse szakvezetőként. Összesen 102 találkozón dirigálta az angol csapatot, mérlege 61 győzelem, 24 döntetlen és 17 vereség. A 2021-es és az idei kontinensviadalon ezüstérmet nyert, a 2018-as világbajnokságon negyedikként zárt, két éve Katarban pedig a negyeddöntőben búcsúzott együttesével. MTI

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

SZOLGÁLTATÁS

VÁLLALUNK bármilyen ács, tetőfedő, bádogos munkát. Ereszcsatornázást, cserepes lemezelést 2024. 10. 10-től 2024. 10. 31-ig akciós áron 30% kedvezménnyel. 06-20/932-8837.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com,
EGYÉB HIRDETÉS ESETÉN kérjük,
hívja a 06-1/9999-528-as telefonszámot, vagy
írjon a hirdetes@nepszava.hu e-mail címre.

George Baldock vízbe fulladhatott

Otthonának medencéjében holtan találtak George Baldockra, a Panathinaikosz futballistájára. A boncolás szerint az angol-görög kettős állampolgárságú, 31 éves játékos halálát vízbe fulladás okozta. Külsérelmi nyomok, sebek, zúzódások nem voltak a holttestén, ellenben a medence melletti asztalon egy félig üres vodkásüveget találtak. NÉPSZAVA

Hanga Ádám 12 pontot dobott

A Joventut Badalona 78-73-ra nyert a lengyel Trefl Sopot otthonában a férfi kosárlabda Eurokupában. A spanyol csapat magyar játékosa, Hanga Ádám 12 ponttal vette ki a részét a sikerből. NÉPSZAVA

Mark Cavendish hamarosan elbúcsúzik

Mark Cavendish utolsó profi versenye a kétnapos Tour de France Criterium lesz Szingapúrban, november 9–10-én. A 39 éves kerékpárost – aki rekordot jelentő 35 Tour de France-szakaszgyőzelmet aratott – a múlt héten ütötték lovaggá. Cavendish a pályafutása alatt 165 alkalommal diadalmaskodott, 2011-ben világbajnok volt, és mindhárom háromhetesen nyert szakaszt. NÉPSZAVA

Hej, tulipán, tulipán!

NEMZETEK LIGÁJA Negyvenéves holland győzelmi szériát próbál megtörni ma este a Puskás stadionban a magyar labdarúgó-válogatott.

HEGYI IVÁN

Hollandia futballválogatottjával úgy vagyunk, mint a világbajnoksággal: négy évtizede hiába vágyakozunk a győzelem (sőt a döntetlen), illetve a részvétel után. Annak idején, 1984. október 17-én még azt is megengedhette magának a magyar csapat, hogy Varga József tizenegyest rontson Rotterdamban, így is nyertek honfitársaink (2-1). Vb-selejtezőn. Többek között Frank Rijkaard, Ruud Gullit, Marco van Basten ellen.

Ilyen nevek a mai holland együttesben nincsenek. Gullit 1987-ben, Van Basten 1988-ban, 1989-ben és 1992-ben elhódította az Aranylabdát, Rijkaard kétszer is harmadik volt a listán, melynek 1988-as „dobogója" így festett: 1. Van Basten, 2. Gullit, 3. Rijkaard.

Ám hajdanán más klasszisok is megjárták a magyarokkal. Egy héttel Rotterdam után a Videoton 4-2-re nyert a PSG ellen a Parc des Princes-ben úgy, hogy az UEFA-kupa-találkozón 4-0-ra is vezetett. A párizsiaknál olyan hírességek játszottak, mint Luis Fernandez, Dominique Rocheteau vagy az a Safet Sušić, aki nagyobb legendája a Saint-Germainnek Ronaldinhónál, Neymarnál, Lionel Messinél is. (Kylian Mbappénál nem, de ő nem is külföldi.)

Az 1984-tól számított abszurd negyven évben a magyar és a holland válogatott kilencszer találkozott, és mind a kilencszer a hollandok győztek. Legutóbb – már a sport „stratégiai ágazattá" emelése idejében, 2013-ban – 8-1-re. De volt 7-1, 6-1, itthon 0-4, 1-4 is. Meg 1985-ben és 1986-ban 0-1. A nyolcvanötös „zakó" nyomán szinte lincshangulat uralkodott a Népstadionban, a vb-selejtezőkön az eredménytől függetlenül már csoportelső magyar együttes sokáig nem hagyhatta el az öltözőépületet, mert attól kellett tartani, a játékosokra támad a feldühödött tömeg.

Akkoriban még nem volt szokás vereség után is Himnuszt énekelni.

A hazai diadal tekintetében amúgy 57 éve várunk a hollandok felülmúlására, itthon ugyanis 1967-ben nyert legutóbb a válogatott a narancssárgák ellen. A „rotterdami" eredménnyel zárult, 2-1-es Eb-selejtezőn hazánk fiai között öt világválogatott labdarúgó – Mészöly Kálmán, Szűcs Lajos, Bene Ferenc, Albert Flórián, Farkas János – szerepelt, és a többi sem volt piskóta...

Ilyen magasságokról régóta nem álmodozhatunk, sőt a jelenlegi helyzet az, hogy legutóbbi öt találkozóján mindössze két gólt ért el, és tízet kapott a magyar csapat, miközben csak egyszer győzött, a századik percben elért góllal a skótok ellen (1-0). Így aztán nem meglepő, hogy a fogadási irodáknál 1,6-szoros pénzt fizetnének a ma esti holland sikerre, és 4,75-szöröset a magyar diadalra, még a döntetlen is 3,89-szeres dohányt érne.

Sallai Roland szintén érzékeltette a különbséget: szerinte a magyar együttesnek „110 százalékot" kell nyújtania a diadalhoz a Nemzetek Ligája-találkozón.

A hollandok sem vidámak, sőt. Egyrészt mélyen megrázta őket Johan Neeskens halála – emiatt ma gyászszünettel kezdődik az este a Puskás stadionban –, valamint az, hogy a szintén kétszeres vb-ezüstérmes Johnny Rep az intenzív osztályon fekszik.

Ehhez képest semmiségen háborog az 1988-ban – Gullittal, Rijkaarddal, Van Bastennel együtt – Európa-bajnok Ronald Koeman, a tulipánok országának szövetségi kapitánya. A sorozatos sérülések miatt (is) azt hangoztatja: „A FIFA és az UEFA nem hallgat senkire. Az egyetlen módja a túlzsúfolt versenynaptár megváltoztatásának, ha a játékosok és az edzők egységfrontot alkotnak. Lehet, hogy nem azonnal szükséges a sztrájk, de gondolkodni kell rajta."

Nem javítja a hangulatot Van Basten sem, aki kritizálja Koemant Brian Brobbey beválogatása miatt. „Az Ajax-csatár erős és robbanékony, de technikailag gyengébb" – emlegeti. Brobbey-t megkérdezték, mit szól a bírálathoz, mire így felelt: „Nem foglalkozom vele. Ötvenszer elmondta már ugyanezt rólam."

A hollandok, akik elődöntőt vívtak az angolokkal az Európa-bajnokságon, és azt a 91. percben kapott góllal vesztették el 2-1-re, nyugodtak a budapesti vendégjátékot illetően, jóllehet az idén (7 győzelem és 2 döntetlen mellett) már háromszor is alulmaradtak. De – szomorú széria ide vagy oda – bizakodnak a magyar drukkerek is, mert a 7500 és 30 000 forint között kínált belépők mindegyike elővételben elkelt, telt ház lesz az arénában.

Ez feltétlenül a negyven évvel ezelőtti viszonyokat idézi fel.

FOTÓ: AFP/JASPER RUHE

A felek legutóbb 2013-ban találkoztak, akkor 8-1-re nyertek a hollandok

MAGYARORSZÁG–HOLLANDIA

Puskás stadion, 20.45. **Jv.:** Fähndrich (svájci).
Magyarország: Dibusz (37-szeres válogatott) – Botka (28) vagy Fiola (59), Orban (50), Dárdai Márton (8) – Bolla (22), Nagy Ádám (85), Schäfer (30), Nagy Zsolt (24) – Sallai (54), Szoboszlai (47) – Varga (16).
Hollandia: Verbruggen (15) – Dumfries (60), De Ligt (47), Van Dijk (76), Van de Ven (8) vagy Hato (1) – Wieffer (9), Gravenberch (14) – Xavi Simons (22), Reijnders (17), Gakpo (32) – Brobbey (4) vagy Zirkzee (3).

NL, 3. forduló, mai mérkőzések

A DIVÍZIÓ:
3. csoport: MAGYARORSZÁG–Hollandia, Puskás Aréna 20.45 (tv: M4 Sport), Bosznia-Hercegovina–Németország, Zenica 20.45 (tv: Spíler 2)
Az állás: 1. Németország 4 pont (7-2), 2. Hollandia 4 (7-4), 3. Bosznia-Hercegovina 1 (2-5), 4. Magyarország 1 (0-5)

B DIVÍZIÓ:
1. csoport: Ukrajna–Grúzia, Poznan 20.45, Csehország–Albánia, Prága 20.45 (tv: Spíler 1)
Az állás: 1. Grúzia 6 pont, 2. Albánia 3 (2-2), 3. Csehország 3 (4-6), 4. Ukrajna 0
4. csoport: Törökország–Montenegró, Samsun 20.45, Izland–Wales, Reykjavík 20.45 (tv: Aréna 4)
Az állás: 1. Törökország 4 pont (3-1), 2. Wales 4 (2-1), 3. Izland 3, 4. Montenegró 0

C DIVÍZIÓ:
1. csoport: Észtország–Azerbajdzsán, Tallinn 18.00, Szlovákia–Svédország, Pozsony 20.45
Az állás: 1. Svédország 6 pont (6-1), 2. Szlovákia 6 (3-0), 3. Azerbajdzsán 0 (1-5), 4. Észtország 0 (0-4)

Január 30-án kampányolhatnak az elnökjelöltek

UTÓDLÁS Január 30-ra tűzte ki a Nemzetközi Olimpiai Bizottság (NOB) azt az ülést, amelyen az elnöki posztra kandidálók kifejthetik programjaikat a szavazásra jogosult tagoknak. A bizottság csütörtökön közölte, hogy az ülésen a 111 NOB-tag videókapcsolaton keresztül hallgatja majd meg az elnökjelölteket. Az ülés zárt ajtók mögött zajlik, és ez lesz gyakorlatilag az egyetlen lehetősége a kandidálóknak arra, hogy kampányoljanak, mivel a NOB szabályai tiltják, hogy a jelentkezők videókat tegyenek közzé vagy nyilvánosan vitázzanak.

A 12 év után leköszönő Thomas Bach helyére heten pályáznak, közöttük az egyedüli nő a 41 éves zimbabwei Kirsty Coventry, a 200 méteres hátúszás 2008-as ötkarikás bajnoka. Mellette a brit Sebastian Coe, a Nemzetközi Atlétikai Szövetség elnöke, a spanyol ifj. Juan Antonio Samaranch, a korábbi NOB-elnök fia, a Nemzetközi Öttusaszövetség és a NOB alelnöke, illetve Fejszal al-Husszein jordán herceg, a francia David Lapparient, a Nemzetközi Kerékpárszövetség (UCI) első embere, a japán Vatanabe Morinari, a Nemzetközi Tornaszövetség (FIG) vezetője és Johan Eliasch, a Nemzetközi Sí- és Hódeszkaszövetség (FIS) svéd születésű brit elnöke indul.

Az elnökválasztást a március 18. és 21. között sorra kerülő tisztújító kongresszuson rendezik meg a görögországi Olümpiában. MTI

FOTÓ: AFP/JULIEN DE ROSA

A 12 év után leköszönő Thomas Bach helyére heten pályáznak

A legidősebb mikrobák

Rendkívül lassan fejlődő mikroorganizmusokat találtak egy kétmilliárd éves dél-afrikai kőzet repedéseiben, így ez a legrégebbi ismert kőzet, ami életnek adhat otthont. A felfedezés a kutatók szerint a korai földi élet, valamint a földi élet eredetének vizsgálatát segítheti. IFLSCIENCE

Budapest desszertje

A Cocó7 Csokoládé Bolt és Látványműhely gesztenyés-sárgabarackos-csokoládés süteményét választották az idén Budapest desszertjének, amelyet először a ma kezdődő Édes Napok Budapest fesztiválon kóstolhatnak meg az érdeklődők a Szent István-bazilika előtt. MTI

Visszaadják a vázát

Még a hatvanas években vásárolt olcsón egy dán férfi ajándékként etruszk tárgyakat Olaszországban egy autó csomagtartójából. Bár voltak kétségei az üzlet tisztaságáról, a gyerekei most elhatározták, hogy a valószínűleg egy sírból illegálisan kiásott vázát és két csészét visszaadják Olaszországnak. GUARDIAN

Kényes témák társasjátéka

TABUK NÉLKÜL Hogyan beszéljünk a gyerekekkel halálról, bántalmazásról, fogyatékosságról, nemiségről, függőségről? Ebben segít a hamarosan megjelenő Kibeszélő nevű kártyajáték.

KRAUSZ VIKTÓRIA

„Egyre több szülő keresett fel, hogy hogyan hozza szóba óvodás vagy kisiskolás gyerekének az olyan tabutémákat, mint például halál, gyász, börtönben levés, öngyilkosság, iskolai erőszak (bullying), függőségek, szegénység, illetlen érintések – mondja Peer Krisztina gyermekpszichológus, aki Kele Fodor Ákos költővel tíz kényes problémakört dolgozott fel, hogy beszélgetésre bátorítsák a szülőket akár már az óvodásokkal is. Ez lett a tavaly megjelent Kibeszélő című, segítséget is adni tudó könyv és verseskötet. Ezt továbbgondolva jött az ötlet egy különleges társasjátékhoz.

„Mindenképp azt akartuk, hogy a pszichológia, a vers, a játék hármas egysége működjön. Külsejében is újat, merészet képzeltünk. Nem minden mosolygós, vidám és rózsaszín az életben, ezért ebben a kártyajátékban nem csillivilli figurák simogatják a gyerek lelkét. Az illusztrációt ugyanúgy Máray Mariann készítette, mint a könyvét is. Sok dolgot előhívnak az ember agyából, lelkéből; nem is lesz mindenkinek könnyű viszonyulnia ehhez, ugyanis nem szokványos. Az biztos, hogy valami mindenkivel történik, aki belekezd a játékba” – állítja Kele Fodor Ákos, aki a verseket írta a társasjátékhoz. A koncepció értelmében a kiválogatott tíz témához (csupa olyan, ami a felnőttek szerint nem gyerekeknek való) nemcsak szépirodalmi alkotásként kapcsolódnak ezek a versek, hanem – életkortól függetlenül – információt is átadnak. „Témánként négy nem gyerekverset, hanem funkcionális, 12 sorosakat írtam; az utolsó sorok összekeverhetők, alkotásra sarkallva a játékosokat, akiknek meglehet az az érzésük, hogy jobbat írtak, mint az eredeti” – teszi hozzá a költő, aki egyben a kiadásért is felel.

A JÁTÉK

PEER KRISZTINA

Egy 7 évesnek ugyanúgy való lehet, mint egy 14 évesnek. A szorongásból nem kimenekítjük őket, hanem eszközt adunk a kezükbe, és a kérdések feltevésében is segítjük őket, aminek nincsenek merev szabályai

FOTÓ: 3D

Ebben a kártyajátékban nem csillivilli figurák simogatják a gyerek lelkét

Lencse Máté társasjáték-tervező, pedagógus szerint ez egy valódi játék, tíz nehéz témával. „Hasznos, különleges, szórakoztató, verses is, és helyenként humort is tartalmaz. A témák, a játék izgalma és a képi világ kimozdít a komfortzónából. A társas feldolgozza a könyvet, az a kiindulópont, ezért a kifejező, egyedi, bevállalós képek visszaköszönnek itt is, tökéletesen passzolva Kriszta és Ákos szövegeihez.” Lencse Máté a fejlesztés során tesztelte a játékot hétéves lányával is, és még órákkal azután is beszélgettek a halálról, ugyanis „nem várt gombok nyomódtak be”.

Peer Krisztina szerint ez a gyerekeket komolyan vevő játék, felnőttes a szóhasználata, gátakat tud feloldani, elősegíti a beszélgetéseket, keretet ad nekik. „A gyerekek képességei között akár hat év különbség is előfordul manapság, ezért egy 7 évesnek ugyanúgy való lehet, mint egy 14 évesnek. A szorongásból nem kimenekítjük őket, hanem eszközt adunk a kezükbe, és a kérdések feltevésében is segítjük őket, aminek nincsenek merev szabályai; sok múlik a szülői vállaláson, de nincs benne olyan, amit nagyon nem akarsz” – magyarázza a gyermekpszichológus.

Megállíthatatlan a Meta AI

BŐVÍTÉS Mark Zuckerberg és a Meta bejelentette, hogy az év végéig az Egyesült Államok mellett további 21 országban teszik elérhetővé a Meta AI-t, a vállalat saját mesterséges intelligenciáját. A Meta AI a Facebook, Instagram, WhatsApp és Messenger alkalmazásban használható, valamint a meta.ai weboldalon is elérhető. A Meta AI különlegessége, hogy integrálva lesz a Meta-alkalmazásokba, így például a Messengerben egyszerűen csevegés közben kérhet az MI-től egyedileg generált képeket vagy javaslatokat. NÉPSZAVA

A tervek szerint a Meta AI az év végére már 43 országban és több tucat nyelven lesz hozzáférhető.

Minden nyolcadik lányt és nőt érint a szexuális erőszak a világon

UNICEF Világszerte több mint 370 millió lányt és fiatal nőt erőszakoltak meg vagy bántalmaztak szexuálisan 18 éves kora előtt – közölte csütörtökön az ENSZ Gyermekalapja, az UNICEF. Ezek szerint minden nyolcadik lányt érint a erőszak ezen formája. A szexuális jellegű erőszak egyéb, nem fizikai formáit, például az online vagy szóbeli bántalmazást beleszámítva az érintett lányok és fiatal nők száma világszerte 650 millióra emelkedik, vagyis minden ötödik fiatal nő és lány érintett –derül ki a szervezet első globális felmérésének adataiból. Az adatok 120 országban és területen 2010 és 2022 között végzett, nemzeti reprezentatív felmérésekből származnak.

A jelentés szerint az átlagosnál rosszabb a helyzet azok esetében, akik bizonytalan körülményekbe kerülnek, ahol gyenge az intézményi háttér, az olyan terület, ami az ENSZ békefenntartó erőinek a felügyelete alatt áll, vagy tele van az erőszak és a bizonytalanság elől menekülő emberekkel. Ilyen helyzetekben a gyermekek ellen elkövetett nemi, szexuális erőszak előfordulása valamivel gyakoribb, és minden negyedik nő vagy lány érintett ebben a körben.

A szexuális erőszak a fiúkat és a fiatal férfiakat is érinti. Becslések szerint 240–310 millió fiú – körülbelül minden tizenegyedik – tapasztalt már gyermekkorában nemi, szexuális erőszakot. Az adatok alapján a kiskorúak elleni szexuális abúzus legnagyobb része serdülőkorban történik, s jelentősen megnő a számuk 14 és 17 éves kor között.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Tüntetés a nők védelméért és jogaiért a Hősök terén, 2020-ban

A legtöbben Afrika Szaharától délre fekvő részén válnak áldozattá, ott ez 79 millió lányt és nőt érint. A felsorolásban Kelet- és Délkelet-Ázsia következik 75 millió áldozattal, míg Közép- és Dél-Ázsiában 73 millió az áldozatok száma. Európa és Észak-Amerika szerepel a felsorolás végén 68 millió áldozattal.

„A gyermekek elleni szexuális erőszak mély és maradandó traumát okoz, gyakran olyasvalaki által, akit a gyermek ismer és akiben megbízik, olyan helyeken, ahol biztonságban kellene érezniük magukat” – mondta Catherine Russell, az UNICEF ügyvezető igazgatója. A túlélők gyakran felnőttkorukban is magukban hordozzák a traumát.

A szervezet szerint a jelentés megállapításai rávilágítanak arra, hogy sürgősen szükség van a globális fellépésre. Többek között szigorítani kellene a törvényeket, és segíteni kellene a gyermekeket abban, hogy felismerjék és jelentsék a szexuális erőszakot.

A nemzetközihez hasonló magyar adatokról nemigen tudni, összesített számokat sem a rendőrség, sem a családsegítők, sem a civil alapítványok nem tudnak, csak azt, hány megkeresés, bejelentés, segítségkérés fut be hozzájuk. Például a Kék Vonal anonim szolgáltatásait 2023-ban 363 alkalommal, 2024. augusztus végéig 291 esetben keresték meg szexuális bántalmazás miatt. A tavalyi konzultációból 226 alkalommal volt az érintett áldozat kiskorú. Az is fontos, hogy egy érintett többször is fordulhat a Kék Vonalhoz, tehát ezek a megkeresések számai, nem az áldozatokéi. NÉPSZAVA

TÖBBNYIRE NAPOS IDŐ, ERŐS SZÉLLEL

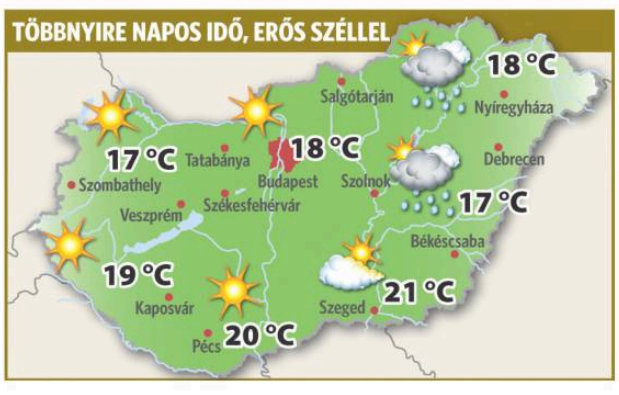

Boldog névnapot, Brigitta!

A Brigitta kelta (ír) eredetű női név. Jelentése: magasztos.

KENÓ Október 10.

6	10	16	18	20	21	22	25	27	31
35	48	49	50	57	66	68	70	71	80

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban
Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA
Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu
Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.
Partnereink: IMEDIA OBSERVER

2024. október 11.

N MOBIL VISSZHANG

A NÉPSZAVA MELLÉKLETE

EU-navigátor: jogorvoslat az uniós jogról

Magyarország húsz éve tagja az Európai Uniónak. Amiből a legtöbb polgár elsősorban annyit érzékel, hogy ötévenként megválasztunk oda valakiket, és megszűntek határok. Sokan élnek a szabad munkavállalás lehetőségével is. Vannak, akik számára a kormány propagandájának köszönhetően az EU egyfajta bürokrata gyarmattartó. Hallani vezetőkről, bizottságról, tanácsról, parlamentről, de nem áll igazán össze se a szerkezet, se a működés. EU-navigátor videósorozatunk újabb kísérlet a létező információs anyagok mellett, hogy követhetővé váljon a szervezet munkája. Lattmann Tamás nemzetközi jogász segítségével folytatódik a tájékozódás az EU sajátos építményében. Ezúttal az Európai Unió Bírósága, ismertebb nevén a luxemburgi bíróság kerül fókuszba, de szó esik a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságáról, illetve az Európai Ügyészségről is, mert ezeket az intézményeket hajlamosak vagyunk összekeverni.

Pixel és folklór

Izgalmas kiállítás nyílt meg október 9-én a Hagyományok Házában. A Pixel és folklór a magyar népművészet és a fotográfia viszonyának 21. századi alakulását tárja elénk. „Egy rövid ideig úgy tetszett, hogy a globalizáció kiradíroz minden hagyományt. Ám, ha másként is, ha szabálytalanul, mégis felbukkan a tradíció itt és ott napjainkban. A fotográfiák arról tanúskodnak, létezik a népművészet, élni tud a hagyomány a 21. században is" – olvasható a szervezők ajánló szövegében.

Hallgassuk a Népszavát!

A mesterséges intelligencia lehetőségeit kihasználva olvasóink meg is hallgathatják a napi lapszám vezető írásait. Mindössze két kattintás, és Szabolcs már olvassa is egymás után a kiválasztott cikkeket. Egy listán pontosan jelezzük a hangfájlban szereplő anyagok címét és kezdési idejét. Érdemes kipróbálni! Rezgessük meg a Népszava hangját! Néhány perc „rádiózás", és sok mindent megtudhat a napi aktuális politikai és egyéb témákról. Autóban ülve így biztos kényelmesebb olvasni, de lehet még számtalan szituáció, amikor nehéz a betűket bámulni.

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 12., szombat | 152. évfolyam, 239. szám | Ára: 600 forint

8+8 OLDAL
MELLÉKLET A MAI LAPSZÁMUNKBAN

AJÁNLÓ

Bajban a brit konzervatívok

Meglepő és sokakat megrázó helyzet állt elő a toryk elnökválasztási procedúrájában: mindkét talpon maradt, jelölt a párt jobbszéléhez tartozó, erősen megosztó. Az elemzők szerint bármelyikük lesz az elnök, az főnyeremény a Munkáspártnak. **7. oldal**

Ellentmondásos gázmegállapodás

Számos ellentmondást azonosítottak a lapunk által megkérdezett szakértők Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszternek a magyar állami MVM és az orosz állami Gazprom gázszerződés-módosításáról szóló közleményeiben. **6. oldal**

Nobel-békedíj a nukleáris leszerelésért

A nukleáris fegyverek betiltásáért fellépő Nihon Hidankjo, azaz az Atom- és Hidrogénbomba-szenvedők Nemzetközi Konföderációja nevű japán szervezet kapta a 2024-es Nobel-békedíjat. **8. oldal**

Máig élő világszám

Három egymást követő olimpián is nyert 100 gyorson Dawn Fraser, az ausztrál extraklaszszis. Ilyen triplázás eddig rajta kívül csak három úszónak sikerült. Nagy valószínűséggel a negyediken is nyert volna, ha engedik indulni. Pedig közben sörözött, cigarettázott, pasizott. **14. oldal**

Befagyott a háborús lista

MENEKÜLTEK Van, aki már visszakényszerült Ukrajnába, mert a kormány a jelek szerint nem frissíti a háború sújtotta területek felsorolását.

FRANK ZSÓFIA

A kormány saját rendelete alapján minden hónap 10-én frissíteni kellene azoknak az ukrajnai megyéknek a felsorolását, amelyek háború sújtotta területnek minősülnek, de úgy tűnik, a kabinet semmibe veszi ezt. Mindez azért lényeges, mert augusztus 21-e óta csak azok az Ukrajnából érkező menekültek kaphatnak fejenként napi 5000 forintos állami lakhatási támogatást, akik ilyen területről jöttek.

A Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) honlapján lévő lista tartalmában továbbra is teljesen megegyezik az első, július elsején feltöltött verzióval. Pedig arra a Magyar Helsinki Bizottság is felhívta a figyelmet, hogy azóta 8 olyan megyét is támadás ért, amelyek közül „egyetlen sem szerepelt a magyar kormány eddigi listáján”. A tárca oldalán található PDF-fájlt 2024. szeptember 3-án hozták létre, egyúttal ez a módosítási dátum is rajta. Lapunk rákérdezett a Miniszterelnökségen, hogy a jelenleg megtalálható területi lista a friss októberi verzió-e, amire azt közölték, hogy „a jogszabálynak megfelelően a legfrissebb, októberi lista érhető el a KTM honlapján”.

Siewert András, a Migration Aid vezetője lapunknak elmondta: a győri szállójukon egy éve élt egy édesanya két gyermekével, de a területi lista alapján a nyár vége óta nem járt nekik támogatás. Ők eredetileg Poltavából jöttek, ahol azóta heves harcok voltak. Végül a család visszament Ukrajnába. A Magyar Helsinki Bizottságnál kérdésünkre azt mondták, vannak, akik más uniós tagállamban keresnek védelmet, és akadnak, akik visszatérnek a harcok dúlta térségbe.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Utcára tett menekültek Kocson. A lista alapján nem jár nekik támogatás

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Nem itthon esszük a magyar biót

FÖLD Nem látja teljesíthetőnek az Európai Számvevőszék azt a célt, hogy 2030-ra a közösség mezőgazdasági területének a 25 százalékán ökológiai/bio termelés folyjon. Magyarország például biztosan lefelé húzza majd az átlagot. A KSH 2023-as adatai szerint ugyanis itthon a teljes termőterület alig 6,3 százalékán, mintegy 320 ezer hektáron zajlik biogazdálkodás. A tíz évvel ezelőtti 130 ezer hektárhoz képest ez komoly javulás, de még így is csak az európai mezőny közepén helyezkedünk el. Pénz van, a biogazdálkodásra való átállásra 2014 és 2022 között 12 milliárd eurót kaptak, 2027-ig pedig újabb 15 milliárdban részesülnek a tagállamok, ám a számvevőszék szerint a források jó hasznosulása kérdéses. Drexler Dóra, az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet ügyvezetője szerint a magyar piac furcsán alakult, a biofogyasztást döntően exporttermékek fedezik, közben a magyar termelés 80 százaléka exportra megy.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A kívánatosnál jóval kisebb területen folyik ökológiai termelés

CIKKÜNK A 6. OLDALON

„Trumpnak jó esélye van a győzelemre”

ELNÖK „Mindkét párt emelte a tétet. A demokraták szerint ha Trump nyer, akkor a demokrácia diktatúrába fordul. A republikánusok szerint ha Harris nyer, akkor összeomlik az ország” – jellemezte az amerikai választási kampány polarizált üzeneteit lapunknak adott interjújában Mikecz Dániel politológus, aki jelenleg a legfontosabb csatatér államban, Pennsylvaniában lévő University of Pittsburgh ösztöndíjas vendégoktatója. Részt vett a Butlerben rendezett Trump-gyűlésen is, ahol júliusban merényletkísérletet követtek el a volt elnök ellen. Mikecz szerint Trumpnak jó esélye van a győzelemre, míg Kamala Harris kevésbé tud önazonos lenni a kampányában mutatott szereppel.

INTERJÚNK AZ 5. OLDALON

Átalakítási tervek a kutatók feje felett

AKADÉMIA Nem tudják, valójában milyen átalakítások körvonalazódnak a fejük felett – mondta lapunknak Péter László, az Akadémiai Dolgozók Fórumának elnöke, miután kiderült: az egykori akadémiai kutatóintézeteket összefogó HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat vezetése a kormánnyal egyeztethet a kutatóhálózat „új működéséről és szervezeti korszerűsítéséről”. A tárgyalásokat egy háromtagú delegáció folytatja majd le, ők járnak el a kutatási hálózat érdekeinek képviseletében, csakhogy a delegáció egyetlen tagja sem dolgozott a kutatóhálózatban, egyiküknek alapkutatási tapasztalata sincs – mondja Péter László.

CIKKÜNK A 4. OLDALON

Telefonja kamerájával olvassa be a kódot, és a kapott linket nyissa meg a böngészőben! Ha mégis inkább begépelné, használja ezt a címet: **https://nepszava.hu/241012**

A hét, amikor Brüsszel elfoglalta Orbánt

PODCAST Nagyon úgy fest, hogy az uniós elit felvette Orbán Viktor utcai harcos stílusát, és közben a sorok között azt is megüzenték a magyar népnek, hogy itt a vége: ha 2026-ban is Orbán marad, akkor immáron elválik az EU és Magyarország útja. Először a schengeni övezetből, majd az EU-ból is repülhetünk – hangzott el a Népszava Hol élünk? közéleti podcastjének legújabb adásában, amelyben Varga Dóra főszerkesztő-helyettes, Papp Zsolt gazdasági újságíró, Zoltai Ákos belpolitikai szerkesztő és Batka Zoltán műsorvezető a strasbourgi parlament langyosságában is történelmi fordulatot jelentő üléséről beszélgetett. Szó esett az újra lejtőre került forint sorsáról is: amennyiben az orbáni gazdaságpolitika marad, pár év, és kezdhetünk barátkozni az ötszázas euróval is.

Kamala Harris kevésbé tud önazonos lenni – mondja Mikecz Dániel

Befagyott a háborús lista

SEGÉLY Hiába érintenek új területeket a harcok Ukrajnában, a kormány ugyanazt a 13 megyét tartja háború által sújtott területnek, mint július elsején – tudtuk meg. Így pedig a menekültek itteni lakhatási támogatásának megvonása sem követi a valós helyzetet.

FRANK ZSÓFIA

– Egy édesanya két gyermekével egy éve élt a győri szállónkon, de a kormányzati területi lista alapján a nyár vége óta már nem járt nekik támogatás, pedig eredetileg Poltavából jöttek, ahol heves légitámadások voltak. Végül visszament Ukrajnába a gyerekekkel együtt. Annyira aggódtunk, hogy egy darabig tartottuk is vele a kapcsolatot. Az egész előtt értetlenül állunk – a többi között erről beszélt lapunknak Siewert András, a Migration Aid vezetője.

Mint arról többször beszámoltunk, korábban az Ukrajnából Magyarországra érkező menekülteknek napi 5000 forintos állami lakhatási támogatás járt, ám augusztus 21-től ezt a kormány megváltoztatta. Akkortól csak azok kaphatják ezt a pénzt, akik olyan megyékből érkeztek, ahol harcok dúlnak. A háború által sújtott megyék listáját a kormánynak – saját rendelete alapján – minden hónap 10-ig frissíteni kellene, és ezt a Közigazgatási és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) holnapjára is fel kell tölteni.

Lapunk rákérdezett a Miniszterelnökségen (korábban onnan kaptunk választ Pál Norberttől, az orosz–ukrán háború elől Magyarországra menekülő személyekért felelős kormánybiztostól), hogy a jelenleg megtalálható területi lista a friss októberi verzió-e. A válasz szerint „a jogszabálynak megfelelően a legfrissebb, októberi lista érhető el a KTM honlapján”. Ugyanakkor az általunk a honlapról letöltött (egyetlen) pdf fájl tulajdonságai szerint azt 2024. szeptember 3-án hozták létre és egyúttal ez a módosítási dátum is rajta, vagyis feltehetően azóta nem változtatták meg. Tartalmában pedig a lista továbbra is teljesen megegyezik az első, július elsején feltöltött verzióval.

> Nyolc olyan megyét is támadás ért Ukrajnában, amelyik közül egy sem szerepelt a magyar kormány eddigi listáján.

KÉRDÉSEK

SIEWERT ANDRÁS: Mi számít háborús területnek, ha hetente, naponta, vagy ha óránként bombáznak?

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Ezen a listán a 27 ukrajnai területből 13 szerepelt, akárcsak most, viszont azóta – ahogy arra a Magyar Helsinki Bizottság is felhívta a figyelmet – több más helyen is zajlanak légitámadások. Ahogy a szervezet írta, „nyolc olyan megyét is támadás ért, amelyik közül egyetlen sem szerepelt a magyar kormány eddigi listáján. Ezek a Vinnicjai, Poltavai, Hmelnickiji, Kirovohradi, Lvivi, Rivnei, Ivano-frankiszki és a Kárpátaljai területek. Utóbbiból érkezett a most lakhatásukat elveszítő menekült családok túlnyomó többsége is”. Figyelemre méltó az is, hogy a lista kidolgozásáért, illetve frissítéséért elvben többen is felelnek, Pál Norbert mellett Szalay-Bobrovniczky Kristóf honvédelmi miniszter, és Szijjártó Péter külügyminiszter bevonásával készül.

– Ezt a listát mi alapján állítják össze, foglalkozik egyáltalán ezzel komolyan bárki? – tette fel a kérdést a Népszavának Siewert András, a Migration Aid vezetője. Emlékeztetett, hogy Poltavában például szeptember elején 47 ember halt meg rakétatámadásokban, és 200-an sérültek meg. „A terület, ahogy említettem, nincs rajta háború sújtotta területi listán. Mi számít háborús területnek: ha hetente, naponta, vagy ha óránként bombáznak?”– tette fel a költői kérdést Siewert.

Augusztusban mintegy 120 embert tettek utcára Kocs településen, miután a kormány szűkítette a lakhatási támogatást

A Magyar Helsinki Bizottságnál kérdésünkre azt is elmondták, vannak olyan családok, amelyek más európai tagállamban keresnek védelmet, illetve vannak, akik arra kényszerültek, hogy visszamenjenek Ukrajnába annak ellenére, hogy oda az ENSZ Menekültügyi Főbiztossága szerint sem biztonságos visszatérni. Vannak olyanok is, akik „ideiglenes megoldások között őrlődnek”. Mindez – mondta Bakonyi Anikó menekültügyi programvezető – továbbra is jogsértő, ugyanis Magyarországnak biztosítania kell(ene), hogy a menedékesek megfelelő szálláshelyhez jussanak.

Mindezt Siewert András tapasztalatai is megerősítik. A náluk egykor elszállásolt, nagyrészt kárpátaljai menekültek egy része Németországba vagy Ausztriába ment tovább. – Akik más országba mentek, magyar ajkúak, de nem kettős állampolgárok, mert csak ők kaphatják meg nyugatabbra a menedékes státuszt. Az augusztustól hatályos változás egyébként hullámot indított el, és azóta olyanok is tovább mennek, akik maradhattak volna – mondta lapunknak. A Migration Aid vezetője azt is megerősítette, hogy sokan nem Nyugat felé távoztak, hanem hazamentek Ukrajnába. Akiknek pedig van valamennyi pénzük, azok jellemzően itt maradtak és maguk fizetik a szállást. Náluk például – folytatta – a munkásszálló fejenként 3600 forintot kér egy éjszakára. Mint mondta, ez egy embernek megéri, mert havonta 108-110 ezer forint körül jön ki a számla. Kettőnek már „határeset”, hiszen 200 ezer felett már találhatnának albérletet is, igaz, ott kauciót is kellene fizetni. Három ember esetén viszont már egyáltalán nem éri meg itt maradni – tette hozzá.

Radar alatt tartják a problémát

AKADÁLYOK – Tévhit, hogy ezek az emberek nem dolgoznak – mondja az ukrajnai menekültekről a Migration Aid vezetője –, hiszen az államtól kapott támogatás nem lenne elég még az alapvető szükségleteikre sem. Sokkal inkább arról van szó, hogy a mostani gazdasági környezetben még azok sem keresnek eleget, akik tudnak munkát vállalni. – A legtöbbjük nem tud a végzettségének megfelelő munkakörben elhelyezkedni. Segédmunkát, betanított munkát végez szinte mindenki, részben a nyelvi nehézségek miatt, részben más okokból. Építőiparban dolgoznak, vasalnak, takarítanak, üzemben egy szalag mellett állnak. Ráadásul a munkaadók egy része visszaélésszerűen használja az ukrajnai munkaerőt, keveset fizetnek nekik, elbocsátják őket a próbaidő alatt, vagy épp feketén dolgoztatják őket. Így nehéz annyi induló tőkét összerakni, hogy albérletbe menjenek.

Sok gyerek persze nem jár iskolába – teszi hozzá Siewert András –, mert ha a napi megélhetés, a lakhatás gondot jelent, akkor nem az iskolával lesznek elfoglalva a szülők. Ezek az esetek viszont „az ellátórendszer radarján sincsenek”, csak azok láthatóak, amelyek a sajtóban is megjelennek. „Bár megjegyzem, ha a családvédelem minden menekült esetével foglalkozna, az a rendszert is erősen leterhelné, miközben szankcionálni nem tudják őket”. A cél a rendelettel Siewert szerint az volt, hogy kevesebbe kerüljenek az Ukrajnából érkező menekültek. Ám ha elveszik a gyerekeket, az megint csak az állam költsége lenne, tehát a kormány egyik zsebéből a másikba rakná a problémát.

– Nyolc éve dolgozom a menekültellátásban, és azt érzékeltem, hogy nem a megoldás a cél, hanem, hogy radar alá kerüljön a menekültprobléma – fogalmazott Siewert András. F. ZS.

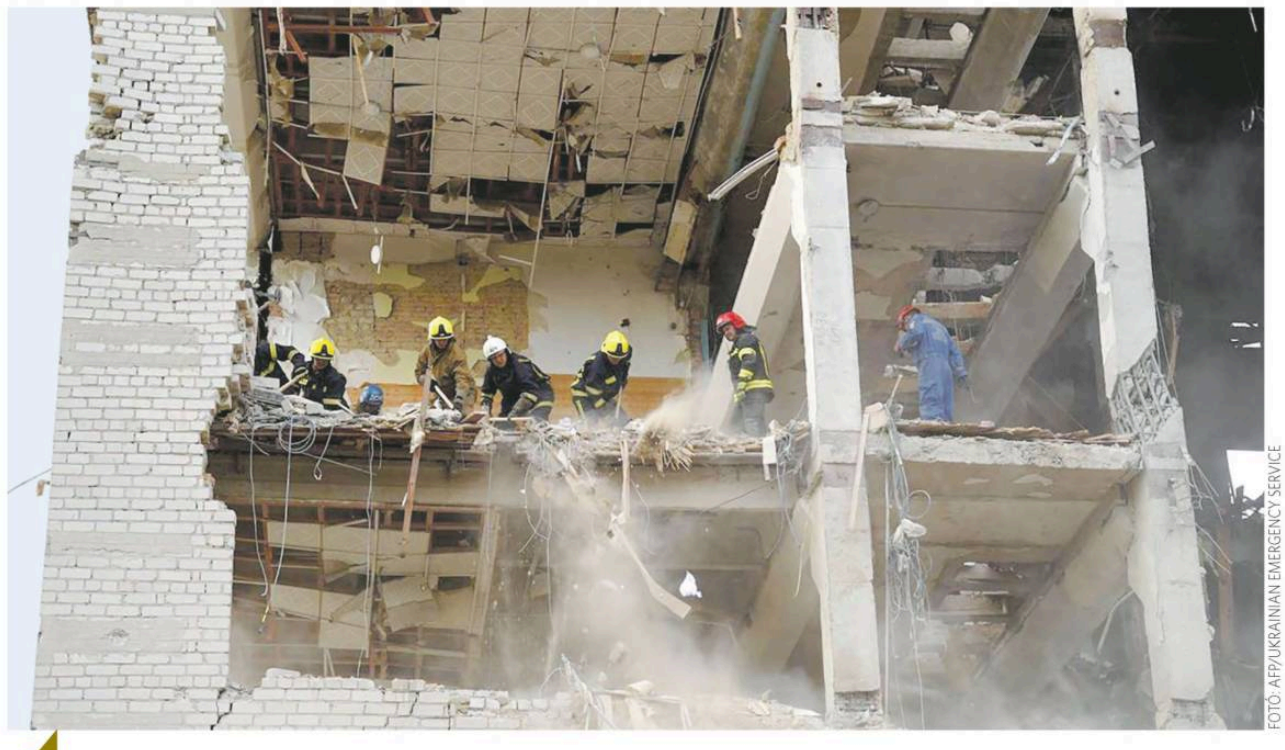

FOTÓ: AFP/UKRAINIAN EMERGENCY SERVICE

Találatot kapott épület Poltavában. Ez a listán nem harcok dúlta terület

„Bárhogyan is szavazunk, nem változik semmi”

KUTATÁS A magyarok csaknem háromnegyede az emberek közötti egyenlőséget fontosabbnak tartja, mint a gazdasági növekedést. Ugyanakkor kétharmadnál is többen gondolják úgy, hogy „erős vezetőkre van szükségünk, akik megmondják, mit tegyünk”.

CZENE GÁBOR

A magyar társadalom többsége inkább elégedett az életével, a lakosság 71 százaléka sorolható ebbe a kategóriába. Bár a „nagyon elégedettek” csak 18 százalékot tesznek ki, ez még mindig több, mint az a 10 százalék, amely kifejezetten elégedetlenként határozza meg magát. A képet azonban jelentősen árnyalja, hogy igen magas azok aránya, akik úgy vélik, nincsenek annyira megbecsülve, mint kellene (75 százalék), nem kapnak megfelelő jövedelmet a munkájukért (68 százalék), továbbá azt állítják, a hozzájuk hasonló emberek nem tudják érvényesíteni az érdekeiket (76 százalék).

Az arányokból világosan látszik, hogy az általános elégedettségérzést nem teljes mértékben határozza meg az, mennyire látják kedvezőnek vagy kedvezőtlennek a saját helyzetüket az emberek. A Magyarországon élők 92 százaléka legalább egy szempontból depriváltnak érzi magát – derült ki a Tett és Védelem Alapítvány megbízásából készült felmérésből. Bár a kutatás – ahogyan arról előző cikkünkben beszámoltunk – alapvetően az antiszemitizmus jelenségével foglalkozott, a felmérést készítő ZRI Závecz Research a társadalmi környezetet is vizsgálta. Most ezeket az eddig nem közölt adatokat ismertetjük.

A tekintélyelvűséget, illetve a nyitott vagy zárt gondolkodást feltérképező kérdéssor alapján a magyarok 43 százaléka azonosítható zárt gondolkodásúként. A felkínált állítások sorában – az „egyetért” és a „teljes mértékben egyetért” válaszokat összeadva – a legtöbben azzal fejezték ki egyetértésüket (82 százalék), hogy jelentősen korlátozni kellene az országba érkező idegenek számát.

FOTÓ: CSOMOR ÁDÁM

Jelentős hányad úgy véli, választás útján sem tud hatást gyakorolni

64 százalék – ennyien támogatnák, hogy súlyos bűncselekmények esetén halálbüntetés is kiszabható legyen

A válaszadók 75 százaléka szerint „a legtöbb problémánk megoldódna, ha meg tudnánk szabadulni az erkölcstelen és antiszociális emberektől”. Majdnem ennyien vélekednek úgy, hogy „a legfontosabb erény, amit a gyerekeknek meg kell tanulniuk, a tekintély tisztelete” (73 százalék). Azon állítással, hogy „a kábítószert fogyasztók börtönbüntetést érdemelnek”, 67 százalék ért egyet. Közel kétharmad (64 százalék) támogatná, hogy súlyos bűncselekmények esetén halálbüntetés is kiszabható legyen.

A szigort és a tekintélyelvűséget sugárzó válaszok sorában az abortusz megítélése jelent kivételt. Ebben a témában a megengedő attitűd az elterjedtebb: csak 32 százalék szerint kellene jobban korlátozni a terhességmegszakítást.

A magyarok 48 százalékának az a meglátása, hogy az embereknek akkor is támogatniuk kell a hazájukat, ha annak nincs igaza. Némileg kevesebben vannak azok (44 százalék), akik egyetértenek azzal, hogy a világ jobb hely lenne, ha más országok lakói olyanok lennének, mint a magyarok. Ennél jóval többen érzik úgy (62 százalék), hogy akadnak dolgok, amelyek miatt magyarként szégyenkezni lehet. A válaszok alapján összességében a felnőtt népesség 43 százaléka tekinthető „erősen nemzeti érzelműnek” vagy éppen etnocentrikusan gondolkodónak.

43 százalék – a megkérdezettek ekkora hányada azonosítható zárt gondolkodásúként

A tavaly ősszel készült reprezentatív felmérés a politikai attitűdöket is kutatta. A magyar társadalom jelentős hányada úgy véli, hogy választások útján sem tud hatást gyakorolni az ország életére, mert „bármelyik pártra is szavaznak az emberek, a dolgok úgysem változnak”. Ezzel a kiábrándultságot tükröző állítással 69 százalék egyetért. A túlnyomó többségnek (82 százalék) az a benyomása alakult ki, hogy semmilyen hatást nem tud gyakorolni a kormány tevékenységére. Közben a megkérdezettek több mint kétharmada, 68 százaléka úgy gondolja, hogy „erős vezetőkre van szükségünk, akik megmondják, mit tegyünk”.

A magyar társadalom jelentős többsége valamilyen mértékben egyetért azzal, hogy globálisan, az országok szintjén, de országon belül is szükség van a gazdasági viszonyok kiegyenlítésére. A felmérésben részt vevők 73 százaléka szerint „az emberek közötti egyenlőség fontosabb, mint a gazdasági növekedés”. Elsöprően nagy, 83 százalékos a támogatottsága annak az állításnak, hogy „Magyarországon a gazdagoknak több adót kellene fizetniük az emberek közötti egyenlőtlenség csökkentése érdekében”.

Kúria-döntés a kormánypárti polgármesterrel szemben

BUSZOK Megsemmisítette a budavári önkormányzat turistabuszok behajtását korlátozó rendeletét a Kúria – vettük észre. A kerületet októbertől vezető kormánypárti Böröcz László, illetve a turistabuszok kitiltását célzó önkormányzati rendeletalkotást erőltető kerületi Fidesz-frakció aligha hagyja ezt szó nélkül.

Böröcz László szerint a turistacsoportokból az önkormányzat alig profitál

Az autóbuszok behajtását erősen korlátozó passzusok 2022-ben kerültek be az I. kerületi önkormányzatnak a közösségi együttélés alapvető szabályairól szóló rendeletébe. Ebben kimondták: a budai várba kizárólag a kerület által előzetesen kiadott várakozási hozzájárulás birtokában hajthatnak be a turistabuszok. A tilalmat megszegőket 100 000 forintos bírsággal büntették.

Az önkormányzati rendelet felülvizsgálatát a Fővárosi Törvényszék kezdeményezte a Kúriánál, mondván: a turistabuszok behajtása és várakozása közterület-használati kérdés, ami nem tartozik a közösségi együttélés tárgykörébe. A Kúria Önkormányzati Tanácsa egyetértett az indítvánnyal, s megállapította: a rendelet buszok behajtására és várakozására vonatkozó passzusai jogsértők – így megsemmisítette azokat.

A Kúria döntését megelőzte a Fővárosi Törvényszék előtt indított nagyszámú és később egyesített peres eljárás, amiben nagy szerepet játszott a Magánvállalkozók Nemzeti Fuvarozó Ipartestülete – NiT Hungary érdekvédelmi tevékenysége, melynek keretében támogatást nyújtottak a megbírságolt autóbuszos személyszállító vállalkozásoknak a bírságok miatt indított perekben.

Az érdekvédelmi szervezet üdvözölte a döntést: a Kúria határozatának köszönhetően megszűnt a jogalap a Várba tartó turistabuszok „szankcionálására s a csoportos turistaforgalom aránytalan és indokolatlan mértékű korlátozására”.

A kerületet októbertől vezető kormánypárti Böröcz László – aki a bérlakástörvényt is benyújtotta – hosszú ideje hangoztatja, hogy „nincs helye a turistabuszoknak Budavár belső utcáin”, és a megoldást az jelentené, ha nem engednék behajtani a turistabuszokat a belső utcákba, s csak a kerület peremén tehetnék le az utasokat. A kitiltást célzó rendeletalkotásnak többször is nekifutott a kormánypárti frakció az előző ciklusban, de a párbeszédes V. Naszályi Márta polgármester azzal próbált hárítani, hogy ez sokkal komplexebb probléma annál, hogy egyetlen tiltó rendelettel megoldhatnák. A megoldáskeresés érdekében létrehozott egy kerekasztalt, amelynek a munkájában a kerületi és a Fővárosi Önkormányzat mellett a Várkapitányság, valamint az érintett szakmai szervezetek és érdekképviseletek is részt vettek.

FOTÓ: WILL GRAAF

Vár és buszok. Máshogy látja a Fidesz és a bíróság

A szigorításnak végül a fővárosi parkolási rendelet 2022-es módosítása nyitott teret, amely kimondta, hogy óránként legfeljebb 24 busz engedhető be a Várba, de ezek is csak előzetes várakozási hozzájárulással.

V. Naszályi Márta egy, illetve két év haladékot adott volna a buszos szolgáltatóknak, de az időközi választáson aratott fideszes győzelem miatt kisebbségbe szorult a képviselő-testületben. Az immáron – az átszavazó függetlenekkel – többségbe került Fidesz pedig megszavazta Varga Dániel volt jobbikos, a júniusi választáson már Fidesz-jelöltként indult képviselő javaslatát, s statáriális gyorsasággal bevezették a turistabuszok behajtását korlátozó rendeletet. Az előzetes várakozási hozzájárulásokat az általa vezetett Városfejlesztési, Innovációs és Környezetvédelmi Bizottság adta ki meglehetősen borsos, évi 900 000 forintos áron.

Böröcz László polgármesterként tovább szigorítana, mondván: a turistacsoportokból származó bevételből az önkormányzat alig profitál, márpedig a kerület fejlesztéséhez pluszbevételekre van szükség. Teljesen kitiltaná a Várból a turistabuszokat, a turistákat egy önkormányzati cég vinné körbe elektromos járművekkel.

SZALAI ANNA

Nincs még ítélet a kölcseys tanárok ügyében

ELJÁRÁS Pénteken folytatódott a budapesti Kölcsey Ferenc Gimnáziumból polgári engedetlenség miatt kirúgott tanárok pere, s bár a Fővárosi Törvényszék Munkaügyi Kollégiuma az elsőfokú határozat kihirdetését tervezte, erre végül nem került sor. A pénteki tárgyalást Boda Zoltán tanácselnök vezette, miután a Kölcseys tanárok ügyét eddig tárgyaló Halász Krisztián bíró más feladatokat kapott.

– Nehéz helyzetben vagyok, csak most kaptam meg ezt az ügyet. De már nincs hova halasztani – fogalmazott Boda Zoltán, miután november 8-ára halasztotta a határozat kihirdetését. A per 2023 elején indult, és bár az előző bíró már indén júniusban ítélethirdetést várt, a pénteki nap előtt májusban volt legutóbb érdemi tárgyalás. A Kölcseyből öt tanárt rúgott ki a Belső-Pesti Tankerületi Központ – köztük a Tanítanék Mozgalom két tagját, Törley Katalint és Palya Tamást –, miután többször polgári engedetlenségi akciókkal hívták fel a figyelmet a közoktatás problémáira, és hivatalosan nem tartották meg az óráikat.

A pedagógusok ügyvédje, Tóth Balázs a tárgyaláson elmondta, a tanárok már nem kérik jogviszonyuk visszaállítását, mert elbocsátásuk óta szakmailag új életet kezdtek. Amit kérnek, az a több évtizedes munkájukért járó végkielégítés és a felmentési idejükre járó illetmény, amelyeket nem kaptak meg. Továbbá hátrányos megkülönböztetésért járó sérelemdíjat is szeretnének, mert az ügyvéd szerint mindmáig nem derült ki egyértelműen, miért pont az érintett öt pedagógust rúgták ki, amikor ennél jóval többen engedetlenkedtek az iskolában.

FOTÓ: PAVEL BOGOLEPOV

Hiába várták, tegnap sem született meg az ítélet

Tóth Balázs záróbeszédében arról is szólt, az ügy túlmutat önmagán, mert nemcsak egy munkajogi vita, hanem az alapvető polgári szabadságjogokról, illetve azok megsértéséről szól. Felidézte a Kölcsey korábbi igazgatója, Fazekas Csaba tanúvallomásában elhangzottakat, melyek szerint a tanárok kirúgása nagyobb kárt okozott, több tanóra maradt el utána, mint korábban a polgári engedetlenség miatt.

A tankerület jogi képviselője, Szikora Gábor ellenben úgy látja, ez egy egyszerű munkaügyi jogvita, szerinte bármely más munkáltató hasonlóan járna el, ha a dolgozók megtagadnák a munkavégzést. – A tiltakozásnak vannak törvényes módjai, akik ezt választották, őket soha semmilyen hátrány nem érte – mondta az ügyvéd. Azt visszautasította, hogy a tankerület döntése arra irányult volna, hogy a Tanítanék Mozgalom ismert képviselőit távolítsák el az iskolából. JUHÁSZ DÁNIEL

LAPSZÉL

Igazítottak a nemi szerves anyagon

Megvágva került vissza a Tények oldalára az a TV2-s anyag, ami Magyar Péter nemi szervével foglalkozott. A videót péntek reggel távolították el, így egy darabig nem lehetett megnézni. Az adásban majdnem két percen át foglalkoztak azzal, hogy a Tisza Párt vezetője az Európai Parlamentben megigazítja a nemi szervét; maga a mozdulat pár másodperc volt, de ezt többször ismételve adták le, és ez szinte a teljes kormánysajtón végigment. A politikus azzal reagált: „A miniszterelnök szellemi/erkölcsi hátországát jelentő Bayer Zsolt–Megafon–TV2–Deutsch Tamás négyes fogat övön aluli mélységekbe süllyedt (éhes disznó makkal álmodik).” NÉPSZAVA

Életvitel-vizsgálat az iskolaőröknél

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Az iskolaőrökre is kiterjesztené a kormány a kötelező életvitel-vizsgálatot, így az érintetteknek az erkölcsi bizonyítvány mellett hivatalos papírral kellene rendelkezniük a kifogástalan életvitelükről – ez szerepel javaslatként egy belügyi tárgyú módosító csomagban. A Hvg.hu szerint a javaslat alapján a mintegy 800 jelenlegi iskolaőr átvilágítását a Nemzeti Védelmi Szolgálat végezné, hasonlóan a gyermekvédelmi intézményekben dolgozókéhoz és a nevelőszülőkéhez. NÉPSZAVA

Élen a Tisza Párt a 40 év alattiaknál

Tovább csökkent és már csak 4 százalékpont a különbség a Fidesz és a Tisza Párt támogatottsága között a Závecz Research friss közvélemény-kutatása szerint. A biztos szavazó pártválasztóknál a Fidesz 39, a Tisza 35 százalékon áll, a különbség a teljes népességet tekintve mintegy 300 ezer fő. Van olyan csoport, például a 40 év alattiak, ahol Magyar Péter pártja már népszerűbb a Fidesznél (28, illetve 20 százalék). A fővárosiak és a diplomások körében is vezet a Tisza a kormánypárt előtt. NÉPSZAVA

Újra mellőzik a kutatókat

ÁTSZERVEZÉS Ismét az intézetben dolgozók feje felett alakítanának át a Magyar Tudományos Akadémiától öt éve elszakított kutatóintézet-hálózatot.

F. SZABÓ KATA

– Paradox helyzet, hogy a kutatóhálózatot felügyelő szerv nem a kutatókkal, de még csak nem is a kutatóhálózat egységeinek vezetőivel egyeztetve határoz a megteendő lépésekről, hanem az őt tartósan alulfinanszírozó kormányban keresi a szövetségest – erről beszélt lapunknak Péter László, az Akadémiai Dolgozók Fórumának elnöke egy minapi, egyeztetésről szóló hír nyomán.

Múlt pénteken jelent meg hír a HUN-REN Magyar Kutatási Hálózat – vagyis az egykori akadémiai kutatóintézeteket összefogó szervezet – honlapján arról, hogy az Irányító Testület (IT) felhatalmazta a HUN-REN Központ vezetését, hogy kormányzati egyeztetéseket kezdeményezzen a kutatóhálózat „új működéséről és szervezeti korszerűsítéséről”. A tárgyalásokat egy háromtagú delegáció folyatja majd le, amelynek tagjai Gulyás Balázs elnök, Jakab Roland vezérigazgató és Szabó Gábor, az Irányító Testület tagja. Ők járnak majd el a kutatási hálózat érdekeinek képviseletében a közlemény szerint. Csakhogy a háromfős bizottság egyetlen tagja sem dolgozott sohasem a kutatóhálózatban, egyiküknek pedig alapkutatási tapasztalata sincs – tudta meg lapunk Péter Lászlótól.

Hankó Balázs kulturális és innovációs miniszter a HUN-REN honlapján megjelent hír szerint egy szeptember 25-én rendezett workshopon arról beszélt, a „kiválóságalapú és hatásvezérelt” kutatások támogatását erősítenék meg Magyarországon. Emellett kijelentette, a kutatóhálózat működési korszerűsítése a magyar gazdaság és társadalom alapvető érdekét szolgálja.

Ennek ismeretében a tudósok attól tartanak, hogy a Palkovics László miniszterségе idején a kutatóhálózatra erőltetett innovációs hajsza erősödik fel újból. „Az innováció elsődlegesen a vállalati szféra tevékenysége, és a tudományos kutatás egészére kiterjedően nem értelmezhető. Innovációs szempontok alapján nem lehet az akadémiai integritás eszméjét képviselni. Tény, hogy a tőke egyértelműen az ipar oldalán van, és ott sokszor rendelkezésre állnak olyan műszerek, berendezések, a fejlesztéshez szükséges pénz, amiről a kutatóhálózat álmodni sem mer. Ugyanakkor egyáltalán nem biztos, hogy ezek a cégek szeretnék bevonni a kutatókat a tevékenységükbe, hiszen egy tudósnak egészen más a gondolkodásmódja, a kutatási eredmények sokszor nem fordíthatók közvetlen, azonnali anyagi haszonra” – mondta lapunknak az ADF elnöke és kiemelte, számos további homályos részlet van a nyilatkozatban, így nem tudják, valójában milyen átalakítások körvonalazódnak a fejük felett.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Tiltakozás 2019 márciusában. Ugyanazokat a köröket futják

Bár a HUN-REN közleménye úgy zárul: „a delegáció tagjai folyamatosan tájékoztatják az Irányító Testületet és a kutatóhálózat belső közvéleményét a kormányzati egyeztetések előrehaladásáról, és azok eredményéről”, Péter László szerint ez nem vehető komolyan. A kutatóközpontok „belső közvéleménye” eddig semmiféle tájékoztatást nem kapott, és ez így volt a korábbi átalakítás, az MTA-tól való elcsatolás esetében is.

„Sem az átvilágítások során, sem azoktól függetlenül nem volt olyan esemény, amin a HUN-REN vezetése részéről bárki a dolgozói közösségekkel közvetlenül érintkezett volna. Most sem ismerjük annak a koncepciónak az alapvonásait sem, amivel a kijelölt háromfős küldöttség az egyeztető tárgyalásokra indul – mondta Péter László, utalva azokra a júniusban befejeződött kutatóhelyi átvilágításokra, amelyek eredményei továbbra sem nyilvánosak.

A korábbi akadémiai kutatóhálózat 2019-es elcsatolásakor a kormány azt hangoztatta, hogy a létrejövő szervezet a kormánytól független lesz. Ennek fényében a kutatók képviselője szerint nehezen érthető, hogy szervezeti korszerűsítés kérdésében az IT miért a kormányzattal egyeztet. Úgy látja, a függetlenedés helyett épp ellentétes folyamatok zajlanak: „kormányzati befolyás alá vonás és jól-rosszul leplezni kívánt nyomásgyakorlás”. Péter László azt is érthetetlennek tartja, hogy egyáltalán miért a szervezet újbóli átalakításában látják a problémák megoldását ebben a súlyosan alulfinanszírozott és rosszul menedzselt rendszerben. „A szerkezeti átalakításokra való szüntelen törekvés figyelmen kívül hagyja, hogy a teljesítőképesség a finanszírozással szoros összefüggésben van, és egy alulfinanszírozott kutatási szervezet állítólagos szerkezeti hibáit javítgatni csupán pótcselekvés, ha ugyan nem szándékos rombolás” – teszi hozzá. Mindez nem elválasztható az intézetekben dolgozók bérhelyzetétől sem.

IRÁNY

PÉTER LÁSZLÓ:
A függetlenedés helyett épp ellentétes folyamatok zajlanak, vagyis kormányzati befolyás alá vonás és jól-rosszul leplezni kívánt nyomásgyakorlás

A Tudományos Dolgozók Demokratikus Szakszervezete folyamatosan igyekszik felhívni a figyelmet a méltánytalanul alacsony bérekre és azonnali 50 százalékos emelést követel, de a kutatóhálózat vezetése nem válaszol érdemben a megkereséseikre. Márpedig Péter László szerint a versenyképes bérszint megteremtése kizárólag szándék kérdése, és semmi köze bármiféle szerkezeti átalakításhoz.

„Ha rosszabbul élnek, mint Trump idején, miért ne vágynának vissza?”

INTERJÚ Trumpnak jobbak az esélyei – mondta a Népszavának Mikecz Dániel politológus, aki a University of Pittsburgh Fulbright-ösztöndíjasaként követi az elnökválasztási kampányt.

Nemrég ellátogatott a pennsylvaniai Butlerben tartott Trump-nagygyűlésre. Volt egy messiáshangulat a levegőben?

Volt, hiszen Trump visszatért az első merényletkísérlet helyszínére. Sok felszólaló megemlékezett erről. Az egész esemény középpontjában a júliusi merénylet állt. A középső fia, Eric is azt nyilatkozta: az apja a testével egy „golyót fogott fel” az országért. A rendezők – ezúttal is – darukkal feszítették ki az amerikai zászlót a színpad fölött, amely egyesek szerint feszületet, mások szerint angyalt formázott. Az amerikai folklórban megvan a megtépázott lobogónak az ethosza, amit felhúztak például Ivo Dzsimán. Szándékosan koszos volt a zászló alja, erre a háborús toposzra játszottak rá a szervezők. Az emberek akár 10 órát is vártak Trumpra egy októberhez képest meleg napon. Számomra nagyon meglepő volt, hogy Trump támogatói mennyi erőfeszítést tesznek azért, hogy ott lehessenek egy ilyen rendezvényen.

Mi a forrása ennek a lelkesedésnek?

Az amerikai nacionalizmus más típusú, mint a magyar. A közép-európai nacionalizmusok a népi folklór mellett egy történeti tudathoz kötődnek, ez az elem érthető okokból kevésbé van jelen az Egyesült Államokban. Itt az amerikai zászlóra történő feleskü vagy ez közösen elmondott ima jelentette az összekapcsolódást.

Egy koncertszerű élményt képzeljünk el?

Bizonyos tekintetben minden politikai esemény koncertszerű élmény, mert van fellépő és van közönség is. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy Amerikában sokkal nagyobbak a távolságok, így a személyes részvétel egy kampánygyűlésen nagyobb elkötelezettséget kíván meg az állampolgároktól. Bár nálunk is van olyan, hogy egy vidéki városból a fiatalok felutaznak egy diáktüntetésre Budapestre, de a kisebb távok mellett az is lényeges különbség, hogy itthon összehasonlíthatatlanul jobb a tömegközlekedés. Mi panaszkodunk arra, hogy Debrecenből Budapestre két és fél óra alatt lehet vonattal eljutni, ilyen itt nincs. Van egy vasútvonal Washington DC és Chicago között, amely átszeli Pennsylvaniát, ezen kívül mindenhova csak autóval lehet utazni. Ám az amerikaiak hozzá is vannak szokva ehhez. Van egy mondás, hogy „Európában száz év nem nagy idő, Amerikában száz mérföld nem nagy távolság”. Ez az ilyen kampánygyűlésekre is igaz.

Mekkora tömeg gyűlik össze egy hasonló eseményen?

Bár ilyen eseményeken sokan vannak, de ne képzeljünk magunk elé olyan tömegeket, mint a Tisza Párt Kossuth téri tüntetése vagy egy békemenet. Ám az itteni politikusoknak nem is célja, hogy számháborúba kezdjenek. Inkább arra törekszenek, hogy egy kampányidőszak alatt minél több csatatérállamot meglátogassanak. Ez a butleri rendezvény azért volt különleges, mert ide tényleg sokan, körülbelül 25 ezren jöttek el, ami itteni mércével kiemelkedő szám. A másik látható különbség, hogy Amerikában gyakran egyes kiemelt választói csoportoknak szóló rendezvényeket tartanak. Ilyen volt Pittsburghben a szeptember 1-jén tartott Labour Day, ahol a szakszervezeti dolgozók képviseltetik magukat, és a politikusok is rendszeresen feltűnnek itt. A pennsylvaniai Pittsburghben található a US Steel acélipari vállalat központja, így az itteni rendezvényre kiemelt figyelem irányul. Biden elnök korábban kampányidőszakon kívül is rendszeresen részt vett az eseményen.

Mikecz szerint az amerikai választók bátrabban vállalják fel, hogy mely politikust támogatják

A Trump elleni merényletek előtti szakmai hibák után hogyan biztosítják a rendezvények biztonságát?

A Butlerben tartott republikánus gyűlés kezdete előtt repülőtereken tapasztalható biztonsági beléptetésen estünk át. A demokrata rendezvények előzetes regisztrációhoz kötöttek, ráadásul csak az esemény előtti napokban jelentik egyáltalán be őket. Ilyen volt nemrég itt, a városban a Kamala Harris férje, Doug Emhoff által tartott demokrata esemény. A hét folyamán pedig Barack Obama is a városba látogatott, hasonló biztonsági feltételek mellett.

Pennsylvaniára azt mondják, hogy Philadelphia és Pittsburgh között egy nagy Alabama, utalva a vidéki republikánus szavazókra. Mit szűrt le a házak előtti yard sign táblákból, amelyek a lakók politikai hovatartozását hirdetik?

A magyar olvasóknak talán új lehet az endorsement (támogatás) intézménye, hogy egy fodrászszalon vagy egy trafik tulajdonosa is nyíltan kiragasztja a bejáratra, hogy kit támogat. A yard sign táblák ugyanígy jó indikátorai annak, hogy politikailag milyen színezetű a környék, s annak is, hogy politikailag mennyire aktívak az adott helyen az emberek. Pittsburgh módosabb részein egyértelmű demokrata elköteleződés tapasztalható, de ahogy kimozdulunk a kevésbé tehetős kerületekbe, ezek a táblák eltűnnek. A város elhagyásával már a Trump-táblák tűnnek fel. A szociális értelemben alsóbb rétegeknél pedig látható, hogy többnyire nincs lehetőségük a politikával foglalkozni.

Mire figyelhetnek különösen a két párt kampányának a vezetői?

Bár nem állnak rendelkezésemre adatok, de az látszik, hogy a szociális tagoltság mellett van egy etnikai dimenziója is a városi mozgósításnak. Az USA-ban a szavazás egy államot leszámítva mindenhol előzetes regisztrációhoz kötött. A demokratáknak érdekében áll voksolás előtti regisztrációra bírni például a nagyvárosok fekete lakosságát. A rendelkezésre álló adatok szerint a Republikánus Párt több szavazót regisztrált Pennsylvania államban, mint a demokraták. Ennek az is lehet az oka, hogy Trumpnak könnyebb elérni a fehér, vidéki, az alsó középosztályba tartozó emberek regisztrációját, mint a demokratáknak a nagyvárosok szegényebb rétegeit.

Miként viszonyul a politikai önkéntesség amerikai kultúrája az itthonihoz?

Ott elérték azt, ami itthon a polgári körökhöz és a Tisza-szigetekhez hasonló, hogy egy politikai világnézet mentén klubok szerveződjenek. Itt azonban, ahogy erre már korábban utaltunk, a politikai vélemény felvállalása nem olyan dolog, amitől tartani kellene. Itthon az elképzelhetetlen lenne, amit Butlerben láttam, hogy a helyi seriffek nyíltan kiálltak Trump mellett. Képzeljük el azt a helyzetet idehaza, hogy egy megyei rendőrfőkapitány nyíltan állást foglal politikailag. Persze ehhez az is kell, hogy a seriffeket vagy épp az ügyészeket választják Amerikában, így nem tűnik az hatalmi „túlnyúlásnak”, ha egy hasonló közhivatalt betöltő személy egy politikai párt színeiben indul. Itthon a pártállami múlt miatt a belügyi szervekhez érthető módon másfajta viszony fűzi az embereket. Ehhez a gondolathoz pedig tartozik egy fontos lábjegyzet: egy olyan társadalomban, ahol széles a politikai részvétel, az egyén is kisebb kockázatát látja annak, hogy vállalja a politikai elköteleződését.

Tudna erre példát mondani?

Nálunk – főként kisebb településeken – az emberek nem mernek lájkolni egy ellenzéki tartalmat a közösségi médiában. Az USA-ban van egy kritikus tömege a politikai vélemény felvállalásának, így sokan nem tartanak attól, hogy emiatt retorziók érik őket.

Tapasztalta azt a polarizáltságot, amiről ma folyton szó van az amerikai médiában?

Valóban erősödik a polarizáció abban a tekintetben, hogy a választók is egyre rosszabb véleménnyel vannak a másik párt választóiról, és a yard signe-ok ellenére vannak itt is olyanok, akik öncenzúrát gyakorolnak a politikai véleményüket illetően. Utóbbi inkább a konzervatívokra jellemző. Az is igaz, hogy mindkét párt emelte a tétet. A demokraták szerint ha Trump nyer, akkor az amerikai demokrácia diktatúrába fordul. A republikánusok szerint ha Harris nyer, akkor összeomlik az ország. Feltűnő még, hogy a kampányrendezvényeken nem esett szó szakpolitikákról, sokkal inkább a regisztrációra biztatták az embereket.

Baljós előjel a pártok számára, hogy a fuvarozók szakszervezete, a Teamsters Union egyik jelöltre sem adta áldását?

Nem feltétlenül, hiszen az acélipari munkások szakszervezete, a Steelworkers Union például beállt Joe Biden mögé, amikor még versenyben volt. Az látszik, hogy a 2016-os elnökválasztás, azaz Hillary Clinton jelöltsége óta a demokraták jobban meg tudják szólítani az úgynevezett kisembert. Korábban kérdésként merült fel, hogy Harris jó döntést hozott-e azzal, hogy Josh Shapiro, Pennsylvania billegő állam kormányzója helyett a minnesotai Tim Walzot választotta alelnökjelöltjének. Walz éppen ezt a hétköznapi kisember figuráját hivatott hozni a „deepstate” politikai elitjével szemben, amit Shapiróra talán jobban rá lehet sütni.

Végül a kötelező kérdés: ki fog nyerni?

Úgy érzem, hogy Trumpnak jó esélyei vannak. Szerintem az alelnökjelölti vitán J. D. Vance-nak sikerült megnyugtatnia a választókat afelől, hogy Trump győzelmével nem kell valami drasztikus hatalomátvételre számítani. Kamala Harrisnél azonban nem érzem önazonosnak azt a szerepet, amit a kampányban visz. Az általa meghirdetett Opportunity Economy nem ad egy olyan biztonságot gazdasági értelemben, amiben bízhatnak az emberek. Azoknak semmiképpen, akik ma nem érzik azt, hogy az amerikai álom számukra is elérhető. Harris és Walz kihagyta az árokbetemető szerepének lehetőségét. Harris azt is hirdeti: „Nem megyünk vissza.” Értem, hogy az LMBTQ- és reprodukciós jogokra gondol, de mi van. ha az emberek ezt a mostani demokrata kormányra értik? Ha rosszabbul élnek, mint Trump idején, miért ne vágynának vissza?

Szöveg:
MOSOLYGÓ MIKLÓS

„Képzeljük el itthon azt a helyzetet, hogy egy megyei rendőrfőkapitány nyíltan állást foglal politikailag.”

NÉVJEGY

Mikecz Dániel politológus, a Társadalomtudományi Kutatóközpont Politikatudományi Intézetének főmunkatársa. A 2024–25-ös tanévet Fulbright-ösztöndíjjal a University of Pittsburgh oktatójaként tölti. Fő kutatási területei: a társadalmi mozgalmak, a politikai tiltakozás és részvétel.

€/HUF 401,49 ↑ +0,11% | $/HUF 366,92 ↑ +0,06% | CHF/HUF 427,88 ↓ -0,1%

LAPSZÉL

Demján Sándor program indul

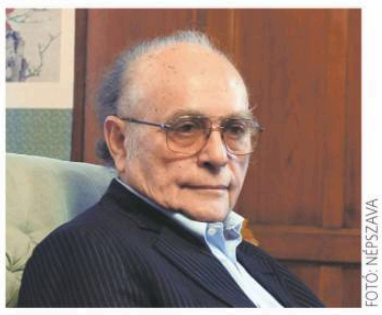

FOTÓ: NÉPSZAVA

Az elnevezés ugyan még nem hivatalos, de Orbán Viktor miniszterelnök a szokásos péntek reggeli rádióinterjújában bejelentette, hogy programot indítanak a kisvállalkozások támogatására, amely a tervek szerint a hat éve elhunyt nagyvállalkozóról, Demján Sándorról kapja a nevét. A cégek egyrészt a méretnövekedésükhöz kaphatnak tőkét, kedvezményes hiteleket s ezáltal segítséget, hogy kiheverhessék az inflációt, a szankciókat és a Covidot. NÉPSZAVA

Megkereste a Temut az Európai Bizottság

Az Európai Bizottság részletes tájékoztatást kért a kínai Temu online kereskedelmi óriásvállalattól arról, milyen intézkedéseket hozott annak érdekében, hogy megakadályozza az illegális termékeket értékesítő kereskedők jelenlétét a platformon – közölte a brüsszeli uniós testület pénteken. Emellett kéri, hogy a cég számoljon be arról is, milyen lépéseket tett a fogyasztóvédelemmel, a közegészséggüggyel kapcsolatos kockázatok csökkentésére. Tájékoztatást kérnek a társaságtól a platform ajánlási rendszereiről és a felhasználók személyes adatainak a védelmét érintő kockázatokról is. MTI

Egyre drágábbak az üzemanyagok

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Tovább drágul az üzemanyag szombattól. A benzin beszerzési ára bruttó 6 forinttal emelkedik, míg a gázolajért bruttó 5 forinttal fizetnek majd többet a kutak. A Holtankoljak.hu az előző áremelések esetében azt tapasztalta, hogy azokat a kutak nem érvényesítették teljes egészében, azaz a fogyasztók kisebb drágulást tapasztaltak. Pénteken a 95-ös benzin literje átlagosan 597, a gázolajé 608 forint volt. NÉPSZAVA

RÉSZVÉNYEK

BUX		
74 264,68	↓	-0,1%
Mol		
2650 Ft	↓	-0,75%
MTelekom		
1052 Ft	↑	+0,19%
OTP		
18 935 Ft	↑	+0,83%
Richter		
11 020 Ft	↓	-1,17%

Felemás magyar biopiac

FÖLD Bár jelentősen megnőtt itthon az ökológiai gazdálkodásra átállított terület nagysága, az EU által elvárt szintet lehetetlen lesz teljesíteni.

ÁBRAHÁM AMBRUS

Az európai uniós biogazdálkodási célok elérése még messze van a tervezettől, nagy valószínűséggel ugyanis nem teljesül az a célkitűzés, hogy 2030-ra a közösség teljes mezőgazdasági területének a 25 százalékán ökológiai/bio termesztés folyjék – állapítja meg az Európai Számvevőszék napokban publikált jelentése. Ehhez arra lenne szükség, hogy a jelenlegi éves átállási ütemet megduplázzák.

A dokumentum megjegyzi, hogy a 2014 és 2022 közötti időszakban a közös agrárpolitika (KAP) mintegy 12 milliárd eurónyi forrást biztosított a biogazdálkodásra való átálláshoz. Ehhez a tételhez 2027-ig újabb 15 milliárd eurót tesznek hozzá. A luxemburgi ellenőrök egyebek mellett megkérdőjelezik a KAP hozzájárulását a környezetvédelmi és piaci célkitűzésekhez, mivel például a gazdálkodók akkor is kaphatnak EU-s forrásokat, ha nem alkalmazzák a vetésforgót vagy az állatjóléti előírásokat – jegyzi meg a FruitVeb összefoglalója. A megfogalmazott céloktól való elmaradás azonban nem pusztán csak források kérdése, hanem „többet kell tenni az egész ágazat támogatása, a piac fejlesztése és a termelés ösztönzése érdekében. Különben fennáll a veszélye annak, hogy egy kiegyensúlyozatlan rendszer jön létre, amely teljes mértékben az uniós forrásoktól függ, ahelyett, hogy egy dinamikus, tájékozott fogyasztók által vezérelt ágazatot hozna létre” – írja a számvevőszék.

A Népszava kérdésére Drexler Dóra, az Ökológiai Mezőgazdasági Kutatóintézet ügyvezetője kifejtette, hogy a jelentés végkicsengése kritikus. Nemcsak azért, mert a 25 százalékos iránycél, úgy tűnik, nem jön össze az évtized végére. A számvevőszék sokkal inkább felrótta azt, hogy a vásárlói tudatosság és a piac fejlesztése, végső soron a fogyasztói edukáció erősítése sok kívánnivalót hagy maga után. Felvetik azt is, hogy egészen egyszerűen elmaradt a hosszabb kifutású, a most jelzettnél jóval távolabbi és szélesebb spektrumú célok meghatározása.

FOTÓ: NÉPSZAVA

Kicsi, kevés, de legalább van

ELMARADÁS

DREXLER DÓRA

Az Európai Számvevőszék főleg azt rótta fel, hogy a vásárlói tudatosság és a piac fejlesztése, végső soron a fogyasztói edukáció erősítése sok kívánnivalót hagy maga után

Lapunknak az elérhető legfrissebb, 2023-as KSH-adatok alapján végzett kalkulációja szerint Magyarországon a teljes termőterület mintegy 6,3 százalékán – hozzávetőleg 320 ezer hektáron – zajlik biogazdálkodás. Ezzel a mutatóval az európai mezőny közepén helyezkedünk el. A rangsort Ausztria vezeti 25,7 százalékkal, majd Észtország (23,4 százalék) és Svédország (19,9) következik.

A hazai számok így is komoly fejlődést mutatnak, hiszen ez a terület egy évtizeddel korábban, 2013-ban alig 130 ezer hektárt tett ki, ami a teljes termőterület kevesebb mint 2,5 százalékát jelentette. Drexler Dóra megjegyezte, hogy a fejlődés jellemzően a célzott támogatásoknak köszönhető. 2004 és 2014 között összességében csak stagnált az ágazat és vele együtt a termőterület nagysága is. Ezt követően lehetett elérni nagyobb szubvenciókat. Az új KAP-ciklus ökokiírása pedig most novemberben jelenik meg, ami további lehetőségeket jelent a szektor számára.

6,3 százalék termőterületen folyik biogazdálkodás Magyarországon

Hiába termelünk jó minőségű ökológiai termékeket, azokat külföldön eszik meg a fogyasztók.

A magyar piac egyébként nagyon furcsa képet fest. A szakember szavai szerint ugyanis a biofogyasztást, ami egyébként a teljes élelmiszerpiac alig 1,5-2 százaléka, döntő részben exporttermékek fedezik. Ezzel szemben a magyar termelés 80 százaléka exportra megy. Vagyis hiába termelünk jó minőségű ökológiai termékeket, azokat külföldön eszik meg a fogyasztók.

Ezzel együtt is az a terv – tette hozzá –, hogy 2027-ig a teljes hazai mezőgazdasági termőterületen belül 10 százalékra nőjön a biogazdálkodás aránya. Ezzel a középmezőny elejében lennénk, de bőven lenne még hová fejlődni, hiszen például a szűkebb régiónkban, Csehországban ez a mutató már most is 10 százalék fölött van.

Ellentmondásos gázmegállapodás

BEFŰTENEK Számos ellentmondást azonosítottak a lapunk által megkérdezett szakértők Szijjártó Péter külgazdasági és külügyminiszternek a magyar állami MVM és az orosz állami Gazprom gázszerződés-módosításáról szóló csütörtöki közleményeiben. Miként arról tegnap hírt adtunk, az épp a szentpétervári „nemzetközi gázfórumon” részt vevő tárcavezető bejelentése szerint a két fél 2021 óta érvényes, 15 éves gázvásárlási szerződését az orosz földgáz versenyképességének fenntartása érdekében „kiegészítette”. A változtatás tartalmát, illetve az állítólagos árelőnyre leselkedő veszélyforrásokat nem részletezte. Szavai szerint a versenyképesség fenntartása, illetve az árcsökkentés érdekében 2021 óta is „folyamatosan” módosították a megállapodást.

Az orosz ár állítólagos versenyképességére utaló megjegyzéseket független források nem erősítik meg. Mi több: az Eurostat adatbázisa alapján végzett számításaink szerint Magyarország orosz tarifája szinte minden hónapban közel tizedével meghaladja a viszonyítási alapul szolgáló holland gáztőzsde szintjét. Bár tényszerű felméréseinket a magyar kormány, a KSH, az Oroszországi Föderáció Nagykövetsége és egyes „független elemzők” is hiteltelenníteni igyekeztek, indulatos megjegyzéseikhez érdemi bizonyítékokat egyikük sem mellékelt. Más elemzők ugyanakkor számításaink helyességét alátámasztva felhívták a figyelmet, hogy a többi, akár jóval olcsóbb földgázbeszerzési lehetőséget legalább is érdemes lenne megvizsgálni. Az is ezt látszik alátámasztani, hogy a kormánytisztviselők jellemzően tényeket nélkülöző, érzelmes felszólalásaik során egyetlen, az orosz gázár versenyképességét alátámasztó, hiteles szaktanulmányt sem mutattak fel.

FOTÓ: SZIJJÁRTÓ PÉTER FACEBOOK-OLDALA

Szijjártó Péter külügyminiszter és Alekszej Miller, a Gazprom elnöke

Az általunk megkérdezett szakértők önleleplezőnek tartják Szijjártó Péternek azt a megjegyzését is, hogy az orosz gáz ára biztosítaná a rezsicsökkentés fenntartását. A valóság ezzel szemben, hogy a kormány két éve épp a megugró orosz gázárakra hivatkozva többszörözte meg az átlagfogyasztás feletti lakossági díjakat. Ráadásul az átlagfogyasztás alatt változatlan szinten hagyott gázár és a tényleges orosz számlánk közötti hiány betömésére a 2022-ben elkülönített költségvetési „rezsialapból” máig közel 2 ezer milliárd forintot fizetett ki. A külügyminiszter azt is üdvözölte, hogy az idén 6,7 milliárd köbméter orosz gázt kapunk, pedig a 2021-es megállapodás még 4,5 milliárd köbméterről szól, a hazai gázigények pedig zuhannak. Szijjártó arra is utalt, hogy tavaly Törökországtól 275 millió köbméter gázt vettünk, amely együttműködés szintén folytatódik. (Egyébként rosszmájú megfigyelők szerint a török gáz csak „újracsomagolt” orosz.) Kapcsolódó kérdéseinkre tegnap lapzártánkig sem a Külgazdasági és Külügyminisztériumtól, sem az MVM-től nem kaptunk választ. M. I.

Tragikomédia a toryk vezetőválasztásán

KISODRÓDÁS A munkáspárti kormány ölébe hullott a szerencse az egyaránt a párt jobb szélén elhelyezkedő két döntőssel. A brit baloldal tizenöt évig is hatalmon maradhat, hacsak a toryk újfent idő előtt nem szabadulnának elnöküktől.

R. HAHN VERONIKA
LONDON

FOTÓ: AFP/JUSTIN TALLIS

A szélsőjobboldali siker miatt a mérsékelt toryk jelölt nélkül maradtak

Egy 81 éves veterán képviselő foglalta össze legtalálóbban a párton belüli hangulatot a vezetőválasztás döntőjének kialakulása után. Sir Roger Gale szerint „sok hűséges konzervatív érzi magát jogfosztottnak az eredmény hallatán". Rishi Sunak a történelmi parlamenti választási vereség másnapján, július 5-én mondott le pártvezetői tisztségéről. Azóta tart az utódjának kijelölését szolgáló folyamat. Eddig a 121-re apadt parlamenti frakció voksolt több menetben és jutott el szerda délután a döntőig, melynek részvevői közül már a 172 ezer „mezei" párttag szemeli ki a legalkalmasabbnak tűnő vezetőt, egyben az ellenzék hivatalos vezérét.

A szerdai szavazás kimenetele sokkban tartja nemcsak a torykat, hanem a politika iránt érdeklődő közvéleményt is. A verseny nem várt fordulatot hozott, amikor a tory honatyák a korábbi forduló győztesét és a pozíció első számú várományosát, James Cleverly volt pártelnököt, kül- és belügyminisztert szavazták ki. A legtapasztaltabb és a legjózanabb politikusnak tekintett 55 éves Celverly, aki az előző heti pártkonferencia sztárjának számított, ezúttal nemhogy voksokat nem tudott elhozni az ideológiailag hozzá legközelebb álló, kedden kiesett Tom Tugendhat (volt nemzetbiztonsági miniszter) bázisától, de meglévő szavazatainak száma 39-ről 37-re esett vissza. 42 szavazattal Kemi Badenoch, a legutóbbi kormányban a lakáspolitikáért és a közösségekért felelős 44 éves miniszter asszony végzett az első helyen, míg eggyel kevesebben támogatták a 42 éves Robert Jenricket, aki 2021. szeptemberi lemondásáig a bevándorlási ügyeket irányította. Azért vonult látványosan vissza, mert úgy érezte, az illegális bevándorlók Ruandába való kitoloncolására hozott törvény „nem megy eléggé messzire".

A hét közepén tartott eredményhirdetést a zsúfolásig megtöltött parlamenti helyiségben lévők, de az eseményt élőben közvetítő televíziók műsorvezetői és meghívott elemzői is felhördüléssel fogadták. Érthetetlen volt, hogyan omlott össze egy nap alatt James Cleverly népszerűsége. Az igazi döbbenetet mégis az okozta, hogy ezzel a Konzervatívok jobb szárnyához tartozó két megosztó és ellentmondásos személyiség közül kell döntenie a párttagságnak, a hagyománytól eltérően a centrumnak nem maradt reménye. Az összesküvés-elmélet soha nem állt messze a toryktól, így most is azonnal megkezdődött a találgatás, vajon milyen trükkök vagy elfuserált taktikázás állhat a végkifejlet hátterében. Az egyik azonnal tagadott feltételezés, hogy maga Cleverly csapata szúrta el a dolgot, amikor győzelmet biztosra véve szavazatokat adott át annak a riválisának, aki számára ideálisabb ellenfelet jelentett volna a döntő szavazáson. Cleverly vesztét az önelégültséggel felérő magabiztosság is okozhatta, miközben Badenoch és Jenrick gárdája buzgón agitálta ellene a képviselőket.

> Cleverly vesztét az önelégültséggel felérő magabiztossága is okozhatta, miközben Badenoch és Jenrick gárdája buzgón agitálta ellene a képviselőket.

Akármi is történt, a csalódottság bizonyítéka David Gauke, a 2019-es lemondásáig számos miniszteri tisztséget betöltött politikus nyilatkozata. Ő azért iratkozott vissza a pártba, hogy újra hallathassa a hangját, most viszont úgy véli, „jobban is elkölthette volna a 39 fontos tagdíjat". Vele együtt számos más tag jelezte kilépési szándékát, többek között a The Times pénteki számának véleményrovatában. Hasonlóan beszédes a számos konzervatív szárny egyike, a középen álló Tory Reform Group állásfoglalása. A csoport „egyik jelöltet sem tudja támogatni, mert egyikük retorikája sem a párt előnyös oldalát mutatja, még kevésbé állnak ki a One Nation, egy közös nemzet alakulat által képviselt és megbecsült értékek mellett.

A Konzervatívok így messze kerültek a korábban emlegetett „széles egyházként" jellemzett önmaguktól. A frakcióból kikerült győztesek egyformán bevándorlásellenesek. A nigériai gyökerekkel rendelkező Badenoch nemrégiben, a Sunday Telegraphnak írt cikkében így fogalmazott: „Naivitás lenne azt feltételezni, hogy a bevándorlók a határhoz érve automatikusan feladják ősi etnikai ellenségeskedéseiket". Jenrick egy meghatározott és kötelező érvényű korlátban, 100 ezernél kevesebben rögzítené az egy évben befogadott külföldiek számát. Következetesen követeli egyben a szigetország kilépését az Európai Emberi Jogi Konvencióból, amivel kapcsolatban ellenfele úgy véli, „nem ez a probléma forrása". Európával kapcsolatban az i című napilap emlékeztet arra, hogy Badenoch 2016-ban a Brexit mellett kampányolt és további távolodást sürget az Uniótól, Jenrick viszont abban az időben még „maradónak" minősült, bár mára megtért. Egyetértenek abban is, hogy csökkenteni kell a szociális juttatásokra szánt összeget.

A következő hetek heves korteskedéssel telnek még. A győztes személye november 2-án kerül nyilvánosságra, szerencsétlen időzítéssel éppen három nappal a munkáspárti kormány első költségvetésének előterjesztése után.

Újraválaszthatják az Orbánt kitiltó brüsszeli polgármestert

SZIMPÁTIASZAVAZAT A vasárnapi önkormányzati választáson újraválasztásért küzd a brüsszeli kerületi polgármester, aki áprilisban azzal vált híressé, hogy betiltotta Orbán Viktor és szélsőjobboldali barátainak rendezvényét. A harmadjára is újrázni készülő Emir Kir azonban maga is épp a szélsőjobbal való barátsága miatt került nehéz helyzetbe, ellenfelei szerint pedig banánköztársasággá formálta a városrészt.

FOTÓ: AFP/DURSUN AYDEMIR/ANADOLU

A brüsszeli Saint-Josse kerület szocialista polgármester hol kritizál, hol vendégül lát szélsőjobboldali politikusokat

Amikor a héten egy belga képviselő a magyar jogállamiság helyzetét kritizálta az Európai Parlamentben, Orbán Viktor azzal vágott vissza, hogy Belgiumban – Magyarországgal ellentétben – politikai okokból tiltanak be rendezvényeket. Emir Kir, Saint-Josse-ten-Noode polgármestere áprilisban ugyanis be akarta tiltani a Mathias Corvinus Collegium brüsszeli irodája által szervezet NatCon konferenciát. A magyar miniszterelnök mellett a brit Nigel Farage és számos szélsőjobboldali „sztár" mondott volna beszédet, Emir Kir azonban közölte, hogy a kerületében nem látják szívesen a rasszista és homofób felszólalókat. Miután egy bíróság érvénytelenítette a tiltást és a konferencia folytatódhatott, a polgármester azzal védekezett, hogy a rendezvény veszélyt jelentett volna a közrendre az esetleges ellentüntetők miatt.

Ha a kritikusait hallgatjuk, a politikus talán nem is áll annyira messze a magyar miniszterelnöktől: túl közeli barátságot ápol a szélsőjobboldali erőkkel, állásokat és pénzeket osztogat a lojalitás alapján.

Emir Kir a dél-belgiumi Charleroi szénbányáiban dolgozó török vendégmunkás család gyermekeként született, kamaszként költözött Brüsszel legkisebb és egyben legszegényebb kerületébe, Saint-Josse-ba. A brüsszeli ULB egyetemen tanult, de a tanulmányait nem fejezte be, igaz, életrajzában sokáig úgy látszott, hogy diplomázott is. Az újságírót, aki e csúsztatást nyilvánosságra hozta, beperelte.

Karrierje gyorsan ívelt felfelé a francia nyelvű szocialista pártban. Előmenetelét segítette, hogy a belga választási rendszerben preferenciális szavazatokat is lehet adni, vagyis, ha egy politikus a lista végén szerepel, a választók megjelölhetik, mint „kedvencüket", és így az előtte szereplő jelöltet megelőzve bekerülhet a választott testületbe. Emir Kir sorra rekordközeli eredményeket produkált a szavazólapon, és 2012-ben lett a harmincezres Saint-Josse polgármestere, az egyik első török származású önkormányzati vezetőként az országban.

A pártbéli karrierjét azonban ketté törte a török szélsőjobbal való kapcsolata. 2020 elején kizárták a pártból, mert egy szélsőjobboldali párthoz tartozó török polgármestereket látott vendégül. A szocialisták ugyanis kínosan ügyelnek a szélsőjobbal való bármilyen együttműködés elkerülésére, szigorú kordon mögött tartják a radikálisokat. Ekkor a kerületi önkormányzat legtöbb szocialista képviselője még vele tartott, hiszen a polgármester listáján kerülhettek be a képviselő-testületbe. Idén azonban már ellene indulnak, de leghangosabb ellenfelei a helyi zöldek. Szerintük Kir több mint 400 önkormányzati állást osztott ki átlátható és nyílt pályázat nélkül a számára lojális embereknek. Mindezt egy olyan brüsszeli kerületben, ahol a legmagasabb az önkormányzat által foglalkoztatottak száma, minden 33 lakosra jut egy közszolga.

A választási kampányban számos téma előkerült – az átmenő forgalom csökkentésétől az illegális szemetelésen át a magyar szemmel talán szokatlan vitáig arról, hogy a szexmunkások védelmében hogyan lehetne jobban kezelni a prostitúciót –, a kerület hangos a személyeskedő megnyilvánulásuktól. Míg az ellenzék politikai klientelizmust emleget, a polgármester árulásról beszél, személye elleni és a származásán alapuló támadásokat sejt a kritikák mögött.

Vasárnap eldől, hogy Emir Kir megszerzi-e a kellő többséget a saját listájával, a többség érdekében esetleg egy másik pártra kell támaszkodnia, vagy a Belgiumra jellemző furcsa és összetett koalíció kaphat esélyt a Margitszigetnél alig nagyobb városrész irányítására.

PAPP ROLAND (BRÜSSZEL)

LAPSZÉL

Újabb támadás érte az ENSZ csapatait

FOTÓ: AFP

Két napon belül másodszor érte izraeli támadás az ENSZ dél-libanoni békefenntartó erőinek (UNIFIL) nakúrai főhadiszállását, ezúttal két kéksisakost sebesítve meg – közölte pénteken az ENSZ-misszió. Nadzsib Mikati libanoni ügyvezető kormányfő és António Guterres ENSZ-főtitkár is tiltakozott az eset miatt. A HRW emberi jogi szervezet vizsgálatot követelt, leszögezve, hogy az ENSZ-missziók szándékos célba vétele „háborús bűncselekmény”. A libanoni hatóságok közlése szerint 22 ember meghalt és csaknem 140-en sebesültek meg a Bejrút egyik síita negyedére csütörtök este mért izraeli légicsapásban. Meg nem erősített jelentések szerint a csapás célpontja Vafik Szafa, a Hezbollah összekötő és koordinációs részlegének vezetője volt, de ő túlélte a támadást. NÉPSZAVA

Olasz migránsexport Albániába

Olaszország megnyitotta azt a két albániai központot, ahol az Afrikából érkező és nemzetközi vizeken elfogott migráns férfiakat fogják elhelyezni menedékkérelmük elbírálásáig. A Giorgia Meloni olasz és Edi Rama albán kormányfő által tavaly novemberben aláírt, s az EU által hallgatólagosan megtűrt megállapodás értelmében havonta 3000 embert vihetnek majd a Tiranától 75 kilométerre északra fekvő Shëngjinben, illetve az onnan 25 kilométerre délre, Gjadërben található központokba. A gyermekeket, a nőket és a kiszolgáltatott személyeket továbbra is Olaszországba viszik majd. NÉPSZAVA

Újabb fegyvereket ígér Berlin Ukrajnának

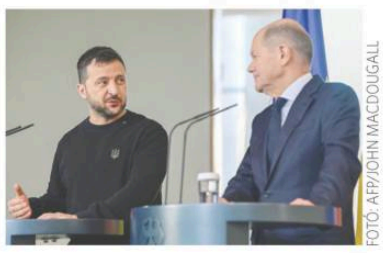

FOTÓ: AFP/JOHN MACDOUGALL

Németország újabb, 600 millió eurós katonai segélycsomagot adott át Ukrajnának – jelentette be Olaf Scholz német kancellár az ukrán elnökkel, Volodimir Zelenszkijjel közös berlini sajtótájékoztatóján. A csomag egy ötödik IRIS-T közepes hatótávolságú légvédelmi rendszert, páncélozott járműveket, harckocsikat, tüzérségi lövegeket, lőszert és drónokat tartalmaz. Scholz hozzátette: „Az év végéig a partnerek – Belgium, Dánia, Norvégia – támogatásával újabb 1,4 milliárd euró értékű csomagot fogunk Ukrajnának szállítani”. Zelenszkij előzőleg Londonban, Párizsban és Rómában tárgyalt Ukrajna ötpontos győzelmi tervéről. NÉPSZAVA

Törlesztették az adósságot

OSLO A nukleáris fegyverek betiltásáért fellépő Nihon Hidankjo japán szervezet kapta a 2024-es Nobel-békedíjat – jelentette be a norvég Nobel-bizottság pénteken.

RÓNAY TAMÁS

Régi adósságát törlesztette a Nobel-bizottság. A japán nevén Nihon Hidankjónak, az Atom- és Hidrogénbomba-szenvedők Nemzetközi Konföderációja békeszervezetnek ítélte a Nobel-békedíjat. A szervezetet már majdnem húsz évvel ezelőtt, 2005-ben is favoritként emlegették.

A Nihon Hidankjo a nukleáris fegyverkezés ellen kampányol szerte a világon. Mindenekelőtt az 1945-ös Hirosima és Nagaszaki elleni nukleáris támadás túlélői érdekében lép fel, akiket Japánban „hibakusáknak” neveznek.

A szervezetet 1956. augusztus 10-én alapította Jamagucsi Szendzsi azzal a céllal, hogy képviselje az atombomba-támadások által érintettek érdekeit. Maga az alapító is súlyos sugárzási-égési sérüléseket szenvedett 1945. augusztus 9-én, amikor 14 évesen Nagaszakiban, a Mitsubishi fegyvergyárban dolgozott. 2013-ban hunyt el. A Nihon Hidankjo első komolyabb sikerét 1957-ben érte el, amikor Japánban törvénybe iktatták az atombombasérültek orvosi ellátásáról szóló törvényt. Ezt 1968-ban egy újabb jogszabály egészítette ki. 1994 decemberében aztán elfogadták a nukleáris csapás túlélőinek támogatásáról szóló törvényt, bár ez nem biztosít állami kártérítést, és nem ismeri el az állam háborús felelősségét.

A szervezet nemcsak a nukleáris háború veszélyeire hívja fel a figyelmet, hanem az összes nukleáris fegyver megsemmisítését tűzte ki célként. Emellett egy nukleárisfegyver-tilalmat kimondó nemzetközi szerződés kidolgozását is szorgalmazza. Állami kártérítést követel az atombomba áldozatai számára, mivel az állam volt hadviselő félként felelős a bombázások okozta károkért. Végül felszólít a hibakusák támogatásának biztosítására, akik közül több mint 170 ezren Japánban, míg sokan Koreában és a világ más részein élnek.

FOTÓ: AFP

A Hirosima elleni atomtámadás mementója ma múzeumként működik

A díjat jelképező emlékérem 18 karátos aranyból készül

A szervezet rendezvényein egyebek mellett az amerikai nukleáris támadás túlélői, illetve az áldozatok hozzátartozói számolnak be az 1945-ös eseményekről, az atombomba pusztításának következményeiről. A szervezet egy olyan törvény megalkotásáért is fellép, amely biztosítaná, hogy soha többé ne ismétlődhessen meg a Hirosima és Nagaszaki elleni tragédia.

A japán szervezet – más környezetvédelmi és egyéb szervezetekhez hasonlóan – élesen bírálta a Nobel-bizottság 2005-ös döntését, amikor némi meglepetésre a Nemzetközi Atomenergia Ügynökséget (NAÜ) illették az elismeréssel. „Nem értem, idén miért nem a Nihon Hidankjo kapta meg a díjat” – mondta akkor az alapító Jamagucsi. Akkor azt feltételezte, hogy a Nobel-bizottság túlzottan is tekintettel akart lenni az Egyesült Államokra. Jamagucsi akkor a NAÜ-t is bírálta, mert keményebb fellépést várna tőlük a nukleáris tragédiák megelőzése terén.

A fogadóirodáknál Volodimir Zelenszkij ukrán elnök állt az élen.

Idén összesen 286 jelöltet neveztek a Nobe-békedíjra, köztük 197 személyt és 89 szervezetet. Azt, hogy ki szerepel a listán, a Nobel-bizottság hagyományosan ötven évig nem hozza nyilvánosságra. A közel-keleti konfliktus, az ukrajnai háború és a világ tucatnyi más konfliktusa nyomán idén nem merült fel egyértelmű favorit. Egy fogadóirodánál Volodimir Zelenszkij ukrán elnök, Ilham Tohti kínai–ujgur kormánykritikus és Szvetlana Tyihanovszkaja fehérorosz ellenzéki vezető állt az élen.

Trump radikális elképzelései az oktatásról

CURRICULUM Huszonhat nappal az amerikai elnökválasztás előtt a két nagypárt jelöltjének kommunikációjából eddig hiányzó ügy, az oktatás került napirendre. Donald Trump republikánus elnökjelölt radikális tervei között egymásnak ellentmondó intézkedések is akadnak, írja a The Washington Post.

A szövetségi oktatási minisztérium bezáratása mellett olyan ígérete is elhangzott, hogy Washington központi módon szólna bele az államokban elfogadott tanterv tartalmába. Agenda 47 nevű hivatalos programjában Trump a 2016-ban még frissnek ható woke-ellenes kultúrharc toposzait ismétli újra, amennyiben a „radikális baloldaltól” akarja visszavenni az oktatás irányítását. Kiemelt szerepet szán a szülői jogok visszaállításában, amely kivezetné az LMBTQ-jogok hirdetését, az USA rasszista múltjával kritikus felvilágosítást, valamint a DEI mozaikszóként ismert (Diversity, Equity, Inclusion, azaz Sokszínűség, Egyenlőség, Befogadás) irányelveket. Bár az Egyesült Államokban az oktatási szabadság részét képezi a gyermekek otthoni oktatása, ám ennél radikálisabb átalakítást jelentene az első Trump-adminisztráció idején Betsy Devos oktatási miniszter által felvetett voucher (utalvány) rendszer. Ez lehetővé tenné a részt vevő államokban élő szülők számára, hogy eldöntsék: az államok mely intézménynek utalják a gyermekükre eső támogatást. A liberalizáción túl egy ilyen gyakorlat szűkítené a minőségi oktatáshoz való hozzáférés lehetőségét, hiszen az eleve alapítványi rendszerben működő, gyakran keresztény szellemiségű magániskolákat további anyagi előnyhöz juttatná, míg a kevésbé tehetősek gyermekei által látogatott állami intézmények elszegényednének.

FOTÓ: AFP/SAUL LOEB

Trump és Betsy Devos megszüntetné a szekularizált iskolarendszert

A keresztény nacionalista választók felé tett további gesztus a „Freedom to Pray” (Az imádkozás szabadsága) jelszó, amely újra bevezetné az oktatási intézményekbe a rendszeres imádságot, amely gyakorlat 1962-től tilos a legfelsőbb bíróság ítéleteinek alapján. A megfordulni látszó trend egyik első példája a Louisiana állami iskoláiban kötelezően kifüggesztett tízparancsolat. A tiltakozó szülőknek Jeff Landry kormányzó azt felelte, hogy „mondják azt a gyermekeinek, hogy ne nézzenek oda”.

Florida államban pedig Ron DeSantis republikánus kormányzó szorgalmazására fogadtak el olyan jogszabályt, amely alapján az iskolai könyvtárakban korlátozták vagy egyenesen megtiltották a tanulók számára az LMBTQ-témájú könyvekhez való hozzáférést.

MOSOLYGÓ MIKLÓS

Hadüzenet a palackból

BALASSA TAMÁS

A szenvtelen hatalomnál nehéz rosszabbat elképzelni, mondanánk, ha nem volna mögöttünk tizennégy év a nemzeti együttműködés csimborasszójából. Így inkább nem mondunk ilyet, hiszen valójában bármikor el tudunk képzelni sokkal rosszabbat, és ez a sokkal rosszabb rendre bekövetkezik. Nem a szerény állampolgári képzeletünk a dolgok elkúródásának a gátja, az egyszer bizonyos. Régóta az a megérzésünk, hogy dróton haladunk Putyin Oroszországa felé, és mivel az „eddig, és ne tovább!" vörös vonalai csak a politikusok elvont szókészletében és a rajzfilmekben léteznek, észrevétlen botladozunk az erdogani török franchise-on és a Hszi Csin-ping-i kínai balon át a félázsiai létezés felé. Napok kérdése, hogy az első halmajugrai kipcsak két tannyelvűből egyenes út vezessen a moszkvai Lomonoszov világbéke szakára, vállról indítható föld-levegő fakultással. Ám buddhista megfigyelés szerint a derékig érő szarból is lehet kiút anélkül, hogy további várakat kellene építenünk belőle a filippínó munkaerőpiac hathatós bevonásával.

És akkor most erről a szenvtelenségről picit. Nagyon különleges veszélyhelyzeti jogrendünk végrehajtó hatóságai szintet látszanak lépni a gyors reagálású, körkörös környezetvédelem területén. A műanyag palackok visszaváltásáról van szó, amely nehéz kezdet után döcögős folytatással a működés jeleit kezdi mutatni váratlanul. Mostanra az a csukott szemmel, nekifutás nélkül, előzetesen is biztosra vehető következmény is nyilvánvalóvá vált, hogy az 50 forintos palackok értékesek, és hogy ennek örvén üzemszerűen üti fel a fejét a megélhetési guberálás. Vagyis: a túlélési ösztön. Mivel a NER még nincs a tudományfejlődésnek azon fokán, hogy a társadalom működéséhez szükségtelen élősködés genetikusan vezessen azonnali és visszafordíthatatlan halálhoz, ezért az Orbán-rendszer csak az oktatás és az egészségügy hosszadalmas kivéreztetése és lezüllesztése útján képes megválni a számára kényelmetlen lényektől: ti. a munkaképtelen szegényektől. A nemzeti konzervativizmus végső megoldása nem halad rosszul, népbetegségekben dobogósok vagyunk, a nyugdíjaskor előtti mortalitás az egekben, de hosszú még a selyemút.

Ez a bizonyos különleges veszélyhelyzeti jogrend odáig jutott, hogy jogszabály felmutatásának eszközével tisztázta a tényállást: a hulladékgyűjtőkbe kihelyezett palackok eltulajdonítása szabálysértés. Ha tehát valaki éhezés és hajléktalanság eszközével üt rést az Orbán-rendszer „minden egyre jobb" marketingjén, akár 65 ezer forintos bírságot is kaphat. Ha fél éven belül visszaeső túlélő lesz, 90 ezer forint is lehet a büntetése. Ehhez már 1800 darab palackot kell visszaváltani. Melós, de nem lehetetlen. A Fidesz lop, a medve nem játék, az élet meg élni akar.

Sokféleképpen le lehet írni egy rendszer minőségét. Az elsők között lehet a hatalom szenvtelensége, amikor az urizáló elit a maga felfoghatatlan jólétében világbékéről, migránshadakról és genderattakról papol, miközben tömegek merülnek el a megélhetési plasztikmaffiában. Nem is nézi jó szemmel a már megint kanyarban előző don.

SZALAI ANNA

Fejetlenség

A felelőtlenek országa vagyunk. Semminek sincs semmi következménye. Lophat, csalhat, hazudhat mindenki szakmányban, már rá se hederítünk. A fejesek – ha egyáltalán – felfelé buknak. Kivéve, ha abba buknak bele, amiről a legkevésbé tehetnek. A HÉV-járatok decembertől tervezett ritkítása körül kitört botrányt Lázár János közlekedési miniszter azzal látta a legjobbnak csillapítani, hogy rapidan kirúgja a cég vezérigazgatóját. Az persze nem állítható, hogy Nagy Gábor semmiről sem tehet, hiszen első emberként legfőbb kötelessége a vállalat működőképességének biztosítása.

Pedig a hírek szerint karcolták a lehetetlent. Elérték a közlekedési hatóságnál, hogy kitolják az üzemben tartási határidőket, kidolgoztak egy komplex karbantartási-felújítási programot, amellyel tovább járhatnak a 40-60 éves matuzsálemek. A karbantartó brigádot hevesen elirigyelte tőlük a többi közlekedési cég. Így is a működés peremén táncoltak, két túlkoros motorvonat már tavaly kiesett, így meg kellett lépni az első ritkítást. A tárca azonban nem hirdetett fejvesztve járműbeszerzési tendert, nem ültette tervezőasztalhoz mérnökeit az infrastruktúra-felújítás újratervezéséhez, nem küldték Mészáros és Garancsi csapatait a sínek mellé, hanem a közpénzek hatékonyabb felhasználása érdekében – a Türk Tanácsnak adott 40 milliárdnál ez nem olyan fontos – központosították a beszerzéseket, a karbantartáshoz szükséges eszköz- és anyagigényeket egy hónappal előre be kell jelenteni. A romlás felgyorsult. A menetrend tartásához szükséges 79 kocsi helyett már csak 75 hadra fogható. S ha nincs mit a sínre tenni, akkor ritkábban jár, ami van. A MÁV-HÉV Zrt. vezére is tudta, hogy botrány lesz. Megpróbálták elsunnyogni, egy osztályvezetővel írattak levelet a fővárosnak. De ott se ma kezdték, rögtön kiszúrták és elkezdték kongatni a vészharangot. Skandalum lett a dologból. A MÁV-késések miatt tépázott idegrendszerű tárcavezető erre seggnyalózott, majd lefejezett. Elvégre nincs is ezeknél hatékonyabb eszköz arra, hogy megakadályozza: 2030-ra a kocsik kétharmada kieshet, a HÉV-közlekedés az összeomlás szélére sodródhat.

> A menetrend tartásához szükséges 79 kocsi helyett már csak 75 hadra fogható. S ha nincs mit a sínre tenni, akkor ritkábban jár, ami van.

JEGYZET

Horváth Gábor

Viharban

Floridában jó, ezt bárki tanúsíthatja, aki járt már arra. Szinte mindig süt a nap, mindenhonnan közel a tengerpart. Van azonban két baj, és közülük az aligátor a kisebbik. Évente jár arra átlag hét hurrikán, ezek közül az ötfokozatú skálán úgy három szokta elérni az igazán erős, 3-as szintet. Idén két hét alatt két ilyen is lecsapott, ami az emberáldozat mellett azt is jelenti, hogy évekig tart majd a helyreállítás, rengeteg családnak kell újjáépítenie a házát, az ügyvédek pedig degeszre fogják keresni magukat a biztosítók elleni perekben. Erre persze mindenkinek fel kell készülnie, aki Floridát választja. A mérleg nyilván pozitív, hisz az amerikai lakosság nagyjából negyven százaléka a tengerpartok közelében él, márpedig az szinte mindenhol magában hordozza a nagy viharok lehetőségét.

A lényeg, hogy a június elejétől november végéig tartó hurrikánszezon senkit sem érhet meglepetésként. A mostani tébolyult választási hangulatban azonban a természeti jelenségek is politikai életre kelnek. Marjorie Taylor Greene georgiai képviselőnő vércseként csapott le a lehetőségre, és kijelentette, hogy „ezek" képesek irányítani az időjárást, s nem véletlenül küldték a hurrikánt a konzervatívok lakta vidékek fölé. Az „ezek" kiléte aligha kérdéses, hiszen ugyanő korábban a kaliforniai erdőtüzeket a zsidók által a világűrbe telepített lézerek működésének tulajdonította. De Donald Trump sem volt sokkal szofisztikáltabb: azt állította, hogy a Biden–Harris-kormányzat szándékosan magára hagyja a hurrikánok által sújtott térségeket, és az oda szánt pénzt inkább az illegális bevándorlókra meg Ukrajnára költi.

Nem világos, milyen hatása lesz a hurrikánoknak a választásra, de Trumpék mindent elkövetnek a szövetségi kormány iránti bizalom megrendítéséért. Azon az áron is, hogy emiatt egyesek nem működnek együtt a katasztrófaelhárítókkal, és ezért életveszélybe kerülnek. Trumpnak Amerika az első, nem az amerikaiak.

PÁPAI GÁBOR RAJZA

A PALACK SZELLEME ÉS A NEGYVEN RABLÓ

„Nem szabad elcsábulnunk"

CHARLES GATI

Azért tartok ilyen zoomos beszélgetést, hogy megmagyarázzam, miért szerények az idén a karácsonyi ajándékok, egyben megígérjem: húsz év múlva remek helyzetben leszünk. Gyerekeim, unokáim: az elmúlt évben sokat utaztam, sok drága ajándékot vittem magammal – természetesen a Ti nevetekben, a Ti érdeketekben. Vettem egy helikoptert és építettem hozzá egy leszállóhelyet is, hogy minél többet és gyorsabban utazhassak. Ez nincs ingyen. Természetesen szükség volt drága ajándékokra is, amelyeket a Ti érdeketekben és nevetekben adtam át. Magunk között szólva, ezeket az ajándékokat néha csupán átutaltuk, de néha készpénzként vittem magammal Párizsba, Berlinbe, balkáni barátainknak, sőt még Amerikába is. A készpénzes csomagok elég nehéznek bizonyultak, de a Ti nagypapátok kitűnő erőben van, úgyhogy a csomagok cipelése és átadása nem okozott komolyabb testi vagy lelki fájdalmat. Tudom, büszkék vagytok rám!

Volt, ahová eurót vittem, volt, ahová dollárt, de mindig mindenki örült az ajándéknak. Párizsban cvikipuszit kaptam, Floridában meleg, elvtársi kézfogást és köszönetet. Őszintén szólva nagyon jólesett ez a fogadtatás. Olyan emberek üdvözöltek, akikre a jövőben is számítani lehet, családunk megbízható barátai. Szeretném, ha Ti is örülnétek, hogy sikerült átadnom ezeknek a nagyszerű barátoknak azt, amit amúgy Ti kaptatok volna karácsonyra. Elvégre mi számít? Az, hogy húsz év múlva sokkal több és szebb ajándékra számíthattok, mint bárki más.

> Nem értik, hogy a hírnév Nektek szól, elvégre a Ti nevetekben és a Ti érdeketekben utazom ide-oda, és adom ezeket az értékes ajándékokat.

Ti is ismeritek szomszédainkat, akik nem is olyan régen szegényebbek voltak, mint mi. Mostanában viccelődnek, hogy utazgassak kevesebbet, sőt, adjam el a helikopteremet és a leszállóját is. Szerintem ezek a rosszindulatú szomszédok csak irigyelnek, mert utazásaim híressé tettek. Nem értik, hogy a hírnév Nektek szól, elvégre a Ti nevetekben és a Ti érdeketekben utazom ide-oda, és adom ezeket az értékes ajándékokat. Igaz, néha megállok egy-két percre itt-ott, hogy megnézzek egy jó focimeccset, vagy átvizsgáljam a befektetéseimet. De hát nekem is jár egy kis kikapcsolódás.

Drága gyermekeim, unokáim: örülök, hogy Titeket is a távoli jövő érdekel! Nem az számít, hogy mi lesz most karácsonykor vagy az elkövetkező 19 karácsonykor, hanem az, hogy mi lesz húsz év múlva. Addigra már a miénk lesz Brüsszel, Kárpátalja is, keleten új, békeszerető szomszédunk lesz, és az olimpiát minden négy évben a mi új stadionjainkban rendezzük meg. Itt, minden négy évben. Hazánkban, Felcsúton. Nem kétséges, hogy akkor, húsz év múlva azért marad még elég a kasszában, hogy mindenki kapjon egy szép karácsonyi ajándékot is. Ezt azért mondom, mert én pontosan tudom, hogy mit hoz a jövő húsz év múlva.

Ha esetleg lesz valaki, aki mégse akar húsz évet várni a pompás jólétre, annak csak azt tudom mondani: nem szabad elcsábulnunk! Ezt kérem Tőletek, drága gyerekek. A nagyszerű jövő érdekében elégedjetek meg a szaloncukorkával, Jézuska csak ennyit hoz, most és még 19 évig. Bár azt őszintén szólva nem tudom, hogy mi lesz idén vagy jövőre, de – ismétlem – az biztos, hogy húsz év múlva gazdagok lesztek és boldogok. Addigra ugyanis feltámadunk a haldokló Nyugat helyén.

Karsai, a forradalmár

CIVIL BESZÉD

LENDVAI ILDIKÓ
volt országgyűlési képviselő

Karsai Dániel története lezáratlan maradt. Nemcsak arról van szó, hogy nem zárult le az eutanázia konkrét, illetve az emberi méltóság általánosabb vitája. Tart még az a morális lázadás is, amelynek, ha nem is így tervezte, de egyik zászlóvivője lett. Ez a lázadás a rendszer erkölcsi legitimitását ingatja meg. Lendületét új történések viszik tovább, Iványiék nehéz sorsú diákjainak szétzavarásától az Orbán Balázs keltette felháborodásig.

Karsai Dániel ennek a morális lázadásnak vált a forradalmárává.

Mert igaz ugyan, hogy kormányoknak, rendszereknek elsősorban gazdasági és szociális válságok vagy kézzelfogható, direkt politikai bajok vetnek véget, de az is igaz, hogy ezeket az adott rezsim erkölcsi összeomlása teszi véglegessé. A politikai forradalmakat morális forradalmak, lázadások előzik meg. A kormányváltó erők is a hatalom valamilyen erkölcsi vétségével legitimálják szándékukat.

A jól kormányzó Horn Gyuláék esetében a váltáshoz kellett a Tocsik-ügy. Az első Orbán-kormányt nem gazdasági bajok, hanem az Ezüsthajóhoz hasonló botrányok, a hatalomgyakorlás pöffeszkedő módja miatti megbotránkozás buktatták meg. Az erkölcsi lejáratás jelentőségét felismerve állította később a Fidesz középpontba Őszödöt, majd a „szemkilövetés" vádját. Mindegy, hogy mi volt ezekben a csúsztatás vagy hazugság. Tudták: a kormánybuktatáshoz az is kell, hogy jelentős tömegek érezzék erkölcsi érzékükben is sértve magukat.

> A legélesebb árok most nem jobb- és baloldal között húzódik. Nem is feltétlenül a demokratikus erők és a demokrácia iránt közömbösek, a tekintélyelvet elfogadók között. Hanem az erkölcsi érzékükben megsértettek és az ezt is elnézők vagy takargatók között.

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

Nem csak kenyérrel él az ember. „Panem et..." – valamit még hozzá kell tenni. Van, aki szerint cirkuszt, van, aki szerint az erős vezető kínálta biztonság, rend ígéretét. Van, aki szerint a „dicső múltra" hivatkozó büszkeséget, az ebben gyökerező esélyt az önbecsülésre, amihez így nincs is szükség személyes érdemekre. „Magyarnak lenni jó." Az Orbán-kormány mindezekkel operál. A baloldalnál jobban ismeri az „érzelmi politizálás" jelentőségét.

De most hibát vétett. Kínos erkölcsi lelepleződések sújtották, Karsai ügyét (talán Iványiét is) pedig egyszerűen elmérte. Nem számolt azzal, hogy még a saját hívei között is vannak, akik a „panem et..."-hez a tisztességet is hozzátesszük. Akik szemében nemcsak szakmai és politikai, hanem morális kormányzóképesség is van. Amit éppúgy el lehet veszíteni.

Ungváry Krisztián most úgy fogalmaz, hogy „a rendszer felélte anyagi és morális tartalékait". Hozzáteszem: a morálisakat nem is lehet kínai hitelből pótolni.

Először a hatalom egyik legtaszítóbb vétke, az álszentsége lepleződött le. A Szájer- és a Borkai-ügy még csak horzsolta a felszínt. De jött a kegyelmi botrány, ami a rendszer csúcsait érte el. Jött a sebtében előkapart új elnök erkölcsi támadhatósága – nem családja, hanem saját lódításai miatt. Aztán az egyházi pedofilügyek, a Karmelitát felszentelő pap kettős élete, ami ideológiai szimbólumokat rengetett meg. Míg a társadalmi többség a lopást ugyan nem szerette, de addig nem fogta fel falrengető vételnek –„minden szentnek maga felé hajlik a keze", a politika már csak ilyen –, az erkölcs ilyen durva sérelmein már felháborodott.

A kegyelmi ügy tömegmegmozdulásokat váltott ki, átrendezte a sokáig mozdulatlan politikai színpadot. A régi ellenzék, amely eddig becsülettel teljesítette kritikai feladatait, itt eltévesztette az ütemet. Nem ismerte fel a lényeget: a válság erkölcsi (és nem közjogi vagy pusztán szociális) természetét, a morális forradalom kibontakozását. Amelyben a legmélyebb árok most nem jobb- és baloldal között húzódik. Nem is feltétlenül – mint addig magam is gondoltam – a demokratikus erők és a demokrácia iránt közömbösek, a tekintélyelvet elfogadók között. Hanem az erkölcsi érzékükben megsértettek és az ezt is elnézők vagy takargatók között. Orbán Balázs elszólása csak mélyítette az árkot.

Mert ki szeret Tartuffe-re szavazni?

De le kellett lepleződnie a rendszer másik erkölcsi bűnének: az irgalmatlanságnak, a szenvedők iránti közönynek is. A hajléktalanok, mélyszegények, pláne cigányok iránt még kevés a társadalmi empátia. De Iványiék iskoláiból az autista vagy más hátránnyal küzdő gyerekek utcára tétele és a Karsai Dániellel szembeni faarcú érzéketlenség a szívekbe hatolt. A közvélemény-kutatások szerint új, másfajta kétharmad – más mérések szerint 80 százalék – képződött, amely inkább Karsaival értett egyet, mint a hatalommal.

Orbán maga emelte át erkölcsi mezőbe a Karsai-ügyet. A saját szempontjából nagyot hibázott. Az Országgyűlésben „megvetendő álláspontnak" nevezte Karsai kérelmének támogatását, és elhárította találkozásukat. Karsai a betegágyból szellemesen felelt: pedig sok közös van bennük. Mindketten jogászok, Bibó-kollégisták, és „mindketten azóta is az emberi jogok rendszeres megsértéséből élünk". Csak egyikük miniszterelnökként, másikuk a sértettek ügyét képviselő alkotmányjogászként.

Kövér kegyeletsértő durvasága a parlamentben, vagy a Pesti Srácok újságírónőjének értetlenkedése nem hagyta betemetni a szakadékot az együtt érző többség és a közönyös kormány között. Erkölcs és amoralitás között.

A morális lázadás nem csillapul. Nem csillapítható.

Karsai utolsó Fb-posztját, egy nappal a halála előtt, így zárta: „Jó bátorulást!"

Úgy legyen.

A rock and roll hete

HAZUGSÁGVIZSGÁLÓ

BOLGÁR GYÖRGY
újságíró

Azt állította Orbán Viktor (a Kossuth rádióban az Európai Parlamentben lezajlott vitáról), hogy „ha tízen jönnek az emberre, az a rock and roll".

Ezzel szemben a tény az, hogy nem tízen jöttek az emberre, hanem még többen, és ha ez rock and roll volt, akkor nem lehetett csihi-puhi, intifáda vagy keresztre feszítés, márpedig ő maga nevezte így strasbourgi szereplését. Kihez hasonlítja magát? Elvishez vagy...?

Azt is állította Orbán (ugyanott), hogy „Von der Leyen asszony, az Európai Bizottság elnöke és Manfred Weber, az Európai Néppárt elnöke bejelentették, hogy ők meg akarják buktatni a magyar kormányt. (...) Hogy ezt nyíltan belevágják Magyarország képébe (...), azért ennek a szégyentelensége szokatlan".

Ezzel szemben a tény az, hogy a Bizottság elnöke élesen kritizálta a magyar kormányt, de nem beszélt Orbán megbuktatásáról, és Weber is csak a reményét fejezte ki, hogy Magyar Péter a jövő. A korábbinál is keményebb politikai bírálat azonban nem szokatlan, csak éppen Orbán szokta Brüsszel képébe vágni, hogy Juncker, Von der Leyen vagy Weber valójában Soros ügynöke, és le kell őket váltani. A brüsszeli fagyi visszanyalt.

> Úgy látszik, Orbánnak már az is sok, ha valaki egyáltalán szót kaphat vele szemben. Neki ez már maga a puccs.

Azt állította továbbá a kormányfő, hogy „ők ketten megnevezték, kikből álljon az új magyar kormány. Az európai szocialisták Dobrev Kláráékat akarják delegálni, a Néppárt meg a Tisza Pártot Magyar Péterrel. Ez az a koalíció, amelynek a házassága ott meg is történt, a szemünk előtt. Celebrálta papként vagy anyakönyvvezetőként Von der Leyen, és Manfred Weber volt a tanú".

Ezzel szemben a tény az, hogy sem Von der Leyen, sem Manfred Weber nem szocialista, vagyis ők egyáltalán nem nevezték meg Dobrevet, de más sem. Senki sem utalt semmiféle koalícióra, csupán annyi történt, hogy Magyar is, Dobrev is lehetőséget kapott frakciójától hosszabb felszólalásra. De úgy látszik, Orbánnak már az is sok, ha valaki egyáltalán szót kaphat vele szemben. Neki ez már maga a puccs.

Azt állította ezenkívül a miniszterelnök, hogy „a két érintett fél világosan megmondta: ők készen állnak arra, hogy teljesítsék azt, amit Brüsszel követel. Ez négy súlyos dolgot jelent, és mind a négyet el is fogadták. Az egyik, hogy beszállunk a háborúba Ukrajnával, fegyvert szállítunk nekik, és pénzt adunk a magyar költségvetésből, (...) be kell engedni a migránsokat, a családvédelmi, gyerekbarát törvényeket el kell törölni, és végül be kell szállni a gazdasági-kereskedelmi hidegháborúba".

Ezzel szemben a tény az, hogy sem Magyar Péter, sem Dobrev Klára egyetlen szóval sem mondott semmi ilyet. A miniszterelnök vagy hallucinál, vagy nem mond igazat. Melyik a rosszabb?

Azt állította ezenkívül Orbán (a strasbourgi vitában Manfred Webernek címezve): „Ön ott akart ülni abban a székben, ahol most Ursula von der Leyen ül, de miattam nem ül ott, ezért haragszik rám."

Ezzel szemben a tény, hogy Weberből nem azért nem lett a Bizottság elnöke 2019-ben, mert Orbán nem szavazta meg, hanem mert Macron francia elnök is ellenezte. Orbán ellenszavazata nem számított sem Jean-Claude Juncker, sem most, Von der Leyen megválasztásakor. Vajon miért haragszanak rá mégis annyian?

Az oldalon megjelenő vélemények nem feltétlenül tükrözik szerkesztőségünk álláspontját. Lapunk fenntartja magának a jogot a beérkező írások szerkesztésére, rövidítésére.

SZERINTEM

Szélsőjobb

Sigmund Freudtól hadd idézzem az egyik gondolatát: „A legtöbb ember nem igazán akarja a szabadságot, mert a szabadság felelősséggel jár, és a legtöbb ember fél a felelősségtől." Ez szerintem jól leírja a szélsőjobbot, amelynek mindig vezér kell, aki majd megmondja, hogy merre hány méter. Ismerjük azokat a felméréseket is, amelyek a „tagadókról" szólnak. Sokan nem azért tagadják például a klímakatasztrófa veszélyét, és hogy ezt az emberiség nagyrészt magának köszönheti, mert így tudják, hanem mert velük ezt így akarják láttatni, és ezt ők készséggel el is fogadják. (Persze a demokraták között is vannak vezérhívők, de szívből remélem, hogy sokkal kevesebben.) Egy nemrégiben több kelet-európai országban is elvégzett értékfelmérés a szélsőjobbal szimpatizálók között a következő érzelmi elköteleződéseket mutatta ki: nacionalista, irredenta, idegengyűlölő, melegellenes, Nyugat-ellenes, modernizációtagadó, vallási konzervatív, oroszbarát, összeesküvés-elméletek híve, Covid-tagadó, ezoterikus hívő. Természetesen nem mindenki azonosul a teljes listával, de az ember néha úgy érzi, nem csoda, hogy Németországban az AfD-t be akarják tiltatni.

TITZ TAMÁS

Fogyókúra

Az Aktív Magyarország program célkitűzése, hogy aktívabban, egészségesebben és jól éljenek az emberek, s működtetői Székelyföldön is meg szeretnék mutatni, hogyan lehet így élni – mondta Révész Máriusz államtitkár Sepsiszentgyörgyön. Követendő példának nevezte a székelyföldi városokban is működő Lábbusz programot, amikor felnőttek gyalog kísérik iskolába a közelükben lakó gyerekeket. Révész referenciaként igazán megemlíthette volna a program korábbi sikeres magyarországi bevezetését, amely mintegy 100 postahivatal bezárásával indult. A kisebb falvak, községek lakosai, ha nincs éppen távolsági busz vagy vonat, akár fogyókúra gyanánt is nagyot lábbuszozhatnak a legközelebbi településig, ahol még maradt posta. Ahogyan Peterdi Pál már az 1960-as években megírta: a láb mindig kéznél van.

LADÁNYI ANDRÁS

SPAR

A Fidesz ötös számú tagkönyvének tulajdonosa, a közismert publicista bojkottot hirdetett a SPAR ellen. Normális, becsületes ember ne vásároljon náluk! Emlékszünk, a SPAR és a hatalom már akkor csúnyán összeveszett, mikor a lánc vezetője arról beszélt, hogy a NER egyik lovagja szerette volna bevásárolni magát a cégbe, amire ők nemet mondtak. Beindult a politikai bunkósbot, jöttek az ellenőrzések, rendeletek, amelyek alapján megbüntették a céget. A büntetés ellen a cég az Európai Bírósághoz fordult, és nyert. Szerintem normális, becsületes ember nem bojkottál: így fejezi ki, hogy szerinte nem lehet maffiamódszerekkel tulajdont szerezni Magyarországon.

ÁBRAHÁM ZOLTÁN

Olvasóink leveleit a következő címre várjuk:
olvasoilevel@nepszava.hu

Metrókon a Néprajzi tárlata

A budapesti 2-es, 3-as és 4-es metró szerelvényeiben a Néprajzi Múzeum új gyűjteményi kiállítására hívja fel a figyelmet a Metró Galéria tárlata tegnaptól. A szerelvények belső felületein elhelyezett kétszáz tablót naponta több százezer ember láthatja. MTI

Koncert több száz zenésszel

A 70 éves Szent István Filharmonikusok második ünnepi koncertjét vasárnap délután öttől tartják a Budapest Kongresszusi Központban. A zenekar mellett kisebb-nagyobb produkciókban bemutatkozik a Szent István Zenei Műhely tizennégy együttese, több száz énekes és hangszeres muzsikus lép a pódiumra. NÉPSZAVA

Oscar-kvalifikáló fesztivál

A Friss Hús Budapest Nemzetközi Rövidfilmfesztivál felkerült az Oscar-kvalifikáló fesztiválok listájára, a legjobb magyar élő szereplős rövidfilm és a legjobb magyar animációs film kategóriájában kvalifikálhat az Oscar-nevezésre. MTI

Virág mamó mágikus világa

TÁRLAT Gyógynövények képeibe komponálta az örömöt Aneta Františka Holasová cseh mesekönyv-illusztrátor. Akvarelljei a Petőfi Irodalmi Múzeum Bártfay termében láthatók.

ROSZNÁKY EMMA

A PesText Fesztivál keretében a kortárs cseh illusztráció egyik legkiemelkedőbb alakja, Aneta Františka Holasová látogatott hazánkba. Az alkotó a múlt héten három napot töltött Budapesten, több telt házas workshopot, pénteken pedig tárlatvezetést tartott. Holasová ötletes, játékkal és humorral teli alkotásai a Petőfi Irodalmi Múzeum kiállításán teljes pompájukban láthatók, de érdemes kézbe venni az őket tartalmazó Füvészkönyvet is, mely hazánkban a Csirimojó Kiadó gondozásában jelent meg, ahogy a szerző két másik kötete is, így a Mesegyár, valamint a Toncsa és a cirkusz.

A Csirimojó elsősorban a cseh és szlovák illusztrált irodalomra koncentráló hazai kiadó, amelynél számtalan művészi igényű mesekönyv jelenik meg. A Füvészkönyv eredetileg 2019-ben debütált Csehországban, s az idén már a magyar olvasók is kezükbe vehették Peťovská Flóra fordításának köszönhetően. Az illusztrátor könyv- és papírrestaurálást tanult a gimnáziumban, itt szeretett bele a könyvek világába, később illusztrációt és grafikát tanult a pilseni Nyugat-csehországi Egyetemen. 2013-ban mutatkozott be Lumír včelaří (Lumír méhészkedik) című kötetével, amelyet Arany Pántlika díjra jelöltek. Munkái tíz éve rendszeresen megjelennek a Raketa gyerekirodalmi folyóiratban. 2019-ben az év illusztrátorának jelölték, 2020-ban pedig a Toncsa és a cirkusz illusztrátoraként elnyerte az Arany Pántlikát. Holasová könyveit számos nyelvre lefordították – a kiállítás egyik vitrinjében látható pár külföldi példány, köztük egy koreai kiadás is. Szerzőként és illusztrátorként is dolgozik – a Füvészkönyv szövegét épp nem ő, hanem Monika Golasovská Čechová jegyzi.

FOTÓK: TÓTH ÁDÁM

Humor, személyesség és csodálatos színhasználat: leginkább ezek jellemzik a cseh művész akvarelljeit

Holasová könyveit számos nyelvre lefordították

A Füvészkönyv illusztrációi bevezetnek a gyógynövények, illetve Virág mamó természetes varázsszereinek mágikus világába. Az erdő szélén lakó Virág mamó minden gyógynövényt, fát és bokrot ismer; ezt a tudást adja át lányunokáinak, Kačenkának és Adélkának, akik a könyv elbeszélői. A valóságban a szerző két lányát is így hívják; a Füvészkönyvet nekik és mindazoknak ajánlja, akik szeretnék felfedezni a természet varázslatos erejét.

A szöveg nagyon ügyesen edukál, ebben remek társak az illusztrációk: mesél a gyógynövényekről, hatásukról, felhasználásukról, és tele van receptekkel. Virág mamótól megtudhatjuk, hogyan készül a kankalinszirup, a medvehagymás fűszervaj, a tölgyfakéregcsepp, a lándzsásútifű-szirup, a kamillaolaj és a többi. Monika Golasovská Čechová mesekönyve eligazít a különböző gyógynövénykészítmények közt is: megtanulható, mi a főzet, a macerátum és az extraktum közti különbség, melyet nagy valószínűséggel még a felnőttek sem tudnak. Az egész könyv felér egy botanikakurzussal, de Holasová alkotásai gondoskodnak arról, hogy mindez ne tűnjön papírízűnek. A könyv végén még arról is láthatunk táblázatot, melyik növényt mikor kell begyűjteni és hol kell keresni.

A tárlatvezetésen Holasová elmondta: nagy örömére szolgált, hogy a Füvészkönyv megalkotásában szabad kezet kapott, hiszen ez nem általános gyakorlat a könyvkiadásban. Az illusztrátor felhívta a figyelmet arra, hogy a Füvészkönyv autentikus recepteket tartalmaz, melyeket a szerző a nagymamájától tanult. A gyógyító receptek mellett számos nagyon praktikus kertészeti tipp is van a könyvben. Holasová elárulta: sokszor saját, gyerekkori élményeit fogalmazta bele az illusztrációiba, például a ruhájába akadó szúrós növényekről. – Igyekeztem realisztikusan ábrázolni a növényeket, hiszen mégis egy ismeretterjesztő, enciklopédikus könyvről van szó, de ahol úgy éreztem, belevittem valami játékosságot, pár virágfejen, levélen megjelenik egy-egy arc. Próbáltam belekomponálni a saját örömömet – fogalmazott az illusztrátor. Holasová illusztrációival a felnőtteket és a gyerekeket is igyekezett megszólítani, hiszen a Füvészkönyv minden korosztálynak szól. A kötetet a négy évszak osztja részekre, a fejezeteket a tavasz, nyár, ősz és tél gyönyörű tablóképei indítják. Az egyik részletet kiemelve az alkotó elmondta: számára kifejezetten fontos volt a mérgező növények ábrázolása, mivel egyszer egy ismerőse gyöngyvirágmérgezés miatt került kórházba. – Minden jól végződött – tette hozzá. Holasová nem tagadta, mindig van olyan illusztráció, részlet, amit szívesebben alkot meg, azonban igyekezett nem kivételezni, bár Virág mamó konyhájának megfestése pont arra az időszakra esett, amikor költözés miatt épp a saját konyháját tervezte, és emiatt itt akaratlanul is közel került hozzá az akvarell.

A Füvészkönyvből az is megtudható, hogyan készül a kankalinszirup, a medvehagymás fűszervaj, a tölgyfakéregcsepp.

Humor, személyesség és csodálatos színhasználat: leginkább ezek jellemzik a cseh művész akvarelljeit. A kiállítást érdemes megnézni, a könyvbe pedig legalább belelapozni, mert tele van természet- és hagyományszeretettel – valami olyannal, amitől csakis többek lehetünk.

INFÓ

A Virág mamó Füvészkönyve című tárlat október 31-ig ingyenesen látogatható a Petőfi Irodalmi Múzeumban. Aneta Františka Holasová tárlatvezetését Peťovská Flóra tolmácsolta magyarra

HIRDETÉS

LAPSZÉL

Várjon Dénes nagydíja

FOTÓ: KONDELLA MISI

A magyar zongoraművész, Várjon Dénes és a német hegedűs, Antje Weithaas Beethoven szonátáiból készült ötlemezes sorozata vihette haza a Német Lemezkritikusok 2024-es nagydíját a kamarazene kategóriában. A nemzetközi zenei élet kiválóságaiból álló zsűri döntése precedens nélküli: először fordult elő, hogy egy projektet háromszor is kitüntettek. A sorozat első és harmadik lemeze ugyanis már korábban elnyerte a negyedéves díjat. A 106 negyedéves elismerésben részesült felvétel közül választották ki az év legjobb tíz produkcióját. NÉPSZAVA

Román Filmhét az Urániában

Az október 14-től 19-ig tartó 18. Román Filmhéten hat fontos alkotás érkezik az új román mozitermésből az Uránia Nemzeti Filmszínház mozivásznára. Radu Jude és Cristi Puiu, a román új hullám két neves képviselője a 21. századi hétköznapokról ad látleletet (Ne várjatok túl sokat a világvégétől, MMXX), míg a román filmhetek közönsége előtt szintén ismert Bogdan Mirică nyomasztó thrillerrel jelentkezik (Boss). Az archív felvételekre épülő Forradalmak között a pártállami diktatúra éveit idézi meg női szemszögből, iráni párhuzamokkal; Az életvonal nélküli ember című moldáv életrajzi dráma az asztalitenisz edzőautomata feltalálójának történetét meséli el. A filmhét nyitó alkotása, a Nasty című dokumentumfilm pedig Ilie Năstaséról, a hetvenes évek világsztár teniszezőjéről és fenegyerekéről rajzol érzékletes portrét. Ezt a filmet az egyik rendező, Tudor Giorgiu kíséri el Budapestre, míg a moldáv alkotást Adriana Vasilcov rendező és Eugeniu Dedcov operatőr mutatja be a nézőknek. NÉPSZAVA

A legjobb első prózakötetes

FOTÓ: HUSZÁR DÁVID

A Nem című regényével debütáló Kemény Lili kapta idén a legjobb első prózakötetesnek járó Margó-díjat. Az elismerést az Őszi Margó Irodalmi Fesztivál megnyitóján adták át a Liszt Ünnep keretében. A díjjal a szerző bekerül olyan korábbi nyertesek sorába, mint Totth Benedek, Mécs Anna és Visky András. Az 52 pályázó közül Biró Zsombor Aurél és a Kovács testvérpár művei jutottak még a döntőbe. NÉPSZAVA

Pokoli fájdalmaink

KORTÁRS Wéber Kata Egy nő anatómiája című drámáját mutatták be a Pesti Színházban. A történetből korábban film is készült. Petrik Andrea az előadás címszerepében közel engedi a nézőt a szenvedéshez.

FOTÓK: FARBAKY TAMÁS

BALOGH GYULA

Hosszú kitartott képpel kezdődik az Egy nő anatómiája című előadás. A Pesti Színház színpadán a főszereplő Petrik Andrea egy várandós hölgyet alakít, aki épp szülni készül, de közben egy létra tetején ül és cseréli a villanyégőt. A látvány közepén a nő azon testtájéka, amely a következő percekben meghatározó szerepet kap. A nő mellett a konyhában a földön áll a férje, akit Telekes Péter játszik. Olyan az egész, mint egy képzőművészeti alkotás. Minden leolvasható róla, a viszonyrendszer és a hangsúlyok. (A díszletet és a jelmezeket Kálmán Eszter tervezte.) Aztán amikor elindulnak az események, a férj leküzdve a tériszonyát mégis felmászik és megszereli a villanyt.

A Pieces of a woman című darabot először Lengyelországban rendezte meg Mundruczó Kornél 2018-ban, nem véletlenül: a történet egy lengyelországi családról szól. Az előadás két évvel ezelőtt vendégszerepelt a Vígszínházban, a Budapesti Tavaszi Fesztiválon, írtunk is róla. Mundruczó amerikai filmet is készített a sztoriból, A mű executive producere Martin Scorsese volt, Vanessa Kirby brit színésznőt pedig Oscar-díjra is jelölték az alakításáért és díjazták a velencei filmfesztiválon is.

A mostani Pesti Színházban játszott változatot szerzőként egyedül Wéber Kata jegyzi (dramaturg: Kovács Krisztina). Mundruczó a TR Warszava lengyel teátrum előadásában az otthon szülés első félórányi keserves vívódását filmen mutatta meg. A magyarországi bemutató rendezője Alföldi Róbert viszont a színpadon láttatja ezt a jelenetsort.

Az otthon szülés első félórányi keserves vívódását Petrik Andrea annyira hitelesen láttatja, hogy az szinte a nézőnek is fáj

Színészi szempontól óriási feladat. Hogyan lehet a szenvedést, a fájdalmat, az intimitást, a kitárulkozást hitelesen közvetíteni a színpadon? Monori Lili a saját gyerekét szülte meg a Kilenc hónap című film forgatásán. Beengedte a kórházba a kamerát. Petrik Andrea (Maya) a Pesti Színház nézőit engedi közel élőben a testéhez, az érzéseihez. Mindezt annyira hitelesen teszi, hogy az közben szinte a nézőnek is fáj. (Az általam látott előadásán az egyik néző többször hangot is adott annak, hogyan hatott rá a színpadi történés. Többször is bekiabált, volt aki rászólt, de az előadást nem állították le, a színészek fegyelmezetten játszották tovább a darabot.)

Érdemi diskurzus helyett dúl a sérelmek felemlegetése, az elfogadás hiányára utaló kitörések sorozata.

INFÓ

Wéber Kata: Egy nő anatómiája – újjászületés egy részben. Rendező: Alföldi Róbert. Pesti Színház

A végén csak elfogy a családi összejövetelre sütött kacsa

Az előadás második helyszíne egy családi összejövetel, több hónappal a tragikus események után. A családtagok együtt próbálnak a baba elvesztése miatti gyászról beszélni. De érdemi diskurzus helyett dúl a gyerekkori sebek felhánytorgatása, a sérelmek felemlegetése, az elfogadás hiányára utaló kitörések sorozata. Széteső család, foszló kapcsolatok, az előítéletek dominanciája, egymás hibáztatása zajlik. Telekes Péter férjalakja norvég bevándorló, hiába szeretne gyökeret verni, végül kitaszítják. Márkus Luca Maya testvérét játssza, nem találja a nyugalmát, valami végleg eltört benne. A két testvér rituális szalagos tánca ad némi reményt, de ez csak rövid ideig tart ki. Nagy-Kálózy Eszter játssza az anyát. Próbálja egyedül összetartani a családot, ez meghaladja a lehetőségeit. Valami örökké elromlott, ezen már nem segít sem a közös ebéd, sem a felújított műterem. Kövesi Zsombor, Radnay Csilla és Waskovics Andrea pontosan hozzák a saját figurájukat. Waskovics játéka a szülésnél különösen empatikus.

Az emberek nem tudják, mennyit számít, hogy hol élnek – mondja az előadás végén az anya. Igen, sok mindent nem tudunk már, ennek a fájdalmas veszteség listájával szembesít kíméletlenül az Egy nő anatómiája. Még akkor is, ha a végén csak elfogy a családi összejövetelre sütött kacsa.

Fecsegő zenedobozok a BMC-ben

KONCERT A három Duna-menti főváros, Bécs, Pozsony és Budapest kiváló fiatal muzsikusait egyesítő MIKAMO Közép-Európai Kamarazenekar legújabb programja a beszédet veszi górcső alá ma este a Budapest Music Center (BMC) koncerttermében. A műsort nyitó olasz Salvatore Sciarrino darabját (Introduzione all'oscuro) Kurtág György zenetörténeti jelentőségű műve követi. Kurtág a Mi is a szó című darabját Monyók Ildikó színésznő számára komponálta, aki egy tragikus balesetet követően évek kemény munkájával tanult meg újból beszélni és járni. A darabot 1991-ben a mű dedikáltjának közreműködésével hallhatta először a közönség Bécsben, Claudio Abbado vezényletével. A most műsorra kerülő, a szerző által énekhangra és pianínóra átdolgozott 2006-os változat azonban kuriózum, hiszen mind ez idáig alig vállalkoztak az előadására. A mű alt hangra írt magánszólamát ezúttal Károlyi Katalin fogja énekelni.

FOTÓ: @ BMC

Kurtág György műve Monyók Ildikó színésznőnek készült, aki egy tragikus balesetet követően évek kemény munkájával tanult meg újból beszélni és járni

A Classic Voice olasz zenei magazin 2017-es szavazásán az ezredforduló után keletkezett legfontosabb kortárs műnek az osztrák Georg Friedrich Haas in vain című darabját választotta meg a nemzetközi szakírókból álló zsűri. Ezúttal a szerző ...fließend... című munkája hangzik el, amely – címével ellentétben – nem a folyékony beszédből, hanem a dadogásból indul ki. Ezt követi Eötvös Péter zeneszerző-karmester egykori mentoráltja, a Franciaországban alkotó Mikel Urquiza munkája, egy rendhagyó hármasverseny, amelyben a zenészek a középkori zenedobozok fecsegéséből, hangorgiájából merítenek ihletet. A Németországban aktív Sara Glojnarić zárásként elhangzó sugarcoating (v2.0) című darabja a mindenben értelmet kereső, mindennek értelmezést adni igyekvő kultúránk alapjait igyekszik pellengérre állítani poposan lüktető zenéjével, formabontó eszköztárával. A Budapest–Bécs tengelyen mozgó Gryllus Samu Transitional Aszemblies című vadonatúj darabja ugyancsak a komolyzenei koncertek bevett rituáléját kérdőjelezi meg: a szerző kifejezetten a koncerten elhangzó darabok közötti szünetekre írt egymástól elkülönülő közjátékokat, amelyek egy mélytengeri lény csápjaiként ékelődnek be a szünetekbe, és nem csupán tartalmilag kötik össze a darabokat, hanem dramatizálják is a darabok között zajló átállást.

INFÓ

Mi is a szó, a MIKAMO Közép-Európai Kamarazenekar koncertje. Október 12., 19 óra, BMC. Vezényel: Ajtony Csaba

A koncertet a zenekar művészeti vezetője, Ajtony Csaba dirigálja, a program a zenekar budapesti koncertjét követően Bécsben is hallható lesz. NÉPSZAVA

Dagobert, a német sztárbűnöző

ZSAROLÓ Az áruházi robbantót, Arno Funkét hat évig üldözte eredménytelenül a német rendőrség a 90-es években. Akciói mindig színes fantáziáról, jó technikai készségeiről, taktikai óvatosságáról tanúskodtak. Ezek a jegyek egyfajta népi hőssé avatták.

BERNAU PÉTER

A Dagobert álnéven ismert Arno Funke Németország egyik leghíresebb zsarolója volt. A rendőrség 1994. április 22-én, egy telefonfülkében fogta el a bűnözőt, aki 1988-tól kisebb áruházi robbantásokat követett el, majd pénzt követelt azért, hogy ne röpítse levegőbe az egész épületet. A sorozatos robbantásokat és zsarolásokat követően – a pénzátadási kísérletek sorra kudarcot vallottak – a rendőrség felállított egy profilt Dagobertről, mely szerint a komoly bűnözői hajlam esetében magas intelligenciával és komoly műszaki ismeretekkel is párosult. Funke saját bevallása szerint az iskola helyett leginkább a könyvtárban töltötte gyerekkorát, az ismereteit ekkor szedte össze. A profilból – melynek felállításában pszichológusok is részt vettek – kiderült, hogy Dagobert robbantásai során igyekszik elkerülni az emberi áldozatokat, csupán egyetlen alkalommal volt két könnyebb sérültje az akcióinak.

Az első, valójában egyetlen sikeres akcióját 1988. május 25-én követte el, Nyugat-Berlinben. A KaDeWe áruházat éjféltájt heves robbanás rázta meg, személyi sérülés nem történt. A robbanás után nem sokkal jelentkezett a zsaroló, és félmillió márkát követelt az áruháztól, hogy a további robbantásoktól eltekintsen. A pénzt egy személyvonatról kellett kidobni. A zsaroló egy rádióvevőt hagyott a vonaton, azon keresztül irányította a „kihajítás” időpontját. Habár a rendőrség a vonat útvonalát járőrökkel biztosította, a zsaroló gyorsabb volt náluk, és meglépett előlük a pénzzel. Később pénzt már nem tudott szerezni.

Lebukása előtti utolsó akciója során, 1994. december 6-án Berlinben robbantott. A január 17-ei pénzátadást azonban nem sikerült lebonyolítani, a robbantó a német főváros föld alatti csatornarendszerén csúszott ki üldözői karmai közül. Öt nappal később egy elhagyatott vasúti pályán a Dagobert által készített kisvonattal kellett (volna) eljuttatni hozzá a váltságdíjat. A kisvonat útját füstbombákkal próbálta láthatatlanná tenni, ám 30 méterre tőle a szerelvény kisiklott, s Dagobert nem merte elhozni a pénzt.

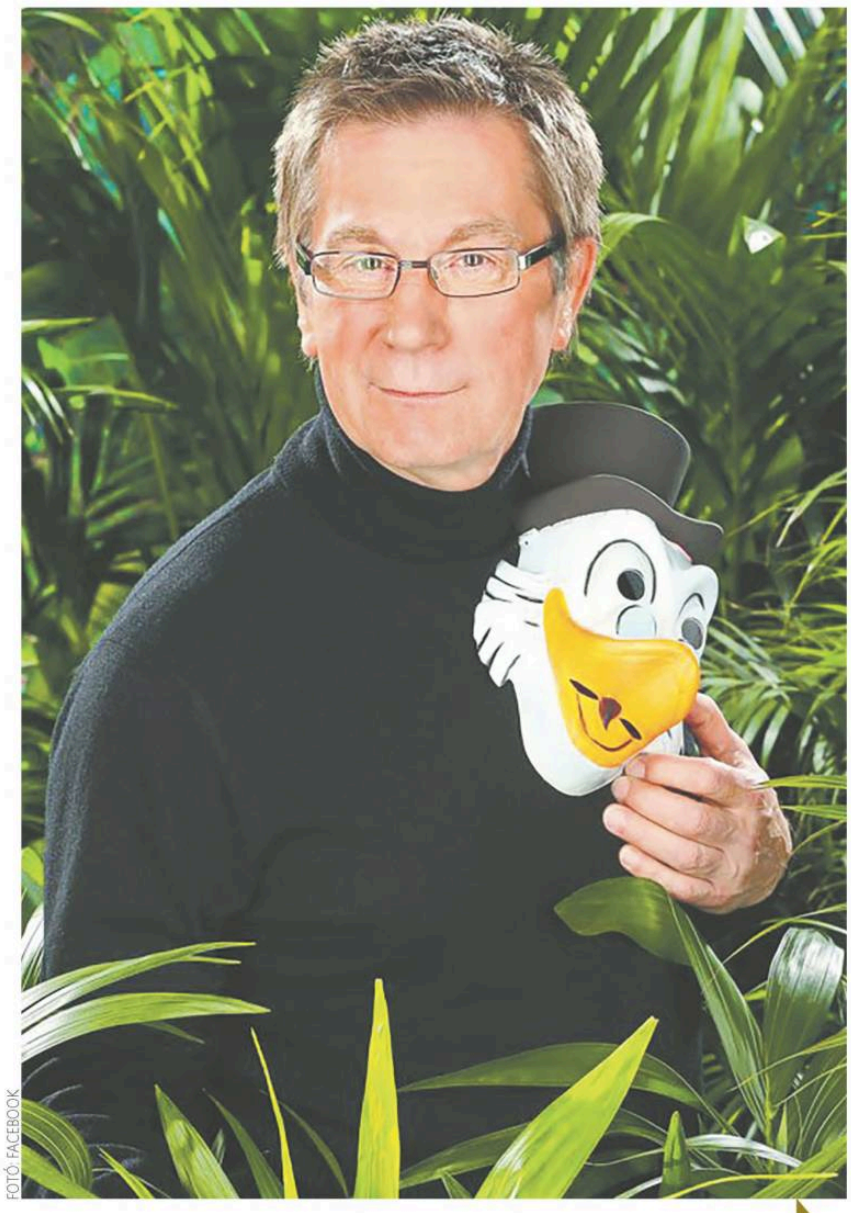

FOTÓ: FACEBOOK

„Nem éreztem jól magam a bőrömben, nagyon nagy stresszel járt, hogy tudtam: hajtóvadászat folyik ellenem"

A bűnözői hajlama magas intelligenciával és komoly műszaki ismeretekkel is párosult.

Miután a rendőrség 20 ezer márka jutalmat ígért annak, aki segítséget tud nyújtani az elfogásában, s a fényképét bemutatták a televízióban, újságokban, egy járókelő felismerte Funkét egy berlini telefonfülkében, s riasztotta a rendőröket. A bíróság első fokon hét év és kilenc hónap börtönbüntetést szabott ki Dagobertre, amit másodfokon kilenc évre módosítottak. Funke büntetése kétharmadának letöltése után, 2000-ben szabadult a börtönből. 1998-ban megjelent az ott írt önéletrajzi könyve, a My Life as Dagobert (Az életem Dagobertként). 2004-ben karikatúrákat és történeteket tartalmazó könyvet adott ki Entekross (Ropogós kacsa) címmel.

A férfiról most a német RTL+ csatorna készített filmsorozatot Dagobert vagyok címmel, melynek első részét a múlt héten mutatták be. Funkéval és az őt hat éven át üldöző rendőrrel az RTL televízió készített interjút. „Nagyon frusztráló volt, hogy sokáig nem tudtuk elkapni – mondta Martin Textor, a Dagobert elleni nyomozás vezetője. – Közben azt is el kell mondanom, hogy ő volt a legintelligensebb és legszimpatikusabb bűnöző, akivel dolgom akadt. A szabadulásáig nem találkoztunk személyesen, vezetőként nem voltam terepen. Sok álmatlan éjszakát okozott, sokszor hajszálon múlt, hogy nem tudtuk elkapni. A személyisége alapján egyáltalán nem illett bele abba a bűnözői körbe, amelynek a tagjaival dolgom volt.”

Textor elmondta: volt olyan eset, amikor Dagobert azt kérte, hogy a mozgó vonatból akkor dobják ki az 500 ezer német márkát (körülbelül 25 millió forint) tartalmazó zsákot, amikor a telefonba beleszól, hogy „most”. A vasúti töltést több kilométeren ellepték a rendőrök; a kidobott pénzzel Dagobert úgy tudott elmenekülni, hogy az őt üldöző rendőr futás közben elcsúszott. Valamennyi bankjegy számát regisztrálták, de hiába. Dagobertnek grafikusi végzettsége volt, és átírta a papírpénzek nyilvántartási számát. „A lapok azt írták, hogy egy kutyaürülék mentette meg Dagobertet, de ennél prózaibb volt az ok, eső után csúszott a vizes talaj – idézte fel az esetet Textor. – Máskor is közbeszólt a balszerencse: Dagobert mindig Nyugat-Berlinből, olyan fülkékből telefonált, melyek viszonylag elhagyatott helyen voltak. Amikor az egyik sikertelen pénzátadás után azt gondoltuk, hogy megint hívhat minket, az összes ilyen fülkéhez (összesen 1500) kiküldtünk két civil ruhás rendőrt. Nehezen fogadták el a kollégák ezt a kérést, mert tudták, hogy 2998-an teljesen fölöslegesen várakoznak majd órákat. Dagobert tényleg telefonált, de ez volt az egyetlen eset, amikor Kelet-Berlinből.”

„Nem volt ebben tudatosság, véletlenül alakult így – vette át a szót Dagobert. – Egyébként nem éreztem jól magam a bőrömben, nagyon nagy stresszel járt, hogy tudtam: hajtóvadászat folyik ellenem. Megkönnyebbültem, amikor elkaptak.”

A Viszkis

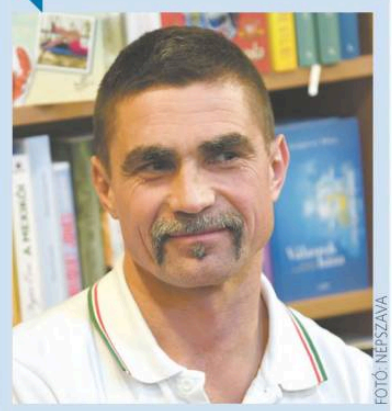

FOTÓ: NÉPSZAVA

Ambrus Attila, a Viszkis rabló néven ismert egykori jégkorongozó az 1990-es években több mint 30 bankrablást követett el Magyarországon. Híres volt arról, hogy mindig maszkot viselt, és a rablások előtt ivott egy whiskyt egy közeli kocsmában. 1993 és 1999 között több mint 142 millió forintot, majd második elfogásáig további 196 milliót zsákmányolt. 2002-ben 17 év fegyházbüntetésre ítélték, de jó magaviselete miatt 2012-ben feltételesen szabadlábra helyezték. Az ország egyik legismertebb bűnözőjévé vált, jelentős népszerűségre tett szert, sokan szabályosan drukkoltak neki. Története számos könyvben és filmben is megjelent. Szabadulása után kerámiával kezdett foglalkozni, és igyekszik tisztességes életet élni.

HIRDETÉS

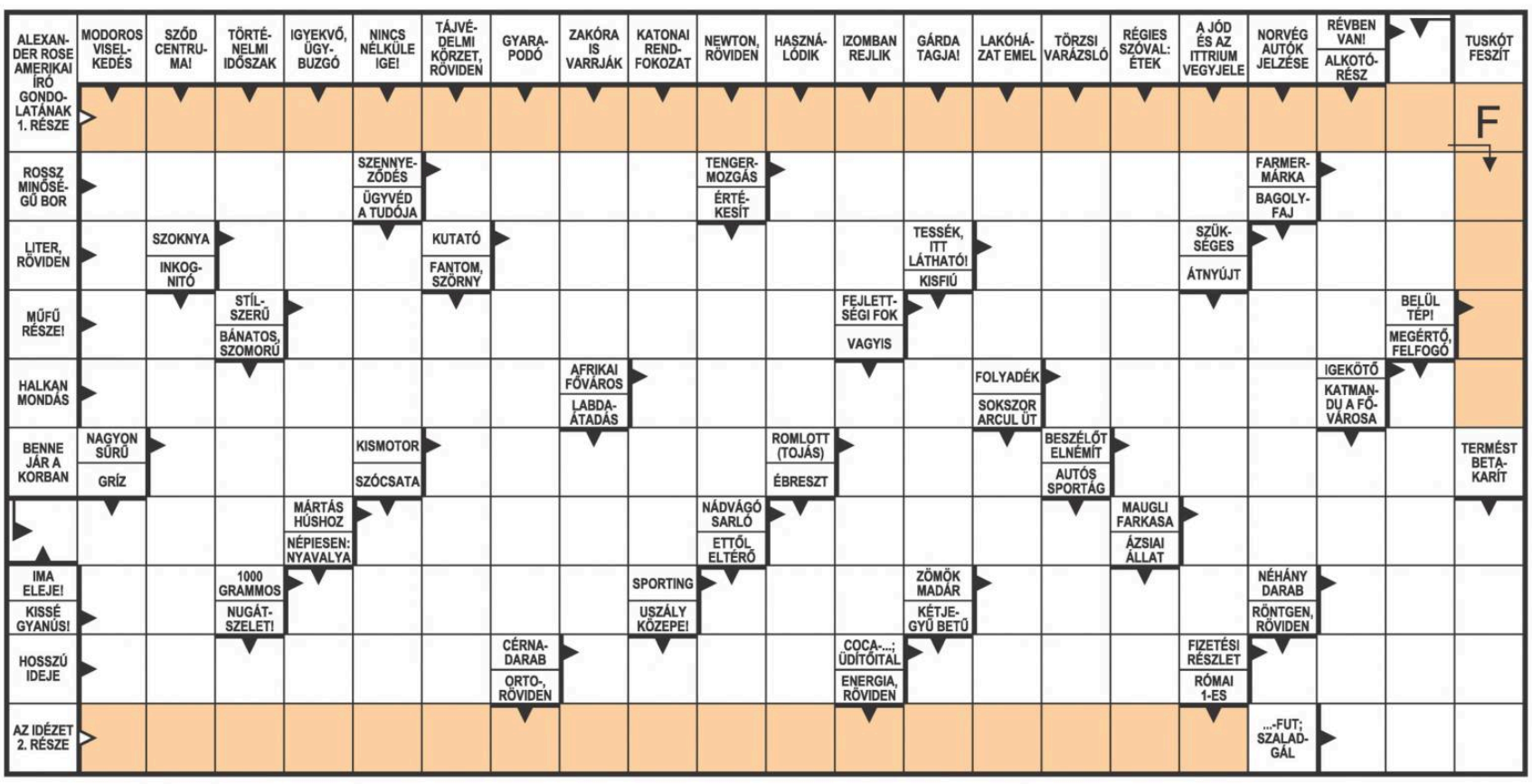

Október 5-i rejtvényünk helyes megfejtése: „Hatékonyabb a szellem, mint a nyers erő."
E heti rejtvényünk megfejtését az október 19-i számunkban közöljük.

LAPSZÉL

Rasovszky újra versenyez

FOTÓ: MTI/CZEGLÉDI ZSOLT

Két hónappal olimpiai bajnoki címének megszerzése után szombaton újra versenyez Rasovszky Kristóf, aki a nyílt vízi úszók világkupa-sorozatának setubali állomásán ugrik vízbe. Rasovszky, az FTC 27 éves versenyzője az összetett versenyben a hetedik helyen áll, és ezúttal egyedül képviseli a magyar színeket a férfiak között, csapattársa, az olimpiai bronzérmes Betlehem Dávid ugyanis nem indul. A nőknél ott lesz a mezőnyben a Párizsban ötödik Fábián Bettina. MTI

Világbajnok a Bakonyban

A játékosként világ- és Európa-bajnok, Bajnokok Ligája-győztes, 2006-ban a világ legjobb futsalosának választott spanyol Javier Rodríguez Nebreda lett az 1. FC Veszprém férfi futsalcsapatának vezetőedzője. Az 50 éves tréner edzőként már dolgozott Magyarországon, 2018-ban a Bajnokok Ligája négyes döntőjéig vezette a Rába ETO-t. MTI

Távozik Ádámék edzője

FOTÓ: MTI/JILYÉS TIBOR

Az Ádám Martint is foglalkoztató görög Aszterasz Tripoliszt mától Szavvasz Pantelidisz irányítja, vagyis távozott posztjáról az eddigi edző, Claude Makélélé. A klub közleménye az okokról nem tesz említést, így nem tudni, hogy Makélélé közös megegyezéssel távozott, vagy menesztették a francia szakembert. NSO

Olimpiát akarnak

Barcelona készen áll a 2036-os olimpiai játékok megrendezésére, és célja, hogy megismételje az 1992-es, mérföldkőnek számító eseményt – jelentette be a katalán főváros sporttanácsa. Eddig Lengyelország, India, Chile, Isztambul, Indonézia és Katar jelezte rendezési szándékát. A magyar kormányt is érdekelné a rendezés. NÉPSZAVA

HIRDETÉS

APRÓ

JÁRMŰ

AUTÓJÁT megvenném 06-1/420-2703, 06-30/362-0674.

RÉGISÉG

GYŰJTŐ venne saját részére bélyeggyűjteményt, postai képes levelezőlapot, 06-20/522-5690, 06-1/322-8439.

SZOLGÁLTATÁS

VÁLLALUNK bármilyen ács, tetőfedő, bádogos munkát. Ereszcsatornázást, cserepes lemezelést 2024. 10. 10-től 2024. 10. 31-ig akciós áron 30% kedvezménnyel. 06-20/932-8837.

APRÓHIRDETÉS-FELVÉTEL:
Tel.: 06-1/475-0802, 3skarakter@gmail.com

Micsoda tempó!

HATVAN ÉVE HARMADSZOR Dawn Fraser sörözött, cigarettázott, pasizott, de mindent lehetett rá mondani, csak azt nem, hogy nem volt százas.

HEGYI IVÁN

FOTÓ: FOTOCOLLECTIE ANEFO/HARRY POT

Holnap hatvan éve annak, hogy a hazájában a huszadik század úszónőjének választott Dawn Fraser egymás után harmadszor is megnyerte a 100 női gyorsot az olimpián. Ez máig élő világszám, ahogyan a triplázó is máig él (87 éves).

Az ausztrál extraklasszison kívül három egymást követő olimpián ugyanabban a számban csak Egerszegi Krisztina, valamint a két amerikai úszócsoda, Michael Phelps és Katie Ledecky vitte el a pálmát.

Fraser volt Johnny Weissmüller női megfelelője, először szorította a világcsúcsot egy perc alá; 1962 októberében 59,9 másodpercet ért el, majd 1964 februárjában már 58,9-nél tartott.

Nemsokára nagyon úgy festett, nem nyer harmadszor is aranyérmet: 1964 tavaszán karambolozott, az édesanyja a balesetben meghalt, ő pedig – a súlyos lelki sérülésen túl – nyakcsigolya-repedést szenvedett. Hetekig orvosi fűzőben feküdt mozdulatlanul.

„Nemhogy úszni, de élni sem akartam – emlékezett később. – Anyukám úgy tervezte, eljön megnézni Tokióba. A családomnak és az edzőmnek köszönhettem, hogy valamelyest visszanyertem lelki egyensúlyomat.”

Fizikailag még inkább felépült, és 59,5 másodperces eredménnyel győzött. Kétszer. A diadal után ugyanis érzelmesen azt mondta: „A versenyek előtt mindig félrevonulok, és leúszom magamban a számot. Elképzelem, milyen lesz a rajtom, a kar- és a lábtempóm, a légzésem, hogyan fordulok, miként hajrázom. Ha igazán jó formában vagyok, ugyanaz zajlik le a valóságban. Ez aztán egészen ritka jó érzés. Olyan, mintha az ember valami szép álmot látna, többször is egymás után.”

De nem mindig volt ilyen szentimentális. Előszeretettel hangoztatta, hogy „nem vagyok Szent Johanna”, önmagát Ausztrália legjobb sörivójának nevezte, és – egészen addig, amíg 1965 januárjában férjhez nem ment – nem titkolta, hogy sok férfi barátja van. Láncdohányosságáról sem hallgatott: „Naponta harminc cigarettát szívok” – vallotta be.

Előszeretettel hangoztatta, hogy nem „Szent Johanna”, önmagát Ausztrália legjobb sörivójának nevezte, és sok férfi barátja volt, ráadásul naponta harminc cigarettát szívott – így lett a 100 gyors háromszoros olimpiai bajnoka

Extravaganciája abban is megmutatkozott, hogy a tokiói úszóversenyeken nem az ausztrál szövetséget támogató sportruházati cég fürdőruhájában, hanem maga szabta úszódresszben hasította a vizet, ráadásul – három kolleginájával együtt – benézett egy tokiói mulatóba a versenyek után. (Rossz nyelvek szerint már azok előtt is.) Mindennek tetejébe leszedte az árbócról a japán zászlót a császári palota kertjében. A lobogót az őt előállító japán hatóságok utóbb ajándékba adták a bajnoknőnek.

Ám az Ausztrál Olimpiai Bizottság nem bocsátott meg neki, tízéves eltiltással sújtotta, gyakorlatilag véget vetett a karrierjének. (A beválallós Dawn akkor huszonhét volt.) „Szégyent hozott az országra” – dörögték a korifeusok, akiknek örök gyalázat a jussuk, már csak azért is, mert Frasert megfosztották a negyedik százas ötkarikás diadal lehetőségétől. Maradt neki az olimpiákról négy arany és négy ezüst.

De nem vele packáztak, ő szórakozott a hivatalos „hatalmasságokkal”. Azon a napon, amelyen az 1968-as olimpia 100 méteres női gyorsúszó döntőjét rendezték, vízbe ugrott Ausztráliában, és – miként 1964-ben Tokióban – 59,5 másodpercet ért el. A Mexikóvárosban győztes amerikai Jan Henne kerek egy perccel nyert.

Újabb négy év elteltével meghívták Fort Lauderdale-be, hogy a Hírességek Csarnokában hivatalosan is beiktassák az úszósport halhatatlanjai közé. (Amúgy e külön kategóriába már rég nem kellett beiktatni.)

Az ausztrál választáson győztes munkáspárti vezér sietett a segítségére, amikor egy repülőjeggyel lepte meg – ezért tudott ott lenni, amikor Fort Lauderdale-ben beiktatták a Hírességek Csarnokába.

Fraser azonban közölte meghívóival, hogy nem tud részt venni az ünnepségen, mert nincs pénze az utazásra, márpedig a meghívóval nem küldtek repülőjegyet.

Amint ez kitudódott, az 1972-es ausztrál választáson győztes Gough Whitlam, a munkáspárt vezére a segítségére sietett: az új kormány első döntései közé tartozott, hogy első osztályú repülőjeggyel lepte meg a nemzet nem mindig elismert, sőt förtelmesen megtépázott büszkeségét, akiről 1964-ben dokumentum-, 1979-ben játékfilm is készült.

Ennek bemutatása után ez is megjelent Fraserről: „Te megfosztottad magad a további győzelmek mámorától, s ugyanezt tetted a sport szerelmeseivel is. Kár volt dobálózni a szívekkel. Még annyi mindent elérhettél volna. A negyedik olimpiád helyett mehettél dolgozni. Jó, nem rossz egy kocsma Balmainben, de végül is te vagy ott a csapos, a pincér és sokszor a vendég is. Egyik sör után iszod a másikat, egyik cigi után szívod a másikat, s melankolikusan nézel a levegőbe.”

Mintha az ausztrál aktakukacoknak lett volna igazuk. Noha az úszófenomént az 1990-es években beválasztották Új-Dél-Wales Törvényhozó Nemzetgyűlésébe, majd 2000-ben Sydney-ben ő is vitte az olimpiai lángot, joggal írta róla Feleki László: „Nem ő volt az első Gulliver, akit gyűlöltek a törpék.”

Tekauer Gréta a vb küszöbén

NYILAZNAK Legjobb magyarként Tekauer Gréta az ötödik helyen végzett a Gerevich Aladár Nemzeti Sportcsarnokban zajló World Masters dartsversenyen: az Érd-El SE 21 éves játékosa stabil teljesítménnyel menetelt a legjobb nyolcig, ahol döntő legben maradt alul az előző körben Ihász Veronikát is búcsúztató Irina Armstronggal szemben. A rutinos orosz (ma már német) ötödik is volt a világranglistán, jelenleg a 14. helyet foglalja el.

A karrierje első World Masters versenyén szereplő Tekauer ezzel az 5. helyen végzett, amely az eddigi legjobb eredménye a felnőtt korosztályban. A párosban Eb-bronzérmes dartsos ezzel sokkal közelebb került ahhoz, hogy karrierje során először ott lehessen a WDF Lakeside-i világbajnokságán, mivel a kvótákért folyó küzdelemben legtöbb riválisát maga mögé utasította, és rendkívül kevés olyan verseny van hátra a szezonban, amelyen pontokat lehet gyűjteni a kvalifikációhoz – ismertette a jövő egyik lehetséges forgatókönyvét a magyar szövetség hírlevele.

A férfiak közül Jehirszki György jutott a legtovább, őt ugyancsak fordulatos mérkőzésen, döntő legben győzte le a címvédő Wesley Plaisier a legjobb 32 között. Jehirszki saját bevallása szerint az idei évben kezdte igazán komolyan venni az élsportot, s meg is van az eredménye, hiszen három meccsnyila is volt a holland ellen. Az első felnőtt idényét taposó Borbély András és a szegedi Németh Szabolcs a 128, Végső János a 64 között búcsúzott. A hétvégén a World Opennel és a soft szakági ranglistaversennyel folytatódik a World Masters. NÉPSZAVA

Tekauer 5. helye az eddigi legjobb eredménye felnőttként, kis szerencsével vb-indulást ér

FOTÓ: MAGYAR DARTS SZÖVETSÉG

NBA-bajnok lehet a magyar kosaras

Juhász Dorka ezúttal nem játszott, de csapata, a Minnesota Lynx hosszabbítás után 95-93-ra nyert a New York Liberty otthonában az észak-amerikai női kosárlabda-bajnokság (WNBA) döntőjének első mérkőzésén. A minneapolisi együttes az utolsó negyedben 15 pontos hátrányt dolgozott le. A három győzelemig tartó finálé vasárnap folytatódik New Yorkban. NÉPSZAVA

Két szuperkupaéremet nyertek a kajak-kenusok

A kínai Hangcsouban zajló, 350 ezer dollár összdíjazású meghívásos kajak-kenu szuperkupa nyitónapján a rövidkörös (3.4 km) maratoni számban ezüstérmes lett a kajakos Kiszli Vanda, míg a kenusoknál Adolf Balázs harmadikként zárt. MTI

Elveszítette kulcsjátékosát a DVSC

A DVSC Schaeffler női kézilabdacsapata hivatalos honlapján közölte, hogy a Győr ellen idegenben minimális különbséggel elveszített szerdai bajnokin (29-28) megsérült Szabó Nina bal térdében elszakadt a keresztszalag. Az irányítót meg kell műteni, ebben a szezonban már egészen biztos, hogy nem játszhat. NÉPSZAVA

Történelmi angol vereség

NEMZETEK LIGÁJA Az Európa-bajnoki ezüstérmes angol labdarúgó-válogatott hatalmas meglepetésre 2-1-re kikapott Görögországtól, a Wembley-ben egyedül Vangelisz muzsikált.

NÉPSZAVA

A magyarok közreműködésével a B divízióba visszasüllyedő angolok kezdőjében hiába volt ott Cole Palmer, Phil Foden, Bukayo Saka és Jude Bellingham a papíron jóval szerényebb képességű görögök Vangelisz Pavlidisz révén előnybe kerültek. A gólszerző a karján található gyászszalagra mutatott, emlékezve a 12-szeres görög válogatott George Baldockra, akit egy nappal korábban holtan találták otthonában. A hajrában a Real Madrid klasszisa, Bellingham egalizált, de a Benfica csatára a 94. minutumban másodszor is betalált, így a hellének – akik először győzték le az angolokat – három ponttal térhettek haza, s továbbra is százszázalékos mérleggel rendelkeznek.

„Csalódást okoztunk” – jelentette ki Lee Carsley, az angolok megbízott szövetségi kapitánya, aki a vereség ellenére nem zárta ki azt a lehetőséget, hogy Finnország ellen is klasszikus csatár nélkül küldje pályára csapatát, noha ott van keretében Ollie Watkins vagy Dominic Solanke. „Azokkal a játékosokkal, akikkel rendelkezünk, időnként bátornak és kreatívnak kell lennünk” – indokolt az 50 éves tréner, akit az angol sajtó nem kímélt.

Vangelisz Pavlidisz duplázott a Wembley-ben, 2005 óta a görög a legalacsonyabban jegyzett csapat (48.), amelyik az angolok otthonában nyert

FOTÓ: AFP/GLYN KIRK

A BBC és a Skysports is egyetértett abban, hogy Carsley esélyei alaposan megcsappantak, hogy kinevezzék kapitánynak. Érdekesség, a 2005 szeptemberi, északírek (116.) ellen elszenvedett vereség óta a görög (48.) a legalacsonyabban jegyzett csapat, amelyik az angolok otthonában nyert.

Az A divízió rangadóján Olaszország hiába vezetett 2-0-ra a 24. percben, Lorenzo Pellegrini kiállítása után Belgium döntetlenre mentette a meccset. A Bozsik stadionban rendezett mérkőzésen pedig Izrael 4-1-re kapott ki Franciaországtól.

FOTÓ: NURPHOTO VIA AFP/MI NEWS

Lee Carsley esélyei jelentősen megcsappantak, hogy ideiglenes helyett állandó szövetségi kapitányként vezesse az angol válogatottat

Csütörtöki eredmények

A divízió:
2. csoport: Izrael–Franciaország 1-4, Olaszország–Belgium 2-2
Az állás: 1. Olaszország 7 pont, 2. Franciaország 6, 3. Belgium 4, 4. Izrael 0

B divízió:
2. csoport: Finnország–Írország 1-2, Anglia–Görögország 1-2
Az állás: 1. Görögország 9, 2. Anglia 6, 3. Írország 3, 4. Finnország 0
3. csoport: Ausztria–Kazahsztán 4-0, Norvégia–Szlovénia 3-0
Az állás: 1. Norvégia 7 pont, 2. Ausztria 4 (6-3), 3. Szlovénia 4 (4-4), 4. Kazahsztán 1

C divízió:
4. csoport: Feröer-szigetek–Örményország 2-2, Lettország–Észak-Macedónia 0-3
Az állás: 1. Észak-Macedónia 7 pont, 2. Örményország 4, 3. Lettország 3, 4. Feröer-szigetek 2

D divízió:
1. csoport: Gibraltár–San Marino 1-0
Az állás: 1. Gibraltár 4 pont/2 mérkőzés, 2. San Marino 3/2, 3. Liechtenstein 1/2
2. csoport: Moldova–Andorra 2-0
Az állás: 1. Moldova 6 pont/2 mérkőzés, 2. Málta 3/2, 3. Andorra 0/2

A szombati program

A divízió:
1. csoport: Horvátország–Skócia 18.00 (tv: Spíler 2), Lengyelország–Portugália 20.45 (tv: Spíler 1)
Az állás: 1. Portugália 6 pont, 2. Horvátország 3, 3. Lengyelország 3, 4. Skócia 0
4. csoport: Spanyolország–Dánia 20.45 (tv: Spíler 2), Szerbia–Svájc 20.45 (tv: Aréna 4)
Az állás: 1. Dánia 6 pont, 2. Spanyolország 4, 3. Szerbia 1, 4. Svájc 0

C divízió:
2. csoport: Litvánia–Koszovó 15.00, Ciprus–Románia 20.45
Az állás: 1. Románia 6 pont, 2. Koszovó 3, 3. Ciprus 3, 4. Litvánia 0
3. csoport: Bulgária–Luxemburg 18.00, Fehéroroszország–Észak-Írország 20.45
Az állás: 1. Fehéroroszország és Bulgária 4 pont (1-0), 3. Észak-Írország 3, 4. Luxemburg 0

Messi pólózott, Brazília fordított

DÉL-AMERIKA Mérhetetlenül kellemetlen sorozat előzte meg a brazil labdarúgó válogatott chilei vendégjátékát, ugyanis Dorival Júnior együttese az ezt megelőző öt meccséből csupán egyet hozott le győztesen, ami azért arrafelé minimum nemzeti gyásznappal ér fel, ráadásul az ötszörös világbajnoknál sérülés miatt nem játszhatott Vinícius Júnior, ugyanakkor némi meglepetésre a kezdőben szerepelt a Botafogo-játékos, Igor Jesús is. Utóbbi aztán igazolta a kapitány döntésének helyességét a keserves győzelemmel végződött világbajnok selejtezőn, tudniillik az ő bravúros csúsztatásával egyenlített Brazília. Holott számukra borzalmasan indult a parti, mert Chile már a 2. percben Eduardo Vargas fejesével vezetett. A brazilok végig erősen szenvedtek, de az első félidő végén egalizáltak, majd a 90. percben Luiz Henrique begyötörte 16 méterről a győztes gólt (1-2). A mérkőzést amúgy abban a santiagói Estadio Nacionalban játszották, amelyben 1962-ben világbajnokságot nyert Brazília (Csehszlovákiát verte 3-1-re).

„Örülök, hogy látom a csapat érettségét, kiegyensúlyozottságát és nyugalmát. Ez egy fiatal együttes, amely a széleken igyekszik felgyorsítani a játékot. Sok mindent láttam visszaköszönni abból, amin dolgoztunk. Egyértelmű, hogy lépésről lépésre haladunk, és fokozatosan próbáljuk megtalálni a legjobb utat” – idézte a brazil szövetség honlapja Dorival Júnior szövetségi kapitányt, aki megjegyezte: a mostani csapatból mindössze négyen voltak ott Brazília utolsó, 2022-es világbajnokságon játszott mérkőzésén. „Ez egy folyamat, és ismétlem: két év múlva nagyon erős csapatunk lesz.”

FOTÓ: AFP/JUAN BARRETO

Lionel Messi vállalhatatlan körülményekről beszélt, és nem ok nélkül: mégis boldog, mert visszatért, és a keddi következő fordulóban ismét Argentínában játszhat

A másik dél-amerikai gigász, a vb-címvédő Argentína ugyancsak idegenben, Venezuela vendégeként folytatta a vb-selejtezőt: Lionel Messi újra kezdett, de ahogy ő, csapata sem fogott ki igazán jó napot. Mondjuk a társulat teljesítményét nem kevésbé árnyalta, hogy a heves esőzések miatt a pálya felén bokáig ért a víz. Nicolás Otamendi révén gyorsan vezetést szerzett Argentína (Messi balról elvégzett szabadrúgása kipattant a kapusról, ezt passzolta a hálóba az argentin), de a lelkes, és vízilabdában is erős venezuelaiak a 65. percben Salomón Rondón ragyogó csúsztatásával beállították végeredményt (1–1).

Messi az argentin szövetség honlapján értékelt: „Nem tudtunk egymás után két passzt adni egymásnak, mert a pálya olyan volt, amilyen. Nagyon nehéz így játszani, ezért ez nagyon csúnya meccs volt. A pálya állapota meggátolta, hogy azt játsszuk, amit tudunk. Nem ilyen meccsre készültünk. De boldog vagyok, hogy visszatértem, mert hosszú időt kellett kihagynom, és boldog vagyok, hogy kedden ismét Argentínában játszhatok.”

Lionel Scaloni szövetségi kapitány sem ment el szó nélkül a vállalhatatlan körülmények mellett: „A körülmények nem voltak megfelelőek, nem lehetett játszani. De alkalmazkodunk minden nehézséghez, ez a csapat mindig versenyben lesz.” A tízcsapatos vb-selejtezős csoportot Argentína vezeti, Brazília feljött a negyedik helyre.

NÉPSZAVA

Dél-amerikai vb-selejtező

9. forduló: Chile–Brazília 1-2, Venezuela–Argentína 1-1, Ecuador–Paraguay 0-0, Bolívia–Kolumbia 1-0. A tízcsapatos csoport élmezőnye: 1. Argentína 19, 2. Kolumbia 16. 3. Uruguay 15, 4. Brazília 13 pont.

Hagyni kellene visszavadulni az erdőket

Magyar ökológusok is részt vettek annak a tanulmánynak az elkészítésében, amely kimutatta, hogy az európai őserdők, öreg erdők akár évi 309 megatonna szén-dioxidot is meg tudnának kötni, ha hagynák azokat visszavadulni. NÉPSZAVA

Hasznos vírusok

Amerikai tudósok több mint 600 vírust azonosítottak fogkeféken és zuhanyrózsákon, jó részük eddig ismeretlen volt. Ezek a vírusok azonban csak baktériumokat támadnak és több hasznuk van, mint káruk, mert fel lehet őket használni a szuperbaktériumok elleni harcban az antibiotikumok helyett. LIVESCIENCE

A Tesla új dobása, a Cybercab

Elon Musk bemutatta a cég valóban önvezető autóját, a Cybercabet, azt ígérve, hogy kevesebb mint 30 ezer dollárba kerül majd. A tervek szerint 2027 előtt várható a piacra kerülése. A kétszemélyes jármű pillangóajtókkal felszerelt, kormány és pedálok nélkül, azokra ugyanis nincs szükség. NÉPSZAVA

Eltűnt hegymászó lábát találták meg

MOUNT EVEREST Feltehetőleg annak a férfinak a lábfejét találták meg a Mount Everest egyik lejtőjén, aki száz évvel ezelőtt vágott neki társával, George Malloryval a hegynek – írja a Guardian. A 22 éves Andrew Irvine, a harmadik brit expedíció tagja az északkeleti gerincen haladt felfelé, utoljára 1924. június 8-án látták társával. Soha nem tértek vissza, így nem derült ki, hogy a csúcs elérése előtt vagy után haltak-e meg. Irvine maradványaira egy hegymászókból és filmesekből álló csapat talált rá. Konkrétan egy hegymászócipőt, benne zoknit, abban egy lábat azonosítottak. A zoknira egy piros címke volt rávarrva, amelyen az »AC Irvine« felirat állt. Mallory maradványait 1999-ben találták meg olyan állapotban, ami arra utalt, hogy a hegymászók esésbe haltak bele. NÉPSZAVA

Mallory maradványait 1999-ben találták meg olyan állapotban, ami arra utalt, hogy a hegymászók esésbe haltak bele.

A NAP KÉPE

AZ ÉV TERMÉSZETFOTÓSA

Idén 60. alkalommal rendezték meg a rangos Wildlife Photographer of the Year (Az év természetfotósa) versenyt. Idén 117 országból rekordszámú, 59 228 pályamű érkezett a londoni Természettudományi Múzeum versenyére. A száz legjobb képből tegnap nyílt kiállítás. Az év természetfotósa fődíj Shane Gross kanadai fotóriporteré lett, aki az Anaxyrus boreas varangyfaj ebihalainak világát örökítette meg. Képe több órán át tartó búvárkodásnak köszönhetően született meg Brit Kolumbiában, a Vancouver-szigeten, a Cedar-tóban.

Boldog névnapot, Miksa!

A Miksa férfi név a Miklós régi magyar becéző formájából önállósult.

KENÓ

Október 11.

5	13	14	16	19	23	34	38	45	46
47	50	51	52	58	60	63	71	75	80

A nyílt tengeren élte túl a tomboló hurrikánt

FLORIDA Több mint egy tucat ember meghalt és még mindig milliók vannak áram nélkül a Milton után. Közben zajlanak a helyreállítási munkák, folytatják a lakosok kimentését.

VARGA PÉTER

Víz alatt lévő utcák, sodródó járművek, megrongálódott épületek, kettétört pálmafák – ezek maradtak a Milton hurrikán tombolása után Floridában. Tegnap délutánig a CNN 16 halálos áldozatról szerzett biztos tudomást, de a jelentések szerint ez a szám jóval magasabb lehet. Eddig több mint ezer embert mentettek meg az alakulatok. Az amerikai parti őrség helikoptere például egy férfit emelt ki a tengerből, aki egy hűtőládába kapaszkodva sodródott a Mexikói-öbölben Floridától mintegy 48 kilométerre – írja a Guardian. A férfi egy meghibásodott halászhajóról került a tengerbe, mielőtt a Milton hurrikán elérte volna a floridai partokat. A férfi egészen elképesztő körülmények között maradt életben, a 121-145 km/óra szelet és a 7,6 méteres hullámokat sikerült túlélnie. A hajója eltűnt.

Pinellas megyében egy társasházkomplexumból 430 embert kellett kimenteni, mert a víz a második emeleti balkonokig ért. A megyét kevesebb mint két hét alatt két nagy hurrikán érte el, 400 ezer otthon és vállalkozás maradt áram nélkül, ami a fogyasztók 70 százalékát jelenti. A Vöröskereszt 83 ezer embernek segített ideiglenes szállásokra jutni.

Bár a Milton legyengült a partot érése előtt, így nem okozott akkora károkat, mint a Helene két héttel azelőtt, ezzel együtt a hurrikán több mint 45 centiméternyi esőt hozott magával, ezen a területen ilyen mennyiségű csapadék ezerévente egyszer fordul elő. Jelenleg még 2,5 millió ember van áram nélkül, és a szél letépte St. Petersburgban a Tropicana Field stadion tetejét, amelyet a menekülők számára készítettek elő. A városban vízvezetékek is megrongálódtak, ezért hétfőig forralni kell a vizet. A sarasotai nemzetközi repülőtér pénteken zárva tartott, a tampai este újraindult.

A Milton hurrikán már az érkezése előtt súlyos üzemanyaghiányt okozott Floridában. A kutak negyede teljesen kiürült. Tampa és St. Petersburg környékén a legrosszabb a helyzet, ott a kutak majdnem kétharmada kénytelen volt bezárni. Bár a tampai kikötőt az első jelentések szerint nem érték komolyabb károk, egyelőre nem tudni, mikor nyithat meg, amelyen keresztül az üzemanyag érkezik.

A Milton Floridában szokatlanul viselkedett, volt olyan megye, ahol kilenc tornádó söpört végig, közülük három kevesebb mint huszonöt percen belül. A jelenséget a hatóságok szupertöltött tornádónak nevezik. A terület nagy nedvességtartalma miatt a tornádók a klasszikus tölcsérforma helyett úgy néznek ki, mintha egy esőfal haladna előre. „Az összetevők, amelyek egy tornádó kialakulásához kellenek, mind a három esetében tisztán kivehetők voltak. Pontosan úgy kell elképzelni a környezetet, mint amilyen most: a Floridát körülvevő nagyon meleg vizek (Atlanti-óceán, Mexikói öböl) úgy látják el energiával a tornádókat, mint az akkuk a telefonokat" – mondta Jonathan Petramala viharvadász.

A floridai hatóságok csaló vállalkozókra figyelmeztetnek, arra intik a károkat szenvedetteket, legyenek óvatosak, amikor szerződést kötnek olyanokkal, akik javításokat vállalnának, ellenőrizzék előbb a házról házra járó ajánlkozókat, hogy van-e szerződésük és biztosításuk.

FOTÓ: MTI/AP/REBECCA BLACKWELL

A könnyű szerkezetes házakba könnyedén tudott belekapni a hurrikán

A Milton 60-100 milliárd dollár biztosított kárt okozhatott

A vihar jelzés volt a floridai törvényhozóknak, hogy kezdjenek valamit a lakosok életét évek óta megkeserítő magas ingatlanbiztosítások kérdésével. Az elmúlt években ugyanis stabilan emelkedtek a díjak – 2019 és 2023 között 57 százalékkal –, egyes biztosítók pedig kivonultak az államból. Már most is évi 1,5 millió forintnak megfelelő összeget fizet lakásbiztosításra egy átlagos tulajdonos. A Milton a helyzet további romlásával fenyeget: a biztosítási fedezetek tovább csökkenhetnek, az árak emelkedhetnek – írja a portfolio.hu a Reuters alapján. Elemzői becslések szerint a hurrikán 60-100 milliárd dollárnyi biztosított kárt okozhat. Florida hat legnagyobb szolgáltatója 2023-ban a kárigények csaknem felét utasította el, ami szokatlanul magas szám. Az állam 2002-ben létrehozott egy nonprofit szervezetet, a Citizens Property Insurance Corpot, hogy fedezetet nyújtson azoknak a lakástulajdonosoknak, akik a magánszektoron keresztül nem találnak fedezetet. Az 1,2 millió érvényben lévő szerződéssel ma ez a legnagyobb szolgáltató az államban, és ha kifogy a pénzből, 15 százalékos pluszköltséget, illetve további 10 százalékos pótdíjat számíthat fel a biztosítási szerződéssel rendelkezőknek. A Citizens júliusban azt közölte, hogy 14,4 milliárd dollárral rendelkezik a károk fedezésére. „Mindig képesek leszünk kifizetni a kárigényeket" – jelentette ki a cég szóvivője.

A hurrikán erejét jól mutatja, hogy hatalmas fákat is képes volt tövestül kitépni

NÉPSZAVA
Szocialdemokrata napilap • Alapítva: 1873-ban

Főszerkesztő: NÉMETH PÉTER
Főszerkesztő-helyettes: HORVÁTH GÁBOR, VARGA DÓRA

Fejtő Ferenc 1909-2008; Andrassew Iván 1952-2015
Online főszerkesztő: ÁGOSTON ZOLTÁN • Szerkesztő: ANGYAL GÁBOR, MARKOTAY CSABA • Rovatvezetők: BODA ANDRÁS (belpolitika), HÁRS KATALIN (fotó), HOMPOLA KRISZTINA (kultúra), MUZSLAI KATALIN (mozaik), N. KÓSA JUDIT (publicisztika), RÓNAY TAMÁS (külpolitika), SZABÓ BRIGITTA (gazdaság), VARGA T. RÓBERT (sport) • Mellékletek: BALASSA TAMÁS, BÁLINT ORSOLYA (Visszhang), RÁCZ I. PÉTER (Nyitott mondat), SIMON ZOLTÁN (Szép Szó) • Főmunkatársak: BALOGH GYULA, CZENE GÁBOR, CSÁKVÁRI GÉZA, DANÓ ANNA, GÁL MÁRIA, MARNITZ ISTVÁN, SZALAI ANNA. Internet URL-cím: http://www.nepszava.hu; e-mail cím: nepszava@nepszava.hu

Kiadja a XXI. Század Média Zrt. (1191 Budapest, Vak Bottyán u. 75/A–C Központi telefon: 06 1 477-9000) • Felelős kiadó: a Zrt. vezetője • Előfizetéssel kapcsolatos ügyek: 06 1 477 9008 / 06 1 999 9508, terjesztes@nepszava.hu • Hirdetés: 06 1 999-9528 / 06 1 489-8811, hirdetes@nepszava.hu. • Előfizetési díj egy hónapra 8600 Ft, negyedévre 25 350 Ft, fél évre 49 800 Ft, egy évre 97 800 Ft • Árusításban terjeszti: Lapker Zrt. • Előfizetésben terjeszti: Médialog-DMHM Zrt. (mlog.hu) 06 1 999 9689 vagy 06 1 460 2753 ugyfelszolgalat@mlog.hu • Nyomdai előállítás: Mediaworks Hungary Zrt. www.mediaworks.hu • ISSN Bp 0133-1701 • ISSN Vidék 0237-3785. • A NÉPSZAVA példányszámát a MATESZ hitelesíti.

Partnereink: IMEDIA OBSERVER

NÉPSZAVA

Szociáldemokrata napilap

2024. október 14., hétfő 152. évfolyam, 240. szám Ára: 540 forint

AJÁNLÓ

„A magyar lakosság is Orbán áldozata”

„Orbán Viktor láthatóan meglepődött, hogy a hazugságai menynyire erőtlenné váltak Európában” – nyilatkozta lapunknak Moritz Körner német európai parlamenti képviselő, a kormánykoalíciójához tartozó FDP tagja. Német nyelvterületen egyébként nagy visszhangja volt Orbán strasbourgi beszédének. **4. oldal**

„Az egyetem nem egy vállalat”

Nyilvánvaló, hogy az egyetem finanszírozása nincs rendben – mondta a lapunknak adott interjúban Szieberth Dénes, a Műegyetem szakszervezeti elnöke, aki szerint a már alapítványi fenntartású egyetemeknél alkalmazott átalakítás a BME halálát jelentené. **5. oldal**

Keleti különcsata a háború árnyékában

Hétfőn bezár Románia Rosztov-na-Donuban működő főkonzulátusa. Az orosz–román viszony nem csak Moszkva Kijev elleni agressziója miatt feszült. A Kreml „kiemelt figyelmet” szentel az amerikai és NATO-támaszpontoknak is, és Moldova ügye is viták forrása. **7. oldal**

Megtörni a némaságot

„A nőgyűlölet és az autoriter rendszerek kéz a kézben járnak” – jelentette ki Sofi Oksanen a Margó Irodalmi Fesztivál vendégeként. Az író minden eddig megjelent könyve olvasható magyarul, legutóbb az Ugyanaz a folyó – Putyin háborúja a nők ellen című esszékötetet jelent meg, erről beszélgetett vele Karafiáth Orsolya. **11. oldal**

Rések a gyerekvédelmen

ELLÁTÁS A kórházban hagyott újszülöttek mellett a hosszú gyógykezelésen lévő, ritkán látogatott gyerekekkel sem tud mit kezdeni az ellátórendszer.

FOTÓ: CSORTOS SZABOLCS

Önkéntes foglalkozik egy kórházban lévő kisgyerekkel

MUHARI JUDIT, JUHÁSZ DÁNIEL

– A kórházban maradt újszülöttek helyzete a közvélemény előtt is ismertté vált (erről lapunk írt elsőként). Ugyanilyen fontos, ám egyelőre tabuként kezelt téma a beteg, kórházakban akár hónapokig gyógyuló és ritkán vagy egyáltalán nem látogatott babák, gyerekek sorsa – mondta lapunknak Kőműves Glória, a Nevetnikék Alapítvány vezetője. Ők kizárólag Pécsen dolgoznak, egy év alatt 1210 gyerekkel foglalkoztak, akik közül 112 mellett egyáltalán nem voltak szülők.

Nekik abból áll a napjuk – mondja az alapítvány vezetője –, hogy fekszenek, még akkor is, ha az állapotuk ezt nem indokolja. Mozoghatnának, de nincs hol, és nincs kivel. Ez az állapot évekkel visszavetheti a fejlődésüket. Több százan is lehetnek ilyen helyzetben, de az ellátórendszerben nincs megoldás erre.

Nem látni érdemi előrelépést az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézményeknél sem, ahol sajátos nevelési igényű, köztük értelmi fogyatékossággal küzdő vagy autista gyerekeket látnak el sokszor méltatlan körülmények között. A Pedagógusok Szakszervezete egy éve kezdeményezte az alapjogi biztosnál az átfogó vizsgálatot, de annak máig nincs eredménye.

CIKKEINK A 3. OLDALON

> Egyelőre tabuként kezelt téma a beteg, kórházakban akár hónapokig gyógyuló és ritkán vagy egyáltalán nem látogatott babák, gyerekek sorsa.

Támogatók nélkül nehéz pálya a fiatal művészeké

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Kereszt Zsófia 2022-ben a Velencei Biennálén állított ki, a gyűjtők segítették ehhez

KARRIER A művészi alkotásnak nem kötelező feltétele a nélkülözés, ám manapság sincs könnyű dolga a friss diplomás képzőművésznek: bár a karrierjét számos program és mentor segítheti, el kell igazodnia a művészeti térben. Mindebben a nagynevű galériák, mecénások is támogathatják. Keresztes Zsófia 2022-ben a Velencei Biennálén állított ki, húsz szoborból álló műcsoportját az államtól kapott büdzséből nem tudta volna megfinanszírozni – a gyűjtők segítették.

Milyen lehetőségeik vannak a fiatal képzőművészeknek? E kérdést jártuk körül galeristával, műgyűjtővel, egyetemi tanárral és művésszel.

REFLEKTOR A 2. OLDALON

Eltérített rezsimilliárdok

BÜDZSÉ Tavaly 298 milliárd forintot úgy költött el a kormány a rezsivédelmi alapból, hogy a pénz nem feltétlenül az eredeti célokat szolgálta – derül ki a jegybank költségvetési jelentéséből. Az MNB szerint ha 2022-ben is akkora arányú forrás ment félre, mint 2023-ban, az további 70-100 milliárd forint kérdéses felhasználását jelenti. A jegybankban azzal számolnak, hogy idén további 996 milliárdot fizet ki a kormány az alapból, ám a világpiaci árak csökkenése miatt ebből „csak” 689 milliárd forint megy lakossági rezsitámogatásokra, a többit megint cégek, minisztériumok, önkormányzatok, egyházak, civil szervezetek kapják. Sőt, emellett szerintük idén 129 milliárd forint az államkasszában marad. Mindez azt jelenti, hogy 2022–2024-ben a kormány mintegy 500 milliárd forintot költhet el úgy az alapból, hogy annak semmi köze a rezsivédelemhez. Az összeg nagyságrendileg az éves családtámogatási kiadások 125 százaléka. Lapunk is számolt a Magyar Közlönyben megjelenő határozatokból, s mi még a jegybanknál is több félrement pénzt azonosítottunk.

> Három év alatt 500 milliárdot költhettek más célokra a rezsivédelmi alapból.

RÉSZLETEK A 6. OLDALON

Külföldi árakkal kell versenyezni

EGÉSZSÉGÜGY A mostani ellátási problémákból nem látni olyat, amelyek megoldásához be kéne vonni magánszolgáltatókat. Nem tekintik „hiánypótló állami szolgáltatásnak” például a várólistás műtéteket, hiszen „mindenkit el tudnak látni, csupán az ellátás konkrét időpontja kérdéses”. A többi között ezt válaszolta lapunknak a belügyi tárca azután, hogy szakértők arról beszéltek: a magánszolgáltatók hiánypótló szolgáltatásként közfinanszírozott ellátást nyújthatnak, azaz több lehetőséghez jutnak az állami ellátásban.

A tárca viszont arról írt a Népszavának, hogy a tervezett változás pusztán jogtechnikai megoldás, és nem tekinthető a magánszolgáltatók fokozott bevonásának a közfinanszírozotti körbe. Válaszuk szerint csak olyan szolgáltatásokért kaphatnak a magánellátók állami finanszírozást, amelyet tőlük olcsóbban vehet meg az egészségpénztár, mint külföldön.

ÍRÁSUNK A 4. OLDALON

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ

Jöhet a magánszolgáltató, de csak ha a máshol drágább az ellátás

Utat találni a művészeti térben

KARRIER Magánmecénások, galériák és állami ösztöndíj is segítheti, mégsem egyszerű a boldogulás egy fiatal képzőművésznek.

P. SZABÓ DÉNES

Van Gogh, Monet, Csontváry – festőművészek, akik megtapasztalták a nyomort. A művészi alkotásnak nem kötelező feltétele a nélkülözés, ám manapság sincs könnyű dolga a friss diplomás képzőművésznek, hisz bár a karrierjét számos program és mentor segítheti, el kell igazodnia a művészeti térben. Mindebben a nagynevű galériák és a mecénások is támogathatják.

SZERÉNY ÁRAKKAL INDULNI

Nagy löketet adhat, ha a pályakezdőt egy galéria a művészévé választja, a munkáit csoportos tárlatokon állítja ki, művészeti vásárokra viszi, vagy egyéni kiállítást rendez neki. A 2008-ban alapított Molnár Ani Galéria e célból hozta létre az am projects nevű kiállítóterét, melynek az első másfél évében kizárólag fiatal magyar nőművészek alkotásait állítják ki. – Galériásként a kezdetektől fontos volt, hogy fiataloknak is adjak teret és lehetőséget a már befutott alkotók mellett, hogy megjelenjenek a piacon, és legyenek gyűjtőik. Ha pedig a kapcsolat kölcsönösen jól alakul, akkor a művésszel hosszabb távon is együttműködünk – mondta lapunknak Molnár Ani galériatulajdonos. Fontosnak tartja, hogy a pályakezdők alkotásai gyűjteményekbe kerüljenek, hiszen az mérvadó referenciának számít, másrészt külföldi vásárokon is bemutatja a műveiket, mivel ezzel számos kapu nyílhat meg előttük.

– Olyan példa is akadt, amikor az egyik művészem külföldi vásáron nyert díjat, aminek köszönhetően más országban is kiállíthatott, míg más művészemre egy brüsszeli szereplésen egy külföldi galéria figyelt fel, és ajánlott neki egyéni kiállítási lehetőséget – mondta a galériás, hozzátéve: egy másik alkotója, Körei Sándor Spanyolországban, az ARCOmadrid nevű vásáron akkora sikert aratott, hogy a Meer című spanyol művészeti lap egy kétoldalas cikket közölt le róla. Mindezek az esetek nagyot lendíthetnek egy karrieren, hisz a művész publicitást kap, és felfigyelhet rá a közönség.

Molnár Ani szerint hosszú távon viszont a legfontosabb, hogy egy fiatal művész kialakítson magának egy gyűjtőkört, és bekerüljön kollekciókba – szerencsés esetben közgyűjteménybe is –, amiben egy galéria sokat tud segíteni. – Ebben a folyamatban lényeges, hogy egy kezdő alkotó még szerény árakkal induljon, mert akkor fogják a munkáit többen vásárolni. Persze nem biztos, hogy a műtárgy ára arányos lesz a befektetett munkával, de ha lesznek vásárlói, akkor fokozatosan lehet emelni az árat – véli a galériás. Úgy látja, azok a művészek lesznek sikeresek, akik a saját promóciójukra is figyelnek, és építik a kapcsolathálójukat.

SAJÁT UTAT JÁRNI

Üveges Mónika harmincegy éves képzőművész is az am projects egyik alkotója, aki a galériában nemrég a legújabb, műgyantából készült munkáit állította ki. – Nagyon tudom értékelni, hogy egy galériánál lehetek, hiszen már megtapasztaltam, milyen az, amikor magamnak kell egy tárlatot megrendezni, a kurátornak és a hely tulajdonosának pedig saját zsebből fizetni. Ezért nagyon hálás vagyok, ha valaki leveszi ezt a terhet a vállamról – mondta a művész. Úgy véli, egy pályakezdőnek érdemes a csoportos tárlatok mellett évente legalább egy önálló kiállítást rendeznie, hogy aktív maradjon.

Ő maga már tudott műveket eladni, de a befolyt összeg nem nyújt számára akkora biztonságot, hogy kiegészítésként ne kelljen más kreatívipari munkát is vállalnia egyéni vállalkozóként. Illetve második éve havonta kapja a Derkovits Gyula Képzőművészeti Ösztöndíjat, mely azzal a céllal jött létre, hogy segítse a harmincöt év alatti, önálló művészi tevékenységet folytató, tehetséges képzőművészek pályakezdését, alkotómunkáját, művészi fejlődését.

Keresztes Zsófia képzőművész és Zsikla Mónika kurátor a Velencei Biennálén, a szobrász kiállításán, melyet több magángyűjtő is támogatott

FOTÓ: FARBAKY TAMÁS

Molnár Ani galerista és Üveges Mónika képzőművész a fiatal magyar nőművészeket támogató am projects kiállítóterében

FOTÓ: LADJÁNSZKI MÁTÉ TIF

SEGÍTENEK A GYŰJTŐK

– Magyarországon elég sok olyan magángyűjtő van, aki hajlandó és képes is támogatni olyan fiatal művészeket, akiknek a munkásságát fontosnak látja – mondta Spengler Katalin műgyűjtő, aki férjével, Somlói Zsolttal a műtárgyak vásárlásán túl is segíti az új művészgeneráció tagjait a karrierjük építésében. Ezek a támogatások más-más formában valósulhatnak meg: vannak gyűjtők, akik havonta fizetett díjjal szavaznak bizalmat kedvelt művészüknek, amiért évente egy-egy műtárgyat kaphatnak cserébe, mások az alkotó műveit dokumentáló katalógus finanszírozásával támogatják a fiatalokat.

– Mi egyszer például egy jelentős hazai művész londoni utazását álltuk, aki a rangos Whitechapel Gallerybe kapott meghívást, de fontos külföldi kurátor budapesti látogatását is támogattuk már. Más gyűjtők műteremhez juttatják a fiatalokat, vagy kifizetik nekik az anyagköltséget, hogy dolgozni tudjanak – avatott be Spengler.

Szintén jelentős költséggel jár, ha egy művész nagy nemzetközi kiállításon vesz részt. A házaspár már több alkalommal segített ilyen helyzetben, 2012-ben például tagja volt annak a gyűjtői csoportnak, mely a kasseli Documentán Csákány István monumentális installációjának létrehozását támogatta.

A Velencei Biennálén megvalósuló kiállítások a szerény állami támogatás mellett sokszor magángyűjtők segítségével jönnek létre. – Keresztes Zsófiának a 2022-ben, a magyar pavilonban bemutatott műcsoportja közel húsz szoborból állt, amit a művész az államtól kapott büdzséből nem tudott volna megfinanszírozni, a munkát el sem tudta volna kezdeni a mi, valamint más gyűjtők segítsége nélkül. Idén Nemes Márton Techno Zen című tárlatát támogattuk a velencei mustrán másik három gyűjtemény tulajdonosaival közösen – mondta Spengler, hozzátéve: külföldön is bevett gyakorlat, hogy műgyűjtők vagy nagy galériák patronálják a kiállító alkotókat. Ezek a nemzetközi megjelenések óriási lehetőségnek, mérföldkőnek számítanak egy művész karrierjében, ezért rendkívül fontos, hogy legyen büdzsé a műtárgyak csomagolására, a szállításra, a tárlatról készült katalógusra és a sajtókampányra is.

TÁMOGATÁS

SPENGLER KATALIN

A műgyűjtő a férjével, Somlói Zsolttal a műtárgyak vásárlásán túl is segíti az új művészgeneráció tagjait a karrierjük építésében

NÉPSZAVA-INTERJÚ

Támogatások hálójában

A pályakezdő művészek a magánmecenatúra mellett állami támogatással is élhetnek. A lehetőségekről Szurcsik József képzőművészt, a Magyar Képzőművészeti Egyetem docensét kérdeztük.

Az országban mennyi képzőművészetet tanult hallgató végez egy évben?

Ha azt nézzük, hogy a budapesti Magyar Képzőművészeti Egyetem mellett Pécsen, Egerben, Nyíregyházán, Győrben, Sopronban és még számos városban zajlik egyetemi képzés, úgy a friss diplomás hallgatók száma évenként több száz is lehet. Köztük vannak festők, grafikusok, szobrászok, intermédia-művészek, akik mind szeretnének elhelyezkedni. A kérdés tehát az: ezek a fiatalok hogyan kerülnek a piacra és a szakmai életbe, illetve várják-e őket a szakmai szervezetek, melyek a tagság révén segíthetnek nekik? Ilyen a Magyar Festők Társasága, a Magyar Szobrász Társaság vagy a Magyar Grafikusművészek Szövetsége, de vannak nagyobb szervezetek is, mint a Magyar Alkotóművészek Országos Egyesülete.

MOBILITÁS

SZURCSIK JÓZSEF

A képzőművész, egyetemi docens szerint a szakmai mobilitási programok egy fiatal alkotó nemzetközi karrierjét is elindíthatják

Milyen államtól kapott lehetőségeik vannak a fiatal képzőművészeknek?

Az egyik legnépszerűbb a Derkovits Gyula Képzőművészeti Ösztöndíj, mellyel a harmincöt év alatti pályakezdő tizenkét hónapon át kap havi bruttó kétszázezer forintot. Míg az MMA Művészeti Ösztöndíjprogram három éven át szintén havi bruttó kétszázezer forintot biztosít száz fő részére, melyek között más művészeti ágakban alkotó művészek is vannak. De emellett számos tematikus pályázatra lehet jelentkezni, melyek szintén pénzbeli juttatással járnak. Aki pedig kutatni szeretne, megtalálja a számítását, többek közt az Egyetemi Kutatói Ösztöndíj Programmal. Emellett jelentős támogatást nyújt a már diplomás fiataloknak az Esterházy Art Award. Az ötezer euróval jutalmazott díjat kétévente legalább kettő, legfeljebb három 45 év alatti magyar festőnek ítéli oda a zsűri, a nyertesek pedig egy közös kiállításon mutathatják be a műveiket a Ludwig Múzeumban.

És milyen külföldi lehetőségeik vannak a fiataloknak?

A Magyar Képzőművészeti Egyetemnek például több mint száz külföldi intézményi partnere van Európában és a kontinensen kívüli országokban, többek közt Afrikában, Indonéziában és az Egyesült Államokban. De a már diplomás hallgatók is részt vehetnek szakmai mobilitási programon, hogy külföldön gyűjtsenek munkatapasztalatot. Ezek a lehetőségek nagyban segítik őket, hiszen amellett, hogy szakmai tapasztalatokkal gazdagodnak, külföldi művészeket, kurátorokat és galeristákat ismerhetnek meg, ami akár elindíthatja a nemzetközi karrierjüket is.

P. SZ. D.

Költséges alkotás

Míg egy írónak elég egy laptop az alkotáshoz, addig a képzőművészeknek mélyen a zsebükbe kell nyúlni, hogy dolgozhassanak. A huszonhét éves Rohrböck Dániel, a VILTIN Galéria művésze egy hónapban átlagosan minimum 81 ezer, maximum 183 500 forintot költ a munkaeszközeire, és mivel street art stílusban alkot, ezért a vászon, a festék és az ecsetek mellett szüksége van festékszóróra is. Illetve nyomatokat is ragaszt a képeire, melyeket letép, hogy a művek felidézzék az utcán látott alkotások hangulatát. – A műveim mérete változó, az ötvenszer ötven centiméterestől akár a háromszor két méteresig bármit megcsinálok – mondja az alkotó.